

ΕΛΛΟΠΤΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

«ΑΣΥΜΜΕΤΡΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ»

ΕΠΙΣΗΣ:

- ΑΜΠΕΛΑΚΙΑ - Η πρώτη Κοινοπραξία
- Ο Ελληνισμός στην Ουκρανία
- Η Βουλγαρική Κοινωνία
- Βόρειος Ήπειρος • Αυτονομία • Προοπτικές
- Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση
- Δημογραφικό: Αγαμίου Γραφή

Τεύχος 57^ο (34^ο) Περίοδος Β΄
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2001

Δρχ. 1.500 (4,40€) - Κύπρος: 3,0 Λίρες

Άγνες Παραδοσιακές Τροφές
από την Κρήτη
Προϊόντα Βιολογικής Γεωργίας

Η ΔΙΑΤΡΟΦΗ - ΜΕΓΑΛΟ ΚΑΙ ΠΑΝΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Είναι πλέον γνωστό τό πρόβλημα τής σωστής ή τής όσο γίνεται λιγότερο επιβλαβούς διατροφής στους καιρούς μας. Τά ἀλλεπάλληλα διατροφικά σκάνδαλα στίς πιό προηγμένες μάλιστα χώρες του κόσμου (ΗΠΑ - ΕΕ) ἀναδεικνύουν γιά ἄλλη μιά φορά τό τραγικό ἀδιέξοδο στό ὁποῖο ὀδηγεῖται ἡ ἀνθρωπότητα σ' ὄνομα τής ἀπόκτησης του «μέγιστου κέρδους»...

Παρά τό ζοφερό πρόβλημα, στήν εὐλογημένη Ἑλλάδα διασώζεται ἀκόμη τό προνόμιο, ἂν ἐνδιαφεροῦμε, νά θρῖσκουμε ἀγνές ἢ ἔστω λιγότερο ἐπιβαρυνμένες ἀπό τοξικές-χημικές οὐσίες τροφές. Ὑπάρχει ἀκόμη ἓνα μεγάλο κομμάτι κτηνοτροφικῶν καί γεωργικῶν παραγωγῶν πού διατηροῦν τή φυσιογνωμία τής ξακουστής μεσογειακῆς διατροφῆς καί προστίθεται σέ αὐτό, τό νέο κίνημα τής βιολογικῆς γεωργίας καί κτηνοτροφίας. Ἄς ξεβολευτοῦμε λίγο ἀπό τή λεκτική μόνο καταδίκη τῶν *SUPER MARKET, FAST FOOD* καί λοιπῶν ρύπων τής ἐποχῆς καί ἄς βοηθήσουμε τήν υγεία μας ἀναζητώντας καλύτερες, γευστικότερες καί υγιεινότερες τροφές στά πολλά καταστήματα πού κάποιιοι συμπολίτες μας διατηροῦν σέ ὅλες τίς περιφέρειες τής χώρας. Μέ λίγη καλή θέληση, θά βροῦμε τά πάντα. Ἄς βοηθήσουμε μέ τήν προτίμησή μας νά σταθοῦν καί ν' ἀνδρωθοῦν γιά τό προσωπικό καί κοινωνικό καλό.

Δέν πρέπει νά μᾶς διαφεύγει καί κάτι ἄλλο οὐσιαστικότερο: Τά χρήματα πού ξοδεύουμε στίς παραδοσιακές καί φυσικές παραγωγές πηγαίνουν στήν ἐπαρχία μας, στούς τόπους καταγωγῆς μας. Βοηθοῦν παραδοσιακοῦς παραγωγούς καί νέους ὄνειροπόλους βιοκαλλιεργητές νά παραμείνουν στά χωριά τής ὠραίας ἐλληνικῆς υπαίθρου καί νά προκόψουν ἐκεῖ. Μέ τή σύμπραξή μας, θά τοῦς δώσουμε τό κίνητρο καί τόν τρόπο νά κρατήσουν τίς πατρογονικές ἐστίες πού ξεπουλοῦνται, λόγω ἀνάγκης, στά ξένα χέρια καί συμφέροντα, ἐνῶ τήν ἴδια στιγμή τά παληκάρια μας καταλήγουν σερβιτόροι στόν τουρισμό ἢ ἀνεργοί στίς πόλεις.

Ὑποστηρίζοντας ὅλους αὐτούς, θά τοῦς δώσουμε παράλληλα τή δυνατότητα νά ἔλθουν νά ψωνίσουν ἀπό τά καταστήματά μας ἄλλα προϊόντα, ἢ... θά μᾶς δώσουν ἀκόμη καί δουλειά, ἂν εἴμαστε ἀνεργοί.

Καί τέλος, ἐπειδή ζοῦμε στήν ἐποχή του Χρηματιστηρίου, ἄς σκεφτοῦμε ὅτι τά μεγάλα ποσά πού καθημερινά ξοδεύουμε στίς μεγάλες ἀλυσίδες πώλησης τροφίμων καί διάθεσης φαγητοῦ, στήν πλειοψηφία τους, φεύγουν ἀπό τή χώρα, ἀφοῦ ἀπό τίς γιγαντιαίες αὐτές ἐπιχειρήσεις μόνο μία ἔχει μείνει ἀκόμη σέ ἐλληνικά χέρια.

Σκεφτεῖτε, λοιπόν, ἐλληνικά στό πρόβλημα τής διατροφῆς. Νά μείνουν ζωντανές οἱ ἀρχαῖες παραδοσιακές παραγωγές καί συνταγές ὥστε νά μήν καταστήσουμε ἐξαρτώμενοι ἀκόμα καί στά τρόφιμα ἀπό τοῦς ὀπαδούς τής κερδῶας θρησκείας πού πατρίδα ἔχουν τά διεθνή χρηματιστήρια καί δέν ἐνδιαφέρονται γιά τήν ἐπιβίωση του τόπου.

ΑΓΝΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΤΡΟΦΕΣ & ΠΟΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

**ΠΩΛΗΣΗ ΧΟΝΔΡΙΚΗ - ΛΙΑΝΙΚΗ
(ΔΙΑΝΟΜΗ ΣΕ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ)**

Φώτιος Μ. Πλατανίδης

Ὁδός Χάλκης 3-5, Πλατεῖα Πετρούπολης, Τηλ. 5022216 - Τ.Ο.Τ. 5026893

Ἐπισκεφθεῖτε μας ἢ ζητεῖστε νά σᾶς δώσουμε πληροφορίες γιά τό σύνολο τῶν προϊόντων μας.

Παράδοση κατ' οἶκον
γιά συγκεντρωτικά ψώνια

ΕΞΩΦΥΛΛΟ 57ου ΤΕΥΧΟΥΣ

Ό «*ασύμμετρος πόλεμος*» σέ εξέλιξη...

Σύνθεση του Νίκου Πετρόπουλου καί τής Γιώτας Περμάχου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	3
ΕΛΛΟΧΕΥΟΝΤΑΣ & ΣΧΟΛΙΑΖΟΝΤΑΣ	6
ΘΕΣΕΙΣ & ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	
Οι ελληνοαλβανικές σχέσεις και η ιταλική διείσδυση (του Κ. Χολέβα).....	10
Στις τουρκικές φυλακές Έλληνας Ευπατρίδης (του Γ. Νταγάκη)	12
Αποστολή υποστήριξης πολιτικών κρατουμένων στην Τουρκία (του Ν. Ντάσιου)	13
ΚΟΙΝΩΝΙΑ	
Αμπελάκια, η Κοινοτική Πολιτεία της Κοκκινιάδικης Τέχνης (του Δ. Μαυρόγιαννη).....	15
Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	
Ο Ελληνισμός στην Ουκρανία (της Α. Τρουμπούκη)	21
ΑΦΙΕΡΩΜΑ: «ΑΣΥΜΜΕΤΡΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ»	
Η Ορθοδοξία και η απανθρωπιά της Βίας (του π. Γ. Μεταλληνού)	26
Μπιν Λάντεν και Βαλκάνια (του J. Raimondo)	28
Ο πόλεμος της Νέας Τάξης (της Σ. Αντωνοπούλου)	30
Ο πόλεμος στο Αφγανιστάν, το ορατό αδιέξοδο (του Β. Βαβουράκη)	32
Να χτυπηθεί η ρίζα της τρομοκρατίας (του Στ. Παπαθεμελή).....	36
Σταθμοί στην ταραχώδη ιστορία του Αφγανιστάν (του Ν. Ψυρούκη).....	38
Κοσμοθεωρητική ετερότητα και αξιώσεις πολιτικής κυριαρχίας (του Π. Ήφαιστου)	40
Ανθρώπινα δικαιώματα στη νέα χιλιετία: όραμα και πραγματικότητα (του Π. Καραφωτιά)	42
ΒΑΛΚΑΝΙΑ	
Η Βουλγαρική κοινωνία και η μουσουλμανική μειονότητα σήμερα (του Φ. Μαλκίδη)	49
ΒΟΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΣ	
Η αυτονομία της Βορείου Ηπείρου ως δικαίωση και διασφάλιση της ειρήνης (του Αχ. Λαζάρου).....	55
Το Βορειοηπειρωτικό σήμερα: Αίτια - Προοπτικές (του Απ. Παπαθεοδώρου)	58
ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ	
Μικρά Ασία: Λευκές σελίδες στη Νεοελληνική Ιστορία, Β' Μέρος (του Βη. Αγτζίδη)	63
ΔΙΕΘΝΗ	
Θεσμική μεταρρύθμιση της ΕΕ και ευρωπαϊκή ολοκλήρωση (του Γ. Βοσκόπουλου).....	67
ΓΛΩΣΣΑ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	
Το κυπριακό ν (του Ανδρ. Μακρίδη).....	70

**«Ζεῦ ἄνα, Δωδωναίε Πελασγικέ...»
(Ίλιάς Π, 233)**

ΕΛΛΟΠΙΑ = «*ἀρχαία ὀνομασία τῆς κοιλάδας τῶν Ἰωαννίνων, ὅπου κατοικοῦσαν οἱ Ἑλλοπες, Ἑλλοί ἢ Σελλοί, ἱερεῖς τοῦ Δωδωναίου Δία.*

Ἡ Δωδώνη τῆς Ἑλλοπίας ἦταν ἡ χώρα τῶν Μολοσσῶν, ἔδρα τοῦ ἀρχαιότερου ἑλληνικοῦ μαντείου πού προφήτευσαν ἐρμηνεύοντας τό θρόϊσμα τῶν φύλλων τῆς βελανιδιάς. Ἑλλοπι, γῶς τοῦ Ἰανος, ἐγγονός τοῦ Ἑλληνος».*

* πατριδα τῆς Ὀλυμπιάδας, μητέρα τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

	6 τεύχη	12 τεύχη
ΕΛΛΑΔΑ*	8.000 δρχ.	16.000 δρχ.
ΚΥΠΡΟΣ	15 λίρες	30 λίρες
ΕΥΡΩΠΗ	12.000 δρχ.	24.000 δρχ.
ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ	14.000 δρχ.	28.000 δρχ.
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ - ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ - ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ	12.500 δρχ.	25.000 δρχ.
ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	15.000 δρχ.	

*Φοιτητές, πολύτεκνοι, στρατιῶτες, χαμηλοσυνταξιῶχοι, 5.000 δρχ. τὰ 6 τεύχη

ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Τίς συνδρομές σας μπορείτε νά τίς στέλνετε μέ ταχυδρομική ἐπιταγή στή Διεύθυνση Ἀλληλογραφίας ἢ νά τίς καταθέτετε στόν λογαριασμό τῆς ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ 099-51510230, γράφοντας τό ὄνομά σας στό ἐντυπο κατάθεσης.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

Βιβλιοπωλεῖα Ἀθηνῶν:
«ΚΟΚΚΙΝΗ ΜΗΛΙΑ»
25ης Μαρτίου 1 & Ἀναστάσεως
155 61 ΧΟΛΑΡΓΟΣ, τηλ. 65.19.728

Βιβλιοπωλεῖα Θεσσαλονίκης:
Βασίλειος Χρήστος
Ἐκδόσεις «ΚΥΡΟΜΑΝΟΣ»
Πρ. Κορομηλά 42 - Θεσ/νίκη, τηλ. 282.427

ΔΙΑΝΟΜΗ

- Στίς παροιίες τοῦ Ἑλληνισμοῦ
 - Στήν Κύπρο καί στίς ἐπαρχιακές πόλεις
 - Στούς ἐφημεριδοπώλες τῆς Ἀθήνας
- Ἀπό τό πρακτορεῖο Ἐφημερίδων «Εὐρώπη» Α.Ε.
Ἀμφιαράου 15-17, 104 42 ΑΘΗΝΑ

ΕΛΛΟΠΙΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Τεύχος 57^ο (34^ο), Περίοδος Β΄
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2001

*

ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ

Ἑλλάδα 1.500 δρχ. (4,40 €)
Κύπρος 3,0 λίρες

Ἐκδότης - Ὑπεύθυνος σύμφωνα μέ τόν νόμο

Μπινιχάκης Θεόδωρος
25ης Μαρτίου 1 & Ἀναστάσεως
155 61 Χολαργός, τηλ. 65.19.728

ISSN 1107 - 1923

Γλωσσική Ἐπιμέλεια
Δημήτριος Πάντος

Διεύθυνση Ἀλληλογραφίας
Ταχ. Θυρίδα 78035

173 10 Ἄγ. Δημήτριος
Τηλεμοιότυπο (Τ.Ο.Τ.): 65.19.728

Σέ αὐτό τό τεύχος συνεργάστηκαν:

- Βλάσης Ἀγτζίδης
- Σοφία Ἀντωνοπούλου
- Βασίλης Βαβουράκης
- Μιχαήλ Βικέντιος
- Γιώργος Βοσζόπουλος
- Γρηγόρης Ζῶρος
- Παναγιώτης Ἡφαιστος
- Θωμάς Καλογιώτας
- Παναγιώτης Καραφωτιάς
- Βασίλειος Καρδουνάρης
- Σταύρος Καρχαλέτσος
- Ἀχιλλέας Λαζάρου
- Φάνης Μαλκίδης
- Διονύσης Μαυρογιάννης
- π. Γεώργιος Μεταλληνός
- Θεόδωρος Μπινιχάκης
- Γιώργος Νταγάκης
- Νίκος Ντάσιος
- Δημήτριος Πάντος
- Στέλιος Παπαθεμελής
- Ἀπόστολος Παπαθεοδώρου
- Φώτης Πλατανίδης
- Justin Raimondo
- Ἀντωνία Τρουμπούκη
- Κωνσταντῖνος Χολέβας
- Νίκος Ψυρούκης

- Ἡ ἐπιμέλεια τῆς ὕλης γίνεται ἀπό Συντακτική Ὁμάδα.
- Τά ἐνυπόγραφα κείμενα δέν ἐκφράζουν κατ' ἀνάγκην τήν ἀπόψη τοῦ συνόλου τῆς Συντακτικῆς Ὁμάδας.
- Χειρόγραφα δέν ἐπιστρέφονται.
- Οἱ προβολές βιβλίων, περιοδικῶν καί δραστηριοτήτων τοῦ πατριωτικοῦ χώρου δέν ἔχουν ἐμπορικό χαρακτήρα.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Τά νέα δεδομένα πού προκύπτουν καθημερινά, τόσο στο πεδίο των πολέμων αμερικανικής έμπνεύσεως κατά της τρομοκρατίας στο Αφγανιστάν, όσο και στο πεδίο των ένδοξελληνικών πολιτικοκοινωνικών συγκρούσεων και διευθετήσεων, μās οδηγούν στο συμπέρασμα ότι τά προβλήματα καθίστανται πλέον άπαιτητικά, αρχίζει δέ νά άποκαλύπτεται, έστω σέ αρχικό στάδιο, έστω και τμηματικά, ό σκληρός πυρήνας τους.

Ό αμερικανικός παράγων συνεχίζει τόν επικίνδυνο, άνηφορικό και μάλλον άδιέξοδο δρόμο του, στο μέτωπο του Αφγανιστάν. Παρά τήν άνατροπή των Ταλιμπάν από τήν έξουσία και τήν ραγδαία προέλαση της Βόρειας Συμμαχίας, τόσο στην Καμπούλ, όσο και σέ περιοχές πού πρότινος κατείχαν οι φανατικοί ισλαμιστές, ό Μπίν Λάντεν παραμένει άφαντος στις σπηλιές των άπόκρημων όρέων και ή *Άλ-Κάιντα* άποδεικνύεται πολυπλόκαμο τέρας μέ πυρήνες και δραστηριότητες σέ 60 περίπου χώρες. Έτσι, παρά τή διαφαινόμενη ήττα στο έσωτερικό του Αφγανιστάν, εξακολουθεί νά άπειλεί τις ΗΠΑ μέ καταστροφικά χτυπήματα. Οι της Βόρειας Συμμαχίας κατέλαβαν τήν Καμπούλ παραβαίνοντας τις ρητές οδηγίες των Άγγλοαμερικανών, οι όποιοι έπιθυμούσαν τήν εξασφάλιση των συμφερόντων τους μέσω μιας κυβέρνησης της άρεσκείας τους, πριν τήν όριστικοποίηση της στρατιωτικής νίκης. Βέβαια, ή αμερικανική διείσδυση στο Πακιστάν, στο Τατζικιστάν και στο Ουζμπεκιστάν συνεχίζεται και άναβαθμίζεται. Όμως τό καθεστώς Μουσαράφ στο Πακιστάν, τρίζει επικίνδυνα. Ό Όσάμα Μπίν Λάντεν στο μήνυμα της 3/11/2001 παροτρύνει σ' έξέγερση τους μουσουλμάνους του Κασιμίρ. Τό καθεστώς της Σαουδικής Άραβίας, παραδοσιακά φιλοαμερικανικό, παρουσιάζεται προβληματισμένο και άπρόθυμο στο ν' άκολουθήσει τους αμερικανικούς τυχодиωκτισμούς. Τό δέ Παλαιστινιακό πρόβλημα εξακολουθεί νά παραμένει «σταυρόλεξο για πολύ δυνατούς λύτες». Οι Άμερικανοί φαίνεται νά χάνουν μέχρι στιγμής και τόν έπικοινωνιακό πόλεμο. Οι εικόνες των άπωλειών των άμάχων Αφγανών κατά τή διάρκεια των βομβαρδισμών καθώς και εκείνη των ώμοτήτων στις όποιες έπιδίδονται τά στρατεύματα της Βόρειας Συμμαχίας, έπηρεάζουν άποφασιστικά τή διεθνή κοινή γνώμη. Και τούτο παρά τήν προσπάθεια των ΗΠΑ ν' άκυρώσουν τή ροή των εικόνων αυτών, προαγορεύοντας τά προγράμματα της έπιχείρησης δορυφορικών έκπομπών *IKONOS*. Η ευρωπαϊκή κοινή γνώμη ήδη έχει παρουσιάσει σημαντική μετατόπιση από τις αρχικές φιλοαμερικανικές τοποθετήσεις της. Άλλά και στο έσωτερικό των ΗΠΑ,

τά πράγματα δέν είναι καλύτερα. Τήν ύστερία, τή σχετική μέ τόν δάκιλλο του άνθρακα, πού έχει καταλάβει τή χώρα άπ' άκρου εις άκρον, ήρθε νά συμπληρώσει τό άεροπορικό δυστύχημα της 12ης Νοεμβρίου στη Νέα Υόρκη. Σημαντικοί τομείς δραστηριότητας, όπως τά ταχυδρομεία, τά ΜΜΕ και πολλές κρατικές ύπηρεσίες και πρεσβείες σέ διάφορες χώρες κινδυνεύουν μέ παράλυση. Η σύγχυση έπιτείνεται μέ διάφορες πληροφορίες προερχόμενες από τό FBI, ότι οι έμπνευστές των έπιθέσεων μέ άνθρακα ίσως είναι Άμερικανοί άκροδεξιοί. Στο ίδιο μήκος κύματος κινούνται και οι διάφορες προειδοποιήσεις των αμερικανικών μυστικών ύπηρεσιών για επικείμενο τρομοκρατικό χτύπημα εντός των ΗΠΑ. Μέσα σέ αυτή τή ζοφερή πραγματικότητα αρχίζει νά διαφαίνεται και ή πρώτη μεταστροφή, αν και μικρή προς τό παρόν, της αμερικανικής κοινής γνώμης, ή όποία έμφανίζεται λιγώτερο άνεκτική στα συγκρουσιακά σενάρια των γερακιών της αμερικανικής γραφειοκρατίας. Τό ίδιο έπιφυλακτικές παρουσιάζονται και οι μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες. Η Βρετανία, παρ' όλη τήν ήδη έμπλοκή της, διστάζει ν' άποστείλει μαζικά κομμάντος στο Αφγανιστάν, ενώ Γαλλία και Γερμανία δέν συζητούν χερσαία έμπλοκή, ούτε έπέκταση των έπιχειρήσεων σέ Ιράκ ή άλλη χώρα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έπιδεικνύει σημαντική διπλωματική δραστηριότητα στη Μέση Άνατολή και στην Κεντρική Άσία. Η ροή των πετρελαίων είναι κάτι παραπάνω από σημαντική για τήν ευρωπαϊκή οικονομία. Γι' αυτό πολλοί ύπουργοί έξωτερικών (ό Άγγλος Τζάκ Στρο, ό Γάλλος Ίμπέρ Βεντρίν, ό Ιταλός Ρουτγιέρι αλλά και ό δικός μας Γ. Παπανδρέου), όργωνουν τήν περιοχή, έπισκεπτόμενοι Συρία, Ισραήλ, Παλαιστίνη, Ιράν, Πακιστάν και Ινδία. Τά άποτελέσματα μέχρι στιγμής είναι πενιχρά. Η Συρία και τό Ιράκ παρουσιάζονται κάτι παραπάνω από δύσπιστοι για τις δυτικές προθέσεις. Τό δέ Παλαιστινιακό σαν πρόβλημα καιεί άπ' όλες τις πλευρές. Τά μόνα εύχάριστα μηνύματα για τήν αμερικανική διπλωματία προέρχονται από τή Ρωσία και τήν Τουρκία. Οι Ρώσοι έστιάζουν τήν προσοχή τους στην Τσετσενία και τή Γεωργία. Ειδικά στη Γεωργία, έχει ενδιαφέρον ή σαφώς ρωσικής έμπνεύσεως προσπάθεια άποσταθεροποίησης του καθεστώτος του Γεωργιανού Προέδρου Έντβαρντ Σεβαρντνάτζε.

Μετά τους Βρετανούς, τους Γάλλους, τους Καναδούς και τους Άυστραλούς, ή πρόθεση μετάβασης και τουρκικών χερσαίων δυνάμεων στο Αφγανιστάν έχει ιδιαίτερη σημασία και πολλαπλές άναγνώσεις. Η Τουρκία σκέπτεται ν' άποστείλει, κατ'

άρχας, δύναμη 100 κομμάτων, μή αποκλείοντας περαιτέρω ένισχυση τών δυνάμεών της. Σαφώς οι Τούρκοι στρατηγοί θά ζητήσουν ανταλλάγματα, τά όποία θ' άφορούν πρωτίστως κάποια δια. δολάρια ως οικονομική βοήθεια από διεθνείς οργανισμούς για περαιτέρω ανακούφιση τής κατεστραμμένης τουρκικής οικονομίας, αλλά και αναγνώριση σημαντικού ρόλου τής Τουρκίας στό Β. Ίράκ. Ίσως οι Τούρκοι ζητήσουν και κάποια άλλα ανταλλάγματα σχετικά μέ τήν προοπτική τής ευρωπαϊκής ένσωμάτωσής τους και τής συμμετοχής τους στόν υπό διαμόρφωση ευρωπαϊκό στρατό. Αυτό πού θά πρέπει ν' άποφευχθεί πάση θυσία από ελληνικής πλευράς, γι' αυτό και επιβάλλεται πλήρης επαγρύπνηση από πλευράς Ύπ. Έξωτερικών τής χώρας μας, είναι τυχόν ανταλλάγματα στην Τουρκία σχετικά μέ τό Κυπριακό και τίς προκλητικές τουρκικές διεκδικήσεις (Αίγαιο, Θράκη κλπ.). Φυσικά ή στρατιωτική έμπλοκή τής Τουρκίας στό Άφγανιστάν έμπερικλείει μεγάλους κινδύνους για τή γείτονα χώρα. Ίσως δέ ή ελληνική πλευρά νά έδωαινε ώφελιμένη τελικά από μία τέτοια εξέλιξη. Έν κατακλειδι, θά μπορούσαμε νά πούμε ότι οι πολεμικές επιχειρήσεις στό Άφγανιστάν φαίνεται νά οδηγούνται σ' ένα επικίνδυνο τέλμα. Ένα τέλμα πού ίσως οδηγήσει τούς επιτιθέμενους σέ περαιτέρω έμπλοκή, σέ άποστολή σημαντικών χερσαίων δυνάμεων, σέ περαιτέρω ίσως τρομοκρατικά κτυπήματα μέ ό,τι όλα αυτά συνελάγονται. Αυτό πού σίγουρα δέν διαφαίνεται αυτή τή στιγμή, είναι κάποια προοπτική διεξόδου.

Στήν έσωτερική πολιτική σκηνή κυριάρχησαν κυρίως τρία γεγονότα. Τό συνέδριο τού κυβερνώντος κόμματος, ό άνασχηματισμός τής κυβέρνησης και οι σημαντικές κινήσεις που παρατηρώνται έσχάτως στόν οικονομικό και επιχειρηματικό χώρο.

Τό συνέδριο τού ΠΑΣΟΚ αποτέλεσε μία μεγάλη ευκαιρία για τόν ίδιο τόν πρωθυπουργό και τό έκσυγχρονιστικό του έπιτελείο νά ξεκαθαρίσει όριστικά τούς λογαριασμούς του μέ τήν έσωκομματική αντιπολίτευση. Η έλικράτηση τής έκσυγχρονιστικής λογικής ήταν και ό άνασχηματισμός τής κυβέρνησης μέ τέτοιο τρόπο ώστε νά εξυπηρετηθούν πλήρως οι πρωθυπουργικές στοχεύσεις και σκοπιμότητες. Ο κ. Σημίτης, όπως αναφέρουν οι δημοσιογραφικές πληροφορίες, προέκρινε ένα πλάνο κυβερνητικών άνασχηματισμών, παρόμοιο μέ αυτό πού προκρίνουν μεγάλες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, όταν αναδιατάσσουν τίς δυνάμεις τους και μετακινούν τά κορυφαία στελέχη τους. Σέ αυτό τό σχέδιο, λέγεται μάλιστα, ότι συμμετείχε και ό άδελφός τού πρωθυπουργού Σπ. Σημίτης, ό όποιος είναι Καθηγητής Πανεπιστημίου στή Γερμανία. Βάσει τού σχεδίου αυτού, τά κορυφαία στελέχη τής έπιχείρησης

σχηματίζουν τριάδες και αλλάζουν κυκλικά τίς θέσεις πού κατείχαν.

Στήν προκειμένη περίπτωση τού κυβερνητικού άνασχηματισμού ή πρώτη τριάδα άφορά τά όνόματα τών κ.κ. Τσοχατζόπουλου, Χριστοδουλάκη, Παπαντωνίου, όπου ό πρώτος μετακινείται στή θέση τού δεύτερου, ό δεύτερος στή θέση τού τρίτου κ.ο.κ. Μία δεύτερη τριάδα προκύπτει από τά όνόματα τών κ.κ. Λαλιώτη, Σκανδαλίδη και Βάσως Παπανδρέου και μία τρίτη από τά όνόματα τών κ.κ. Πρωτόπαπα, Ρέππα, Γιαννίτση μέ μία μικρή απόκλιση στή μετακίνηση τών τελευταίων στό Ύπουργείο Έξωτερικών. Φυσικά τά σχήματα αυτά μπορεί ν' άποδίδουν στόν ευρωπαϊκό επιχειρηματικό χώρο, αλλά είναι άμφιβόλου άποτελεσματικότητας στην ελληνική πολιτική σκηνή. Τό νέο κυβερνητικό σχήμα άποτελούμενο από 49 μέλη, παρουσιάζεται αρκετά δυσκίνητο και μέ αρκετά προβλήματα συντονισμού. Ήδη από τίς πρώτες ήμέρες παρουσιάστηκαν αρκετές τριβές μεταξύ ύπουργών και ύφυπουργών σχετικά μέ τήν κατανομή αρμοδιοτήτων. Σέ κάποια σημαντικά ύπουργεία, οι νέοι ύπουργοί θ' άναγκασθούν νά υπερασπισθούν πολιτικές μέ τίς όποιες άνοιτά έχουν διαφωνήσει στό παρελθόν. Π.χ. ό νέος ύπουργός Άμυνας κ. Παπαντωνίου θά κληθεί νά υπερασπίσει τήν ύλοποίηση τού νέου πενταετούς έξοπλιστικού προγράμματος τών Ένόπλων Δυνάμεων, τή δραστική περικοπή έως κατακρευούρηση τού όποιου είχε έπιτύχει ως ύπουργός Έθνικής Οικονομίας. Ο νέος ύπουργός Άνάπτυξης κ. Τσοχατζόπουλος θά κληθεί νά υπερασπίσει τήν πολιτική τών ιδιωτικοποιήσεων, μέ τήν όποία είχε διαφωνήσει πολλάκις στό παρελθόν. Η νέα ύπουργός ΠΕΧΩΔΕ άντιλαμβανόμενη τό μέγεθος τών προβλημάτων σχετικά μέ τά έργα τών Ολυμπιακών Άγώνων, ανακοινώνει έπισημως ότι ίσως κάποια νά μήν είναι έτοιμα τόν Αύγουστο τού 2004, προκαλώντας τήν όργισμένη αντίδραση τού προκατόχου της. Η κυβέρνηση προσπαθεί νά έπιτύχει τήν πολιτική έπιτροπεία τού Όργανισμού τού 2004, προκαλώντας τήν αντίδραση τής προέδρου του κας Άγγελουπούλου, ενώ διορίζει έξι ύφυπουργούς, σέ έξι διαφορετικά ύπουργεία, αρμόδιους για τά ολυμπιακά έργα, προκαλώντας εύλογες άπορίες για τίς δυνατότητες συντονισμού και εύρυθμης λειτουργίας τού σχήματος.

Οι τρομερές καθυστερήσεις στά έργα τών Ολυμπιακών Άγώνων τείνουν νά μεταβάλλουν τήν άνάληψή τους τό 2004 εκ μέρους τής χώρας μας, από μεγάλη ευκαιρία και γεωπολιτικό έργαλειο σέ μεγάλο βραχνά. Η παρούσα κυβέρνηση θά κριθεί σέ μεγάλο βαθμό από τίς επιδόσεις της σέ αυτόν τόν τομέα. Όμως και στόν τομέα τής έξωτερικής πολιτικής αλλά και τής ασφάλειας τής χώρας, οι προ-

κλήσεις θά είναι πολλές καί σύνθετες. Έδω οί δύο άμετακίνητοι ύπουργοί τής κυβέρνησης κ.κ. Παπανδρέου καί Χρυσοχοϊδης καλοϋνται νά υπερβάλουν έαυτούς. Ο μέν πρώτος θά πρέπει νά κινητοποιήσει τό δυναμικό τής έλληνικής διπλωματίας σέ όλα τά μέτωπα. Οί σχέσεις τής χώρας μας μέ τό βαλκανικό της περίγυρο χρήζουν εγρήγορης. Ίδιαιτέρα πρέπει νά παρακολουθοϋνται οί εξέλιξεις στή Βουλγαρία, όπου παρατηρείται σοβαρή μουσουλμανική διείσδυση καί ή τουρκική επίρροή αύξάνεται επικίνδυνα. Στά Σκόπια τά προβλήματα δέν δείχνουν νά διευθετοϋνται καί μία αναζωπύρωση τών συγκρούσεων θεωρείται πιθανή. Τά προβλήματα μέ τήν Άλβανία παραμένουν, ενώ οί έλληνοτουρκικές σχέσεις παραμένουν στάσιμες, όπως άμετακίνητες παραμένουν καί οί τουρκικές διεκδικήσεις. Αυτό όμως πού καλείται νά κάνει τό Ύπουργείο Έξωτερικών είναι νά χαράξει μία μεσοπρόθεση στρατηγική εν όψει τών διεθνών εξελίξεων μετά τήν 11η Σεπτεμβρίου. Η παρουσία τής χώρας μας στή Μέση Άνατολή καί γενικώτερα στόν άραβικό καί μουσουλμανικό κόσμο πρέπει νά είναι σοβαρή καί διαρκής. Ο άξονας Άθήνα - Έριβάν - Τεχεράνη πρέπει νά παραμείνει ζωντανός. Η έπαφή μέ Συρία, Ίράκ, Αίγυπτο, Παλαιστίνη, Ίσραήλ καί μέ τίς άλλες χώρες τής περιοχής μέχρι τό Πακιστάν καί τήν Ίνδια, κρίνεται απαραίτητη.

Σέ αυτήν τήν περίπτωση, βέβαια, ή ελληνική διπλωματία πρέπει νά ενεργεί έξ ιδίων, βάσει δικού της σχεδίου, καί όχι εξυπηρετώντας άμερικανικά ή άποκλειστικά ευρωπαϊκά συμφέροντα καί απαιτήσεις. Οί επισκέψεις του κ. Παπανδρέου σέ διάφορες πρωτεύουσες (Δαμασκός, Ίερουσαλήμ, Τεχεράνη, Ίσλαμαμπάντ, Νέο Δελχί), θά ήταν πολύ πιό χρήσιμες εάν εξυπηρετούσαν μία σαφώς οριοθετημένη ελληνική έξωτερική πολιτική. Κάτι τέτοιο πρós τό παρόν δέν παρατηρείται. Στόν τομέα τής ασφάλειας τά πράγματα δέν είναι λιγότερο δύσκολα. Η ύπαγωγή τής ΕΥΠ στήν άρμοδιότητα του Ύπουργείου Δημόσιας Τάξεως καί οί προθέσεις άναδιοργάνωσής της κρίνονται ως απαραίτητες ενέργειες, έστω καί καθυστερημένες υπερβολικά. Η σύλληψη Ίσραηλινών «τουριστών» έξω από τή βάση τής Σούδας, δέν πρέπει νά περάσει άπαρατήρητη. Μέχρι τότε ή ελληνική πλευρά θά ύποκρίνεται ότι δέν καταλαβαίνει τί συμβαίνει για νά μήν ενεργεί κατά τόν δέοντα τρόπο; Δέν θά πρέπει νά μās διαφεύγει τό γεγονός ότι ο Στρατός μας προσπαθεί έδω καί δύο χρόνια περίπου νά στήσει τή δική του ύπηρεσία πληροφοριών, προσπαθώντας νά καλύψει εκ τών ένόντων τό ύφιστάμενο τεράστιο κενό στόν τομέα τών πληροφοριών.

Στόν οικονομικό καί επιχειρηματικό τομέα τά μηνύματα είναι πλέον θετικά καί σύμφωνα μέ τίς

κυβερνητικές επιδιώξεις. Η άπορρόφηση τής ΕΤ-ΒΑ από τήν Τράπεζα Πειραιώς, αλλά κυρίως ή συγχώνευση Έθνικής Τράπεζας καί τής Τράπεζας Άλφα Πίστεως μέ τή δημιουργία τής Alpha National Bank, δίνουν τόν τόνο μās φυγής πρós τά έμπρός. Η είσοδος μας στήν ΟΝΕ άπαιτεί, όπως όμολογείται, ισχυρούς ελληνικούς επιχειρηματικούς Όμίλους, ικανούς ν' άντέξουν τόν σκληρό ευρωπαϊκό άνταγωνισμό. Σέ αυτή τή βάση θά κινηθοϋν οί οικονομικές εξελίξεις έφ' έξης. Κυφοροϋνται διάφορες συγχωνεύσεις καί εξαγορές, όπως αυτής του ΟΤΕ καί του Όμίλου τής ΙΝΤΡΑΚΟΜ, τών Έλληνικών Πετρελαίων μέ τόν Όμιλο Λάτση καί τής ρωσικής Έταιρείας Lukoil του Όμίλου Λαμπράκη μέ τήν Έταιρεία Πήγασος κ.κ. Η κυβέρνηση προσδοκά πολιτικά όφέλη από μία συνεχή άνοδο του χρηματιστηρίου, αλλά καί από τή γενικότερη εύφορία πού θά προκύψει στά επιχειρηματικά δρώμενα.

Τό ζήτημα είναι τί θά προκύψει μακροπρόθεσμα για τόν Έλληνα πολίτη. Θά ενισχυθεί ή άπασχόληση ή ο γιγαντισμός τών επιχειρήσεων θά συνοδευθεί από άπολύσεις προσωπικού; Θά προκύψουν στό μέλλον όλιγοπώλια ή καί μονοπώλια στόν ελληνικό χώρο πού θ' άρχίσουν νά δροϋν εις βάρος τών συμφερόντων τών πολιτών; Σέ αυτόν τόν τομέα, ή χάραξη μιάς σαφούς φιλολαϊκής πολιτικής κρίνεται απαραίτητη. Μιάς πολιτικής πού θά προλαμβάνει, θά χαράξει κατευθύνσεις καί δέν θά άγεται από τά περίφημα διαπλεκόμενα, τά όποια αναμένεται νά καταστοϋν πλέον άδηφάγα καί άδίστακτα.

Σέ γενικές γραμμές, τό κυβερνητικό έργο θά κριθεί σέ πολλούς καί διάφορους, αλλά έξ ίσου σοβαρούς τομείς. Μόνο πού κάποτε θά πρέπει ν' άρχίσει νά γίνεται άντιληπτό σάν τέτοιο. Από τίς εκλογές τής 9ης Άπριλίου 2000 καί έντεϋθεν, ή κυβέρνηση για διάφορους λόγους έπαψε νά παράγει έργο. Ηρθε επιτέλους ή στιγμή, μετά από 18 περίπου μήνες, νά παραχθεί πολιτική στόν τόπο αυτό. Νά ύπάρξουν άπτά άποτελέσματα. Άλλοθι καί δικαιολογίες δέν ύπάρχουν πιά. Ο χρόνος τρέχει καί οί εξελίξεις δέν περιμένουν. Η τελευταία πεντάμηνη κυβερνητική παράλυση, τό συνέδριο του ΠΑΣΟΚ καί ο άνασχηματισμός τής κυβέρνησης δέν έγιναν φυσικά για νά άπομακρυνθοϋν ο κ. Παλουτσής, ο κ. Σταθόπουλος καί ή κα Παπαζώη, ούτε για νά εισέλθουν στήν κυβέρνηση ή κα Κούρκουλα καί ο κ. Βούγιας. Οί πολίτες τής χώρας αυτής περιμένουν μέ άνυπομονησία τό στίγμα γραφής τής νέας κυβέρνησης. Ίσως νά μήν ύπάρξει άλλη εύκαιρία για τούς κυβερνώντες για νά δείξουν τόν όποιο καλό έαυτό τους.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ 2001: Ο ΕΝΤΑΦΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΑΜΥΝΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Άλλη μια ελλαδική προσφορά στον βωμό της ελ-
ληνοτουρκικής «φιλίας», έλαβε χώρα το φθινόπωρο
που πέρασε. Για πρώτη φορά μετά το 1994, η Πο-
λεμική Αεροπορία και το Πολεμικό Ναυτικό, δεν συμ-
μετείχαν στην άσκηση *Νικηφόρος*, που αποτελεί την
κορωνίδα των ασκήσεων της Εθνικής Φρουράς.

Έτσι, μετά την «αποθήκευση» (ουσιαστικά ε-
νταφιασμό) των ρωσικών πυραυλικών συστοιχιών
S-300 στην Κρήτη, κατ' απαίτηση της Ουάσιγκτον
και της Άγκυρας, παύει η έστω και κατ' επήσια βάση
εμφάνιση της Ελλάδας στις θάλασσες και τους ου-
ρανούς της Κύπρου.

Βάσει του φετινού σεναρίου του *Νικηφόρου*, οι
Τούρκοι, κατόπιν ραγδαίας επιδείνωσης των σχέσεων
με τη χώρα μας, επιχειρήσαν διάρρηξη των θέσεων
της Εθνικής Φρουράς, δημιουργώντας παράλληλα
αεροπρογεφυρώματα σε τρία σημεία της ελεύθερης
Κύπρου. Οι ημέτερες δυνάμεις, αμυνόμενες σθεναρά,
κράτησαν τις θέσεις τους, ώστε να ολοκληρωθεί η
επιστράτευση, αφού εκεί στηρίζονται τα αμυντικά
σχέδια των επιτελών της Εθνικής Φρουράς.

Η αντεπίθεση προς απώθηση των Τούρκων ξε-
κίνησε με βλήματα που εξαπέλυσαν ελικόπτερα
Bell-206 και *Gazelle*, ενώ στη συνέχεια, άρχισε να
βάλλει και το πυροβολικό. Στην τελική φάση της ά-
σκησης εξαπολύθηκε νυχτερινή επίθεση με τεθω-
ρακισμένα *BMP-3* και *ΛΕΩΝΙΔΑΣ*, καθώς και άρματα
ΑΜΧ-30 και *T-80*.

Η άσκηση επιβεβαίωσε την πολύ καλή κατάστα-
ση και το αξιόμαχον της Εθνικής Φρουράς, που δεν
θυμίζει σε τίποτα τα πέτρινα χρόνια μετά την ει-
σβολή, όταν οι Τούρκοι ήταν σε θέση να καταλά-
βουν το σύνολο της Κύπρου σε λίγες ώρες. Η προ-
μήθεια των αρμάτων *T-80* και η ενίσχυση της άμυ-
νας της Κύπρου με πλέον των 50 αρμάτων *M-48*
MOLF από την Ελλάδα, έχουν αλλάξει το τοπίο στο
έδαφος. Το πρόβλημα όμως παραμένει στον αέρα
και τη θάλασσα.

Ο υπουργός άμυνας της Κύπρου Σωκράτης Χά-
σικος προσπάθησε με εύσχημο τρόπο να δικαιολο-

γήσει την απουσία της μητέρας(;) πατρίδας. Τόνισε
μάλιστα ότι η απουσία των ελληνικών ενόπλων δυ-
νάμεων, δεν θ' αποτελέσει προηγούμενο, αφήνο-
ντας να εννοηθεί ότι ήταν παρένθεση. Αθήνα και
Λευκωσία έδωσαν την περιέργη εξήγηση ότι η κά-
θοδος ελληνικών αεροσκαφών και πλοίων, μαται-
ώθηκε για να μην δημιουργηθούν προβλήματα στην
αεροπορική κίνηση των ΗΠΑ προς τον Κόλπο και
το Αφγανιστάν. Οι εμπλοκές με Τούρκους, που συμ-
βαίνει σε κάθε *Νικηφόρο*, υποτίθεται ότι θα δημι-
ουργούσαν προβλήματα στη δραστηριότητα των
Αμερικανών στην ευρύτερη περιοχή.

Αυτό το έωλο επιχείρημα, απευθύνεται αναμφί-
βολα σε αφελείς. Η αλήθεια είναι πολύ πικρή. Η
διάτρητη ελλαδική εξωτερική πολιτική, ακολουθώ-
ντας πιστά τις αμερικανικές «συμβουλές» και τις
τουρκικές «επιθυμίες», ματαίωσε την ελληνική στρα-
τιωτική παρουσία, την τόσο απαραίτητη, στην Κύ-
προ, πρωτοτυπώντας και εδώ.

Έτσι, στους κυπριακούς ουρανούς αλωνίζουν 4
διαφορετικές αεροπορίες (αγγλική, αμερικανική,
τουρκική και η ...ισραηλινή!!!), απαγορεύεται όμως
να πετούν τα ελληνικά φτερά. Λίγη αλήθεια δεν θα
έβλαπτε, κύριοι του Υπουργείου Εξωτερικών! Το
Δόγμα του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου θάβεται, ώστε
να μην αποτελεί αγκάθι στην πολυδιαφημισμένη
«φιλία». Η Κύπρος έχει εγκαταλειφθεί στην τύχη
της και η Αθήνα περιμένει από την... Ευρώπη να τη
σώσει, εάν οι «Αττίλες» πραγματοποιήσουν τις α-
πειλές τους, σε περίπτωση ένταξης στην Ε.Ε. Τα
λαλιόστατα, πλην ελεγχόμενα Μ.Μ.Ε., που άλλα χρό-
νια πρόβαλλαν και εγκωμιάζαν την παρουσία των
ελληνικών δυνάμεων στους προηγούμενους *Νικη-
φόρους*, φέτος λούφαξαν και αποσιώπησαν το γε-
γονός. Το ερώτημα έχει αποδέκτες το Πεντάγωνο
και το ΥΠ.ΕΞ., που καλά θα κάνουν να μην μας πα-
ραμυθιάζουν άλλο με αοριστολογίες περί *Ενιαίου
Αμυντικού Χώρου*: Τις ένοπλες δυνάμεις κύριοι, τε-
λικά τις έχετε ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΑΡΕΛΑΣΕΙΣ;

Στ. Κ.

ΤΑ ΕΛ.ΤΑ. ΕΣΤΕΙΛΑΝ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΠΙΟ ΜΑΚΡΙΑ

Ποιός Έλληνας δέν θυμάται μέ άπογοήτευση
καί άγανάκτηση τή ρήση του «Έθναρχου» κατά
τή διάρκεια τής Τουρκικής εισβολής τό 1974, ότι
«...ή Κύπρος είναι πολύ μακριά...»;

Τά Έλληνικά Ταχυδρομεία, πέραν από τίς ύπερ-
βολικές καί παράνομες αύξήσεις στά τιμολόγια τους
πού επιβάλλουν τά τελευταία χρόνια, άποφάσισαν νά
στείλουν τήν Κύπρο πιο μακριά. Έτσι για άποστο-
λές βάρους άνω των 100 gr χρεώνουν τέλος γραμ-
ματοσήμου ως αυτό των άποστολών στις χώρες τής
Ευρώπης. Παράδειγμα: Η άποστολή τής ΕΛΛΟ-
ΠΙΑΣ άπαιτούσε γραμματόσημο αξίας 300 δρχ. για
τήν Κύπρο, τώρα αύξηθηκε σε 750 δρχ. Η αύξηση
αυτή καί άλλες πού άποφάσισε ή κυβέρνηση, συν-
δέονται μέ τήν πρόθεσή της νά ξεπουλήσει τό 25%
των ΕΛ.ΤΑ. σε διαπλεκόμενους συνεργάτες της (φαί-
νεται ότι ή καλπονοθεία τής 9/4/00 τούς μετέτρεψε

σε... κληρονόμους των Δημοσίων όργανισμών του
Έλλαδικού προτεκτοράτου).

Οι παράνομες καί καταχρηστικές αυτές αύξήσεις
πλήττουν όμως τόν έμπορικό καί επιχειρηματικό κό-
σμο πού μέσω όργανων του τό κατήγγειλε στην Ε.Ε.
Η Δ/ση Έσωτερικής Άγοράς τής Ευρωπαϊκής Έ-
πιτροπής δέν άποκλείει τό ενδεχόμενο νά κινησει κά-
ποια από τίς διαδικασίες πού προβλέπονται από τό
Κοινοτικό δίκαιο προκειμένου νά διασφαλίσει τήν τή-
ρηση των ύποχρεώσεων από πλευράς τής χώρας μας.

Όσο κι αν προσπαθούν κάποιοι από τούς Έλ-
ληνόφωνους διαχειριστές τής κυβέρνησης των Ά-
θηνών, νά στείλουν τήν Κύπρο μακριά, ό έλληνικός
λαός θά τήν έχει δίπλα του, στό Ν.Α. άκρο του,
Άκριτά καί αναπόσπαστο κομμάτι τής ψυχής του.

Θ. Μ.

ΑΛΒΑΝΙΚΕΣ «ΠΕΡΙΠΤΥΞΕΙΣ»

Είς τήν περιοχήν τῆς Χιμάρας, εἰς πολύ μεγάλην ἔκτασιν, καί εἰς ἄλλας περιοχάς τῆς Βορείου Ἡπείρου εἰς μικροτέραν, ἔχουν σχεδιασθεῖ καί ἐπίκεινται κατεδαφίσεις κτισμάτων (κυρίως καταστημάτων) Ἑλλήνων ἐπιλεκτικῶς, ὑπό τό πρόσχημα - «πρόγραμμα» τῆς προστασίας τοῦ περιβάλλοντος, τό ὅποιον, χρηματοδοτεῖται ἀπό διεθνεῖς ὀργανισμούς!

Πρόκειται περὶ «εὐφυοῦς» σχεδίου τῶν ἀλβανικῶν ἀρχῶν ν' «ἀνταμείψουν» τοὺς ὁμογενεῖς μας, οἱ ὅποιοι ἐπεχείρησαν νά δραστηριοποιηθῶν κατά τὰς δημοτικὰς ἐκλογὰς τοῦ παρελθόντος ἔτους 2000, εἰς ἀνεξαρτήτους σχηματισμούς ὑποστηρικθέντας ὑπὸ τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ, τῆς πολιτικῆς κομματικῆς ὀργανώσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἑλλήνων.

Ἐπίσης συμπεριελήφθησαν εἰς τό ἐν λόγω πρόγραμμα «προστασίας τοῦ περιβάλλοντος», οἱ περιουσίαι ὄσων ἐτόλμησαν νά διαμαρτυρηθῶν διὰ

τήν ἐπικρατήσαν βίαν καί νοθείαν κατά τήν διεξαγωγὴν των, πρὸς τοὺς ξένους παρατηρητὰς τῶν ἐκλογῶν αὐτῶν. Ὁ Ἑλλήν πρέσβυς εἰς τὰ Τίρανα κ. Ἡλιόπουλος διαβεβαίωσεν ὅτι: «Ἐγιναν ὅλες οἱ δέουσαι ἐνέργειαι, ὥστε νά ἀποτραποῦν οἱ ἐν λόγω κατεδαφίσεις».

«...Ὅλες οἱ δέουσαι ἐνέργειαι...»!!! Ὅπερ σημαίνει: Ἑλληνες κοιμηθῆτε ἤσυχοι! Ἡ ἀγρυπνοῦσα κυβέρνησις σας διὰ τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων τῆς ἐφήρμοσεν εἰς τὰς λεπτομερείαις του, καί μετὰ βεβαιότητος ἤσυχος καί αὐτὴ, ἀναμένει τὰ ἀποτελέσματα τοῦ «δόγματος τῆς ἀποτροπῆς»: «Τὸ ἀντίπαλον δέος μόνον πιστόν ἐς ξυμμαχίαν», διὰ νά ἐνθυμούμεθα καί τοὺς προγόνους μας (Θουκυδίδου Ἱστοριῶν Γ', 11).

Δυστυχῶς, τό μόνον «δέος» ὅπερ ἐμποιοῖ ἡ ἑλληνικὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ, εἶναι τό δέος ἐκ τῆς ἀνυπαξίας τῆς!!!

B. K.

ΑΓΑΜΙΟΥ ΓΡΑΦΗ

Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ χώρα μας αιμορραγεῖ ἀπὸ το πραγματικὸ γεγονός, ὅτι οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Νεοἕλληνες δὲν ἐπιθυμοῦν, ἢ λόγω οικονομικῆς ἐνδείας δὲν κάνουν, παιδιά. Στὴν ἀρχαιότητα, ἀν κάποιος Ἕλληνας ἢ Ἑλληνίδα δὲν ἔκανε παιδιά, γὰρ νά ὑπάρξει συνέχεια στὴν ἐλληνικὴ φυλὴ, ἦταν κατὰ κάποιον τρόπο ἀπόβλητος ἢ ἀκόμη καὶ προδότης ἀφοῦ ἠθελήμενα ἢ ἀθελά του γινόταν αἰπίος γὰρ φθορὰ στὴν φυλὴ μας.

Ὁ ἀρχαῖος νομοθέτης καθόρισε νόμους γὰρ νά υποχρεωθῶν ὅλοι νά κάνουν Ἕλληνες. Ὅποιος δὲν ἔκανε τὸ χρέος του στὴν πατρίδα, δηλαδὴ νά παντρευτεῖ καὶ νά κάνει παιδιά, ἡ πατρίδα τὸν τιμωροῦσε καὶ μάλιστα με νόμο. Ὁ νόμος αὐτός ονομάζονταν ΑΓΑΜΙΟΥ ΓΡΑΦΗ καὶ ἦταν ἡ χρηματικὴ ποινὴ γὰρ ὅσους ἐπέμεναν νά μένουν... ἀγαμοί!

Τὸ κείμενον αὐτό ἔχει διασωθεῖ στους Νόμους τοῦ Πλάτωνα 773.e.4 ἕως 774.c.4. καὶ ὑπάρχει στο μελετικὸ ἔργο *Περὶ Τεχνικῶν Μεγάλου Ἀλεξάνδρου* τοῦ Ἐκδοτικοῦ Ὁμίλου ΙΩΝ, ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως ΕΜΗΝ.

Για νά καταλάβουμε τὸ μέγεθος τοῦ φόρου, θα πρέπει νά θυμηθῶμε ὅτι τὸ μεροκάματο ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἦταν μία δραχμὴ, ἀρα οἱ 100 δραχμὲς ἦταν ἡ ἀξία, ἡ ἀμοιβὴ τῆς εργασίας 3,3 μηνῶν.

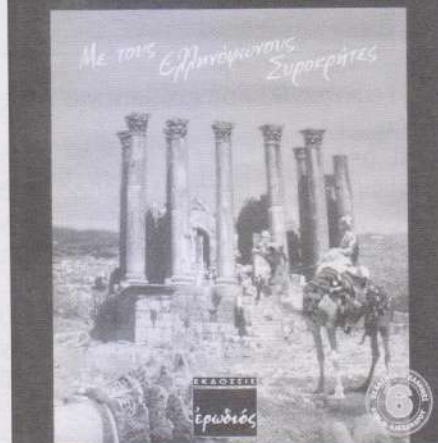
Οἱ φορολογούμενοι στὴν ἀρχαία Αθήνα χωρίζονταν σε τέσσερις τάξεις στους πεντακοσιομέδιμους, στους τριακοσιομέδιμους ἢ ἱππεῖς, τους διακοσιομέδιμους ἢ ζευγίτες καὶ τους θήτας. Ἡ φορολογικὴ αὐτὴ κατάταξη ἴσχυε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Σόλωνα.

Συνεπῶς, ἡ φορολογία ἦταν γὰρ τους πεντακοσιομέδιμους 100 δραχμὲς, γὰρ τους τριακοσιομέδιμους ἢ ἱππεῖς 70 δραχμὲς, γὰρ τους διακοσιομέ-

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΡΩΔΙΟΣ»

Χαμεντιανοὶ Οἱ Ἕλληνες τῆς Συρίας

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ν. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Κεντρικὴ Διάθεση:
Ἀριστοτέλειο Βιβλιοπωλεῖο
Ερμού 61 - 546 23 Θεσσαλονικὴ
τηλ. 031-282782 - τηλεομ.: 031-240331

Ἀρχαῖο Κείμενο

Περὶ γάμων δὴ ταῦτ' ἔστω παραμύθια λεγόμενα, καὶ δὴ καὶ τὰ ἔμπροσθεν τούτων ἠθέντα, ὡς χρὴ τῆς ἀειγενοῦς φύσεως ἀντέχουσαι τὸν παῖδας παίδων καταλείποντα αἰεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὐτοῦ παραδιδόναι.

Πάντα οὖν ταῦτα καὶ ἔτι πλείω τις ἂν εἴποι περὶ γάμων, ὡς χρὴ γαμεῖν, προοιμαζόμενος ὀρθῶς· ἂν δ' ἄρα τις μὴ πείθεται ἐκῶν, ἀλλότριον δὲ αὐτὸν καὶ ἀκοινωνήτον ἐν τῇ πόλει ἔχη καὶ ἄγαμος ὢν γένηται πεντηκαιοτριακοντούτης, ζημιούσθω κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον, ὁ μέγιστον μὲν τίμημα κεκτημένος ἑκατὸν δραχμῶν, ὁ δὲ τὸ δεύτερον ἑβδομήκοντα, τρίτον δὲ ἐξήκοντα, ὁ δὲ τὸ τέταρτον τριάκοντα. Τοῦτο δ' ἔστω τῆς Ἡρας ἱερὸν.

Ὁ δὲ μὴ ἐκτίνων κατ' ἐνιαυτὸν δεκαπλάσιον ὀφειλέτω πραττέσθω δὲ ὁ ταμίας τῆς θεοῦ, μὴ ἐκπράξας δὲ αὐτὸς ὀφειλέτω καὶ ἐν ταῖς εὐθύνας τοῦ τοιοῦτου λόγον ὑπεχέτω πᾶς.

Εἰς μὲν οὖν χρήματα ὁ μὴ θέλων γαμεῖν ταῦτα ζημιούσθω, τιμῆς δὲ παρὰ τῶν νεωτέρων ἄτιμος πάσης ἔστω, καὶ μηδεὶς ὑπακουέτω μηδὲν αὐτῷ ἐκῶν τῶν νέων· ἐάν δὲ κολάζειν τινὰ ἐπιχειρῇ, πᾶς τῷ ἀδικουμένῳ βοηθεῖτω καὶ ἀμυνέτω, μὴ βοηθῶν δὲ ὁ παραγενόμενος δειλὸς τε ἅμα καὶ κακὸς ὑπὸ τοῦ νόμου πολίτης εἶναι λεγέσθω.

διμνους ἢ ζευγίτες 60 δραχμῆς καὶ γὰρ τοὺς θήτας 30 δραχμῆς.

Δηλαδή, ἀκόμη καὶ ὁ πλέον φτωχός, ὁ θήτης, ἦταν υποχρεωμένος νὰ καταβάλει φόρο ἰσοδύναμο μὲ μισθοὺς ἐνός μηνός (30 δραχμῆς) γὰρ τὴν ἀρνήση του νὰ παντρευτεῖ καὶ νὰ δημιουργήσῃ ἀπογόνους γὰρ τὴν πατρίδα.

Ἀν μάλιστα δὲν κατέβαλε τὸν φόρο ΑΓΑΜΙΟΥ ΓΡΑΦῆς, τότε τὸ πρόστιμο δεκαπλασιαζόταν, γίνονταν δηλαδή 1.000 δραχμῆς, 700 δραχμῆς, 600 δραχμῆς καὶ 300 δραχμῆς ἀντίστοιχα!

Σήμερα, μπαίνουν σχεδὸν καθημερινὰ διάφοροι φόροι. Φόροι εἰσπρακτικοὶ γὰρ νὰ πληρώνονται δάνεια καὶ τοκοχρεολύσια. Χάθηκε ὁ κόσμος νὰ μπεῖ καὶ κάποιος φόρος που ἴσως τελικὰ νὰ βοηθήσῃ καὶ τὴ χώρα μας, ὅπως αὐτὸς τῆς ΑΓΑΜΙΟΥ ΓΡΑΦῆς;

Εἶναι πράγματι σημαντικό ὅτι οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι εἶχαν προβλέψει τρόπους γὰρ νὰ μὴν φτάσουν ποτέ στο σημεῖο που ἔχουμε φτάσει σήμερα, νὰ μὴν ἔχουμε συνέχεια στὴ φυλῇ...

Σύγχρονη Απόδοση

Ὅσον ἀφορᾷ λοιπὸν τοὺς γάμους, αὐτὲς τὶς συμβουλές εἶχα νὰ δώσω καὶ κυρίως αὐτὰ που εἶπα προηγουμένως, ὅτι δηλαδή πρέπει πάντα ὁ ἄνθρωπος νὰ ενδιαφέρεται στο νὰ διαιωνίζεται με τὸ νὰ ἀφήνῃ πίσω του παιδιὰ καὶ ἐγγόνια σαν ἀντικαταστάτες του πάντα στὴν υπηρεσία τῶν θεῶν.

Ὅλα αὐτὰ λοιπὸν καὶ ἀκόμη περισσότερα θὰ μπορούσε νὰ πει κανεὶς σχετικά με τοὺς γάμους, πὼς δηλαδή πρέπει νὰ γίνονται καὶ αὐτὸ θὰ ἀποτελούσε ἕναν σωστὸ πρόλογο. Ἀν δὲ κάποιος δὲν ὑπακούει με τὴ θέλησή του, παραμένοντας ξένος καὶ ἀμέτοχος τῶν κοινωνικῶν δρώμενων στὴν πόλη καὶ φτάσει στὴν ηλικία τῶν **τριανταπέντε χρόνων** χωρὶς νὰ ἔχει παντρευτεῖ, θὰ τιμωρεῖται κάθε χρόνο **με πρόστιμο ἑκατὸ δραχμῶν** αὐτὸς που ἀνήκει στὴν ἀνώτατη οικονομικὴ τάξη, **με εβδομήντα δραχμῆς** αὐτὸς που ἀνήκει στὴ δεύτερη, **με ἐξήντα** αὐτὸς που ἀνήκει στὴ τρίτη καὶ **με τριάντα** αὐτὸς που ἀνήκει στὴ τέταρτη τάξη. Τὰ χρήματα αὐτὰ θὰ ἀφιερώνονται στὴ θεὰ Ἡρα.

Εκεῖνος που δὲν θὰ πληρώνῃ τὸ χρέος του στον χρόνο μέσα, **θὰ χρεώνεται με τὸ δεκαπλάσιο**, τὸ ὁποῖο θὰ εἰσπράττει ὁ ταμίας (οικονομολόγος) τῆς θεᾶς Ἡρας· ἂν ὁ ταμίας δὲν μεριμνήσῃ γὰρ τὴν εἰσπραξη του φόρου, θὰ υποχρεώνεται νὰ τὸ πληρώσει ὁ ἴδιος (ὁ ταμίας) καὶ γενικὰ ὁ ταμίας θὰ λογοδοτεῖ (θὰ δίνει ἰσολογισμοὺς) γὰρ ὅλα αὐτὰ.

Ὅποιος λοιπὸν δὲν θέλῃ νὰ παντρευτεῖ, θὰ τιμωρεῖται ἀπὸ χρηματικὴ ἀποψη **με πρόστιμο**, ὅπως ἤδη ἀναφέραμε, καὶ θὰ στερεῖται κάθε εἶδους τιμῆς ἀπὸ τοὺς νεότερους καὶ κανεὶς ἀπὸ τοὺς νέους δὲν θὰ τὸν σέβεται. Καὶ ἂν ἐπιχειρήσῃ νὰ τιμωρήσῃ κάποιον νεό, ὁ κάθε πολίτης θὰ βοηθᾷ τὸν ἀδικημένο καὶ θὰ τὸν υπερασπίζεται, ἂν τυχόν δὲ κανεὶς ἐνῶ θὰ βρίσκεται κοντά, δὲν τὸν βοηθήσῃ, τότε θὰ ἀποκαλεῖται με νόμο σαν δειλὸς καὶ κακὸς πολίτης ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος.

Ὅταν, λοιπὸν, διάφοροι ἐμφανίζονται ὡς υπερβολικὰ ἐλληνίζοντες, ἀποτυχημένα καὶ προβληματικὰ «μπακούρια», ἴσως νὰ πρέπει νὰ τοὺς ρωτᾶμε καὶ τὸ πόσα παιδιὰ ἔχουν...

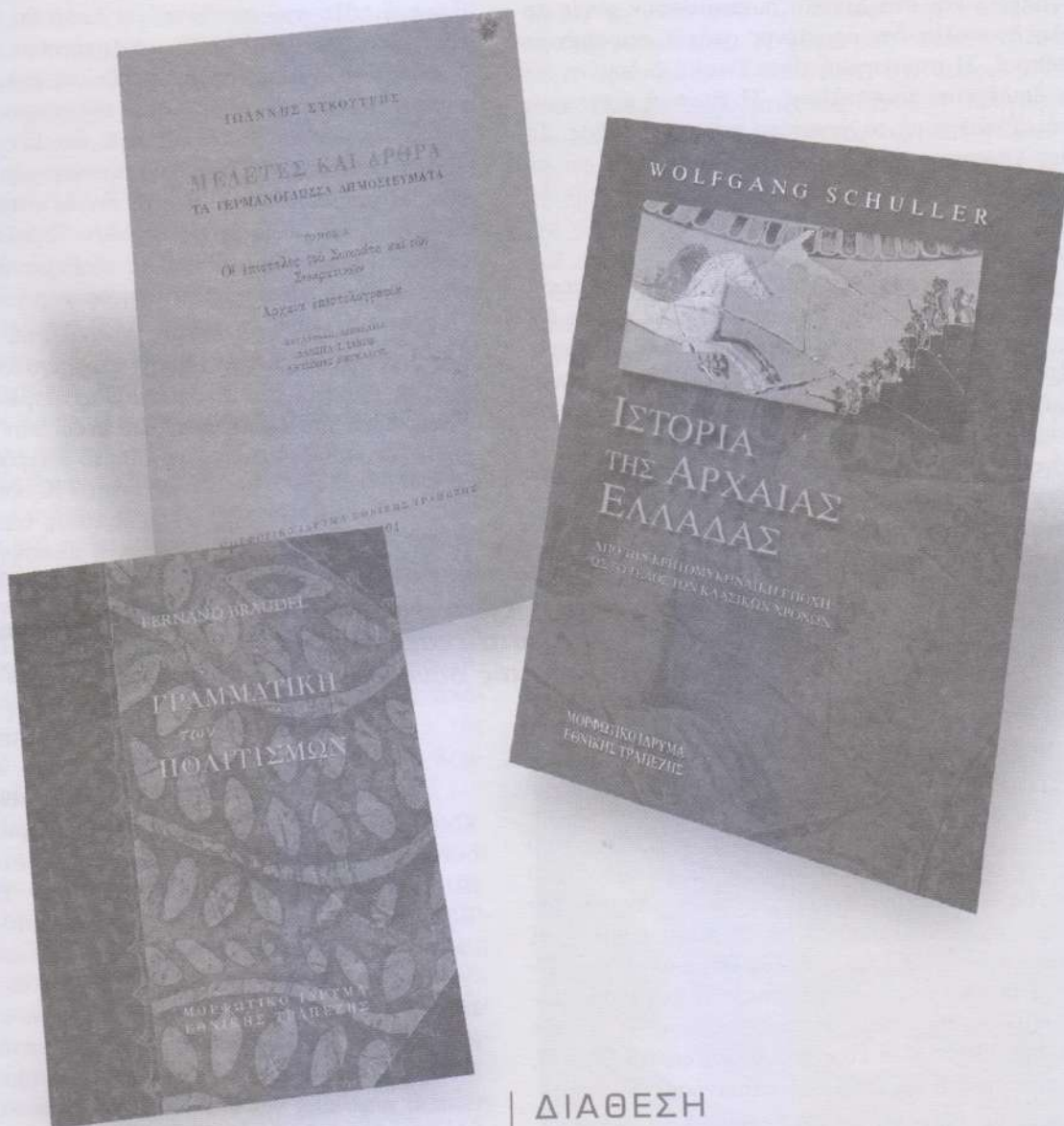
Γρηγόρης Ζώρζος

ΒΑΒΟΥΡΑΚΗΣ ΒΑΣΙΛΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

ΒΡΥΟΥΛΩΝ 73 & ΚΥΠΡΟΥ - ΝΙΚΑΙΑ
ΤΗΛ. 4907286, ΤΗΛ. ΟΙΚΙΑΣ: 4910354

Δέχεται μόνο με ραντεβού

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Τμήμα Δημοσιολογικού ΕΤΕ 10/01

**ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

<http://www.nbg.gr>

ΔΙΑΘΕΣΗ

Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης (Μ.Ι.Ε.Τ.)
Θουκυδίδου 13, Πλάκα
τηλ.: (0 1) 0322 1335
e-mail: miet2@otenet.gr

Βιβλιοπωλείο "Το Μορφωτικό"
Στοά του Βιβλίου
Πεσμαζόγλου 5, Αθήνα
τηλ.: (0 1) 0321 5606

Πολιτιστικό Κέντρο Θεσσαλονίκης Μ.Ι.Ε.Τ.
Βασ. Όλγας 108, Θεσσαλονίκη
τηλ.: (031) 0295 171
e-mail: mietthes@otenet.gr

Και σε όλα τα ενημερωμένα βιβλιοπωλεία

ΟΙ ΕΛΛΗΝΟΑΛΒΑΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΔΙΕΙΣΔΥΣΗ

"Όσοι παρακολουθούν συστηματικά τις δηλώσεις των Άλβανων πολιτικών στην Άλβανία, στο Κοσσυφοπέδιο και στα Σκόπια διαπιστώνουν χωρίς μεγάλη δυσκολία ότι όρισμένοι στόχοι παραμένουν σταθεροί. Η στρατηγική είναι ενιαία, δεδομένη και δεν επιδέχεται παρεκκλίσεις. Η τακτική προσαρμόζεται ανάλογα με τα γεγονότα και τις εξελίξεις. Τέτοιες χαρακτηριστικές δηλώσεις καλό είναι να τις καταγράφουμε και να τις αξιολογούμε με την δέουσα προσοχή για την προστασία των εθνικών μας συμφερόντων.

Πρώτο θέμα που κινείται υπόμωλος και επικινδύνως είναι το θέμα των Τσάμηδων. Παρά τις εις βάρος τους καταδικαστικές αποφάσεις από το Δικαστήριο Δοσιλόγων Ίωαννίνων το 1945 (οι έπικεφαλής τους έδρασαν ως έγκληματίες πολέμου στην Θεσπρωτία κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο), οι απόγονοί τους οργανώνουν συλλόγους στην Άλβανία

δηθεν με ανθρωπιστικά αιτήματα. Είναι προφανές ότι πίσω από το αίτημα για την επιστροφή των περιουσιών στους Τσάμηδες κρύβεται η έδαφική διεκδίκηση για έλληνικά έδαφη.

Δηλώσεις που στηρίζουν τα αιτήματα των Τσάμηκων συλλόγων έκαναν προς την κρατική μας τηλεόραση ET-3 ο άρχηγός του Σοσιαλιστικού Κόμματος Φάτος Νάνο τον Ίούνιο του τρέχοντος έτους και ο πολιτικός έκπρόσωπος του άλβανικού στρατού των Σκοπίων Άλί Άχμετί τον Οκτώβριο. Η επίσημη έλληνική θέση είναι -και όρθως- ότι δεν υπάρχει για μας άνοιχτό θέμα. Όμως πρέπει να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα, διότι συντόμως θα δοϋμε θέμα Τσάμηδων να τίθεται από την Άλβανία σε ευρωπαϊκά και διεθνή δήματα, πιθανότατα και με τουρκική υποκίνηση.

Δεύτερο θέμα και αλληλένδετο με το προηγούμενο είναι το γενικότερο διεκδικητικό και άλυτρωτικό πνεϋμα που καλλιεργείται από Άλβανούς πολιτικούς. Είναι ένδιαφέρουσα η αποκάλυψη της ΣΦΕΒΑ (Συντονιστικής Φοιτητικής Ένώσεως Βορειοηπειρωτικού Αγώνος) περί των απόψεων της νέας Ύπουργού Έξωτερικών της Άλβανίας, της κυρίας Άρτας Ντάντε. Η ΣΦΕΒΑ μās θυμίζει παλαιότερο δημοσίευμα της ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑΣ της 26/3/2001 που έγραφε: «Η Άρτα Ντάντε, γραμματέας διεθνών σχέσεων του Σοσιαλιστικού Κόμματος Άλβανίας... στή συνάντηση των Προέδρων των Κοινοβουλίων των χωρών Νοτιοανατολικής Ευρώπης... συναντήθηκε και με Έλληνα διπλωμάτη του

έλληνικού γραφείου στα Σκόπια, στον οποίο έσπευσε να συστηθεί προκλητικά: "Όνομάζομαι Άρτα, όπως η πόλη που κατέχετε"...»! Καλό θά ήταν από πλευράς έλληνικού ΥΠ.ΕΞ. να ζητήσουμε όρισμένες διευκρινίσεις για τις προαναφερθείσες δηλώσεις των κυρίων Νάνο και Άχμετί και της κυρίας Ντάντε και τό κυριότερο να δηλώσουμε ότι δεν είναι δυνατή ή συνέχιση της πλουσίας οικονομικής βοήθειας των Άθηνων προς τα Τίρανα αν δεν παύσουν οι άλβανικές προκλήσεις και αν δεν έδραιωθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τό αίσθημα άσφαλείας της έλληνικής εθνικής μειονότητας.

Ο άλβανικός άλυτρωτισμός προβάλλεται και μέσω του Διαδικτύου με χάρτες που προπαγανδίζουν κυρίως οι Άλβανοι των Σκοπίων. Παράλληλως οι όμοεθνείς τους του Κοσσυφοπεδίου μέσω των εκλογών της 17ης Νοεμβρίου καλλιεργούν τό έδαφος για ένα

ανεξάρτητο Κοσσυφοπέδιο.

Η προοπτική, όπως παραδέχεται η πλειοψηφία των ξένων αναλυτών, αλλά και ό ίδιος ό πρώην Πρόεδρος των Σκοπίων Κίρο Γλιγκόρφ, είναι να δημιουργηθεί δίπλα στή Μητέρα Άλβανία ένα δεύτερο άλβανικό κράτος, τό όποιο θά ξεκινήσει με πυρήνα τό

Κοσσυφοπέδιο και στή συνέχεια θά περιλάβει τις δυτικές επαρχίες των Σκοπίων. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι στις 28/8/2001 έγινε στην Έπιτροπή Έξωτερικών της Βουλής των Έλλήνων μία συζήτηση για τό μέλλον των Βαλκανίων και εκεί ό τότε Ύπουργός Έθνικής Άμυνας κ. Τζοχατζόπουλος μίλησε για τό ένδεχόμενο να αλλάξουν μέσα στην έπόμενη τριετία τα σύνορα στα Βαλκάνια κατόπιν Διεθνούς Διασκέψεως. Τό έρώτημα είναι πόσο έτοιμη είναι η χώρα μας για ένα τέτοιο ένδεχόμενο. Μήπως θά έπρεπε να έχουμε και έμεις θέσει τα δικά μας αιτήματα; Και για να είμαστε σαφείς. Δύο αιτήματα που είναι μέσα στο πλαίσιο της διεθνούς νομιμότητας, διότι η Έλλάς δεν είναι εκείνη η χώρα που ζητεί την άποσταθεροποίηση των βαλκανικών συνόρων, είναι: α) Η άυτονομία της Βορείου Ηπείρου έντός άλβανικού έδάφους και β) Η άναγνώριση καθεστώτος εθνικής μειονότητας για τόν ξεχασμένο Έλληνισμό που ζή στις νότιες επαρχίες του Σκοπιανού κράτους.

Μία λύση άυτονομίας είναι η μόνη προϋπόθεση που θά εξασφαλίσει κλίμα άσφαλείας για τούς Βορειοηπειρώτες, διότι η σημερινή πολιτική όλων των άλβανικών κυβερνήσεων έγγυάται με μαθηματική

Ίσχυρή είναι μία χώρα όταν γίνεται σεβαστή από τούς γείτονες και όταν μπορεί να προστατεύσει άποτελεσματικά τούς έκτός συνόρων όμοεθνείς της.

ακρίβεια την εκδίωξη όλων σχεδόν των Ελλήνων της Αλβανίας. Αυτή είναι η αλήθεια και πρέπει να την βλέπουμε κατάματα, παρά τα διπλωματικά χαμόγελα και τα ωραία λόγια εκατέρωθεν. Πρέπει δέ να λάβουμε μέτρα σοβαρά και μακροπρόθεσμα για την ελληνική κοινότητα εντός Αλβανίας, διότι σε λίγα χρόνια θα μιλούν μόνο τα Τίρανα και μάλιστα για... αλβανική μειονότητα στην Ελλάδα. Δεν είναι μόνον το πρόβλημα της άθροιας εισόδου λαθρομεταναστών, το οποίο πρέπει να αντιμετωπισθεί αυστηρότερα μετά το εγκληματικό κτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου και τις αποκαλύψεις για διασυνδέσεις των φανατικών Ισλαμιστών στην Αλβανία. Είναι και οι θρασείες προτάσεις ορισμένων, όχι πολλών ευτυχώς, Αλβανών που δεν σέβονται την ελληνική φιλοξενία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα οι δηλώσεις του εκπροσώπου των Αλβανών του Βόλου που θέλει αλβανικά σχολεία στην Ελλάδα, όταν η ιστορική Χειμάρα δεν έχει τα ελληνικά σχολεία που διακαιοῦνται και εθνολογικά, αλλά και βάσει των αποφάσεων του Διεθνούς Διαστηρίου του 1935.

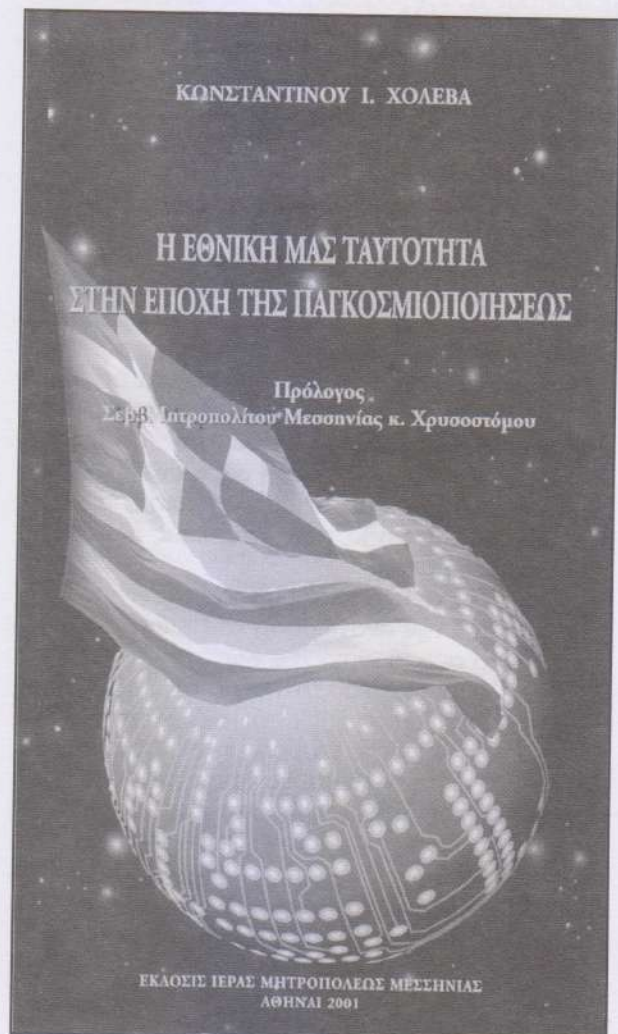
Δέν εφθάναν όλα αυτά και επανεμφανίσθηκε το έντονο ενδιαφέρον των Ιταλών φίλων και εταίρων μας για πολιτική, πολιτιστική και επενδυτική παρουσία στην Βόρειο Ήπειρο. Το ιταλικό ενδιαφέρον για την Αλβανία είναι γνωστό από την εποχή της ίδρύσεως του αλβανικού κράτους. Η Ρώμη χρησιμοποίησε την Αλβανία ως στρατηγικό και οικονομικό προγεφύρωμα ήδη από το 1920, με αποκορύφωμα την εισβολή του Μουσοσολίνι κατά της Ελλάδος το 1940. Μετά την κατάρρευση του Κομμουνισμού, Ιταλοί στρατιώτες εστάθμευαν επί μακρόν υπό την κάλυψη της ανθρωπιστικής αποστολής Πελεκάνος. Ακόμη και στις ημέρες μας η «σοβαρή» ιταλική εφημερίδα *ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑ* χαρακτηρίζει την Αλβανία ως ιταλικό προτεκτοράτο. Δυστυχώς η Ρώμη δίνει στην προσπάθειά της αυτή ένα χαρακτηρισμό αντιπαραθέσεως με την Αθήνα. Και το νέο πρόβλημα που δημιουργείται, αφορά στην ευαίσθητη για τον Ελληνισμό, περιοχή της Βόρειου Ηπείρου.

Συγκεκριμένα, το δεύτερο δεκάημερο του Σεπτεμβρίου ο Ιταλός Πρόξενος στην Αιτώνα εδήλωσε στο πλαίσιο διεθνούς εμπορικής εκθέσεως ότι η Ιταλία επιδιώκει μεγαλύτερη οικονομική και επενδυτική παρουσία στον αλβανικό Νότο, όπου κανονικά έπρεπε να δεσπόζει η χώρα μας από πλευράς επενδύσεων και μάλιστα με κρατική προστασία. Επίσης, στις αρχές Οκτωβρίου ο Ιταλός Υπουργός Πολιτισμού Μάριο Μπόδα μαζί με τον Αλβανό ομόλογό του έπεσεκέφθησαν τον αρχαιολογικό χώρο στο Φοινίκι της Βόρειου Ηπείρου. Τίς ανασκαφές σ' ένα χώρο ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς έχουν αναλάβει Ιταλοί. Η Ελλάς είναι άπουσα, όπως συμβαίνει και στις ανασκαφές του Βουθρωτού, που τίς έχουν αναλάβει Άγγλοι! Και

κάτι ακόμη: Η ιταλική κρατική τηλεόραση *ΡΑΙ* θα εγκαταστήσει κεραία μεγάλης έμβλειας στην μεθοριακή περιοχή Κακκαβιάς εντός αλβανικού εδάφους για να εκπέμπει στους Έλληνες Βορειοηπειρώτες, αλλά και στους κατοίκους των Νομών Ίωαννίνων και Θεσπρωτίας.

Η Ιταλία κάνει τή δουλειά της προφανώς διότι βλέπει τό κενό από την έλλειψη της επίσημης ελληνικής παρουσίας. Η χώρα μας πρέπει να διακηρύξει πρὸς πᾶσαν κατεύθυνση ὅτι θεωρεῖ τή Βόρειο Ήπειρο χώρο μείζονος εθνικού, πολιτιστικού και οικονομικού ενδιαφέροντος και να εργασθεῖ γιά τήν ἔμπρακτη ἐφαρμογή αὐτῆς τῆς διακηρύξεως. Τά πράγματα στά Βαλκάνια κινούνται γρήγορα, πολλοί θέτουν ὑποθήκες γιά μελλοντικές διεκδικήσεις και ἂν παραμείνουμε παθητικοί θεατές τῆς καταπίεσεως τῶν ἐλληνικῶν κοινοτήτων θά εἴμαστε οἱ μόνοι χαμένοι. Ἰσχυρή Ελλάδα δέν εἶναι μόνον σύνθημα φραστικό, οὔτε ἐπιβεβαιώνεται μέ οικονομικούς μόνον δείκτες. Ἰσχυρή εἶναι μία χώρα, ὅταν γίνεται σεβαστή ἀπό τούς γείτονες και ὅταν μπορεῖ νά προστατεύσει ἀποτελεσματικά τούς ἐκτός συνόρων ὁμοεθνεῖς τῆς.

Κωνσταντῖνος Χολέβας

Στις τουρκικές φυλακές Έλληνας Ευπατρίδης

Ο Κώστας Δαφέρμος (καταγόμενος από την Κρήτη), Μηχανολόγος - Ηλεκτρολόγος στο επάγγελμα, σπούδασε στη Γερμανία και έχει επιχειρηματικές δραστηριότητες στην Ευρώπη, με έδρα την Αυστρία και παράρτημα στην Αθήνα. Τελευταία μάλιστα επέτυχε στον διαγωνισμό του Υπουργείου για τη δασοπυρόσβεση και έφερε στον ελλαδικό χώρο τα τεράστια πυροσβεστικά Ρωσικά ελικόπτερα με τα γνωστά θετικά αποτελέσματα.

Ο παραπάνω πατριώτης μας, καταγόμενος από την αρχαία πόλη ΑΞΟΣ του Ρεθύμνου και γόνος της ιστορικής οικογένειας των Δαφέρμων, επιτελεί αθόρυβα σαν καλός ευπατρίδης το εθνικό χρέος του. Βοηθά με κάθε τρόπο την Αρχιεπισκοπή Αυστρίας (έδρα των επιχειρήσεών του) και εισφέρει στη συντήρηση και λειτουργία του Μητροπολιτικού Καθεδρικού ναού της Βιέννης. Με δαπάνες του χτίστηκε η εκκλησία του ελληνικού χωριού ΜΠΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ στην Ουγγαρία, τελευταία δε ανέλαβε την ανακαίνιση του ιστορικού ναού της Αγίας Τριάδας στη Χάλκη, για τα εγκαίνια του οποίου βρέθηκε στην Κωνσταντινούπολη.

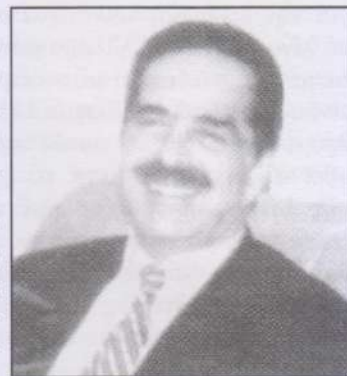
Σε συνεργασία με τον Οικουμενικό Πατριάρχη επέτυχε πρόσφατα (και ύστερα από πιέσεις των Διεθνών Οργανισμών προς τις τουρκικές αρχές), να πάρει άδεια ανακαίνισης της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, τα έξοδα της οποίας θ' αναλάμβανε προκειμένου να λειτουργήσει η ιστορική αυτή Θεολογική Σχολή του Γένους.

Αυτές λοιπόν οι ενέργειες του Κώστα Δαφέρμου (ακολουθώντας την ανακαίνιση του Πατριαρχείου από τον αείμνηστο Παναγιώτη Αγγελόπουλο) ανησύχησαν τους Τούρκους, οι οποίοι με κάθε τρόπο έπρεπε να «τιμωρήσουν» τον Κώστα Δαφέρμο και ταυτόχρονα να δώσουν «μήνυμα» σε οποιονδήποτε άλλον ευπατρίδη Έλληνα θελήσει στο μέλλον να εισφέρει στην ανακαίνιση οποιουδήποτε ερειπωμένου ελληνικού μνημείου, το οποίο ευρίσκεται στις κατεχόμενες από τους Τούρκους αλησμόνητες πατρίδες μας.

Έτσι, μετά τα εγκαίνια του ναού της Αγίας Τριάδας και κατά την αναχώρηση του Κώστα Δαφέρμου από το αεροδρόμιο της Κωνσταντινούπολης, τον «συνέλαβαν» ύστερα από σήμα της... Ιταλικής Ασφάλειας διότι, όπως είπαν, το 1993-'94 παραβίασε το εμπάργκο κατά τον Σερβοκροατικό πόλεμο! ΝΑΙ, ΟΙ ΑΘΛΙΟΙ! Έτσι απλά και ξεδιάντροπα, χωρίς μάλιστα το σήμα των Ιταλών να σταλεί στις ελληνικές αρχές, στη χώρα δηλαδή του «δικόμορου». Τέτοια αλητεία δηλαδή.

Φυσικά η ταλαιπωρία αυτή, αποτελεί τίτλο εθνικής τιμής για τον ευπατρίδη Κώστα Δαφέρμο, ο οποίος εκτός από τα λεφτά του δίδει και την ψυχή του για να παραμείνει ζωντανό ο,τιδήποτε θυμίζει την ιστορία της ράτσας μας και προσπαθεί με κάθε

τρόπο να διατηρήσει άσβεστο το μεγαλείο της φυλής μας. Το θέμα είναι εάν αυτά τα αντιλαμβάνεται ο (ανιστόρητος κατά Θεόδωρο Πάγκαλο) Έλληνας(;) υπουργός Εξωτερικών της δόλιας χώρας μας YORGO PAPANDE-OU και εάν θα σηκώσει το τηλέφωνο να

«τα ψάλει» στον φίλο του ΙΣΜΑΗΛ ΤΖΕΜ γι' αυτήν την ΑΘΛΙΑ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ.

– Αυτήν την Τουρκία θέλει η Ευρώπη στους κόλπους της;

– Αυτής της Τουρκίας τις πράξεις καλύπτει ο YORGO στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όταν οι άλλοι Ευρωπαίοι τους καταδικάζουν για τα Λευκά Κελιά;

– Με αυτή την Τουρκία είμαστε σύμμαχοι;

Και να φανταστείτε ότι τέτοιες μέρες το 1955 οι Τούρκοι διέπραξαν τον νέο ξεριζωμό του γένους, σκάβοντας μνήματα και βιάζοντας...

Εμείς θα ξαναπούμε και θα ξαναγράψουμε ότι ΟΠΟΙΟΣΔΗΠΟΤΕ ανέχεται ή στηρίζει την εχθρική Τουρκική πολιτική σε βάρος του Ελληνισμού, θα βρεθεί κάποτε στο... ΓΟΥΔΙ. Εντάξει;

Γιώργος Νταγάκης,
Εκδότης της μηνιαίας εφημερίδας
Η Ωρα της Κρήτης

Σ.Σ.: Ο Έλληνας επιχειρηματίας Κώστας Δαφέρμος από την 2/9/01 κρατείται στις Τουρκικές φυλακές διότι δεν παρέστη ως μάρτυρας σε δίκη, που διεξήχθη τό 1994, για την παραβίαση του αποκλεισμού κατά τη διάρκεια του ενδογιογκοσλαβικού πολέμου.

Σημειωτέον, όπως μās πληροφόρησε συνεργάτη του, τό σήμα των Ιταλικών αρχών δεν είχε διαβιβασθεί στις ανάλογες ελληνικές καί ή υπόθεση έκκρεμούσε από τό 1994.

Επίσης, πρέπει ν' αναφέρουμε ότι ο Έλληνας εύεργέτης Κ. Δαφέρμος είναι φυλακισμένος παράνομα επί 2½ μήνες στά τουρκικά μπουντρούμια, χωρίς νά του έχουν διατυπώσει επίσημως κατηγορία.

– Όρίστε;... «Όχι δέν νομίζω ότι στό ΥΠ.ΕΞ. χορεύουν όλοι ζειμπέκικο. Για τόν YORGO καί τήν παρέα του ξέρω».

Θ.Μ.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Η Βαλκανική Ένωση Φιλίας συμμετείχε στην αποστολή υποστήριξης των απεργών πείνας μέχρι θανάτου που διοργάνωσε η Επιτροπή συμπαράστασης στους πολιτικούς κρατούμενους στις τουρκικές φυλακές. Η επίσκεψη έγινε μεταξύ 3 και 5 Αυγούστου στην Κωνσταντινούπολη.

Οι δικηγόροι των κρατουμένων μας ενημέρωσαν για τα πολλαπλά εμπόδια που αντιμετωπίζουν στην επικοινωνία τους με τους κρατούμενους, που έχουν μεταφερθεί ήδη στις νέες φυλακές τύπου F. Στην παρούσα φάση, το τουρκικό καθεστώς απελευθερώνει κρατούμενους από τα νοσοκομεία των φυλακών που μετά τη χορήγηση ορών έχουν χάσει τη μνήμη τους και είναι ανεπανόρθωτα κλονισμένοι στην υγεία τους. Μεταξύ των άλλων, η αποστολή μετέφερε βιταμίνες τύπου B₂ που υποβοηθούν στην αποκατάσταση της μνήμης και στη διατήρηση στη ζωή.

Ο μέχρι τώρα θλιβερός απολογισμός αναφέρει **άνω των 80 συνολικά θανάτων από απεργία πείνας και από επιθέσεις της αστυνομίας, αφ' ενός αυτής της 19ης Δεκεμβρίου 2000 και αφ' ετέρου της πρόσφατης (5/11/01) σε σπία πολιτικών κρατουμένων.** Επιπλέον, **120 άτομα απομακρύνθηκαν μέχρι τώρα από τις φυλακές**, που όμως συνεχίζουν την απεργία πείνας στις λεγόμενες γειτονιές και στα σπίτια της αντίστασης. Σε αυτή τη φάση, ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός πως πολλοί είναι αυτοί που ξεκινάνε απεργία πείνας για συμπαράσταση στους φυλακισμένους. Η συντριπτική πλειοψηφία αυτών είναι νέοι ηλικίας 17 έως 30 ετών με μεγάλο το ποσοστό των κοριτσιών.

Στόχος αυτού του αγώνα είναι η άμεση κατάργηση των φυλακών υψίστης ασφαλείας, η καταγγελία των κατασταλτικών μεθόδων που χρησιμοποιεί το τουρκικό καθεστώς με αιχμή την κατάργηση του αντιτρομοκρατικού Νόμου και του Δικαστηρίου Κρατικής Ασφαλείας. Το κίνημα αυτό απασχολεί έντονα τις τουρκικές αρχές διότι διαχέεται σε συμπαγή κομμάτια του αλεβιδικού πληθυσμού που κατοικεί στα γκέτο και στις παραγκογειτονιές της Κωνσταντινούπολης. Την ίδια στιγμή ξεσκεπάζει την υποκρισία των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων και της Αμερικής που δήθεν αποζητούν τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και επιχειρούν «ανθρωπιστικούς πολέμους» στο γύρισμα του αιώνα.

Η αποστολή επισκέφθηκε σπίτια μελλοθανάτων στη γειτονιά του Κιουτσούκ Αρτσουκλού (Μικρή Αχλαδιά) –ένα αλεβιδικό γκέτο που βρίσκεται σε συνεχή επιτήρηση από την τουρκική στρατοχωροφυλακή– ενώ υπάρχουν πληροφορίες για άμεση επέμβαση των δυνάμεων ασφαλείας με νέα θύματα **σε μια περιοχή που αριθμεί τουλάχιστον 15.000 ανθρώπους.** Παρ' όλα αυτά, το σθένος και η αγωνιστικότητα των ανθρώπων και ιδιαίτερα των νέων παιδιών που αντικρίζουν με χαμόγελο και ευδιαθεσία τον θάνατο –σε μια χώρα που η οσμή του είναι παντού κυρίαρχη–, αποτελεί τη μόνη εγγύηση για την αυθε-

ντικότητα αυτού του κινήματος που από τη μία αυτοπροσδιορίζεται ως Μαρξιστικό-Λενινιστικό και από την άλλη έχει βαθιές ρίζες στην τουρκική παράδοση.

Η Τουρκία για άλλη μια φορά είναι ένα καζάνι που βράζει μπρος σε μια οριακή οικονομική κρίση, με εθνότητες που αναζητούν τον αυτοπροσδιορισμό τους, με κοινωνικές και περιφερειακές ανισότητες αυξανόμενες και μια κρατική διαφθορά που προοιωνίζει μια νέα εποχή κρατικής καταστολής για τη διατήρηση της γεωπολιτικής ενότητας και των δυτικών συμφερόντων στην περιοχή της Νοτιανατολικής Μεσογείου. Όλα αυτά είναι βέβαια γνωστά **στους στρατηγούς που διασκεδάζουν** –κάτω από το συνεχές βλέμμα του Κεμάλ– **με τα κηρύγματα περί εκδημοκρατισμού και ευρωπαϊκής προοπτικής της Τουρκίας, αφέλια στην οποία έχει περιπέσει η ελληνική εξωτερική πολιτική τα τελευταία χρόνια.**

Το πρόσφατο άρθρο της Σαμπάχ σύμφωνα με το οποίο οι συμμετέχοντες στις δύο αποστολές στήριξης των πολιτικών κρατουμένων στα Λευκά Κελιά της Τουρκίας, ταυτίζονται με τους τρομοκράτες (εν μέσω αυτών: ο Πρόεδρος του Συνασπισμού κ. Κωνσταντόπουλος, ο βουλευτής κ. Π. Λαφαζάνης), δεν αφήνει περιθώρια εφησυχασμού για την τάση ποινικοποίησης όλων των κοινωνικών αγώνων που αντιτίθενται στην επιβολή της Νέας Τάξης στην περιοχή μας.

Ζούμε σε μια ιστορική καμπή όπου όλοι αυτοί που εκτρέφουν και ασκούν κρατική τρομοκρατία, επιδίδονται στο κυνήγι μαγισσών –εκμεταλλεούμενοι το διεθνές πλαίσιο μετά το χτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου– επιδιώκοντας να τρομοκρατήσουν όσους ακόμα επιδεικνύουν αλληλεγγύη στους πληττόμενους, στους κατατρεγμένους και στους διωκόμενους των σύγχρονων κοινωνιών.

Σε μια κοινωνία που εκτρέφεται ηδονοβλεπτικά από τον Μεγάλο Αδερφό, οι λέξεις χάνουν το νόημά τους, το οποίο ενίοτε αντιστρέφεται. Έτσι τρομοκράτες δεν νοούνται αυτοί (η τουρκική στρατοκρατία) που:

- Εισέβαλαν και κατέλαβαν το 37,7% της Κύπρου ανατρέποντας κάθε έννοια διεθνούς νομιμότητας.
- Συστηματικά αρνούνται τα δικαιώματα της αυτοδιάθεσης για τον κουρδικό λαό.
- Συστηματικά καταπατούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ελευθερία στην ίδια τους τη χώρα.
- Αξιώνουν αλλαγές συνόρων και εκφράζουν συνεχώς τις επεκτατικές τους βλέψεις τους έναντι των γειτόνων τους.
- Δεν έχουν ανανήψει για τα ιστορικά τους εγκλήματα και τις γενοκτονίες έναντι λαών και εθνοτήτων της Μικράς Ασίας.

Τρομοκράτες, από την άλλη, καθίστανται οι διωκόμενοι και όσοι υποστηρίζουν έσχατα το δικαίωμά τους να πεθαίνουν για την ελευθερία και την αξιοπρέπεια...

Νίκος Ντάσιος

Παίξε **ΠΡΟΤΟ** μαζί με

Τζόκερ **ΛΟΤΤΟ** **ΠΡΟ-ΠΟ** **ΠΡΟ ΠΟ Κερί**

και... πολλαπλασίασε την τύχη σου!

Κλήρωση από την ΕΤ-1 στις 20:00

Αμπελάκια, η Κοινοτική Πολιτεία της Κοκκινάδικης Τέχνης

Παραγωγικοί και Οικονομικοί Μηχανισμοί του Πρώιμου Ελληνικού και Ευρωπαϊκού Συνεργατικού Λαϊκού Καπιταλισμού

Α΄ Μέρος

Το αμπελακιώτικο «φαινόμενο» είναι το κοινοτικό και συνεταιριστικό εκείνο φαινόμενο της νεώτερης Ελλάδας και της Ευρώπης, που έχει προξενήσει ως σήμερα, σε δικούς μας και ξένους ιστορικούς, φιλολόγους, εθνολόγους, οικονομολόγους, νομικούς, κοινωνιολόγους και πολιτικούς, μεγάλο και πολύπλευρο ενδιαφέρον. Στη σχετική φιλολογία είναι γνωστό περισσότερο με το όνομα που αναφέρεται στα Καταστατικά του 1780 και 1795, ήτοι *Κοινή Συντροφία* και *Αδελφότητα* αλλά και *Σύστημα*, *Νέο Σύστημα*, *Ωφέλιμο* και *Σωτήριο Σύστημα*, που μνημονεύονται στην επίσημη και ιδιωτική αλληλογραφία των Αμπελακιωτών. Στα Αμπελάκια συνέρρεαν επί δεκαετηρίδες, από το τέλος του 18ου ως και τις αρχές του 19ου αιώνα, Ευρωπαίοι διπλωμάτες, περιηγητές και προσωπικότητες της ευρωπαϊκής οικονομίας, για να γνωρίσουν από κοντά την ελληνική αυτή κωμόπολη της ορεινής Θεσσαλίας, κοντά στα γνωστά Τέμπη, που πολύ χαρακτηριστικά είχε αποκληθεί από ξένους «*Μικρή Δημοκρατία*», «*Ολλανδική Κωμόπολη*» και «*Σύγχρονο Θαύμα του Ελληνισμού*».

Σήμερα αποτελεί κοινή συνείδηση σε Έλληνες και Ευρωπαίους ότι τα Αμπελάκια είναι το κοινωνικό εκείνο εργαστήριο στο οποίο εφαρμόστηκαν πρωτότυποι τρόποι συλλογικών παραγωγικών σχέσεων και όπου σφυρηλατήθηκε η οικονομική και κοινωνική αναγέννηση τόσο του νεώτερου ελληνισμού όσο και της Κεντρικής και Δυτικής Ευρώπης. Ο επισκέπτης που θα θελήσει να λοξοδρομήσει από την εθνική οδό Αθηνών - Θεσσαλονίκης, πριν από την είσοδο στα στενά των Τεμπών, και ανέβει λίγα χιλιόμετρα στην Όσα, απέναντι από τις ανατολικές πλαγιές του Ολύμπου, θα διαπιστώσει εύκολα από τα εναπομείναντα ερειπωμένα αρχοντόσπιτα της Κωμόπολης ότι σε αυτό τον τόπο σίγουρα κάτι ξεχωριστό έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια των δύο περασμένων αιώνων. Και οι λιγοστοί κάτοικοι που εναπόμειναν στη σημερινή Κοινότητα, ασχολούμενοι με τη γεωργία, την κτηνοτροφία και άλλα επαγγέλματα, και που πολλοί είναι απόγονοι εκείνων που δημιούργησαν την *Κοινή Συντροφία*, θα σας διηγηθούν πολλά περιστατικά και πτυχές από την ιστορία των Αμπελακιών, που παραμένει ακόμη ολοζώντανη στη μνήμη τους.

Διονύσης Μαυρόγιαννης*

1. Ανακάλυψη των Αμπελακίων και οι σχετικές πηγές της γραπτής παράδοσης

Η ανακάλυψη των Αμπελακίων και του ιδιόμορφου παραγωγικού τους συστήματος οφείλεται σε σύγχρονους τότε ή μεταγενέστερους Ευρωπαίους ιστορικούς, γεωγράφους και επιστήμονες, που μελέτησαν από κοντά τις παραγωγικές σχέσεις της κωμοπόλης στο 18ο και στο 19ο αιώνα.

Σύμφωνα με τα ανέκδοτα Προξενικά Αρχεία του Υπουργείου Εξωτερικών της Γαλλίας, στο 3ο έτος της Γαλλικής Επανάστασης, η Επιτροπή Σωτηρίας του Παρισιού απέστειλε προς το νεαρό πολίτη Felix (Beaujour), Πρόξενο της Γαλλίας στη Θεσσαλονίκη, έγγραφο επιστολή περιέχουσα οδηγίες της γαλλικής κυβέρνησης. Στις οδηγίες αυτές αναφέρονταν, μεταξύ άλλων, ότι ο πολίτης Πρόξενος όφειλε να ερευνήσει στην περιοχή του και ανεύρει αφ' ενός από πού προερχόταν το κόκκινο χρώμα των νημάτων (που την εποχή εκείνη ήταν γνωστό σε όλη την Ευρώπη με το όνομα *Κόκκινο της Ανατολής* ή *Κόκκινο της Ανδριανούπολης*) και αφ' ετέρου ποια ήταν η χρησιμοποιούμενη τεχνολογία και ο τεχνικός εξοπλισμός της νηματουργίας. Ο Πρόξενος όφειλε να μάθει τα μυστικά της Κοκκινάδικης Τέχνης του ελλαδικού χώρου και να δώσει λεπτομερείς πληροφορίες στη χώρα του με τρόπο που η τελευταία αυτή να μπορέσει να συναγωνισθεί το εμπόριο και τη νηματουργία της Αγγλίας που έφερνε μπαμπάκια από την Ινδία. Επιπλέον θα μπορούσε να μεταφέρει τα μυστικά της τέχνης ή και τεχνίτες ακόμη των Αμπελακίων στη Γαλλία.

Ο Γάλλος Πρόξενος μετέβη όντως στα Αμπελάκια όπου και διέμεινε αρκετούς μήνες. Καρπός των παρατηρήσεων και ερευνών του ήταν μια σειρά από εκθέσεις προς το Υπουργείο των Εξωτερικών της Γαλλίας. Στις εκθέσεις του αυτές ο Felix Beaujour, που αναδημοσιεύθηκαν στο δίτομο έργο του *Tableau du Commerce de Grece* δημοσιευμένο στο Παρίσι το 1800 (υπάρχει και μετάφραση στα ελληνικά), περιγράφει με γλαφυρότητα, λεπτομέρειες και ακρίβεια ό,τι αφορούσε στη διαδικασία παραγωγής και εμπορίας των περιφημων κόκκινων νημάτων των Αμπελακίων.

* Καθηγητής Κοινωνιολογίας και πρ. Πρύτανης του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης

«Επειδή τα Αγγλικά εργοστάσια δεν ημπορούσαν να το κατασκευάσουν τόσο βαθύχροον και διαρκές, όθεν μη δυνάμενοι να ανθέξουν, εδοκίμασον αισθαντικήν ζημίαν» (Λεονάρδος, *Νεωτάτη της Θεσσαλίας χωρογραφία*, Πέστη 1836, σ. 152).

Στη συνέχεια, μια σειρά από διπλωμάτες και επιστήμονες που επισκέφθηκαν τα Αμπελάκια ως περιηγητές (Γάλλοι, Γερμανοί, Σουηδοί και κυρίως Άγγλοι) στο τέλος του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα, περιέγραψαν καθένας από την πλευρά του και με τον τρόπο του την οργάνωση της αμπελακιώτικης κοινωνίας και της παραγωγής και εμπορίας των νημάτων, δραστηριότητα που, κατά μαρτυρία Άγγλου περιηγητή, είχε σοβαρό αντίκτυπο πάνω στη νηματουργία του Μάντσεστερ εκείνης της εποχής. Απάνθισμα των κυριότερων διηγήσεων των περιηγητών αυτών συγκεντρώθηκαν και δημοσιεύθηκαν στην έρευνα και μελέτη μας, *Αρχαιακές Έρευνες για τη συνεταιριστική Ένωση των Αμπελακίων στα Γαλλικά και Ελληνικά Αρχεία και στις Διηγήσεις των Περιηγητών*.

Τρίτη πηγή εγκύρων πληροφοριών για τα Αμπελάκια είναι οι χρονογραφίες και οι γεωγραφίες Ελλήνων της εποχής εκείνης (όπως ο Κωνσταντάς και ο Λεονάρδος) που κατάγονταν από τα Αμπελάκια και τα είχαν επισκεφθεί κατά την εποχή της ακμής τους, αλλά και αργότερα.

Τέταρτη πηγή είναι ο Γάλλος αρχιτέκτονας Francois Boulanger που ήρθε και παρέμεινε για ολόκληρες δεκαετίες στην Αθήνα μετά την Επανάσταση του 1821, ασχολούμενος με τη μελέτη και αναστήλωση αρχαιοτήτων. Ο Boulanger ήταν οπαδός του Γάλλου ουτοπιστή και σοσιαλιστή Charles Fourier και υπ' αυτό το πνεύμα παρατηρούσε όσα συνέβαιναν γύρω του στο χώρο της οργάνωσης της παραγωγής και της κοινωνικής δομής του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Ανεζήτησε, ανεύρε και συνέλεξε από πρώτο χέρι (από Αμπελακιώτες που είχαν πρωταγωνιστήσει στη δημιουργία και λειτουργία της Κοινής Συντροφίας) χρήσιμες πληροφορίες για την οργάνωση της συλλογικής αυτής επιχείρησης. Τα στοιχεία αυτά μαζί με το Καταστατικό του

έτους 1795 δημοσιεύθηκαν στο βιβλίο του Boulanger που εξεδόθη στο Παρίσι το 1875 υπό τον τίτλο *Αμπελάκια ή Ενώσεις και Ελληνικές Κοινότητες με αποδεικτικά έγγραφα*. Πρέπει να προστεθεί ότι ο Γάλλος αρχιτέκτονας, θέλοντας να συμβάλει στην πολιτιστική, οικονομική και κοινωνική αναγέννηση της Ελλάδας, έκανε διάφορα έγγραφα διαβήματα σε προσωπικότητες της εποχής του, όπως Ι. Κωλέττης, Πρωθυπουργός της Ελλάδας και ο γνωστός Γάλλος ποιητής Λαμαρτίνος, Υπουργός των Εξωτερικών. Σ' επιστολή που έστειλε το 1847 στον πρώτο, πρότεινε, μεταξύ άλλων, την παραχώρηση εθνικών γαιών σε κοινότητες, την οργάνωση ομαδικής καλλιέργειας, την ίδρυση στον αγροτικό χώρο συνεργατικών αποθηκών, τραπεζών και εργαστηρίων, παραθέτοντας πληροφορίες για την οικονομική και κοινωνική κατάσταση που επικρατούσε τότε στη χώρα μας. Οι προτάσεις και οι οραματισμοί αυτοί του Boulanger δεν έχουν ακόμη μελετηθεί όπως τους ταιριάζει, επηρέασαν όμως ως τις αρχές του 20ου αιώνα τη γαλλική και διεθνή συνεργατική ανάπτυξη.

Από ελληνικής πλευράς, πρώτος ο Γ. Λαζόπουλος δημοσίευσε ένα ενδιαφέρον άρθρο για τα Αμπελάκια και το εκπαιδευτικό τους σύστημα στη Κωνσταντινούπολη το 1875 και ακολούθως ο γνωστός πολιτικός και ιστορικός Γεώργιος Φιλάρετος παρουσίασε μια πρώτη συνοπτική διατριβή του στο Βόλο το 1900. Το 1917, ο Γ. Χαριτάκης έφερε στο φως από τις στήλες του *Νέου Ελληνομήμονα* το πρώτο Καταστατικό της Κοινής Συντροφίας του έτους 1780. Το 1950, ο Ηλίας Γεωργίου δημοσίευσε πολύ αξιόλογα έγγραφα αλληλογραφίας από το Αρχείο Δογάνη (απογόνων παλαιών συνεταιριών των Αμπελακίων), ενώ το 1966 ο Καθηγητής Ν.Κ. Μουτσόπουλος παρουσίασε την πρωτότυπη εθνολογική μελέτη του για τα αρχιτεκτονικά μνημεία και αρχοντικά της κωμόπολης. Οι κυριότερες πάντως ελληνόγλωσσες και ξενόγλωσσες πηγές και μελέτες για τα Αμπελάκια, δημοσιευμένες και ανέκδοτες, περιελήφθησαν και δημοσιεύθηκαν στα γαλλικά στις αρχαιακές έρευνες και μελέτες μας από το 1967 ως το 1975 στη διδακτορική μας Διατριβή στο Παρίσι, όπως επίσης στα Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου που οργανώσαμε το 1981 στην Αθήνα και στα Αμπελάκια με το Υπουργείο Πολιτισμού, την Ακαδημία Αθηνών και το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (την Έδρα μας της Κοινωνιολογίας) και τέλος τους Ελληνικούς Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, του ΟΗΕ και τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση.

Αναμφίβολα υπάρχουν και άλλες άγνωστες για την ώρα πηγές στα αγγλικά, στα αυστριακά και στα οθωμανικά αρχεία, χώρες με τις οποίες τα Αμπελάκια βρισκόντουσαν σε επαφή με τον ένα ή τον άλλο τρόπο κατά την περίοδο της ακμής τους.

2. Κοινωνική δομή και οργάνωση της Κοινής Συντροφίας

Ο πληθυσμός των Αμπελακίων κατά την περίοδο της ακμής τους ανερχόταν από 4.000 έως 6.000 χι-

λιάδες άτομα. Κατά την ορθότερη άποψη, στους αριθμούς αυτούς πρέπει να υπολογίσουμε και ορισμένους εποχιακούς εργάτες ή άτομα άλλων παρακειμένων χωριών, που έπαιρναν μέρος στις παραγωγικές δραστηριότητες της Κοινής Συντροφίας. Ο πληθυσμός αυτός δεν ήταν εξ ολοκλήρου γηγενής, αφού τα Αμπελάκια προ του 1780, έτος έναρξης της λειτουργίας της Κοινής Συντροφίας, δεν ήταν παρά ένα μικρό χωριό. Από διάφορες πηγές συνάγεται το συμπέρασμα ότι πολλά άτομα από την Ήπειρο και τη Θεσσαλία προσέφυγαν στα Αμπελάκια, όπου ίσχυαν προνόμια ορισμένης αυτοδιοίκησης (Στα Αμπελάκια π.χ. απαγορευόταν να διαμείνει Τούρκος, ενώ σε ορισμένη περίοδο κατά το τελευταίο τέταρτο του 18ου αιώνα, οι Αμπελακίωτες είχαν το δικαίωμα να οπλοφορούν). Για το λόγο δε ότι πολλοί, αν μη οι περισσότεροι κάτοικοι των Αμπελακίων ήσαν νεοφερμένοι, η δε Κοινότητα διακρινόταν για τη μεγάλη έλλειψη γης (σε σύγκριση με τον κάμπο της Λάρισας, ο οποίος εκαλιεργείτο προς όφελος των Τούρκων με το τιμαριωτικό σύστημα «Τσιφλίκια» και το δουλοπαροικικό καθεστώς), στα Αμπελάκια δεν υπήρχαν μεγάλες οικογένειες, τζάκια, πλούχοντες και γενικά κοινωνικές διακρίσεις και ιεραρχικές διαστρωματώσεις. Συνεπώς η δομή της αμπελακιώτικης κοινωνίας ήταν οριζόντια, δημοκρατική, εξισωτική και αλληλέγγυη. Βέβαια με την ανάπτυξη της βιοτεχνίας και του εμπορίου, ορισμένα άτομα και οικογένειες διαφοροποιήθηκαν οικονομικά και δημιουργήθηκε αναπόφευκτα νέα κοινωνική πυραμίδα διαστρωμάτωση που εξέθρεψε άλλους συσχετισμούς και μορφές στην κοινωνική δομή της τοπικής κοινωνίας, χωρίς αυτές ωστόσο να αποβούν σε βάρος της δημοκρατικής οργάνωσής της, όπως θα το διαπιστώσουμε στη συνέχεια.

Η οργάνωση της τοπικής πολιτικής εξουσίας (κοινοτικής) στηριζόταν στις ίδιες αρχές και είχε αρχικά το ίδιο περιεχόμενο και τις ίδιες βασικά αρμοδιότητες που είχε και στις άλλες κοινότητες της εποχής, δηλαδή διακυβέρνηση από αιρετούς προσετούς, δημογέροντες, πρώτους.

Τα Αμπελάκια δεν είχαν δικά τους πολιτικά και εκκλησιαστικά δικαστήρια, αλλά υπαγόntonταν για μεν τις ποινικές υποθέσεις στη Λάρισα, για δε τις εκκλησιαστικές στην Επισκοπή Πλαταμώνος της οποίας υπήρχε και θερινή διαμονή στην κωμόπολη. Οι διαφορές όμως μπορούσαν να λυθούν και με διαιτησία, αλλά και στα πλαίσια της κοινότητας.

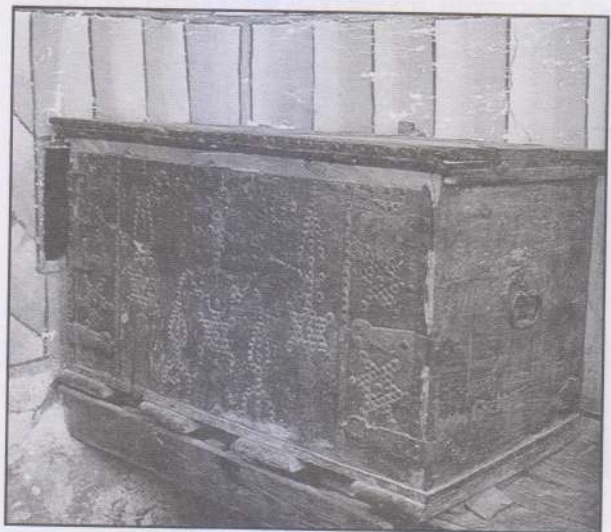
Κατά την περίοδο της εμφάνισης και δράσης της Κοινής Συντροφίας, η τοπική πολιτική εξουσία των προεστών ταυτίστηκε με τη διοίκηση της επιχείρησης, δεδομένου ότι όλες οι δραστηριότητες των κατοίκων και ολόκληρη η καθημερινή ζωή τους είχαν άμεση σχέση με την Κοινή Συντροφία. Πολιτικός δηλαδή και διοικητικός μηχανισμός αφ' ενός και οικονομική διαχείριση της μοναδικής επιχείρησης αφ' ετέρου, εντάχθηκαν οι μεν στη δε.

Ποια ήταν η «συνεργατική» δομή της Κοινής Συντροφίας και πού στηριζόταν αυτή;

Η οργάνωση στηριζόταν εν μέρει σε άγραφα κοινοτικά συναλλακτικά έθιμα και στις εμπειρίες του ελληνικού λαού κατά τη μεταβυζαντινή περίοδο καθώς και στη γραπτή κωδικοποιημένη νομοθεσία των Αμπελακίων των ετών 1780 και 1795. Η προκειμένη κωδικοποίηση αφορούσε ιδιαίτερα στα όργανα της Κοινής Συντροφίας, στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των μελών και στον τρόπο διαχείρισης και διανομής των κερδών. Επρόκειτο δηλαδή για την πρώτη χρονικά και σπουδαιότερη κωδικοποίηση συνεργατικής παραγωγής και εμπορικού δικαίου, διαποτισμένη από κανόνες κοινοτικής αυτοδιοίκησης και χριστιανικής ηθικής, στα Βαλκάνια και στην Ευρώπη. Οι ιστορικοί και νομικοί δεν διέδαν ακόμη όμως στη νομοθετική αυτή εκδήλωση των Αμπελακιωτών τη σοβαρότητα της κωδικοποίησης από άποψη ιστορικής εξέλιξης και διαμόρφωσης του πατρίου δικαίου, ανάλογη και παράλληλη εκδήλωση της οποίας ήταν η μετ' ολίγα έτη κωδικοποίηση του συντροφικού ναυτεργατικού και ναυτεμπορικού δικαίου της Ύδρας το 1804 και κυρίως το 1818, όπως επίσης και η κωδικοποίηση του γαλλικού εμπορικού δικαίου η οποία στηρίχθηκε και σε αρχαιότερα κείμενα ελληνικού δικαίου.

Στη Γενική Συνέλευση που ενέκρινε τα Καταστατικά καθώς και σε ορισμένες άλλες σπουδαίες περιπτώσεις, ελάμβαναν μέρος όλοι οι ενήλικες άρρενες κάτοικοι οι οποίοι συζητούσαν και αποδέχονταν ή απέρριπταν με ψηφοφορία τις προτάσεις της διαχείρισης της Ένωσης. Μέλη της Κοινής Συντροφίας συνάγεται ότι ήσαν όλοι οι κάτοικοι της κωμόπολης με μερίδιο, το οποίο φαίνεται ότι ήταν αναλογικό με το έργο και την ευθύνη κάθε μέλους. Πολλοί όμως αμείβονταν μόνο με μισθό ή ημερομίσθιο.

Η συνεταιριστική μερίδα κυμαινόταν μεταξύ ορισμένου κατωτάτου και ανωτάτου ορίου (5.000 έως 20.000 πιάστρα). Συνεπώς, οι μεν ευπορώτεροι δεν μπορούσαν να μονοπωλήσουν το κεφάλαιο, οι δε ασθενέστεροι σχημάτιζαν και συμμετείχαν στο κεφάλαιο καθ' ομάδες. Τα μέλη της Συντροφίας ή-

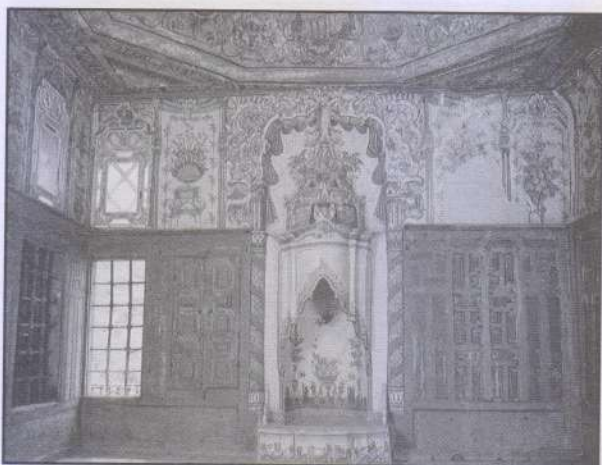
Ένα μεγάλο σεντούκι σε μια γωνιά του θησαυροφυλακίου. Σε αυτό φυλάγονταν τα κέρδη του Συνεταιρισμού.

σαν τακτικά, προσωρινά και μαθητευόμενοι για ορισμένο χρονικό διάστημα. Η *Συντροφία* βοηθούσε οιοδήποτε νέο επιθυμούσε να μεταβεί ακόμη και στο εξωτερικό (Βιέννη) όπου υπήρχε υποκατάστημα, να εκμάθει λογιστικά και ξένη γλώσσα και κατόπιν να ενσωματωθεί, με ορισμένη διαδικασία, στους κόλπους της ως μέλος. Δεν γνωρίζουμε με ακρίβεια πόσα ήταν τα μέλη της *Κοινής Συντροφίας*. Υπάρχουν όμως μαρτυρίες σύμφωνα με τις οποίες κατά την ακμή της Ένωσης υπήρχαν στα Αμπελάκια 80 έμποροι και 24 βαφεία με τους τεχνίτες και εργάτες τους οι οποίοι πρέπει να ανήρχοντο σε μεγαλύτερο αριθμό από τους εμπόρους.

Η Γενική Συνέλευση εξέλεγε για τρία συνήθως χρόνια, όσο και η πρώτη διάρκεια της *Κοινής Συντροφίας*, πολυμελές σώμα που αποτελούσε το Διοικητικό Συμβούλιο και τα λοιπά όργανα της διαχείρισης και της εποπτείας. Τα περισσότερα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου είχαν ως έδρα τα Αμπελάκια, ταξίδευαν όμως συχνά έξω απ' αυτά, ορισμένα δε διέμεναν στο υποκατάστημα της Βιέννης. Από την επίσημη αλληλογραφία της *Κοινής Συντροφίας* προκύπτει σαφώς ότι ως διαχειριστές της εξελέγησαν τόσο άτομα που προερχόντουσαν από τους ευπορώτερους εμπόρους, όπως ο Γιώργιος Μαύρος, όσο και από τους απλούς τεχνίτες των βαφείων, όπως ο αρχιτεχνίτης Ευθύμιος Δημητρίου. Προκύπτει επίσης από τις διάφορες ελληνικές πηγές ότι μετά από ορισμένη διάρκεια λειτουργίας της *Κοινής Συντροφίας*, οι τεχνίτες και τα κατώτερα εισοδηματικά άτομα, διεκδίκησαν και πήραν στα χέρια τους τον διοικητικό έλεγχο της Ένωσης (1795).

3. Οργάνωση των δραστηριοτήτων

Οι διάφορες δραστηριότητες που συνίσταντο πρώτον στην αγορά των πρώτων υλών (μπαμπακί και ριζάρι), δεύτερον στο στρίψιμο των νημάτων, τρίτον στο βάψιμό τους και τέταρτον στην εμπορία τους, δεν περιγράφονται με λεπτομέρειες στα δύο Καταστατικά που γνωρίζουμε. Τις πληροφορίες γι'

Ο οντάς του αετού και το περίφημο τζάκι του, που έμεινε μέχρι σήμερα άκαπτο για να μη χαλάσουν οι ζωγραφιές που το στολίζουν. Πάνω από το τζάκι ένας δικάφαλος αετός, ο οποίος και έδωσε το όνομα στον οντά.

αυτές τις δραστηριότητες τις παίρνουμε από διάφορα έγγραφα και κυρίως από τις υπηρεσιακές εκθέσεις εμπορικής αλληλογραφίας του Γάλλου Πρόξενου Felix Beaujour καθώς και από την αλληλογραφία των Αμπελακιωτών.

Τα Αμπελάκια δεν διέθεταν πρώτες ύλες για τη βιοτεχνία τους, εκτός ίσως από μερικές ποσότητες μπαμπακιού από το γειτονικό κάμπο της Θεσσαλίας και της κοιλάδας των Τεμπών που πωλούσαν στην *Κοινή Συντροφία* συνεργαζόμενοι χωρικοί της περιοχής. Μέλη της Ένωσης αγόραζαν λοιπόν από τη Μακεδονία, από ορισμένα νησιά του Αιγαίου και από τη Μικρά Ασία τις αναγκαίες ποσότητες. Για το είδος του μπαμπακιού και του ριζαριού καθώς και για τις παραγόμενες ποσότητες καθώς και τις τρέχουσες τιμές αγοράς τους, πληροφορίες περιέχονται στις αναφορές του Felix Beaujour.

Το γνέσιμο του μπαμπακιού και το στρίψιμο των νημάτων δεν γινόταν κατά συγκεντρωτικό τρόπο μέσα σε εργαστήρια, με τελειοποιημένα τεχνικά μέσα. Οι δραστηριότητες αυτές παρέμεναν καθ' όλη τη διάρκεια της Ένωσης σε κλειστό οικογενειακό επίπεδο. Ακόμη και όταν το 1817, εποχή κατά την οποία είχε διασπασθεί και διαλυθεί η Ένωση, ορισμένοι Αμπελακιώτες είχαν φέρει από τη Γερμανία τελειοποιημένα τεχνικά μέσα (τσιρκίκες) για το στρίψιμο των νημάτων, οι γυναίκες που είχαν κεκτημένα εργασιακά δικαιώματα, έσπασαν τα μηχανήματα αυτά, όπως ακριβώς έκαναν και οι Ευρωπαίοι εργάτες, την ίδια περίπου εποχή με τα εισαχθέντα στην παραγωγή μηχανικά μέσα (Αγγλία). Δεν θα πρέπει να υποτιμούμε ωστόσο την ποιότητα των χειροποίητων νηματουργικών προϊόντων της Ένωσης αν λάβουμε υπ' όψη μας ότι ορισμένες κοινωτικές ομάδες και χώρες, όπως είναι οι Σαρακασάνοι, οι Βλαχόφωνοι και οι κάτοικοι της Βεγγάλης (Ινδία και σημερινό Μπαγκλαντές), παρήγαγαν πριν και μετά το 18ο αιώνα, χειροποίητα μάλλινα και μπαμπακερά νήματα που η υψηλή ποιότητά τους και το φινιρίσμα τους μετά δυσκολίας επιτυγχάνεται με τα σημερινά μηχανικά μέσα. Τα μειονεκτήματα πάντως αυτής της αμπελακιώτικης διαδικασίας ήταν πρώτον ότι δεν μπορούσαν να παραχθούν μεγάλες ποσότητες και δεύτερον ότι δεν εξασφαλιζόταν ομοιομορφία στην ποιότητα των προϊόντων.

Η πολυπλοκότερη και δυσχερέστερη διαδικασία ήταν αυτή του βαψίματος των νημάτων ή της κοκκινιάδικης τέχνης, όπως αναφέρουν διάφορα έγγραφα. Οι Αμπελακιώτες βαφειάδες είχαν σίγουρα ορισμένα μυστικά σχετικά με την τέχνη τους, που δεν κατάφερε να τα μάθει ούτε ο Γάλλος Πρόξενος που έμεινε γι' αυτό ακριβώς το σκοπό για πολλούς μήνες στα Αμπελάκια. Εικάζεται πάντως ότι, εκτός από το ριζάρι που ήταν η κυριότερη βαφική ύλη, οι Αμπελακιώτες προσέθεταν στα υλικά διάφορα άλλα δευτερογενούς σημασίας προϊόντα για να «πιάσουν» τα χρώματα και να διατηρούν στιλπνό και ανεξίτηλο το κόκκινο χρώμα τους, όπως αίμα βοδιού, γαστρικό υγρό από ορισμένα ζώα κ.α. Κατά τη γνώμη μας, το μυστικό της αμπελακιώτικης κοκκινιάδικης τέχνης συνίστατο κατά κύριο λόγο

στην αλκαλική σύνθεση του νερού της περιοχής. Τα αλκαλικά συστατικά είχαν την ιδιότητα να διαλύουν και να παρασύρουν κάθε λιπαρή και ξένη ουσία από το μπαμπάκι και τα νήματα, με συνέπεια το χρώμα να «πιάνει» καλλίτερα και να παραμένει ανεξίτηλο. Οι ιδιότητες αυτές του νερού της περιοχής ήσαν γνωστές από την αρχαιότητα. Αν οι Αμπελακιώτες είχαν άλλα τεχνικά μυστικά, αυτά οπωσδήποτε θα διέρρεαν στις γειτονικές κωμοπόλεις, όπως ο Τύρναβος και η Αγιά, όπου επίσης υπήρχαν πολυάριθμα βαφεία. Τα βαφεία (κερχανάδες) των Αμπελακίων πάντως ανήρχοντο σε 24.

Η σπουδαιότητα της μοναδικής σε ποιότητα κοκκινάδικης τέχνης των Αμπελακίων μειώθηκε και χάθηκε τελικά μετά την ανακάλυψη στη Γαλλία στις αρχές του 19ου αιώνα (1807) της αντίστοιχης χρωστικής ουσίας αλυζαρίνη και την ευρεία εφαρμογή της από την ευρωπαϊκή βιομηχανία που πέτυχε έτσι καλλίτερα αποτελέσματα σε σύγκριση με τις παραδοσιακές φυτικές χρωστικές ουσίες.

Η συνολική παραγωγή νημάτων ανερχόταν, σύμφωνα με τις πηγές, σε 300 έως 350 τόνους ετησίως, ενώ η εμπορία των κόκκινων νημάτων από τα ίδια τα μέλη της Ένωσης γνώρισε μεγάλη οργανωτική και οικονομική επιτυχία. Στα Καταστατικά δεν περιέχεται τίποτε το ουσιαστικό για την οργάνωση αυτή της εμπορίας, πλην όσων αναφέρονται ιδιαίτερα στις διαχειριστικές αρχές που διέπουν την Ένωση. Η αλληλογραφία, οι εκθέσεις των Γάλλων Προξένων της Θεσσαλονίκης και οι διηγήσεις των περιηγητών παρέχουν πολλά στοιχεία για το θέμα αυτό.

Βασικά, η Κοινή Συντροφία είχε ιδρύσει και διατηρούσε καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου υποκαταστήματα και πρακτορεία σε 15 περίπου πόλεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (Σμύρνη, Κωνσταντινούπολη, Θεσσαλονίκη) άλλα και των ευρωπαϊκών κρατών (Αυστρία, Γερμανία). Στα πρακτορεία αυτά έμεναν εκ περιτροπής και για ορισμένο χρονικό διάστημα μέλη της Ένωσης. Τα πρακτορεία είχαν αποθήκες για τα εμπορεύματα και χώρο για τη διαμονή των εμπορικών αντιπροσώπων και των νεαρών Αμπελακιωτών που ήθελαν να εκμάθουν ξένη γλώσσα και λογιστικά. Ανάμεσα σε ορισμένα από αυτά και στα Αμπελάκια υπήρχε τακτικός ταχυδρόμος της Ένωσης. Με αυτό τον τρόπο οι Αμπελακιώτες μάθαιναν γρήγορα και με σίγουρο τρόπο τα νέα της Ένωσης, τα πολιτικά νέα της Ευρώπης, τις τιμές των νημάτων, των πρώτων υλών και των άλλων προϊόντων που τους ενδιέφεραν. Το μεγαλύτερο υποκατάστημα και έδρα των διαχειριστών της Ευρώπης ήταν στη Βιέννη.

Εκτός από τα νήματα, η Ένωση εμπορευόταν κάθε είδους προϊόντα της Ευρώπης ή πρώτες ύλες ή ακόμη και ευρωπαϊκά νομίσματα, σύμφωνα με σχετικό όρο του Καταστατικού του 1795, αλλά και τις προξενικές εκθέσεις.

Ο «θρύλος» διαλαλεί στη θρύση της πλατείας το μήνυμά του.

4. Οικονομική ανάπτυξη και κοινωνικός μετασχηματισμός

Δεν κατέχουμε ισολογισμούς, ούτε άλλα σχετικά έγγραφα για την ποσοτική διαμόρφωση και παρουσίαση των παραγωγικών και εμπορικών δραστηριοτήτων της Ένωσης. Τις σχετικές πληροφορίες τις συνάγουμε από διάφορα έγγραφα που, όμως, δεν μας παρέχουν συνολική εικόνα. Έτσι, είμαστε αναγκασμένοι να κάνουμε και ορισμένες υποθέσεις που στηρίζονται βέβαια σε πηγές για τη δράση των Αμπελακιωτών.

Τα κέρδη των μελών από τα πρώτα αποτελέσματα της από κοινού παραγωγής και πώλησης κόκκινων νημάτων επενδύθηκαν στη συνεργατική επιχείρηση, με τρόπο που τα περαιτέρω εισοδήματα των μελών προερχόμενα από την εργασία, ανήλθαν σε μεγάλα ποσά. Έτσι, φέρεται ότι τα κεφάλαια της Κοινής Συντροφίας γύρω στα 1810 ανερχόντουσαν σε 20 εκατομμύρια πιάστρα. Από την άποψη αυτή, η Ένωση θα μπορούσε να συγκριθεί σε σπουδαιότητα με τη Γαλλική Εταιρεία των Ανατολικών Ινδιών. Ο Felix Beaujour αναφέρει χαρακτηριστικά ότι τα κέρδη της Ένωσης ήσαν πολύ υψηλά κι ότι η Ένωση ήταν η μεγαλύτερη εταιρεία της Κεντρικής Ευρώπης. Από τα έσοδα της Ένωσης αφαιρούσαν κατ' αρχάς τους τόκους (μειωμένους) των κεφαλαίων που ανήκαν σε τρίτους ή και σε Αμπελακιώτες. Στη συνέχεια, τα γενικά έξοδα παραγωγής στα οποία συνυπολογίζονταν οι φόροι προς τους Οθωμανούς υπό διάφορες μορφές δοσιμάτων, η βοήθεια προς την Κοινότητα, τα κοινωφελή έργα, τα σχολεία και τις εκκλησίες, τους μισθούς και τα ημερομίσθια. Το ύψος των τελευταίων αυτών διαμορφωνόταν ανάλογα με το ύψος της πώλησης των νημάτων στην Ευρώπη. Το υπόλοιπο, μοιραζόταν στα μέλη σύμφωνα με το μερίδιο καθενός.

Πόσες ήσαν οι μερίδες και πόσα τα τακτικά μέλη, δεν το γνωρίζουμε. Οπωσδήποτε επρόκειτο για εκατοντάδες αρχηγούς οικογενειών, νηματοουργούς, βαφειάδες, εμπόρους. Την καλλίτερη όμως απόδειξη για την οικονομική σπουδαιότητα της Κοινής Συντροφίας μας την παρέχει η ευμάρεια και ο πολιτισμός των Αμπελακιωτών. Οι περισσότεροι, όπως φαίνεται ακόμη και σήμερα από τα ερειπωμένα αρχοντόσπιτα, έχτισαν πολυτελείς κατοικίες με ντόπια και ξένα υλικά, με πλούσιες διακοσμήσεις,

Από το εξώφυλλο του βιβλίου
«ΤΑ ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΑΜΠΕΛΑΚΙΑ» του καθηγητή του
Α.Π.Θ. Ν. Μουτσόπουλου

τέτοιες που δεν ξανάδε έκτοτε ο ελληνικός λαός στα 180 χρόνια του ελεύθερου βίου του.

Εξίσου σπουδαίο ήταν και το επίπεδο της παιδείας και της κοινωνικής προόδου των Αμπελακιωτών. Στην κωμόπολη, εκτός από τις ενδιαφέρουσες εκκλησίες, τον ξενώνα, τις δημόσιες βρύσες και τους δρόμους, ιδρύθηκε και λειτούργησε ελληνική Σχολή με πλούσια βιβλιοθήκη ελληνικών και ξενόγλωσσων βιβλίων. Στη Σχολή αυτή δίδαξαν διάσημοι διδάσκαλοι του Γένους, όπως ο Κούμας, ο Κωνσταντάς, ο Λεονάρδος, ο Ρήγας, με τις οικονομικές ενισχύσεις δε των Αμπελακιωτών, κατόρθωσε ο Άνθιμος Γαζής να εκδώσει το *Λεξικό* του, όπως έγινε και με το *Λόγιο Ερμή* της Βιέννης και άλλα συγγράμματα που εξεδίδοντο με τη βοήθεια μελών της Ένωσης.

Παιδιά Αμπελακιωτών σπούδαζαν στη Βιέννη και στη Λειψία, ενώ στην κωμόπολη οι κάτοικοί της οργάνωναν θεατρικές παραστάσεις με ευρωπαϊκό ρεπερτόριο, κάτι που δεν παρατηρείται μετέπειτα στην ελληνική ύπαιθρο της ανεξάρτητης Ελλάδας. **Εκατοντάδες Αμπελακιώτες μιλούσαν ευρωπαϊκές γλώσσες**, ενώ οι περιηγητές που έφθαναν από το Λονδίνο, από τη Γερμανία, από τη Γαλλία και από άλλες χώρες, με πολλή τους έκπληξη έβρισκαν στα Αμπελάκια την τελευταία έκδοση ευρωπαϊκών εφημερίδων, από τις οποίες πληροφορούσαν τα πολιτικά νέα της Ευρώπης και παρακολουθούσαν την προέλαση του Ναπολέοντα προς την Ανατολική Ευρώπη και τη Ρωσία. Τέλος, **η Κοινότητα είχε μισθώσει τις υπηρεσίες γιατρού που φρόντιζε για την υγεία των κατοίκων**, κάτι που με δυσκολία γίνεται πραγματικότητα στη σημερινή Ελλάδα.

Η οικονομική ανάπτυξη και ευμάρεια του τόπου είχε ως άμεση συνέπεια τον ευρύ κοινωνικό μετασχηματισμό της αμπελακιώτικης κοινωνίας. Η βιοτεχνική δραστηριότητα και η εμπορική ανάπτυξη εξασφάλισαν προϋποθέσεις μακροχρόνιας, γενικής και αμοιβόμενης απασχόλησης ολόκληρου του πληθυσμού της κωμόπολης και των γύρω χωριών. Αναπτύχθηκε έτσι το πνεύμα της εργασίας και διαμορφώθηκαν κοινές αντιλήψεις για την αξία της εργασίας, γεγονός που είχε άμεση επίπτωση στην εκμε-

τάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών της περιοχής. Τούτο θυμίζει αντίστοιχες εργασιακές, με την ευρύτερη σημασία του όρου, αξίες που επεκράτησαν στην Ευρώπη κατά την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης και της διαμόρφωσης της κεφαλαιοκρατίας που στηρίχθηκε στην αρχή «όλοι στην εργασία», «εργασία για όλους», ενώ χρειάστηκε να παρέλθουν δύο αιώνες ακόμη για να κατοχυρωθεί στο Σύνταγμα του 1975 το κοινωνικό δικαίωμα στην εργασία. Χρησιμοποιήθηκε ακόμη και η εργασία των γυναικών που εξασφάλιζαν ένα βελτιωμένο ημερομίσθιο σε χρήματα (και όχι σε είδος), γεγονός επαναστατικό για την εποχή εκείνη που δεν βρίσκει το όμοιό του παρά 17 χρόνια αργότερα στα *Δίκαια* του Ρήγα Βελεστινλή (άρθρο 22) τα οποία εξαγγέλλουν την υποχρεωτική παιδεία και των κοριτσιών.

Περαιτέρω, η ευρεία συμμετοχή των κατοίκων στις διάφορες συλλογικές εργασίες και εκδηλώσεις της Ένωσης, όπως οι γενικές συνελεύσεις, η ομαδική εργασία στα βαφεία, η ενασχόληση με την αγορά πρώτων υλών και με την πώληση νημάτων, τους κατέστησε υπεύθυνους διαχειριστές, σίγουρους για τον εαυτό τους. Μικροί και μεγάλοι επεδίωξαν να εργασθούν με μερίδιο στην Ένωση και να λάβουν υπευθυνότητες στους κόλπους της. Με τη συμμετοχή τους στις δημοκρατικές αυτές διαδικασίες και λειτουργίες, χειραφετήθηκαν επιχειρησιακά και κοινωνικά. Και με τη συμμετοχή τους, τέλος, στη διανομή των κερδών, έγιναν μικροί κεφαλαιούχοι και με τη βοήθεια της Ένωσης συνέβαλαν στον κοινωνικό μετασχηματισμό και στη διαμόρφωση ενός λαϊκού καπιταλισμού, τελική επιδίωξη κάθε συμμετοχικού συνεργατικού και δημοκρατικού, οικονομικού και πολιτικού συστήματος. Η συγκρότηση δε της συνεργατικής οικονομικής και κοινωνικής δομής των Αμπελακιωτών υπερτερεί σαφώς της αντίστοιχης κοινωνικής δομής του ατομικού και κερδοσκοπικού οικονομικού ορίζοντα της Δυτικής Ευρώπης. Εκεί, στο μέσο του χωριού και της αγροτικής κωμόπολης, υψώνεται ένας πύργος ή το αρχοντόσπιτο του τοπικού άρχοντα και γύρω του στριμώχνονται οι ταπεινές κατοικίες και καλύβες των λοιπών κατοίκων. Εδώ, στα Αμπελάκια, προύχοντες και λαός δεν διαφέρουν, γιατί δίπλα-δίπλα υψώνονται πολυάριθμα τα αρχοντόσπιτα και των πρώτων και των δεύτερων που είναι επιπλέον αναλογικά ισότιμοι μέτοχοι και κοινωνοί του πλούτου, της ευμάρειας, της κουλτούρας.

Μέσα από αυτές τις συντροφικές και συνεταιριστικές σχέσεις παραγωγής και εμπορίου, που εφαρμόστηκαν στην πράξη στα Αμπελάκια για 30 ολόκληρα χρόνια, οδηγήθηκε ολόκληρος ο πληθυσμός της Κοινότητας, αλλά και της γύρω περιοχής, στη μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική ευημερία που γνώρισε ο ελλαδικός και ο μείζων Ελληνισμός κατά τα τελευταία διακόσια είκοσι πέντε χρόνια.

Στο Δεύτερο Μέρος

5. Διάλυση της Ένωσης και πτώση των Αμπελακιωτών.
6. Ερμηνεία του Αμπελακιώτικου Συνεργατικού Συστήματος.
7. Σημερινή ευρωπαϊκή και διεθνή διάσταση και αναγνώριση του αμπελακιώτικου μοντέλου συνεργατικής οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Της Αντωνίας Τρουμπούκη

Από τη μυθολογία στην ιστορική πραγματικότητα

Μαύρη θάλασσα των μύθων! Ήρεμο καταφύγιο θεών και ημίθεων! Δρόμος τραχύς δυσκολοκατάκτητος τολμηρών θαλασσοπόρων!

Αχιλλεία οδός, από την Τροία έως τη λιμνοθάλασσα, βορειότερα στις εκβολές του Ίστρου ποταμού!

Κι όπως αναφέρει ο Στράβων: «Διέχει δε του στόματος η νήσος **Λεύκη**, η **Λευκή**, διάρμα (ταξίδι) πεντακοσίων σταδίων, ιερό του Απόλλωνος πελαγία»...

Εδώ έφτασε από την Τροία μέσα σε μια χρυσαφένια ομίχλη, η πονεμένη μάνα του Αχιλλέα, Θέτιδα, κι εναπόθεσε στα λευκά βράχια, την αθάνατη ψυχή του γιου της για να προστατεύει τις αποικίες και να καθοδηγεί τους πλόες γιατί:

«τα ρέματα ολονυχτίς εκεί όπου το κύμα
το πήγαινε-έλα του θαρρείς δεν σταματά ποτέ του.
Είναι νησί καταμεσής της προποντίδος ένα
κι έχει τα βράχια απόκρεμνα...»

(Αργοναυτικά Απόλλωνιου του Ρόδιου)

Ίδιος και μακρινότερος ο δρόμος του **Υπερβόρειου** ακτιδοβόλου **Απόλλωνα** Ικτρού που περνώντας τη χώρα του Βορέα, φθάνει μέσω του Βορυσθένη στις μυθικές χώρες του κεχριμπαριού και του αδιάκοπου φωτός: «**ΑΠΟΜΩΝ ΗΛΙΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΦΩΣ ΦΩΣ ΒΙΟΣ ΒΙΟΣ ΑΠΟΜΩΝ**», όπως φανερώνει η επιγραφή που βρέθηκε στον μελανόμορφο κύλικα της **Ολβίας**. Μεταφράζεται στ' ότι η επίγεια ζωή οφείλεται στον Απόλλωνα που είναι και ήλιος και κόσμος και η ίδια η ζωή.

Κάθε φθινόπωρο στους Δελφούς, οι Παιάνες χτυπούσαν θλιμμένα την «**αποδημία**» του Θεού, που προτιμούσε να ζει σ' ένα χώρο ευτυχημένων και δικαίων ανθρώπων. Την Άνοιξη οι ύμνοι ήταν «**κλητικοί**» που χαιρετούσαν την «**επιδημία**» και τα «**Θεοφάνεια**» του λυράρη Θεού, που επέστρεφε με το φτερωτό άρμα που το έσερναν άσπιλοι λευκοί κύκνοι.

Οι Υπερβόρειοι ήταν φύλακες του λαμπρότερου μετάλλου, του χρυσού, που ήταν αφιερωμένο στο χρυσαφένιο φως.

Στη χώρα των **Ταύρων**, τη σημερινή Κριμαία, στο Παρθένιο Ιερό έζησε η **Ιφιγένεια** της Αργοναυτικής Εκστρατείας, η προστατευόμενη της θεάς Αρτέμιδας.

Ελληνικός αποικισμός

Από τον 6ο αι. π.Χ. όλη η παράκτια ζώνη από τον Βόσπορο και τον Ίστρο μέχρι την Αζοφική και τον μακρινό Καύκασο ήταν διάσπαρτη από ελληνικές αποικίες, έτσι ώστε η **Μαύρη Θάλασσα να θεωρείται «λίμνη ελληνική»**.

Όσον αφορά τα ενδότερα της περιοχής, ο Έφορος στο τέταρτο βιβλίο του, που επιγράφεται

Ευρώπη, την περιγράφει να φθάνει έως τα πέρατα των Σκυθών που υπήρξαν ή πολύ βάρβαροι και σαρκοβόροι ή ήπιοι και αυτάρκεις. Κατά τον Αισχύλο περιγράφονται ως «*άνθρωποι με καλούς νόμους που τρώνε φοραδίσιο τυρί*». Επίσης για την εσωτερική Σκυθία ο Όμηρος αναφέρει περί «*ανθρώπων γαλακτοφάγων και αβίων (χωρίς γυναίκες) πιο δικάίων απ' όλους*»!

Η **Τύρα**, η **Οφίουσα** και το **Νικώνιον** (550-515 π.Χ.) χτίστηκαν αντικριστά για να ελέγχουν τον ποταμόπλοο του Δνεϊστερου. Από τον Ίστρο έως την Τύρα βρίσκεται η πεδινή χώρα των Γετών, όπου οπισθοχώρησε ο στρατός του Ξέρξη.

Ανατολικότερα ο ποταμός **Ύπανις** (Μπανγκ), στις εκβολές του η Λευκή Νήσος του Αχιλλέα, η **Ολβία** (=ευτυχημένη πόλη) που χτίστηκε από Μιλήσιους το 630 π.Χ., όπως και πλήθος άλλων. Η Ολβία υπήρξε για χίλια χρόνια δημοκρατική πόλη, με αρχαία ελληνική γλώσσα, ήθη και έθιμα.

Εδώ λατρεύονταν πενήντα θεότητες, όπως ο **Ζεус ο Όλβιος**, ο **Ελευθέριος και Σωτήρ**, ο **Απόλλων Ικτρος**, η **Αθηνά με το κεφάλι Μέδουσας Γοργούς**, ο **Αχιλλεύς Ποντάρχης**, αιώνιος πατήρ Ολβιοπολιτών, η **Άρτεμις**, ο **Διόνυσος** κ.ά. Οικοδομήθηκε σε χαμηλό υψόμετρο σαν Άνω και Κάτω πόλη με οχυρωματικά έργα, πύλες, αγορές, περίτεχνους ναούς και πολυτελείς κατοικίες με αυλές περίστυλες και τοιχογραφίες εγκαυστικής.

Τον 7ο αι. π.Χ. Ίωνες ίδρυσαν ανατολικά της Κριμαίας πολυάριθμες αποικίες, όπου σπουδαιότερες ήταν: το **Ποντικάπαιον**, η **Ερμώνασσα** και η **Φαναγόρεια**. Από εδώ ήλεγχαν τόσο το εμπόριο σιτηρών, δερμάτων, ψαριών, πολυτίμων λίθων στη Μαιωτίδα Λίμνη, όσο και τα περάσματα του Καυκάσου και της Κασπίας, που από τον ανοιχτό δρόμο του μεταξιού έφταναν από την Κίνα και την Κεντρική Ασία. Η **Ταναΐς** ιδρύθηκε στα τέλη του 6ου αι. π.Χ., βορειότερα, στον Κιμέριο Βόσπορο.

Η **Μαιώτις λίμνη**, μια αβαθής λιμνοθάλασσα, όπου χύνεται ο ποταμός Ταναΐς (Δόν). Εδώ έζησαν οι έφιπποι πολεμιστές Κιμέριοι.

Στην ορεινή χώρα των Ταύρων (Κριμαία) που βρίσκεται το όρος **Τραπεζούς**, Δωριείς τον 4ο αι. π.Χ. (όπου υπήρξε μεγάλη αποικιακή ενεργοποίηση κι από τους Αθηναίους), δημιούργησαν ισχυρό δημοκρατικό κράτος μέχρι τον 13ο αι. μ.Χ.

Βυζαντινή εποχή

Η παράκτια περιοχή των αρχαίων ελληνικών αποικιών έγινε η ασπίδα των Βυζαντινών στους πολυάριθμους βόρειους λαούς που επιβουλεύονταν το **Μιγλιγκράντ** (Κων/πολη).

Από το ισχυρό βυζαντινό οχυρό της **Χερσώνας** στις εκβολές του Βορυσθένη δυτικά, μέχρι τον Κιμέριο Βόσπορο (Στενά του Κερτς) και τους πρόποδες του Καυκάσου, καθώς και την Κριμαία με τις

Ο Ελληνισμός στον Κόσμο

πόλεις **Θεοδοσούπολη** (Καφφά), **Χερσόνησο**, **Ευπατορία**, όλες υπήρξαν πόλεις-προμαχώνες ενάντια στους βόρειους και ανατολικούς λαούς.

Ρως, Χαζάροι, Ούννοι, Μαγουάροι, Κουμάνοι, Πετσενέγοι έφταναν στις εκβολές των ποταμών και απειλούσαν την πεδιάδα του Δούναβη, τη Θράκη και την Πόλη.

Το 863 μ.Χ. επί πατριάρχη Φωτίου ο **Κύριλλος** και **Μεθόδιος** διαμόρφωσαν στα ρωσικά το ελληνικό αλφάβητο και ίδρυσαν την πρώτη Εκκλησία της Ρωσίας. Ο εκχριστιανισμός της Κριμαίας είχε προηγηθεί από τον 2ο μ.Χ. αι. διότι υπήρξε τόπος εξορίας επιφανών. Εδώ μαρτύρησε ο άγιος Κλήμης.

Οι Ταταρομογγόλοι (Τσένγκις Χαν) έφτασαν μέχρι το Κίεβο το 1240 μ.Χ. Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία άσκησε διπλωματική πολιτική σε πολλαπλά επίπεδα με τους διάφορους λαούς εκπολιτίζοντάς τους και παροτρύνοντάς τους ν' ασχοληθούν με τη γεωργία, το εμπόριο, τις τέχνες, είτε προσλαμβάνοντάς τους ως μισθοφόρους στο στρατό, είτε συνάπτοντας μέσω γάμων συγγενικούς δεσμούς.

Το 988 μ.Χ. ο πρίγκιψ του Κιέβου **Βλαδίμηρος** έστειλε 6.000 Βαράγγους στο Βυζάντιο να πολεμήσουν για λογαριασμό του αυτοκράτορα **Βασιλείου Β΄**. Τότε ο πρίγκιψ ασπάστηκε στη Χερσώνα τον Χριστιανισμό για να παντρευτεί την πορφυρογέννητη αδελφή του αυτοκράτορα, Άννα. Το 989 χιλιάδες Ρώσοι βαπτίστηκαν στα νερά του Δνειπέρου. Τότε το Κίεβο ονομάστηκε **«Νέα Κωνσταντινούπολη»**.

Το 1590 ιδρύθηκε στη Μόσχα το ρωσικό Πατριαρχείο. Εκτός από τα στρατιωτικά οφέλη οι Βυζαντινοί προμηθεύονταν από τη πλούσια γη και τους εμπόρους στις εκβολές των πλωτών ποταμών και στους δρόμους των караβανιών, σιτηρά, αλάτι, παστά, ψάρια, βοοειδή, μεταξωτά, γουναρικά καθώς και τη νάφθα, πρώτη ύλη για το υγρό πυρ.

Τα ελληνόφωνα χωριά της Μαριούπολης

Κατόπιν τσαρικού διατάγματος της **Μ. Αικατερίνης** (1729-1796), που εξεδόθη σε συνεργασία με τους στρατιωτικούς υπεύθυνους Α. Σοβόρωφ και Γ. Ποτέμκιν, το 1779 Έλληνες από την Κριμαία με

αρχηγό τον **Μητροπολίτη Γοθίας και Καφφά Ιγνάτιο**, 18.324 άνδρες και γυναικόπαιδα εγκατέλειψαν την πατρώα γη κι έφτασαν στα βόρεια παράλια της Αζοφικής στην υποσχόμενη **«Γη της Επαγγελίας»**.

Βρέθηκαν σ' ένα τόπο πολυετούς εγκατάλειψης, λόγω των συνεχών ρωσοτουρκικών πολέμων και προπαντός λόγω των συχνών εχθρικών επιδρομών, νοτιότερα, σ' ερημωμένες –από τους βυζαντινούς χρόνους ακόμη– περιοχές, προς τη ζώνη των δασών.

Οι σκληρές καιρικές συνθήκες, η ανεπαρκής κρατική βοήθεια, ο ανύπαρκτος αγροτικός εξοπλισμός και οι αρρώστιες εξόντωσαν τους μισούς. Στην αρχή αναγκαστικά διέμεναν σε υπόσκαφες κατοικίες επιλέγοντας πάντα την περιοχή κοντά σε λίμνη ή ποτάμι που να τους θυμίζει την πατρίδα. Αργότερα με ό,τι βρήκαν πρόχειρο στη φύση, κοκκινόχωμα κι άχυρο, έφτιαξαν πλινθόκτιστες κατοικίες και πρώτα εκκλησίες. Στην αρχή έμεναν μέχρι και έξι οικογένειες μαζί.

Κι αφού σιγά-σιγά δυνάμωσαν, μπόρεσαν να ορθοποδήσουν κι έτσι έχτισαν είκοσι χωριά που τα βάφτισαν με το ίδιο όνομα όπως στην παλιά πατρίδα: **Γιάλτα, Μικρό και Μεγάλο Γενησόλ, Κωνσταντινούπολη, Σαρτανά, Σταρομλίνοφκα, Κράσανα Ποληάνοι, Τσαρδακλή, Ουρσουφ, Στύλα** κ.ά.

Παράλληλα στις εκβολές του ποταμού Κάλμιους έχτισαν πάνω σ' ένα λόφο που αγναντεύει τη θάλασσα, την πόλη της Παναγίας, τη **Μαριούπολη**. Την πυκνοδεντροφύτεψαν με ακακίες και λεύκες για να συγκρατείται το σαθρό χώμα στις πλαγιές και η ορμή του αέρα, και τη στόλισαν με όμορφες κατοικίες κι εκκλησίες.

Λόγω της δικαιολογημένης αναστάτωσης πέτυχαν να οριοθετηθεί η συνολική έκταση, 8.114 τετραγ. χλμ. (σχεδόν όσο η Κρήτη).

Πέτυχαν επίσης δεκαετή φορολογική απαλλαγή και εκατονταετή απαλλαγή στρατιωτικών υποχρεώσεων. Στην περιφέρεια της Μαριούπολης δόθηκε επίσης **διοικητική Αυτονομία** (Νομαρχία) και λειτουργία **ελληνικού Δικαστηρίου**. Στο μεταξύ, οι Έλληνες στα καινούργια χωριά έδιναν ονόματα όπως: **Αθήνα, Βυζάντιο, Μακεδονία, Χερσώνα** κ.ά. Το 1783 με την κατάληψη της Κριμαίας από τη Μ.

Αναπαράσταση της μετακίνησης ελληνικών πληθυσμών από τα παράλια της Κριμαίας στα ενδότερα της Αζοφικής (Αρχαιολογικό Μουσείο Μαριούπολης)

Αικατερίνη, πολλοί παλιννόστησαν στις παλιές εστίες τους.

Δύο χρόνια μετά το διάταγμα, πέθανε η Μ. Αικατερίνη και οι διάδοχοί της εφάρμοσαν τελείως αντίθετη πολιτική. Αφού κατήργησαν τα προνόμια, έδωσαν άδεια να χτίσουν στις εκτάσεις μεταξύ των ελληνικών χωριών, ισάριθμα ουκρανικά. Δημιούργησαν επίσης εννέα γερμανικά και εβραϊκά χωριά.

Από το 1859 είχε καταργηθεί η διοικητική αυτονομία. Μέχρι τότε δεν επιτρεπόταν σε άλλη εθνότητα να εγκατασταθεί στη Μαριούπολη. Το 1869 έκλεισε και το ελληνικό Δικαστήριο. Το πρώτο σχολείο που κατάφεραν να λειτουργήσει με πολλή δυσκολία το 1873, ήταν μόνο ρώσικο. Από τότε και για πολλά χρόνια μετά οι Έλληνες δάσκαλοι και διανοούμενοι «έφευγαν» και δεν ξαναγύριζαν ποτέ. Έτσι προσλαβάνονταν μόνον Ρώσοι.

Μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση παραχωρήθηκε ξανά αυτονομία, από το 1926 μέχρι το 1936.

Το Ελληνικό πνεύμα σε διωγμό

Την παραμονή των Χριστουγέννων του 1937 συελήφθη κι εκτελέσθη στις 14-2-1938, ο πρόεδρος της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών και συνεργάτης της ελληνικής εφημερίδας **Κολλεκτιβιστής**, **Γ. Κοσταπράβ** (1903-1938). Σ' ένα χρόνο εκδιώχτηκαν 3.628 Έλληνες κι εκτελέστηκαν 3.470.

Κλείστηκαν σχολεία, θέατρα, γκρεμίστηκαν σχεδόν όλες οι εκκλησίες. Τα μεταλλικά στοιχεία του ελληνικού τυπογραφείου πετάχτηκαν στη θάλασσα. Κάηκαν βιβλία κι απαγορεύτηκαν εκδηλώσεις. Τότε οι περισσότεροι Έλληνες άλλαξαν ονόματα κι εθνικότητα. Πραγματοποιήθηκαν πολλοί μικτοί γάμοι κι έτσι πολύ γρήγορα προχώρησε ο εκρωτισμός.

Το 1948 η Μαριούπολη μετονομάστηκε σε **Ζντάνωφ**. Το 1958 άρχισε σιγά-σιγά κάποια αποκατάσταση των αδικώς εκτελεσθέντων. Άρχισαν να εκδίδονται ποιήματα, τα περισσότερα στα ρωσικά, και να διοργανώνονται εκδηλώσεις. Το 1978 οι Ρώσοι παρουσιάζονται σαν ιδρυτές της Μαριούπολης, χωρίς καμιά μνημόνευση για την προσφορά των Ελλήνων.

Η σημερινή κατάσταση

Από το 1985 άρχισε η διδασκαλία εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας. **Καημοί κι ελπίδες άρχισαν να ξαναφαίνονται στις ψυχές των Ελλήνων.** Πραγματοποιούνται αρκετές παραδοσιακές εκδηλώσεις, αθλητικές και πολιτιστικές, με πιο σημαντική: «το Μέγα Γιορτή».

Από το 1985 τυπώνονται βιβλία στις τοπικές διαλέκτους και το περιοδικό **Πιρνέσιο Άστρο** (πρωινό αστέρι). Το 1989 γιορτάζεται η 25η Μαρτίου 1821.

Στο συνέδριο των Ελλήνων της ΕΣΣΔ στο **Γελεντζίκ** τον Μάρτιο του 1991, τίθεται η πρόταση της αυτονομίας της Ελληνικής Δημοκρατίας. Μετά το πραξικόπημα τον Αύγουστο του 1991, ματαιώνεται η πραγματοποίηση.

Η Ουκρανία υπήρξε το λίκνο περίπου 300.000 Ελλήνων. Διακρίνονται σε δύο ομάδες:

α) **Στους ελληνόφωνους «Ρουμείς»** ή **Γκραικο-Έλληνες** που μιλούν πέντε τοπικές Ελληνικές διαλέκτους. Το παρατσούκλι τους είναι «**Πίνδος**».

β) **Στους ταταρόφωνους, «Ουρούμ», Γραικο-τάταροι, ή «παζαριότις»** που μιλούν τέσσερις διαλέκτους της κριμαιοταταρικής γλώσσας.

«Οι Έλληνες είναι εργατικοί κι επιτυχημένοι και απολαμβάνουν μεγάλο σεβασμού στην περιοχή, συνυπάρχοντες ειρηνικά με τις πολυάριθμες μειονότητες», τόνισε ο δήμαρχος της περιφέρειας **Μεγάλου Γενησόλ**, κ. **Β. Σύρρα**, ελληνικής καταγωγής. Στην πόλη του σε σύνολο 14.000 κατοίκων, το 20% είναι Έλληνες.

«Σήμερα στο **Ντονέσκ** τη διοικητική πρωτεύουσα της περιοχής ένας στους τρεις διακεκριμένους στα γράμματα, τις επιστήμες και την επιχειρησιακή δραστηριότητα είναι Έλληνας», μας είπε ο πρόεδρος του ελληνικού συλλόγου της πόλης, κ. **Θ. Σταμπουλτζή**. «Εδώ το 1926 υπήρχαν 97.000 κάτοικοι ελληνικής καταγωγής. Σήμερα μόνο 12.000 υπάρχουν σαν επίσημα δηλωμένοι».

Στη Μαριούπολη που απαριθμεί 500.000 κατοίκους, υπάρχουν περίπου 25.000 Έλληνες. Στην Κων/πολη 2.000, στην Κράσνα Πολιάνα το 64% των κατοίκων είναι Έλληνες κ.λπ.

Το Ινστιτούτο Ανθρωπιστικών Σπουδών της Μαριούπολης και το Κέντρο Επιστήμης και Μεθοδολογίας αποτελούν πανεπιστημιακά κέντρα εκπαίδευσης της ελληνικής γλώσσας.

Για να κρατηθεί στη μνήμη ό,τι έχει κουβαληθεί ζωντανό και να μην αποτελέσει γενοκτονία.

Ομοσπονδία Ελληνικών Συλλόγων Ουκρανίας Φορέας πολιτισμικής αναγέννησης και ανάπτυξης

Στο περικαλλές ιδιόκτητο κτίριο της οδού Ελλήνων 63 στη Μαριούπολη, εκεί όπου άνθισε η ελληνική παροικία, που χτίστηκε με τη φροντίδα τόσο των Ελλήνων της Ουκρανίας, όσο και της ελληνικής κυβέρνησης και των αποδήμων του εξωτερικού, εδρεύει από το 1955 το πολιτιστικό κέντρο της Ομοσπονδίας.

Εκπροσωπεί **53 ελληνικές κοινωνικές οργανώσεις** από τις 12 περιοχές της Ουκρανίας, δύο από την Κριμαία και πάνω από 25.000 εγγεγραμμένα μέλη, έχοντας ευρεία απήχηση τόσο στο σύνολο των Ελλήνων όσο και των Ουκρανών.

Όπως μας είπε η πρόεδρος της ομοσπονδίας και Γραμματέας του προεδρείου του ΣΑΕ, κα **Αλεξάνδρα Προτσένκο**, και ο πρόεδρος των ελληνικών συλλόγων της Μαριούπολης, κ. **Νίκος Ντεμίρ**: «Φυσιολογική και αναγκαία εξέλιξη της εθνικής κίνησης, υπήρξε η ίδρυση τόσο των ελληνικών συλλόγων όσο και της ομοσπονδίας. Με τη βοήθεια των ουκρανικών και ελληνικών υπηρεσιών πραγματοποιείται πλήθος πολιτιστικών και κοινωνικών προγραμμάτων, εδραιώνοντας το κύρος μεταξύ των συμπατριωτών και των οργάνων εξουσίας. **Οι Έλληνες κάνουν το παν για τη πνευματική σύνδεση με την ιστορική πατρίδα, τη διαφύλαξη της ειρήνης και**

Πολιτιστικό Κέντρο Ομοσπονδίας Ελληνικών Συλλόγων Ουκρανίας

την ανάπτυξη των ελληνο-ουκρανικών σχέσεων για ένα φωτεινό μέλλον».

Το σημαντικότερο πρόβλημα της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, που υπήρξε ως επί το πλείστον προφορική και στον μεσαίωνα των 220 ετών διδάχτηκε ελάχιστα, σήμερα αντιμετωπίζεται με ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα, που όμως δεν καλύπτουν την υπάρχουσα ζήτηση.

Στα 63 εκπαιδευτικά ιδρύματα διδάσκονται περισσότεροι από 6.000 μαθητές. Στην περιοχή της Μαριούπολης τα ελληνικά διδάσκονται ως ξένη γλώσσα σε 28 σχολεία. Σε συνεργασία με το εκπαιδευτικό προσωπικό από την Ελλάδα, που συνήθως είναι πολύ ανεπαρκές, πραγματοποιείται σειρά σεμιναρίων εκπαίδευσης προσωπικού διδασκαλίας.

Λειτουργούν επίσης 19 κυριακάτικα σχολεία, όπου διδάσκεται ο ελληνικός πολιτισμός παράλληλα με την Ελληνική γλώσσα.

Το **Ινστιτούτο Ανθρωπιστικών Σπουδών** αποτελεί πανεπιστημιακό κέντρο κατάρτισης των επαγγελματιών εκπαιδευτών για τα σχολεία της Ουκρανίας. Πρύτανης είναι ο ελληνικής καταγωγής κ. Μπαλαμπάνωφ, διδάκτωρ πολιτικών επιστημών. Στους 1.000 φοιτητές του Ινστιτούτου, οι 350 σπουδάζουν ελληνική φιλολογία και η αγγλική γλώσσα συμβαδίζει με την ελληνική σαν επιλογή προαιρετικής.

Τιμή στη μνήμη

Η επέτειος των **220 χρόνων μετεγκατάστασης** των κατοίκων του Μεγάλου Γενησόλ, της μεγαλύτερης πόλης της περιφέρειας Ντονέτσικ γιορτάστηκε μ' επιτυχία. Πραγματοποιήθηκε σειρά εκδηλώσεων όπου παραβρέθηκε ελληνική αντιπροσωπεία υπό τον υπουργό κ. Αρσένη.

Όπως μας είπε ο επιτυχημένος δήμαρχος και καλός επιχειρηματίας ελληνικής καταγωγής κ. Β. Σύρρα: «*Η εύφορη γη μας με τα 67 χωριά και τους 49.700 κατοίκους (20% Έλληνες), τα δάση της, τις λίμνες της, τα επτά ποτάμια της είναι ο απέραντος σιτοβολώνας όπου το 2001 συγκέντρωσε από τα 35 κολχόζ (καθένα 2,3 χωριά), 200.000 τόνους σιτάρι και 30.000 τόνους ηλιόσπορους*».

Συναισθηματικά φορτισμένος ευχήθηκε την ανάπτυξη στενότερων εμπορικών και επενδυτικών

σχέσεων με την Ελλάδα. Ενδεικτικά αναφέρουμε το μωσαϊκό των εθνοτήτων της περιοχής: 63% Ουκρανοί, 20% Έλληνες, 17% Ρώσοι, Λευκορώσοι, Γερμανοί, Βούλγαροι κ.ά.

«Το μέγα γιορτή»

Καθαρή έκφραση της αθάνατης ελληνικής ψυχής! Πραγματοποιήθηκε στις **2/9/2001** στο χωριό **Κριμνιόφκα Τσαρντακλή**. Πραγματοποιείται ανά δύο χρόνια γιατί το κόστος είναι υψηλό. Λειτουργεί σαν αφορμή συσπείρωσης, υποβοηθά την αναγέννηση του ελληνικού πνεύματος. Πλουτίζει με την ανακάλυψη ταλέντων. Εκδήλωση μοναδική κι αξέχαστη! Ένας ατέλειωτος «χορός», όμοιος των αρχαίων θεατρικών δρώμενων, παρελαύνει. Χιλιάδες άνθρωποι ντυμένοι με τις ελληνικές φορεσιές, όπως αυτοί τις γνώρισαν με τα μάτια της ψυχής τους κρατώντας σύμβολα προγονικά, ψελλίζουν κάποιους στίχους που η μουσικολογική ερμηνεία τους χάνεται στα βάθη του αρχαιοελληνικού, βυζαντινού ή ουκρανικού παρελθόντος.

Ας γίνει ο **θρίαμβος** της νίκης. Ενάντια στα δεινά της εποχής μας. Με ειρήνη, φιλία και προκοπή να πορευτούμε σ' ένα καλύτερο αύριο. Ενεργός και η ελληνική παρουσία στη φετινή γιορτή με αντιπροσωπεία υπό τον υφυπουργό εξωτερικών κ. Γ. **Νιώπη** και τον πρόεδρο του ΣΑΕ κ. Άθηνς. Κι όπως προσφώνησε ο Υφυπουργός Εξωτερικών κ. Νιώτης:

«Η δική σας γιορτή είναι και δική μας! Σας φέρνουμε μηνύματα φιλίας και αγάπης 17 εκατομμυρίων των απανταχού Ελλήνων της Διασποράς.

«Εγκαινιάσαμε χθες το νέο κτίριο των Νομικών και Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου όπου στους 2.500 φοιτητές οι 1.000 διδάσκονται ελληνικά.

«Εγκαινιάσαμε, επίσης, τη νέα πτέρυγα του νοσοκομείου της Μαριούπολης με την Πολυκλινική και το Κέντρο Υγείας όπου θα φιλοξενοούνται τόσο Έλληνες όσο και Ουκρανοί ασθενείς!

«Υποσχόμαστε με τον κ. Άθηνς ότι σ' ενάμιση χρόνο στο κέντρο θα υπάρξει ένα υπερσύγχρονο Κέντρο Υγείας με τη βοήθεια της Ελληνικής Κυβέρνησης και του Απόδημου Ελληνισμού.

Και ο πρόεδρος του Απόδημου Ελληνισμού κ. Άντυ Άθηνς συμπλήρωσε:

«Σας μεταφέρω τους θερμούς χαιρετισμούς και τα συναισθήματα αγάπης των απανταχού της γης Ελλήνων Αποδήμων.

«Η ψυχή μου είναι πλημμυρισμένη από αγάπη για σας. Ευχαριστώ πολύ γι' αυτό που μου δίνετε: τις εμπειρίες, τις καταξιώσεις, την αγάπη σας.

«Ανταποδίδω την αγάπη με όλη την ψυχή μου».

Βιβλιογραφία

1. Στράβωνος, Άπαντα 7, Γεωγραφικών 2.
2. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμ. Ζ' και ΙΑ', ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ.
3. Αλεξάνδρου Ασλά, Τα Μαριουπολίτικα, εκδ. ΔΩΔΩΝΗ.
4. Μ. Κορομηλά, Οι Έλληνες στη Μαύρη Θάλασσα.
5. Σ. Καλογέρωφ (Συγγραφέα ιστορικών βιβλίων ελληνισμού της Αζοφικής), Πανεπιστήμιο Ντονιέτσκ.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΑΣΥΜΜΕΤΡΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Η 11η Σεπτεμβρίου αναμφίβολα θ' αποτελέσει ορόσημο στην ιστορία του πλανήτη. Μετά την ανθρωποθυσία της Νέας Υόρκης τίποτα πια δεν θα μείνει ίδιο. Οι ραγδαίες και εν μέρει απρόβλεπτες, εξελίξεις οδηγούν σε πέτρινα χρόνια, σε χρόνια που διαφαίνεται πως η βαρβαρότητα θα επικρατήσει. Νέες έννοιες αλλά και πρακτικές εισάγονται στη ζωή μας, με κυρίαρχη αυτή του ΤΡΟΜΟΠΟΛΕΜΟΥ.

Κανείς δεν ξέρει αν η σύγκρουση ΗΠΑ - Αφγανιστάν διευρυνθεί σε πόλεμο Δύσης - Ισλάμ ή, ακόμη χειρότερα, σε σύγκρουση πολιτισμών. Η ανάγκη ψύχραιμης και ορθολογιστικής εκτίμησης των γεγονότων, προβάλλει τώρα ως αδήριτη αναγκαιότητα.

Και κυρίως, ο εντοπισμός και η καταπολέμηση των αιτίων που οδήγησαν στην 11η Σεπτεμβρίου του 2001.

Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ Η ΑΠΑΝΘΡΩΠΙΑ ΤΗΣ ΒΙΑΣ

Του π. Γεωργίου Μεταλληνού*

Η πέρα και από την τολμηρότερη φαντασία τρομοκρατική επίθεση στη Ν. Υόρκη (11.9.2001) δέν απέδειξε μόνο ότι καμμία Υπερδύναμη στον κόσμο μας δέν είναι άπρωτη και, συνεπώς, αξιόπιστη ηγήτιδα του κόσμου, αλλά οδήγησε και σέ τραγικά επακόλουθα, μέ σωρεία άθώνων θυμάτων στον βωμό των Μολώχ των συμφερόντων. Επαναλαμβάνεται, έτσι, τό ειδεχθές έγκλημα, πού δύο χρόνια πριν (1999) είχε διαπραχθεί στή γειτονική μας Πουγκοσλαβία, μέ τίς εκατόμβες των άθώνων. Διότι στους άδικοχαμένους άθώους του Ίράκ, τής Σερβίας, τής Ν. Υόρκης έντοπίζεται τό πρόβλημα χωρίς νά είναι ανάγκη νά γίνονται συμψηφισμοί, μπορεί τά γεγονότα αυτά νά τοποθετούνται παράλληλα, διότι μόνο έτσι θά μπορούσαμε -άν διαθέταμε ίχνος ανθρωπιάς- νά τά αποφύγουμε στό μέλλον. Αφού όμως συνεχίζεται ή έξολόθρευση των άθώνων, φαίνεται ότι κάποιος δέν διαθέτουν ανθρωπία, άλλ' ούτε και τίς πολιτικές ικανότητες (ίσως ούτε και τή θέληση) νά τήν αποφύγουν. Έτσι, μία τρομοκρατία, πού καλύπτεται μέ τόν μανδύα τής διεθνούς νομιμότητας, συστρατεύει πιεστικά τούς συμμάχους τής, για νά καταπνίξει τή «ρέμπελη» τρομοκρατία άλλων συμφερόντων, μέ άμεσο κίνδυνο μία νέα παγκόσμια σύρραξη, πού για κάποιους πολιτικούς αναλυτές άρχισε ήδη. Η ιουδαοχριστιανική Δύση (κατά τόν Σ. Χάντιγκτον) εναντίον τής ισλαμικής Ανατολής, έστω και άν τό Ισλάμ έχει πιά διεισδύσει και στήν πολυπολιτισμική πιά Δύση και τά όρια τής διάκρισης των πολιτισμών, γεωγραφικά τουλάχιστον, είναι δυσπροοδίστα.

Δέν είναι ή πρώτη φορά, πού ή πολιτική προσπάθει νά κινητοποιήσει και τήν (ιδρυματική) Όρθοδοξία, από τήν πνευματική κορυφή τής, τό Οικουμενικό Πατριαρχείο, σέ μία «σταυροφορία» -έχρησιμοποιήθη ό όρος από τόν Πλανητάρχη- κατατολέμησης τής τρομοκρατίας, στή μία μορφή τής φυσικά, σέ συνεργασία και μέ τά άλλα θρησκευόμενα του κόσμου. Αυτή ή σχεδιαζόμενη διαθρησκευτική συνεργασία, πού εντάσσεται στή νεοεσλοχική κίνηση προς τήν «Πανθρησκεία», θέτει τό πρόβλημα -άφού ό λόγος είναι περί θρησκείων (θρησκευμάτων) και όχι πολιτικών δυνάμεων- τής δυνατότητας σύμπτωσης, για νά υπάρξει και δυνατότητα συνεργασίας. Η Όρθοδοξία (όταν είναι Όρθοδοξία, δηλαδή πατερικότητα) δέν μπορεί λ.χ. νά σταθεί ποτέ στό πλευρό του Ίσχυρου, επειδή είναι ισχυρός, αλλά του Δικαίου, δηλαδή των άθώνων θυμάτων όλου του κόσμου. Οπότε γεννάται τό ερώτημα: Ποιές δυνατότητες έχει ή Όρθοδοξία σέ μία τέτοια συστράτευση; Τι θά αντιμετώπιση; Ας αφήσουμε τόν αιφνιδιασμό του Βατικανού, πού ήδη διά των δηλώσεών του ειλόγησε -έστω και «κατ' οικονομίαν»- τή δυτική REVA-NCHE. Ποιά, λοιπόν, ή θέση τής Όρθοδοξίας;

Η Όρθοδοξία βρίσκεται -και πάλι- μεταξύ δύο κατεναντι, του δυτικού και του ανατολικού, τά όποια απο-

δεικνύεται για μία ακόμη φορά, ότι τελικά συμπύπτουν στήν ιδεολογικοποιημένη (δηλαδή πολιτικοποιημένη) πίστη τους. Η «τζιχάντ», όποιες αποχρώσεις και άν έχει, δέν παύει, όταν αναθερμανθεί ό θρησκευτικός φανατισμός, πού είναι ό φοβερότερος όλων, διότι ένδύεται πεία άποστολή, νά προσλαμβάνει τήν έννοια του «ιερού πολέμου κατά των άπίστων» και νά συμπύπτει έτσι μέ τήν «ιερά εκδίκηση» (ιερό πόλεμο) τής άλλης πλευράς, πού καθορίζει ακόμη και τά ναζιστικά αντίποινα. Τό κοινό, ή νομιμοποίηση τής βίας για τήν επιβολή τής πολιτικοποιημένης θρησκείας ή τής θρησκαιοποιημένης πολιτικής. Τό αποτέλεσμα όμως είναι τό ίδιο.

Ο δυτικός χριστιανισμός, άλλωστε, έχει βαθείές θεολογικές προϋποθέσεις στον καθαγιασμό τής βίας από τόν 11ο αιώνα και τήν ένιαία χριστιανικά Δύση. Είναι ή «θεολογία» του Άνσέλμου Κανταβρυγίας (†1100) «περί ικανοποιήσεως (SATISFACTIO) τής θείας δικαιοσύνης». Ο Θεός στέλνει τόν Υιό του - Χριστό στον κόσμο, όχι έξ αγάπης προς τόν άνθρωπο (Ιω. 3,16 - Ρωμ. 5,8), αλλά για νά ικανοποιηθεί από τήν προσβολή τής ανθρώπινης άμαρτίας! Τό δυτικό φεουδαρχικό - ρατσιστικό - ιπποτικό δίκαιο προβλήθηκε, έτσι, στον Θεό (είδωλολα-

τρία), πού νοείται όχι ως Πατέρας «πλήρης οίκτιρμών και φιλανθρωπίας», αλλά ως φεουδάρχη - τύραννος και τιμωρός, πού ζητεί συνεχώς εκδίκηση (καλδινιστική νοοτροπία, πού είναι τό υπόβαθρο του άμερικανικού χριστιανισμού). Τά έργα του Ί. Μπέργγκμαν ένσαρκώνουν αυτή τήν τάση για «θεοδικία». Αυτή είναι ή νοοτροπία του δυτικού ανθρώπου, πού φάνηκε ιδιαίτερα στις σταυροφορίες (ή mania των σταυροφόρων τής δ' σταυροφορίας του 1204, κατά τόν ιστορικό ERNLE BRADFORD, εναντίον τής Όρθοδοξίας έκανε τήν πολεμική mania του Ισλάμ νά φαίνεται φιλάνθρωπη... Η θεολογία του «θανάτου του Θεού» είναι καρπός αυτής τής νοοτροπίας. Τό συσσωρευμένο πάθος τής ισλαμικής κοινωνίας κατά τής Δύσεως εκφράζεται ως τυφλή επιθετικότητα ένίοτε, πού αντιμετωπίζεται όμως όχι μέ πνεύμα δικαιοσύνης από τή Δύση (σύλληψη και καταδίκη των πραγματικών ενόχων και όχι ναζιστικά αντίποινα). Άν ή Όρθοδοξία συμπράξει σέ μία τέτοια λογική, δέν θά είναι Όρθοδοξία.

Η Όρθοδοξία γνωρίζει, δέβαια, τή βία και τήν έφραμόζει στή σκληρότερη μορφή τής. Η γλώσσα των ιερών κειμένων τής είναι απόλυτα επαναστατική (π.χ. ύμνογραφία τής Άναστάσεως) και καταδικαστική για τήν άδικία και εκμετάλλευση (Ιακώβου, κεφ. 5). Η βία τής όμως δέν στρέφεται προς τά έξω, προς τόν συνάνθρωπο, αλλά κατά του Διαβόλου και προς τά μέσα, τό έσωτε-

Η Όρθοδοξία δέν μπορεί λ.χ. νά σταθεί ποτέ στό πλευρό του Ίσχυρου, επειδή είναι ισχυρός, αλλά του Δικαίου, δηλαδή των άθώνων θυμάτων όλου του κόσμου.

* Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

ρικό μας. «*Ἡ βασιλεία (χάρη) τοῦ Θεοῦ βιάζεται καί οἱ διασταί ἀρπάζουσιν αὐτήν*» (Ματθ. 11,12). Εἶναι βία, ὅπως ἀποδεικνύει ἡ ἀσκητικονηπτική πράξη τῆς Ὁρθοδοξίας, πού ἀσκεῖται στήν ἐπαναστατημένη καί διεστραμμένη φύση μας, τά ἐνστικτά μας, γιά νά μήν τυραννοῦν τόν ἄνθρωπο καί τόν δυναστεύουν. Μέσω τοῦ αὐτοδιασμοῦ ἐλευθερώνεται ὁ ἄνθρωπος στήν ἀκτιστή Θεία Χάρη. Μόνο εἶται γίνεται «*νάός τοῦ Θεοῦ*», δηλαδή Χριστιανός (πρβλ. Ρωμ. 8, 9 ἐ.). Μόνο εἶται πατάσεται ἡ τρομοκρατία καί ὄχι μέ βομβαρδισμούς ἀθῶων. Αὐτή εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία τῶν Ἁγίων μας καί γι' αὐτό δέν παράγει τρομοκράτες, κάθε εἶδους, ἀλλά Μάρτυρες. Ὁ τρομοκράτης, κάθε εἶδους, βιάζει τούς ἄλλους καί τούς ἐξολοθρεῖ, ἔστω καί ἂν αὐτοκτονεῖ μαζί τους (καμικάζι). Ἐδῶ ἰσχύει τό ἐβραϊκό: «*ἀποθανέτω ἡ ψυχή μου μετά τῶν ἀλλοφύλων*» (Κρ. 16, 30). Ὁ Μάρτυρας νικά μέ τήν αὐτοθυσία του πού προσφέρεται ὑπέρ τῶν ἄλλων. Ἐχω ὀνομάσει τούς νεομάρτυρες τῆς Ὀθωμανοκρατίας «*τούς δυναμικότερους καί ἀποτελεσματικότερους ἀντιστασιακοῦς, ὄχι μέ ὄπλα, ἀλλά μέ τόν σταυρό*». Ὁ Μάρτυρας τῆς Ὁρθοδοξίας νικά τούς τυράννους τοῦ κόσμου μέ τή θυσία του, ἀποδεικνύοντας ὅτι δέν εἶναι ἀκαταγώνιστοι καί ἐνθαρρύνοντας καί τούς ἄλλους στήν ἀντιμετώπισή τους.

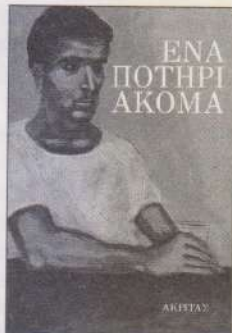
Ἡ Ὁρθοδοξία δέν μπορεῖ, συνεπῶς, ἀπό τή φύση της νά συγκαλύψει ὅποιαδήποτε ἀδικία καί ἀπανθρωπία, ἀπ' ὅπου καί ἂν προέρχεται. Εἶναι ἐπίσης ξένη πρὸς κάθε ἐννοια τρομοκρατίας, πού τήν θεωρεῖ ἐγκλημα φρικτό καί ἀπάνθρωπο.

Οὔτε ὅμως ἱερό πόλεμο γνωρίζει ἡ Ὁρθοδοξία. Ὁ πόλεμος εἶναι πάντα σατανική ὑπόθεση. Στήν ἱστορία της δέχθηκαν οἱ Ἅγιοί μας, «*κατ' ἄκραν οἰκονομίαν*», τόν ἀμυντικό καί ἀπελευθερωτικό ἀγῶνα (αὐτό εἶναι τό θεολογικό ὑπόβαθρο τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης τοῦ '21) ὡς αὐτοθυσία ὑπέρ τῶν ἄλλων (βλ. Ἰωάνν. 15, 13), ἀλλά ἐνῶ οἱ μετέχοντες σέ τέτοιους πολέμους τιμῶνται ὡς ἥρωες, δέν μποροῦν νά γίνουν κληρικοί, ὡς φονευτές, καί περνοῦν ἀπό μακρά μετάνοια.

Ἡ Ὁρθοδοξία δέν μπορεῖ, συνεπῶς, ἀπό τή φύση της νά συγκαλύψει ὅποιαδήποτε ἀδικία καί ἀπανθρωπία, ἀπ' ὅπου καί ἂν προέρχεται. Εἶναι ἐπίσης ξένη πρὸς κάθε ἐννοια τρομοκρατίας, πού τήν θεωρεῖ ἐγκλημα φρικτό καί ἀπάνθρωπο. Δέν μπορεῖ ὅμως νά πολεμήσει τήν τρομοκρατία μόνο μέ διακηρύξεις καί ματιφέστα, ἀλλά καλώντας στόν τρόπο ζωῆς τῶν Ἁγίων, πού ὡς ἐλευθερωμένες ἐν Χριστῷ ὑπάρξεις, ὑπερβαίνουν ὄλες αὐτές τίς καταστάσεις τῆς πεπτακτίας φύσεως. Αὐτός ὁ τρόπος ζωῆς καί ὑπάρξεως τῶν Ἁγίων εἶναι τό ὀρθόδοξο ἦθος. Δέν ἀρκεῖ, συνεπῶς, μιὰ ἐξωτερική συμφωνία λόγων, ἀλλά καί ἐνταξη σ' αὐτό τό ἦθος, τό ὅποιο μέ τήν ἀκτιστή Θεϊκή Χάρη νικά τίς ροπές καί πρακτικές τῆς πτώσεως καί φθορᾶς μας, δηλαδή τοῦ θανάτου μας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Βιβλία πού σηματοδοτοῦν τόν κομβικό ρόλο τῆς ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ στόν σύγχρονο κόσμο! Καί ἐμμέσως πλὴν σαφῶς θέτουν τούς σκεπτόμενους Ἕλληνες πρὸ τῶν εὐθυνῶν τους...

- **Ἀθήνα:** Ἐφέσου 24, 171 21 Νέα Σμύρνη, τηλ.: 9334 554, 9314 968, καί **Στοά τοῦ Βιβλίου**, τηλ.: 3247 678
- **Θεσσαλονίκη:** Τομιοκῆ 5, τηλ.: 031 540610 • **E-mail:** akritaspublications@ath.forthnet.gr

ΑΛΛΕΣ ΦΩΝΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΗΠΑ:

ΜΠΙΝ ΛΑΝΤΕΝ ΚΑΙ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Ο παλιός φίλος είναι τώρα εχθρός μας

Του Justin Raimondo

Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΠΙΝ ΛΑΝΤΕΝ ΚΑΙ ΒΟΣΝΙΑΣ

Στην Καλιφόρνια ιδρύθηκε το 1976 από μια ομάδα Αμερικανών το Center for Libertarian Studies. Ο φορέας αυτός, εν αντιθέσει προς τον άκρατο νεοφιλελευθερισμό, που τείνει να επικυριαρχήσει, σε πλανητική μάλιστα κλίμακα, εκφράζει μια άλλη πολιτική στάση, αυτή των γνησίων Αμερικανών πατριωτών, που στέκονται κριτικά απέναντι στις επιλογές της χώρας τους, ιδίως σε θέματα εξωτερικής πολιτικής. Το ότι μέσα στις ΗΠΑ, τη φωλιά του ιμπεριαλισμού και της γκλομποποίησης, ακούγονται φωνές εναντίον των στρατηγικών επιλογών της χώρας, χρήζει σίγουρα της προσοχής μας. Να σημειωθεί επιπλέον ότι το Κέντρο αυτό έχει σταθεί επικριτικά απέναντι και στην Άγκυρα, καταγγέλοντας τον αμοραλισμό του State Department και των αμερικανικών κυβερνήσεων.

Η «ΕΛΛΟΠΙΑ» παρουσιάζει κείμενο του υπεύθυνου εκδόσεων του Center For Libertarian Studies, δημοσιογράφου και συγγραφέα Justin Raimondo. Τη μετάφραση και επιμέλεια έκανε το μέλος της συντακτικής ομάδας της «ΕΛΛΟΠΙΑΣ» Σταύρος Καρκαλέτσης.

Ο Γιουγκοσλάβος Πρόεδρος Βόϊσλαβ Κοστούνιτσα είναι ηγέτης μιας χώρας η οποία έπεσε θύμα του μουσουλμανικού φονταμενταλισμού, με σπόνσορα τις ΗΠΑ. Ο Κοστούνιτσα χαρακτήρισε τους Αμερικανούς «... παγκόσμιους χωροφύλακες, που με περίσσια άνεση και ευκολία βομβάρδιζαν τη Γιουγκοσλαβία επί 78 ολόκληρες μέρες, όταν όμως αντιμετώπισαν την τρομοκρατία στην πιο ακραία της έκδοση, στις 11 Σεπτεμβρίου, τότε αποφάσισαν να δουν το πράγμα διαφορετικά».

Η Γιουγκοσλαβία, δεχόμενη την επίθεση των μουσουλμάνων τρομοκρατών του Απελευθερωτικού Στρατού του Κοσσυφοπέδιου, υπερασπίστηκε την ακεραιότητά της. Και γι' αυτό, αντιμετωπίστηκε ως διεθνής παρίας και χώρα που προέβη σε «εθνοκαθάρσεις». Τώρα, που το ίδιο τρομοκρατικό δίκτυο στράφηκε εναντίον των Αμερικανών πατρώνων του, το παπούτσι έγινε ξαφνικά στενό, προκαλώντας πόνο στο πόδι. Ο Κοστούνιτσα επιβεβαιώθηκε κατά τον πλέον δραματικό τρόπο, όταν αποδείχθηκαν οι σχέσεις Βοσνίων μουσουλμάνων εξτρεμιστών με την Αλ-Κάιντα, την οργάνωση του Οσάμα Μπιν Λάντεν, σε μια Βοσνία που ουσιαστικά είναι αμερικανικό προτεκτοράτο.

Οι ΗΠΑ δηλώνουν «σίγουρες», μετά τη σύλληψη εκεί τριών και την επισήμανση κάποιων δεκάδων τρομοκρατών, στην πλειοψηφία τους Αιγυπτίων και Αλγερινών. Στην πράξη, αυτό δεν σημαίνει τίποτα: οι Σέρβοι ισχυρίζονται ότι χιλιάδες ισλαμιστές, από τη Βόρεια Αφρική, τη Σαουδική Αραβία και το Αφγανιστάν, προωθήθηκαν στην Βοσνία. Είναι επιπλέον σίγουρο ότι σε κάποιες εκατοντάδες από αυτούς, χορηγήθηκε βοσνιακή υπηκοότητα, κάποιιο άλλοι πάλι, κατέληξαν στο Κοσσυφοπέδιο.

Η δυνατότητα διείσδυσης εξτρεμιστών του Μπιν Λάντεν στα Βαλκάνια, σχετίζεται με την κρίση στην Αλβανία (1997) και την αναρχία που επικράτησε τότε εκεί. Περίπου 100.000 αλβανικά διαβατήρια «εξαφανίστηκαν», ενώ ένας υψηλόβαθμος συνεργάτης του Λάντεν, ο Μεχρέζ Αντόνογια, εντοπίστηκε στην Τουρκία με βοσνιακό διαβατήριο. Λέγεται, επίσης, ότι κάποιοι εκ των «καμικάζι» της 11ης Σεπτεμβρίου, κυκλοφορούσαν με επίσης βοσνιακά διαβατήρια.

Οι *New York Times* είχαν αναφέρει παλαιότερα (26.6.1997) ότι ένας από τους τρομοκράτες που συνελήφθη στην επίθεση κατά της αμερικανικής βάσης στο Αλ-Κχομπάρ στη Σαουδική Αραβία, ήταν υψηλόβαθμο στέλεχος των Βοσνίων μουτζαχεντίν. Η Βοσνία είναι εδώ και καιρό άτρο εξτρεμιστών. Οι Αμερικανοί αρχιτέκτονες του πρώτου ισλαμικού κράτους στην Ευρώπη, συνειδητοποιούν τώρα ότι γεννιέται μία «εκτός ελέγχου» απειλή. Οι *Los Angeles Times* έγραψαν πρόσφατα, αναφορικά με τις οικονομικές και ιδεολογικές σχέσεις του Οσάμα Μπιν Λάντεν και της βοσνιακής κυβέρνησης: «Έκθεση που παραδόθηκε από αμερικανικές υπηρεσίες στον πρόεδρο Κλίντον, λίγο πριν εκπνεύσει η θητεία του, προειδοποιούσε για μαζικό εφοδιασμό ισλαμιστών με βοσνιακά διαβατήρια, σε αριθμούς που προκαλούσαν σοκ. Ο Λευκός Οίκος εξέφρασε τις ανησυχίες του στον Αλίγια Ιζεμπέτκοβιτς, όμως δεν έγινε απολύτως τίποτα...». Η Βοσνία στάθηκε εξαιρετικά γενναιόδωρη με τον Μπιν Λάντεν: Η πρεσβεία της στη Βιέννη, του χορήγησε το 1993 διαβατήριο. Σε μυστικό του ταξίδι στο Σεράγιεβο, τον ίδιο χρόνο, ο Λάντεν συναντήθηκε με τον Ιζεμπέτκοβιτς. Γιουγκοσλαβικές πηγές ανέφεραν την παρουσία του Λάντεν στα Βαλκάνια κατά το 1999. Απ' ολόκληρο τον δυτικό Τύπο, μόνο η αυστραλιανή *Camberra Times* αποκάλυψε στις 28.04.2000: «Ο ισλαμιστής δισεκατομμυριούχος Οσάμα Μπιν Λάντεν, καταζητούμενος για τρομοκρατικές ενέργειες στις ΗΠΑ, βρίσκεται στο Κοσσυφοπέδιο. Σύμφωνα με το γιουγκοσλαβικό ειδησεογραφικό πρακτορείο "Ταγιούγκ", ο Λάντεν εισήλθε στο Κοσσυφοπέδιο από την Αλβανία, αφού στρατολόγησε 500 ισλαμιστές αντάρτες στις περιοχές Κορυτσάς και Πόγραδετς. Αυτούς, τους μετέφερε στο Κοσσυφοπέδιο, ώστε να ξεκινήσουν εκεί εξτρεμιστικές δραστηριότητες...».

ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ

Επειδή οι σερβικές πηγές κατηγορούνταν ως ελεγχόμενες από το καθεστώς, οι παραπάνω πληροφορίες χαρακτηρίστηκαν απλώς «σερβική προπαγάνδα». Οι δραστηριότητες του ισλαμικού δικτύου του Μπιν Λάντεν σε δεκάδες χώρες, επισημάνθηκαν, όχι μόνο από τα γιουγκοσλαβικά ΜΜΕ αλλά και από

εμάς, τους *Libertarians*, εδώ στις ΗΠΑ. Κανείς δεν προθυμοποιήθηκε να μας ακούσει. Χάρη σε αυτούς που διαμορφώνουν την πολιτική και την κοινή γνώμη στην Αμερική, οι στρατιώτες μας στη Βοσνία και το Κοσσυφοπέδιο είναι σήμερα υποψήφιοι στόχοι των ομάδων του Λάντεν στα Βαλκάνια. Αρκεί να σημειωθεί, ότι μετά το ταρακούνημα της 11ης Σεπτεμβρίου, οι τοίχοι των σπιτιών στις πόλεις της Κροατίας και της Βοσνίας, γέμισαν με αφίσες του Μπιν Λάντεν.

Αν πάμε λίγο παρακάτω, στη FYROM, τί γίνεται εκεί; Εδώ τα λέει όλα η *Washington Post* (03.10.2001): «Απεσταλμένοι του Λάντεν στη FYROM, ενίσχυσαν με 7 εκατ. δολάρια τον «απελευθερωτικό στρατό» των Αλβανών ισλαμοφασιστών. Κατά τα λοιπά, οι ΗΠΑ παροτρύνουν την κυβέρνηση στα Σκόπια, να «αυξητήσει» με τους τρομοκράτες αυτούς. Ίσως έτσι να εννοούν στην Ουάσιγκτον τον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας». Η αμερικανική *Charleston Gazette*, στις 30.11.1998 αναφέρει ότι ο Φάτος Κλόζι, αρχηγός των αλβανικών μυστικών υπηρεσιών, διοχέτευε αντάρτες στο Κοσσυφοπέδιο. Κατά την εφημερίδα αυτή, η δράση του Λάντεν στην Αλβανία, ξεκινάει το 1994, σε συνεννόηση με την κυβέρνηση των Τιράνων, υπό το πρόσχημα της παροχής σαουδαρβικής ανθρωπιστικής βοήθειας στον αλβανικό λαό. Ένα από τα μεγαλύτερα λάθη της κυβέρνησης Κλίντον, είναι ότι έκανε κυριολεκτικά τα «στραβά μάτια» σε όλα τα παραπάνω. Ο γεροισιαστής Τζιμ Ίνχουφ είναι αποκαλυπτικός: «Εάν είχαμε χερσαία επέμβαση στο Κοσσυφοπέδιο, τα στρατεύματα των ΗΠΑ θα μάχονταν έχοντας πλάϊ τους για συμμάχους τρομοκράτες ισλαμιστές, που χρηματοδοτούνται από εμπόριο ναρκωτικών. Ναρκωτικών που μέρος τους καταλήγει στην ίδια τη χώρα μας. Δώσαμε τα χέρια στον ΚΛΑ (Απελευθερωτικός Στρατός Κοσσυφοπεδίου) για τον οποίο οι μυστικές μας υπηρεσίες αναφέρουν ότι επιδιέχεται σε εμπόριο ηρωίνης και κοκαίνης. Πλησιάσαμε στο να γίνουμε σύμμαχος του Μπιν Λάντεν, του διεθνή τρομοκράτη που κρύβεται πίσω από τις επιθέσεις στις πρεσβείες μας στην Κένυα και την Τανζανία. Τέτοιους «συμμάχους» μας δημιούργησε η πολιτική Κλίντον».

ΤΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΠΑΡΑΔΟΞΟ

Τους βαφτίζουμε τρομοκράτες, αλλά μετά... γίνονται «μαχητές της ελευθερίας». Καταντήσαμε να εξωραϊζουμε τους βομβαρδισμούς κατά της Σερβίας, ονομάζοντάς τους «ανθρωπιστική επιχείρηση». Παραδοξολογία, αλήθεια...

Η αμερικανική εξωτερική πολιτική να εγκαθιδρύει «συμμαχία» με τον Μπιν Λάντεν, όπως τότε, στον πόλεμο κατά των Σοβιετικών στο Αφγανιστάν. Είναι προχωρημένο να συμπεράνουμε ότι οι ΗΠΑ πιάστηκαν στο δίχτυ που μόνες τους έστησαν; Αξίζει να πάρουμε στα σοβαρά σκληρές δηλώσεις για «ανελέητο πόλεμο κατά της τρομοκρατίας», όταν η χώρα μας συνέβαλε ως πρόσφατα στην εκκόλαψη του φιδιού;

Γιατί απειλεί Ξανά η Ουάσιγκτον με βομβαρδισμούς το Ιράκ, όταν το «κακό» φωλιάζει στη Βοσνία; Ποια κυβέρνηση εφοδίαζε τους ισλαμιστές τρομοκράτες με διαβατήρια; Αυτή της Βαγδάτης ή αυτή στο Σεράγιεβο; Πουθενά οι ακραίοι φονταμενταλιστές του Ισλάμ δεν κινούνται με τόση άνεση, όσο

στη Βοσνία. Σε μια χώρα, δηλαδή, που προστατεύεται, και υποτίθεται, ελέγχεται, από κάποιες χιλιάδες αμερικανικών στρατευμάτων. Ας μας ερμηνεύσει κάποιος αυτά τα παράδοξα και τότε, θα λάβουμε σοβαρά τις δηλώσεις του Τζορτζ Μπους για «κλήρυξη πολέμου κατά της τρομοκρατίας». Ότι έγινε στις 11 Σεπτεμβρίου, ήταν ή δεν ήταν το τίμημα για μια τέτοια πολιτική;

Εμείς, οι ΗΠΑ, δημιουργήσαμε τα τέρατα αυτά. Το Κογκρέσο οφείλει να διερευνήσει τις δραστηριότητες της εξωτερικής πολιτικής του Κλίντον στα Βαλκάνια. Η ανεξέλεγκτη ενίσχυση, με εκατομμύρια δολάρια, των «απελευθερωτικών» δυνάμεων των Αλβανών, στο Κοσσυφοπέδιο και στη FYROM, συνεχίζεται. Το ισλαμικό δίκτυο είναι εκτεταμένο και προωθημένο και εντός των ΗΠΑ, κυρίως στην ανατολική ακτή και με κέντρο τη Νέα Υόρκη. Οι άνθρωποι του Λάντεν στη χώρα μας, αναμφίβολα έχουν στενή επαφή με τους Βόσνιους και Αλβανούς «αδελφούς» τους. Ας λάβει υπ' όψιν του αυτόν τον παρανομαστή το FBI. Αν ρωτούσαν εμάς, θα τους υποδεικνύαμε ακριβώς αυτό: Αναζητήστε τους ενόχους στο δίκτυο του Λάντεν μέσα στις ΗΠΑ, θ' ανακαλύψετε πολύ περισσότερα απ' όσα θα μπορούσατε ποτέ να φανταστείτε. Το τρίγωνο έχει πια ανακαλυφθεί: Αλβανία - UCK - Λάντεν! Κάποτε δεν θα το πίστευε κανείς μας...

Ό,τι χρειάζεται τώρα, είναι ηγεσία με ορθή σκέψη και οπτική. Ας περιοριστεί το «αυτοκρατορικό σύνδρομο» και ας ξανακτίσουμε στις ΗΠΑ την παλιά μας Δημοκρατία. Κάποτε αυτό φάνταζε μακρινό. Και όμως, η κυβέρνηση Μπους είχε πιθανότατα την πρόθεση να περιορίσει την εκτεταμένη αμερικανική στρατιωτική παρουσία στα πέρατα του κόσμου. Είναι θαυμάσια εποχή για να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο, είναι ώρα για την Αμερική να «επιστρέψει στο σπίτι της». Αυτό δεν συνιστά απομωνωτισμό. Είναι κάτι που το επιζητεί και το επιθυμεί η κοινή αίσθηση όλων μας, είναι επιπλέον πολιτική και οικονομική αναγκαιότητα. Τα λόγια του γεροισιαστή Ρόμπερτ Μπάϊρντ είναι ίσως ό,τι ρεαλιστικότερο: «Δισεκατομμύρια δολάρια από τους φορολογούμενους Αμερικανούς πολίτες, ταξιδεύουν και εξατμίζονται σε όλο τον πλανήτη. Γιατί δεν επενδύονται μέσα στη χώρα μας, όπου υπάρχουν άνθρωποι που δεν ζουν με τον καλύτερο τρόπο; Και μαζί με αυτά, ηχούν πικρές οι διαπιστώσεις αλλά πικρή και η ειρωνεία, για τον πόλεμο που εξαπολύσαμε «κατά της τρομοκρατίας». Η 11η Σεπτεμβρίου θα μας διδάξει άραγε κάτι;

Ο πόλεμος της Νέας Τάξης

Της Σοφία Ν. Αντωνοπούλου*

Το πρώτο πράγμα που οφείλει κανείς να καταστήσει σαφές είναι ότι η οποιαδήποτε μορφή τρομοκρατίας είναι απερίφραστα καταδικαστέα. Ασφαλώς, δεν υπάρχει Έλληνας ο οποίος δεν συγκλονίστηκε από το γεγονός ότι χάθηκαν τόσες ανθρώπινες ζωές στους δίδυμους πύργους της Νέας Υόρκης. Η ανθρώπινη ζωή είναι υπέρτατη αξία σε οποιαδήποτε φυλή ή θρησκεία ανήκει ο άνθρωπος. Δυστυχώς οι ΗΠΑ την αξία αυτή δεν την σεβάσθηκαν σχεδόν ποτέ. Δεν άκουσαν τον θρήνο των θυμάτων στη Γιουγκοσλαβία, τα οποία ονόμαζαν «παράπλευρες απώλειες», τον θρήνο των θυμάτων στο Ιράκ, το Σουδάν, τη Σομαλία, την Παλαιστίνη, την Κύπρο, σχεδόν παντού. Ο κατάλογος είναι μακρύς. Παλαιότερα το Βιετνάμ, το Ναγκασάκι, η Χιροσίμα. Πρόκειται για εκατόμβες θυμάτων.

Σήμερα ένας ακόμη λαός, ο αφγανικός, γίνεται θύμα της αμερικανικής ιμπεριαλιστικής θηριωδίας. Ο αφγανικός λαός βομβαρδίζεται ανελέητα με θύματα εκατοντάδες αμάχους, χωρίς να έχει την παραμικρή ευθύνη για τα τρομοκρατικά χτυπήματα στη Νέα Υόρκη και την Ουάσιγκτον. Γίνεται το εξιλαστήριο θύμα προκειμένου η Αμερική ν' αποκαταστήσει το γόητρό της πάνω σε ολόκληρο τον πλανήτη, το οποίο υπονομεύθηκε από τα πλήγματα που δέχθηκε στα ίδια της τα κέντρα. Αυτή είναι η μία διάσταση του πολέμου. Η άλλη διάσταση είναι ότι οι ΗΠΑ επιχειρούν με τον πόλεμο αυτόν να διασφαλίσουν τον έλεγχο των πετρελαίων της Κασπίας.

Οφείλει να σταθεί κανείς για λίγο στο ιδεολογικό και πολιτικό πλαίσιο το οποίο στήνεται συστηματικά, μετά το τρομοκρατικό πλήγμα στην καρδιά της Αμερικής. Ελέγχθη κατά κόρον ότι επρόκειτο για πλήγμα κατά της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του πολιτισμού. Τα είπαν αυτά και Έλληνες ιθύνοντες και ο πρωθυπουργός. Αλλά προσβάλλουν τη νοημοσύνη του ελληνικού λαού. Ποιος ευθύνεται για την κατάλυση της δημοκρατίας το 1967 στην Ελλάδα και τη διχοτόμηση της Κύπρου; Ποιος ευθύνεται για την κατάλυση της δημοκρατίας σχεδόν σε όλα τα μήκη και πλάτη της υφελίου και την επιβολή στυγνών δικτατορικών καθεστώτων, με πλέον περίοπτο το παράδειγμα της Χιλής; Φαίνεται ότι μόνον οι Αμερικανοί και η Δύση ευρύτερα, έχουν δικαίωμα στη δημοκρατία. Όλους τους υπόλοιπους λαούς του πλανήτη μπορούμε να τους στερούμε αυτό το θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, το δικαίωμα στην ελευθερία.

Και δεν είναι μόνον αυτό. Η ευημερία στη Δύση στηρίζεται στην καταλήστευση όλου του υπόλοι-

που κόσμου, ο οποίος καταδικάζεται στην αθλιότητα. Αυτή η κάθετη διαίρεση του κόσμου ανάμεσα σε μία μειοψηφία ευημερούντων εκατομμυρίων και σε μία συντριπτική πλειονότητα δισεκατομμυρίων εξαθλιωμένων, επιβάλλεται με τη βία και τη στρατιωτική τρομοκρατία. Δεν είναι, πιστεύουμε, υπερβολή να πει κανείς ότι ο μεγαλύτερος τρομοκράτης σε πλανητικό επίπεδο είναι σήμερα η Αμερική και το μακρύ της χέρι το ΝΑΤΟ με θύματα δισεκατομμύρια ανθρώπους. Διότι θύματα δεν είναι μόνον οι άμαχοι των βομβαρδισμών. Θύματα του αμερικανικού imperium είναι και τα εκατομμύρια που πεθαίνουν κάθε χρόνο από την πείνα, θύματα είναι και τα δισεκατομμύρια των εξαθλιωμένων.

Είπε ο πρωθυπουργός ότι η Ελλάδα θα συστρατευθεί με το ΝΑΤΟ για την πάταξη της διεθνούς τρομοκρατίας. Το ερώτημα είναι ποιος θα προστατεύσει την Ελλάδα από την τρομοκρατία του ΝΑΤΟ. Τί εννοούμε; Είναι γνωστό ότι στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ με τάχα στρατιωτικές ρυθμίσεις αφαιρείται σταδιακά η ελληνική κυριαρχία από το Αιγαίο και περιέρχεται στο ΝΑΤΟ. Έχει ήδη αφαιρεθεί η επιχειρησιακή ευθύνη του Αιγαίου από την Ελλάδα και έχει περιέλθει στο ΝΑΤΟ, στον Αμερικανό στρατιωτικό διοικητή του στρατηγείου της Νεάπολης (Νέα Δομή του ΝΑΤΟ στο Αιγαίο). Για την α-

κρίβεια το Αιγαίο μετατρέπεται σε ΝΑΤΟϊκό προτεκτοράτο. Από το 1974 μέχρι σήμερα, η χώρα μας βρίσκεται μέσα σε μία ασφυκτική μέγγενη, σε μία τρομοκρατική ΝΑΤΟϊκή πρέσα για να παραδώσει τον εθνικό της χώρο, το σημαντικότερο τμήμα του ελληνικού εθνικού χώρου. Αλλά δεν είναι εδώ το κατάλληλο πλαίσιο για να επεκταθούμε σε αυτό το θέμα. Το αναφέρουμε μόνο και μόνο για να γίνει φανερό ποια απίστευτη αντιστροφή της πραγματικότητας και της αλήθειας συνθέτει όλη αυτή η προπαγάνδα που έχει εξαπολυθεί αυτές τις μέρες.

Είναι σαφές ότι η παρούσα κυβέρνηση δεν έχει κανένα δικαίωμα να καταστήσει τον ελληνικό λαό συνεργό στις εγκληματικές ενέργειες των Αμερικανών εναντίον του Αφγανικού λαού. Η Ελλάδα είναι και αυτή θύμα της αμερικανικής και ΝΑΤΟϊκής αυθαιρεσίας και βίας και κανένας δεν έχει το δικαίωμα να βιάσει το αίσθημα δικαίου του Ελληνικού λαού, προκειμένου η Αμερική να αποκαταστήσει την ισορροπία του τρόμου πάνω στον πλανήτη, η οποία διαταράχθηκε.

* Επ. Καθηγήτρια ΕΜΠ

Σκόπιμο θα ήταν να σταθούμε λίγο και στην υστερία που καλλιεργείται σε βάρος αυτών των λαών, ότι τάχα βρίσκονται στο έλεος σκοταδιστικών θεοκρατικών αντιλήψεων. Σήμερα που έχουν καταρρεύσει οι πολιτικές ιδεολογίες, οι λαοί υποχρεώνονται ν' αντλήσουν από το οπλοστάσιο των παραδόσεων και της θρησκείας τους προκειμένου να συγκροτήσουν ιδεολογίες αντίστασης. Δεν υπάρχει κανένας σκοταδισμός στα λάβαρα που υψώνονται στο όνομα του Ισλάμ. Όλες οι θρησκείες είναι αδιάσπαστα συνδεδεμένες με τους κατά τόπους πολιτισμούς. Ο αραβικός πολιτισμός είναι ένας μεγάλος πολιτισμός και δεν είναι δυνατόν να διαχωρισθεί από το Ισλάμ.

Θα πρέπει κανείς, επίσης, να επισημάνει ότι η εξέγερση του Ισλάμ δεν είναι μόνον μια εξέγερση κατά του αμερικανικού ιμπεριαλισμού. Είναι ταυτόχρονα μία εξέγερση κατά της ιδεολογίας και του τρόπου ζωής της δυτικής κοινωνίας. Το αμερικανικό πρότυπο, στη μεγάλη του πλειοψηφία, αναγνωρίζει μόνον τον υλικό πλούτο και αποστερεί τον άνθρωπο από τις πνευματικές, τις ηθικές, ή τις κοινωνικές αξίες. Οδηγεί τους ανθρώπους σε πνευματικό, ηθικό και ψυχικό κενό. Ο ανταγωνισμός, ο «Θεός» αυτής της κοινωνίας, καταστρέφει τους κοινωνικούς δεσμούς, υπονομεύει την κοινωνική αλληλεγγύη, την αλληλεγγύη μεταξύ των ανθρώπων, και τους απομονώνει τον έναν από τον άλλο. Η απομόνωση, η αγωνία της ψυχής και του πνεύματος, η αλλοτρίωση είναι το περιεχόμενο της ζωής σήμερα στη Δύση. Δεν είναι τυχαίο ότι οι άνθρωποι και στη δική μας κοινωνία στρέφονται σήμερα μαζικά στη θρησκεία ως καταφύγιο. Ούτε ήταν τυχαία η μαζικότητα των «λαοσυνάξεων» στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Ο ελληνικός λαός αντελήφθη πολύ καθαρά ότι η αφαίρεση του θρησκευάματος στις ταυτότητες δεν είναι μόνον τυπικό ζήτημα. Έχει σαφή, έστω συμβολικό χαρακτήρα, αυτό της αποκοπής από τη θρησκευτική και ταυτόχρονα την ιστορική του παράδοση. Οι «φωταδιστές» κατακεραύνωσαν και τον ελληνικό λαό στη συγκεκριμένη περίπτωση ότι διακατέχεται από σκοταδιστικές θρησκευτικές αντιλήψεις.

**Οι «φωταδιστές» κατακεραύνωσαν
και τον ελληνικό λαό στη
συγκεκριμένη περίπτωση ότι
διακατέχεται από σκοταδιστικές
θρησκευτικές αντιλήψεις.**

Στον πόλεμο κατά του Αφγανιστάν δεν διακυβεύεται μόνον το τρωθέν κύρος της Αμερικής, ούτε μόνον ο έλεγχος των πετρελαίων της Κασπίας. Ο πόλεμος αυτός μπορεί να λειτουργήσει ως καταλύτης για την εξέγερση των μουσουλμάνων σε διάφορες μουσουλμανικές χώρες και την ανατροπή των εκεί εγκάθετων κυβερνήσεων. Αν αυτό συμβεί και αν η Αμερική ηττηθεί στο Αφγανιστάν, δεν θα πρόκειται απλώς για ένα νέο Βιετνάμ. Οι εξελίξεις θα είναι κατακλυσμαίες. Θα βρεθούμε, ίσως, ενώπιον ενός νέου κεφαλαίου της Ιστορίας.

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ	: Ισλαμική Δημοκρατία
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ	
ΔΙΑΙΡΕΣΗ	: 30 επαρχίες
ΕΚΤΑΣΗ	: 652.225 τ.χλμ. (1982)
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	: 21.252.000 (1995)
ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ	: 21 κάτ. ανά τ.χλμ.
ΚΛΙΜΑ	: Κατώτατη θερμ.: -2,8° Ανώτατη θερμ.: 29°
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ	: Καμπούλ (1.429.400 κάτ.)
ΕΘΝΟΤΗΤΕΣ	: Αφγανοί (Παστούν) 55%, Τατζίκοι 20%, Ουζμπέκοι 9%, Χαζάροι 9%, Τουρκμένοι 2%
ΓΛΩΣΣΑ	: Αφγανική (Παστό και Ντάρι)
ΘΡΗΣΚΕΙΑ	: Μουσουλμάνοι, Σουνίτες 75%, Σίιτες 24%
ΣΥΝΟΡΑ	: Πακιστάν, Ιράν, Τουρκμενιστάν, Τατζικιστάν, Ουζμπεκιστάν, Κίνα
ΝΟΜΙΣΜΑ	: Αφγάνι
ΚΑΤΑ ΚΕΦ. Α.Ε.Π.	: 220 δολ. (1988)
ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	
ΑΜΥΝΑΣ	: 15% του Α.Ε.Π.
ΜΜΕ	
Εφημερίδες	: 7 ημερήσιες
Τηλεοπτικοί σταθμοί	: 1 κρατικός
Ραδιοφωνικοί σταθμοί	: 1 κρατικός
Πρακτορεία Ειδήσεων	: 1-ΒΙΑ
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓ/ΣΜΟΙ	: ΟΗΕ

(Πηγή: Νέος Παγκόσμιος Άτλας, τ. 4, Ασία, εκδ. «ΔΟΜΗ», Αθήνα 1996).

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ ΤΟ ΟΡΑΤΟ ΑΔΙΕΞΟΔΟ ΠΡΟΜΗΝΥΕΙ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΜΠΛΟΚΗ

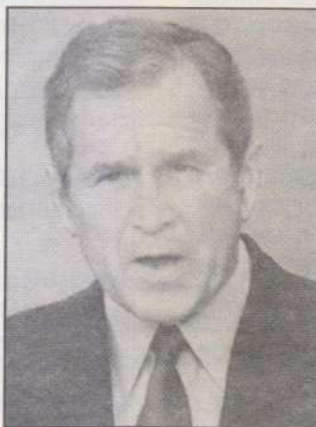
Τού Βασίλη Γ. Βαβουράκη

Η έναρξη των πολεμικών επιχειρήσεων στο Αφγανιστάν ήταν κάτι τό αναμενόμενο. Η πίεση της αμερικανικής κοινής γνώμης μετά τό φοβερό τρομοκρατικό κτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου, μιά πίεση πού άνατροφοδοτήθηκε στο έπακρον από τά άμερικανικά μέσα ενημέρωσης, κατέστησε τήν άνάληψη στρατιωτικής δράσης εκ μέρους των ΗΠΑ σχεδόν αναπόφευκτη. Η άμερικανική στρατιωτική έμπλοκή στο Αφγανιστάν μετά από 2 εβδομάδες ανήλεων βομβαρδισμών κατά των Ταλιμπάν και των στρατοπέδων της Άλ-Κάιντα περνά, όπως σχεδόν όμολογούν Άμερικανοί ιθύνοντες, στή φάση των χειροαίων επιχειρήσεων. Ειδικές δυνάμεις του άμερικανικού στρατού, συνελικουρούμενες από Βρετανούς κομμάντος της S.A.S. επιχειρούν ήδη νοτίως του Κανταχάρ και πλησίον του Τζαλαλαμπάντ, σε μικρότερο δέ βαθμό βοηθούν τά στρατεύματα της Συμμαχίας του Βορρά. Παρ' όλα αυτά ή διαφανόμενη προοπτική του άμερικανικού έγχειρήματος παραμένει αρκετά άσαφής. Αρχικά έντοπίζεται μία σοβαρότατη έλλειψη σαφούς πολιτικής στόχευσης. Καί στο επίπεδο της διαμορφούμενης άντιτρομοκρατικής συμμαχίας τά πράγματα είναι χαλαρά και οι συμμαχίες κατά άμερικανικό χαρακτηρισμό «κυλιόμενες», αλλά και στο επίπεδο έπαρκούς συντονισμού στρατιωτικών, διπλωματικών και οικονομικών πιέσεων και μέσων διαπιστώνεται πλήρης άσυμμετρία.

Στό επίπεδο των συμμαχιών οι Άμερικανοί φαίνονται αρκετά αδύναμοι νά διαχειριστούν τους άλλεπάλληλους «Γόρδιους Δεσμούς» πού χαρακτηρίζουν τήν άντιτρομοκρατική συμμαχία τους. Είναι τόσα πολλά και σημαντικά τά άντικρουόμενα συμφέροντα των οιονεί συμμάχων πού και μόνον ή άναφορά τους προκαλεί ύλγγο.

Κατ' αρχάς στο έσωτερικό του Αφγανιστάν οι Άμερικανοί και ό ΟΗΕ προετοιμάζουν τή μετά Ταλιμπάν κυβέρνηση της χώρας, με προεξάρχοντα παράγοντα τόν πρώην βασιλιά Ζαχίρ-Σάχ, πού ζει στή Ρώμη. Ο Ζαχίρ είχε έρθει κατ' αρχήν σε συμφωνία με τόν Μπαρζαουντίν Ραμπανί, άνατραπέντα από τους Ταλιμπάν πρόεδρο της χώρας και τώρα πολιτικό ήγέτη της Βόρειας Συμμαχίας. Στήν κυβέρνηση έπρόκειτο νά συμμετάσχουν έξόριστοι Άφγανοί φύλαχοι, μετριοπαθείς πολιτικοί, άκόμη και μετριοπαθείς ανανήψαντες Ταλιμπάν. Ο Ραμπανί όμως, πριν από λίγες ήμέρες κατήγγειλε τή συμφωνία με τόν Ζαχίρ,

μᾶλλον κατόπιν Περσικών πιέσεων. Τό Ίράν ως μέλος και αυτό της συμμαχίας, έχει στενές σχέσεις με τή Βόρεια Συμμαχία και τόν Ραμπανί, άποκλείει όμως κάθε συνδιαλλαγή με τόν έκπτωτο βασιλιά Ζαχίρ. Επίσης, προβάλλει βέτο γιά τή συμμετοχή μετριοπαθών Ταλιμπάν στήν κυβέρνηση. Τό ίδιο επιδιώκουν και ή Ίνδία και ή Ρωσία και οι άλλες Κεντροασιατικές Δημοκρατίες πού συντάσσονται με τή Βόρεια Συμμαχία. Τό Πακιστάν, όμως, άπαιτεί με κάθε μέσον τή συμμετοχή των Ταλιμπάν στή νέα κυβέρνηση. Μεγάλο άγκάθι γιά τήν άμερικανική διπλωματία άποτελεί φυσικά τό πρόβλημα του Κασμίρ μεταξύ Ίνδίας - Πακιστάν. Η επίσκεψη Πάουελ σε Ίσλαμαμπάντ και Νέο Δελχί περιέπλεξε περισσότερο τά πράγματα, με άποτέλεσμα τή δυσαρέσκεια του Ίνδου πρωθυπουργού Βαζμπαγί, τή σύγκρουση των στρατιωτικών δυνάμεων Ίνδίας - Πακιστάν στή μεθόριο του Κασμίρ και τήν αύξηση της έντασης στήν περιοχή. Είναι λογικό, βέβαια, ένα σοβαρό πολιτικό πρόβλημα μεταξύ δύο χωρών με σοβα-

Τζόρτζ Μπους

ρότατες γεωπολιτικές και θρησκευτικές διαφορές, ένα πρόβλημα πού έχει τήν άρχή του στο 1947, έχει προκαλέσει δύο πολέμους (1947, 1965) μεταξύ των δύο χωρών, νά μήν μπορεί νά λυθεί σε δύο μήνες. Τό Πακιστάν θεωρεί πως τό Κασμίρ, λόγω πλειονότητας του μουσουλμανικού στοιχείου, έπρεπε νά του έχει άποδοθεί από τό 1947. Θεωρεί ότι τό Κασμίρ τελεί υπό ινδική κατοχή και κάνει ό,πi μπορεί γιά νά αποσπάσει από τήν Ίνδία τήν έπαρχία αυτή. Οι πακιστανικές μυστικές υπηρεσίες ένισχύουν και συνεργάζονται με αρκετές άκραίες μουσουλμανικές οργανώσεις στο Κασμίρ, κυριώτερες των όποιων είναι ή Hizbul-Muzahideen (είναι ή μεγαλύτερη όργάνωση, άποτελείται κυρίως από ντόπιους), ή Lashkar-e-Toyeba (άποτελείται από φανατικούς σουννίτες), ή Harkatul Murahideen (συμπεριλαμβάνει Άφγανούς, Σαουδάραβες, Πακιστανούς κ.λπ.) και ή Jaish-e-Mohammad (Στρατός του Μοχάμετ), ή όποια είναι νέα όργάνωση και ανέλαβε τήν ευθύνη της βομβιστικής επίθεσης στο Κοινοβούλιο της Σριναγκάρ (πρωτεύουσα του ινδικού Κασμίρ) με 38 νεκρούς πριν λίγες μέρες. Άπέναντι σε όλα αυτά ό ινδικός στρατός έχει κινητοποιήσει 700.000 άνδρες μέσα και γύρω από τό Κασμίρ και έξαπολύει κατά καιρούς έκκαθαριστικές επιχειρήσεις ενάντιον μουσουλμάνων. Είναι προφανές ότι ή πρόσφατη προσέγγιση ΗΠΑ - Πακιστάν έχει

άνησυχίσει σφόδρα την Ινδική Κυβέρνηση. Η διαφαινόμενη στρατιωτική και οικονομική ενίσχυση του Πακιστάν από τους Αμερικανούς, ίσως προκαλέσει σοβαρή ανάφλεξη στο Κακμίρ, με απρόβλεπτες συνέπειες για όλη την περιοχή και όχι μόνον, δεδομένου ότι στην Ινδία και τό Πακιστάν υπάρχουν πυρηνικές δυνάμεις.

Στό μέτωπο τώρα που αφορά τη Ρωσία και τις επηρεαζόμενες από αυτήν Κεντροασιατικές Δημοκρατίες, δηλαδή τό Ουζμπεκιστάν, την Κιργιζία, τό Τουρκμενιστάν, τό Τατζικιστάν και τό Καζακιστάν δευτερευόντως τά πράγματα ενώ κατ' αρχήν φαίνονται νά θαίνουν ευνοϊκά για τους Αμερικανούς, μιά προσεκτικότερη μελέτη αποδεικνύει πολλές έν δυνάμει περιπλοκές. Κατά πρώτον ή Ρωσία αποτελεί αυτή τή στιγμή τόν σημαντικώτερο σύμμαχο τών Αμερικανών σέ αυτή τήν αντιτρομοκρατική συμμαχία και αυτό σαφώς πιστώνεται στίς μεγάλες επιτυχίες τής αμερικανικής διπλωματίας.

Η περί τόν Πούτιν ήγετική ομάδα που κυβερνά τώρα την Ρωσία, προσπαθεί νά κάνει πράξη τό όνειρό της, που φαίνεται ότι δέν ήταν άλλο, από μιά στρατηγική συμμαχία μέ τους Αμερικανούς και από τήν είσοδή της Ρωσίας στό ΝΑΤΟ, έστω και μέ ειδικούς όρους, του ΝΑΤΟ μετατρεπομένου σέ πολιτικού οργανισμού. Στην πολιτική αυτή, βέβαια, αντιδρούν σημαντικά κομμάτια τής ρωσικής διοίκησης (στρατιωτικοί, πολιτικοί κ.λπ.), μέ προεξάρχοντα τόν Γεθγκένι Πριμακόφ που δήλωσε πώς μιά τέτοια συμμαχία δέν θά είχε άλλον αντίπαλο εκτός από τήν Κίνα, μέ ό,τι αυτό σημαίνει για τή ρωσοκινεζική προσέγγιση. Παρ' όλα αυτά ή συμμετοχή της Ρωσίας στή Συμμαχία είναι γεγονός καθώς και οι παντοειδείς διευκολύνσεις στους Αμερικανούς από Ρώσους και συμμάχους τους (αεροδιάδρομοι, βάσεις για αεροσκάφη, βάσεις για χερσαίες δυνάμεις σέ Ουζμπεκιστάν, Τατζικιστάν κ.λπ.). Η Ρωσία προσδοκά από αυτή τή συμμαχία τή βοήθεια ή τήν άνοχή της Δύσης στή λύση τών τσετσενικού προβλήματος που τήν ταλανίζει από τό 1995. Στην Τσετσενία δραστηριοποιούνται πολλές άκραίες μουσουλμανικές οργανώσεις, όπως οι Ουαχαμπίτες υπό τόν πολέμαρχο Χατάμπι (σαουδαραβικής έπιρροής), φανατικοί Άφγανοί τής Άλ-Κάιντα, Τούρκοι, Βόσνιοι, Ιρανοί κ.λπ. Επίσης Τσετσένοι και άλλοι άκραιοι μουσουλμάνοι δραστηριοποιούνται στή Γεωργία, βοηθώντας τόν στρατό του Έντβαρντ Σεβαρντάτζε στή διαμάχη μέ τους Αμπχάζιους, συμμάχους τών Ρώσων. Οι Ρώσοι θέλουν πάση θυσία νά εξαλείψουν τίς έστίες μουσουλμανικής διείσδυσης από Τσετσενία, Γεωργία και ή συμμετοχή τους στή Συμμαχία τους ευνοεί. Ελπίζουν, επίσης, ότι μέ τήν προσέγγιση μέ τό ΝΑΤΟ θά επιτύχουν ματαίωση τής νατοϊκής επέκτασης στίς Βαλτικές χώρες και μιά υπό καλύτερους όρους διαπραγμάτευση μέ τους Αμερικανούς στά θέματα τής πυρκα-

λικής όμπρέλλας *NMD* (*National Missile Defense*) και τής σύμβασης *ABM* (1972).

Οι Ρώσοι βέβαια κινδυνεύουν, και τό γνωρίζουν, νά μήν πετύχουν τίποτε απ' όλα αυτά, ή νά πετύχουν κάποιους απ' αυτούς τούς στόχους μέ αντίτιμο τήν απώλεια έπιρροής στήν Κεντρική Άσία, είτε λόγω αύξημένης και συνεχούς αμερικανικής διείσδυσης στήν περιοχή, είτε λόγω μουσουλμανικής άποσταθεροποίησης και άνατροπής τών φιλορωσικών καθεστώτων.

Η πολιτική και κοινωνική κατάσταση στίς Κεντροασιατικές Δημοκρατίες μπορεί κάλλιστα νά χαρακτηριστεί ζοφερή. Άν εξααιρεθεί κατά κάποιον τρόπο τό Καζακιστάν, τό όποιο συνδέεται μέ τή Ρωσία μέ ειδικές στρατιωτικές συνθήκες, έχει πλέον σιβαρή διοίκηση υπό τόν Νουρσουγιάν Ναζαρμπάγιεφ, έχει 30% ρωσικό πληθυσμό και πολύ μικρή διείσδυση φανατικών ισλαμιστών, στίς υπόλοιπες Δημοκρατίες ή κατάσταση είναι έχρηκτική. Στή μεγαλύτερη απ' αυτές τίς χώρες, τό Ουζμπεκιστάν, τό καθεστώς του Ίσλάμ Καρίμοφ έχει ν' αντιμετώπισει εκτός τής υπανάπτυξης και τής φτώχειας του πληθυσμού και ένα άλλο σοβαρό αντίπαλο, τήν άκραία ισλαμιστική όργάνωση *Ισλαμικό Κίνημα του Ουζμπεκιστάν* (*Islamic Movement of Uzbekistan* ή *IMU*), τό όποιο δραστηριοποιείται εκτός από τό Ουζμπεκιστάν και στήν Κιργιζία, στό Τουρκμενιστάν αλλά και στό Άφγανιστάν, όπου συνεργάζεται μέ τους Ταλιμπάν. Τό *IMU* άπειλεί νά δολοφονήσει τόν Καρίμοφ, τόν όποιο κατηγορεί ως συνεργαζόμενο μέ τους Αμερικανούς και τους Τούρκους, και τόν άποκαλεί προδότη, έπειδή παρεχώρησε στρατιωτικές διευκολύνσεις στον αμερικανικό στρατό

Βλαντιμίρ Πούτιν

εις βάρος τών μουσουλμάνων του Άφγανιστάν. Τό *IMU* συνεπικουρούμενο από τήν πολιτική ισλαμική, αλλά έξ ίσου άκραία όργάνωση *Hizb-ut Tarir*, άπειλεί νά άποσταθεροποιήσει όλη τήν κοιλάδα *Ferghana*, δηλαδή τήν περιοχή μεταξύ τών τεσσάρων Κεντροασιατικών Δημοκρατιών (Ουζμπεκιστάν, Κιργιζία, Τατζικιστάν, Τουρκμενιστάν), άπειλώντας μέ δολοφονία τόν Καρίμοφ, έπεκτείνοντας τή δράση του στήν Κιργιζία (στήν περιοχή *Chui*), και άπειλώντας τόν πρόεδρο του Τουρκμενιστάν Σαπουρμουράτ Νιγιάζοφ μέ άνατροπή, άν συνεργασθούν μέ τους Αμερικανούς. Οι συνεχιζόμενες έπιχειρήσεις τών Αμερικανών στό Άφγανιστάν αύξάνουν κατακόρυφα τίς δυνατότητες του *IMU* και τής *Hizb-ut Tarir*, στήν περιοχή, όπου μιά άνατροπή προσωποπαγών καθεστώτων, όπως τά προαναφερθέντα, δέν θά πρέπει νά θεωρείται άπίθανη, μέ δεδομένη τή συντριπτική μουσουλμανική πλειονότητα σέ επίπεδο πληθυσμού, τό χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και τήν οικονομική άνεχεια αλλά και τόν θρησκευτικό φανατισμό που κυριαρχούν. Σέ αυτά τά ένδεχόμενα οι Αμερικανοί έχουν μία και μόνη άπάντηση, τή συνεχή και αύξανόμενη στρατιωτική διείσδυση σέ όλες τίς Κεντροασιατικές

Αφιέρωμα

Δημοκρατίες εν συνδυασμῶ με τίς επιχειρήσεις στό Ἀφγανιστάν. Κάτι τέτοιο, φυσικά, θά προκαλέσει τή σοβαρή αντίδραση τῶν Ρώσων, ἀλλά καί τῶν Κινέζων, πράγμα πού καθιστᾶ τή σημερινή ἀμερικανορωσική συμμαχία ἀμφιβόλου χρονικῆς ἀντοχῆς.

Γιά τήν Κίνα τά πράγματα ἴσως νά μὴ εἶναι τόσο περίπλοκα, ἀλλά καί ἐδῶ τά προβλήματα δέν λείπουν. Οἱ Κινέζοι ἀντιμετωπίζουν μέ ἀμηχανία τήν ἀμερικανορωσική προσέγγιση καί ἔχουν κάθε δίκαιο νά νοιώθουν ἀπειλούμενοι. Ὅμως ἡ Κίνα συμμετέχει στή συμμαχία, ἔστω καί μέ ἐπιφυλάξεις προσπαθώντας νά ἐξουδετερώσει τόν ἰσλαμικό κίνδυνο πού ἀντιμετωπίζει στά δυτικά σύνορά της, στήν ἐπαρχία Σίν Γιάνγκ. Φυσικά ἐνδιαφέρεται γιά τή διαμάχη Ἰνδίας - Πακιστάν γιά τό Κασμίρ καί εἶναι πάντα ἔτοιμη νά συνδράμει τόν στρατηγικό ἑταῖρο της, τό Πακιστάν, ἀπέναντι στόν θανάσιμο γεωπολιτικό ἀντίπαλο πού λέγεται Ἰνδία (ἀνοικτό τό θέμα τοῦ Θιβέτ μέ αὐξημένη ἰνδική εὐαισθησία). Οἱ Κινέζοι θά ἤθελαν νά ἐπιτύχουν μιά περίοδο ἐξομάλυνσης τῶν σχέσεων τους μέ τίς ΗΠΑ, γιά λόγους πού ἔχουν σχέση μέ τά οικονομικά τους προβλήματα (εἰσοδός τους στόν Παγκόσμιο Ὄργανισμό Ἐμπορίου), γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ πυρηνικοῦ τους προγράμματος, γιά τό θέμα τῆς προσάρτησης τῆς Ταϊβάν καί γιά ἄλλα ἡσσονος σημασίας θέματα. Ὅμως ἡ Κίνα δέν θά ἀνεχτεῖ μέ τίποτα τή μόνιμη καί σοβαρή ἀμερικανική στρατιωτική παρουσία στά δυτικά της σύνορα. Καί εἶναι μᾶλλον σίγουρο ὅτι κάποια στιγμή ἡ Κίνα θά ἀποχωρήσει ἀπό αὐτή τή συμμαχία.

Τό ἴδιο σοβαρό καί ἄλυτο μέ τό πρόβλημα τοῦ Κασμίρ παρουσιάζεται τό Παλαιστινιακό. Ἡ ἀμερικανική διπλωματία ποτεῖται καί διακηρύσσει -καί πολὺ σωστά- ὅτι ἡ ἀνακέρυξη ἀνεξάρτητο παλαιστινιακῶ κράτους θά τῆς λύσει τά χέρια στήν οἰκοδόμηση μιᾶς διώοιμης ἀντιτρομοκρατικῆς συμμαχίας μέ τίς ἀραβικές καί μουσουλμανικές χώρες. Ἐδῶ ὅμως συγκρούονται τά ἀμερικανικά καί τά ἰσραηλινὰ συμφέροντα, γιά πρώτη φορά στά χρονικά σέ τέτοιο βαθμό. Ἡ σκληροπυρηνική κυβέρνηση τοῦ Ἀριέλ Σαρὸν, ἐκμεταλλεῶμενη τῆ δολοφονία τοῦ ἵπουργοῦ Τουρισμοῦ Ραχαβάρ Ζεεβί ἀπό τό *Λαϊκό Μέτωπο γιά τήν Ἀπελευθέρωση τῆς Παλαιστίνης*, ἔχει σκληρύνει σέ φοβερό βαθμό τή στάση της. Στό ἐσωτερικό τοῦ Ἰσραήλ οἱ στρατιωτικοί καί οἱ σκληροπυρηνικοί πολιτικοί ἔχουν ἐπικρατήσει πλήρως ἀπέναντι στοὺς μετριοπαθεῖς. Πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἰσραήλ Σαούλ Μοφάζ ἀρνήθηκε νά ἐκτελέσει ἐντολή τοῦ Ἰπουργοῦ Ἀμύνης Μπέν Ἐλιέγερ, γιά ἀποχώρηση τῶν ἰσραηλινῶν στρατευμάτων ἀπὸ τή Χερῶνα. Ἡ κρίση ἀπὸ τήν ἀνταρσία αὐτῆ ἀπεφεύχθη μέ προσωπική παρέμβαση τοῦ Ἀριέλ Σαρὸν. Ἡ δολοφονία τοῦ Ζεεβί ἐγινε σέ ἀπάντηση τῆς δολοφονίας ἀπὸ Ἰσραηλινούς τοῦ ἡγετικοῦ στελέχους τοῦ *Λαϊκοῦ Μετώπου* Ἀμποῦ Ἀλί Μουσταφά.

Ὁ δέ Ζεεβί ἦταν μέλος τοῦ ἀκροδεξιῶ κόμματος *Ἐθνικῆς Ἐνότητος*, τοῦ ὁποῖου ὁ ἡγέτης Ἀδινγκντόρ Λίμπερμαν διακηρύσσει ὅτι οἱ Παλαιστίνιοι πρέπει νά ἐγκαταλείψουν τό Ἰσραήλ καί νά φιλοξενηθοῦν σέ γειτονικά ἀραβικά κράτη! Μέσα σέ αὐτόν τόν παροξυσμό φανατισμοῦ, μίσους, δολοφονιῶν εἶναι ἀδύνατο ἀκόμα καί νά ἀκροβατήσῃ ἡ ἀμερικανική διπλωματία. Μία ἀπὸ τίς ἀκροβασίες ἦταν καί ὁ μὴ χαρακτηρισμὸς τῆς *Χεζμπολλάχ* ὡς τρομοκρατικῆς ὀργάνωσης. Ἔτσι, τουλάχιστον πρόσκαιρα, ἐπιχειρήθηκε ἡ διευκόλυνση τῆς παλαιστινιακῆς ἀρχῆς, ἀλλά καί τῆς Συρίας καί τοῦ Λιβάνου. Εἰδικὰ στόν Λίβανο, ἡ *Χεζμπολλάχ* θεωρεῖται ἐθνικὸς εὐεργέτης. Ὁ ρόλος της ἀναγνωρίζεται ἀκόμη καί ἀπὸ τόν χριστιανὸ πρόεδρο Ἐμίλ Λαχούντ, ἀλλά καί ἀπὸ τόν σουννίτη πρωθυπουργό Ραφίκ Χαρίρι (ἡ *Χεζμπολλάχ* εἶναι σιτικὴ ὀργάνωση). Θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς Λιβανέζους ὅτι χάριν σέ αὐτήν, τό Ἰσραήλ ἀπεχώρησε ἀπὸ τόν νότιο Λίβανο. Ὅμως αὐτὴ ἡ ἀμερικανικὴ κίνηση ἐξόργισε τά μέγιστα τό Ἰσραήλ. Καί ὅπως ἐκτιμοῦν εἰδικοί ἀναλυτές, τέτοιες κινήσεις ἔχουν ἐλάχιστα ἀποτελέσματα. Συμπέρασμα: Τό Παλαιστινιακό παραμένει γρίφος καί ἡ οἰκοδόμησις σοβαρῆς συμμαχίας μέ τοὺς Ἀραβες πάσχει ὡς προοπτικὴ.

Περβέζ Μουσάραφ

Προβλήματα ἐξακολουθοῦν νά ὑπάρχουν, σέ μικρότερο βαθμὸ, δέδαια, καί μέ ἄλλους συμμάχους, ὅπως ἡ Τουρκία καί ἡ Σαουδικὴ Ἀραβία. Οἱ Τοῦρκοι νοιώθουν νά παραμερίζονται πρὸς ὄφελος τῆς Ρωσίας καί τοῦ Ἰράν. Θά ἤθελαν ὅποσδήποτε νά ἔχουν λόγο στό Βόρειο Ἰράκ καί ἀπεύχονται δημιουργία ἀνεξάρτητου κεντρικοῦ κράτους ἐκεῖ. Ἡ τουρκικὴ διπλωματία ἔχει κάνει πολὺ σοβαρὰ ἀνοίγματα στόν Σαντάμ Χουσεῖν τὸν τελευταῖο καιρὸ, σέ σημεῖο πού ἡ ἀμερικανικὴ διπλωματία νά ἐκφράσει τὴ δυσφορία της διὰ στόματος τοῦ Ἰπουργοῦ Ἀμύνης Ντον. Ράμοφελντ, στή συνάντησή του μέ τόν Τοῦρκο πρωθυπουργό Μπουλέντ Ἐτσεβίτ. Ἡ ἀπάντηση Ἐτσεβίτ ἦταν ὅτι μᾶλλον ἔχει ἔρθῃ ὁ καιρὸς νά τά βροῦν μεταξύ τους ΗΠΑ καί Ἰράκ. Κανεῖς δέν ξέρει μέχρι πού θά ἐπιμείνουν οἱ Τοῦρκοι καί μέχρι πότε θά τοὺς ἀνέχονται οἱ Ἀμερικανοί. Τό σαουδαραβικὸ καθεστῶς τοῦ βασιλιά Φάχντ γιά πρώτη φορά ἐξ ἄλλου συγκεντρώνει τὴν δυσανεξία τῶν Ἀμερικανῶν φίλων καί ἑταίρων. Οἱ Ἀμερικανοὶ καταλογίζουν στή Σαουδικὴ Ἀραβία χαλαρὴ στάση ἀπέναντι στή μουσουλμανικὴ τρομοκρατία. Δέν εἶναι τυχαῖο τό ὅτι δυτικὲς μυστικὲς ὑπηρεσίες ἀφήνουν νά διαφραεῖται ὅτι τό χτύπημα τῆς 11ης Σεπτεμβρίου ὀργανώθηκε καί ἐκτελέστηκε ἀπὸ ἀπομονωμένο καί ἐντελῶς ἀκραῖο παρακλάδι τῆς *Ἀλ-Κάιντα* πού δροῦσε μέ ἔδρα τῆ Σαουδικῆς Ἀραβίας. Ἐπίσης δέν εἶναι τυχαῖο τό ὅτι τὸ καθεστῶς τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας εἶναι πολὺ προσεκτικὸ στή συμπόρευσὴ του μέ τοὺς Ἀμερικανούς, ἐπιζητεῖ συνεχῶς ἐγγυήσεις ὅτι δέν θά χτυπηθεῖ ἄλλη ἀραβικὴ χώρα καί πιέζει καί δειχνεῖ νά δυσφορεῖ γιά

τό θάνατο άμάχων Άφγανών κατά τούς βομβαρδι-
μούς.

Τό ίδιο άσταθής είναι και ή σχέση με τό Ιράν. Τό Ιράν θά επιθυμούσε διακαώς τήν άνατροπή των Ταλιμπάν, με τούς όποιους οι σχέσεις του είναι σχεδόν έχθρικές. Τό καλοκαίρι του 2000 μάλιστα, όταν οι Ταλιμπάν κατέλαβαν τήν πόλη Μαζάρ-ε-Σαρίφ, συνέλαβαν και εκτέλεσαν δύο Ιρανούς δημοσιογράφους και έναν Πέρση διπλωμάτη. Τό γεγονός αυτό εξόργισε τήν Τεχεράνη, ή όποία άπειλήσει με στρατιωτικά αντίποινα. Σέ αυτή τή φάση οι Πέρσες στηρίζουν τή Βόρεια Συμμαχία και τόν πολιτικό ήγέτη της Ραμπανί, ένω θά ήθελαν πάση θυσία τή συμμετοχή στο νέο κυβερνητικό σχήμα του Άφγανιστάν και του πρώην πρωθυπουργού Γκουζμπουντίν Χεμπατίάρ, ό όποιος άποτελεί πρόσωπο τής άπολύτου έμπιστοσύνης τους. Άρνούνται κατηγορηματικά τήν ανάμειξη του πρώην βασιλέα Ζαχίρ-Σάχ και συνεργάζονται με Ρωσία και Κίνα.

Άπό τά άνωτέρω εκτεθέντα καταδεικνύεται περίτρανα ότι ή άμερικανική διπλωματία αλλά και οι δυτικοί σύμμαχοί της έχουν έμπλακει σέ μία έπιχείρηση με όλα τά χαρακτηριστικά του αινίγματος, του γρίφου και του άδιεξόδου. Άκόμη και σέ καθαρά έπιχειρησιακό επίπεδο, ή άσυμμετρία είναι πλήρης. Άπέναντι σ' ένα στρατό ήματάκιων Ταλιμπάν, με ισχύο και πεπαλαιωμένο όπλιόμο και άνύπαρκτη τεχνολογική ύποδομή, ενεργεί μία τερατώδης πολεμική μηχανή, με τρομερή τεχνολογική υπεροπλία, πού κάνει τή σύγκρουση νά φαντάζει άφ' έαυτής παράλογη και άδικη. Η επικέντρωση τής προσπάθειας στην έξολόθρευση τής Άλ-Κάιντα και προσωπικά του Μπίν Λάντεν λειτουργεί ως μπουραγκ για τούς Άμερικανούς. Σκεφτείτε τί θά επακολουθήσει εάν ό Όσάμα Μπίν Λάντεν σκοτωθεί σέ κάποια μάχη. Αυτόματα θά γίνει μάρτυρας για όλους τούς Μουσουλμάνους και δεκάδες μέλη τής Άλ-Κάιντα και εκατοντάδες Μπίν Λάντεν θά ξεφυτρώνουν από παντού. Τά ίδια και χειρότερα θά συμβοούν άν τό πρόσωπο αυτό συλληφθεί και όδηγηθεί σέ άμερικανικό δικαστήριο. Άν δέν διαφύγει τή σύλληψη και συνεχίσει τή δράση του για μεγάλο χρονικό διάστημα, ή τρώση του άμερικανικού γοήτρου θά είναι θανάσιμη. Σέ όλα τά επίπεδα λοιπόν ή άμερικανική έμπλοκή όδηγείται σέ άδιέξοδο. Άπό αυτό οι Άμερικανοί θά έπιχειρήσουν νά ξεφύγουν κάνοντας άλλα πράς τά έμπρός. Θά κλιμακώσουν τήν έμπλοκή τους σέ όλα τά επίπεδα. Ίσως έπιστρέψουμε στην εποχή του Βιετνάμ, όπου ή άποστολή 2.000-3.000 Άμερικανών στρατιωτών, στίς άρχές τής δεκαετίας του '60, κατέληξε σ' ένα έκστρατευτικό σώμα 500.000 άνδρων τό 1969-70. Φυσικά ή λογική αυτή προϋποθέτει σχέδια για κτυπήματα και σέ άλλα κράτη. Ύποψήφιος χώρος ακού-

γεται ότι είναι ήδη τό Ιράν, ή Ύεμένη τό Σουδάν, ή Σομαλία, ίσως ακόμα τό Ιράν και ή Συρία. Η άναφορά του Ύπ. Άμύνης κ. Ράμσφελντ, για δεκαετή πόλεμο, μόνον τυχαία δέν πρέπει νά θεωρείται. Η σκληρή, και μάλλον άκροδεξιά ιδεολογικά, ήγετική ομάδα πού κυβερνά τις ΗΠΑ αυτή τή στιγμή, πού άπαρτίζεται στην κορυφή της από τόν Άντιπρόεδρο Ντίκ Τσέηνυ, τόν Ύπ. Άμυνας Ντον. Ράμσφελντ, τόν ύφυπουργό Άμυνας Πόλ Γούλφοβιτς και τούς ειδικούς συμβούλους Ρίτσαρντ Πέρλ και Κοντολίζα Ράις, έλέγχει πλήρως τόν πρόεδρο Μπους και διέπεται από μία άκρατη συγκρουσιακή λογική. Γι' αυτήν τήν ομάδα, τό τρομοκρατικό χτύπημα τής 11ης Σεπτεμβρίου λειτουργεί ως τό τέλειο άλλοθι για τήν έφαρμογή του σχεδίου πλήρους κυριαρχίας των ΗΠΑ σέ μία μεγάλη και πολύ σπουδαία γεωπολιτική περιοχή του πλανήτη

πού ξεκινά από τή Μέση Άνατολή (Ισραήλ, Παλαιστίνη, Λίβανος, Συρία, Ιορδανία) και φθάνει στα δυτικά σύνορα τής Κίνας (Ινδία, Πακιστάν, Άφγανιστάν, Κεντροασιατικές Δημοκρατίες). Όλη αυτή τήν περιοχή οι Άμερικανοί θά προσπαθήσουν νά τήν έλέγξουν μέσω δικής τους στρατιωτικής παρουσίας όπου δεί, και εγκατάστασης άπόλυτα έλεγχόμενων τοπικών καθεστώτων. Όμως, τό σενάριο αυτό τής γεωπολιτικής άμερικανικής κατίσχυσης έχει πολλά αδύνατα σημεία. Τό σίγουρο είναι ότι εισαχθήκαμε σέ μία εποχή σοβαρών και μακροχρόνιων συγκρούσεων, μεγάλης άστάθειας, σοβαρών κινδύνων και ίσως μεγάλων και άπρόβλεπτων άνατροπών. Τό ποιός πραγματικά όργάνωσε και εκτέλεσε τό κτύπημα τής 11ης Σεπτεμβρίου, ίσως νά μίν τό μάθουμε ποτέ. Το ποιός προσπαθεί νά έπωφεληθεί από αυτό, τό διαπιστώνουμε όσο περνά ό καιρός. Τό ποιός τελικά θά είναι ό νικητής, άν υπάρχει ποτέ τέτοιος, μόνο ό Θεός τό ξέρει. ■

Στρατιώτες τής Βόρειας Συμμαχίας.

ΝΑ ΧΤΥΠΗΘΕΙ Η ΡΙΖΑ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Του Στέλιου Παπαθεμελή*

Η στρατιωτική επέμβαση των ΗΠΑ ξεκίνησε. Οι επεμβάσεις ξεκινούν βεβαίως εύκολα, αλλά δύσκολα τελειώνουν. Και το πώς τελειώνουν είναι μια άλλη παράμετρος. Η αναμέτρηση που άρχισε, είναι αφελές να υποθέσει κανείς ότι είναι ένας πόλεμος κατά του Αφγανιστάν. Ο εχθρός εδώ είναι αόρατος και μπορεί να αποδειχθεί πανταχού παρών.

Το κράτος-θύμα δεν έχει απέναντί του ένα κράτος-εχθρό. Έχει έναν εχθρό, μάλλον αγνώστου ταυτότητας, ιδιώτη, υπερεθνικό ή ενδοεθνικό, ο οποίος έχει απίστευτη δυνατότητα στο μέτρο που είναι αποφασισμένος να πεθάνει.

Ό,τι συνέβη στις 11/9 στις ΗΠΑ δεν έχει προηγούμενο σε έκταση και σε συνέπειες παγκοσμίως διαστάσεων. Θα είναι μια ημερομηνία-σταθμός για την πορεία του κόσμου. Εγκαινιάζεται μια νέα εποχή. Την ονομάζουν εποχή ασύμμετρων πολέμων. Οι στρατιωτικοί εγκέφαλοι των ΗΠΑ προετοίμαζαν ως τη μοιραία Τρίτη πυρετωδώς την «αντιπυραυλική ασπίδα». Δηλαδή την προστασία της χώρας τους από τους διεπαιρωτικούς πυραύλους της Ρωσίας και της Κίνας (εκείνοι λένε του Ιράκ και της Β. Κορέας). Στο μεταξύ μπήκαμε όλοι μαζί στο μήκος κύματος των ασύμμετρων αντιπαραθέσεων και συγκρούσεων.

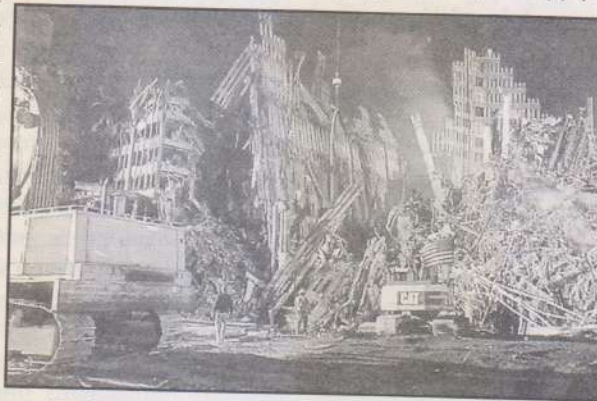
Ας ψηλαφήσουμε, όμως, τις κρίσιμες πληγές του προβλήματος:

1) Η εκδοχή μιας κλασικής μορφής στρατιωτικής δράσης είναι εξ ορισμού απρόσφορη να πατάξει την τρομοκρατία. Μία στρατηγική βίας ακόμη και με τη χρήση της τελευταίας λέξης της πολεμικής και επικοινωνιακής τεχνολογίας, είναι τελείως ανίκανη να εμποδίσει τη διάπραξη επομένων πράξεων διεθνούς τρομοκρατίας όπου γης, αλλά και στο έδαφος των ΗΠΑ, όπως εύστοχα υπέμνησε η μειοψηφήσασα βουλευτής των ΗΠΑ Μπάρμπαρα Λι. Γενικά, εξ άλλου, οι ευάλωτοι στόχοι παγκοσμίως είναι μύριοι και η προστασία τους, στρατιωτική ή αστυνομική, εκ φύσεως αδύνατη. Η Δύση δεν πρέπει να ενδώσει στον πειρασμό να δοκιμάσει ξανά ήδη δοκιμασμένες και αποτυχημένες στρατηγικές, όπως εκείνη της Δυτικής Όχθης του Ιορδάνη και της Γάζας.

2) Η τρομοκρατία είναι έγκλημα και πρέπει η διεθνής νομιμότητα να το αντιμετωπίσει ως τέτοιο. Υπάρχουν υπουργοί, αναγκαίοι συνεργοί και ηθικοί αυτουργοί. Ένα Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο έχει αποφασισθεί προ πολλού να συγκροτηθεί στη Χάγη. Οι ΗΠΑ και οι άλλες απολειπόμενες χώρες να σπεύσουν να κυρώσουν τη συμφωνία για να αρχίσει η λειτουργία του.

Για όσους υπάρχουν αποχρώσεις ενδείξεις, ασκείται δίωξη και το Δικαστήριο ζητεί την έκδοση και την παράδοσή τους. Αν η χώρα παραμονής του διωκόμενου αρνηθεί να τον παραδώσει, το Σ.Α. των Η.Ε. λαμβάνει μέτρα για να την πειθαναγκάσει σε προσαγωγή του. Αυτό είναι λειτουργία της διεθνούς δικαιοσύνης. Εξαιρετικά σπουδαίο, και η ηθοποιός Vanessa Redgrave (Independent/NEA 1/10/01) σκέπτεται έτσι, και άρα πολιτικότερα από τους πολιτικούς εγκεφάλους της Ουάσινγκτον.

3) Η αντιμετώπιση σημαίνει βεβαίως και καταστολή. Αλλά σημαίνει πρωτίστως πρόληψη. Πρέπει να υπάρξουν αποφάσεις οι οποίες να αφαιρούν κάθε ιδεολογικό πρόσχημα και κάθε πραγματικό επιχείρημα στους πάσης φύσεως αυτουργούς. Μια επι-

Ερείπια, πλέον, οι περίφημοι Δίδυμοι Πύργοι της Ν. Υόρκης μετά το τρομοκρατικό χτύπημα της 11/9/01

χείρηση βομβαρδισμών κατά των δυστυχών και εξαθλιωμένων Αφγανών, που είναι πρώτοι αυτοί θύματα των Ταλιμπάν, έστω και με το περιτύλιγμα της ρίψης ανθρωπιστικής βοήθειας για τους αμάχους, θα ήταν αστείο να υποθέσει κανείς ότι εντάσσεται σ' ένα σοβαρό πλαίσιο αντιτρομοκρατικής πολιτικής. Ποιος εγγυάται ότι θα τα παραλάβουν οι άμαχοι και όχι «οι μαχητές της ελευθερίας», όπως αποκαλούσε η Δύση

τους στρατιώτες του Οσάμα Μπιν Λάντεν την περίοδο της σοβιετικής εποχής; Εννοείται ότι συναφείς ενέργειες όπως το μετά τον πόλεμο του Κόλπου embargo κατά του Ιράκ, ποσώς δεν ενόχλησαν τον φερόμενο ως στόχο Σαντάμ, αλλά έστειλαν ελλείψει φαρμάκων και παιδικών τροφών 500.000 αθώα παιδιά στο θάνατο. Η πρόληψη ξεκινάει από το ερώτημα τι οδήγησε στο έγκλημα της 11/9, γιατί δημιουργήθηκε αυτό το ψυχικό υπόστρωμα μίσους και εκδίκησης στη συνείδηση εκείνων που συνέλαβαν και των άλλων που εξετέλεσαν το έγκλημα. Η εξάλειψη ή έστω ο έλεγχος των αιτιών που επωάζουν τους τρομοκράτες είναι το ουσιαστικό σημείο αναφοράς.

Το μήνυμα του Μπιν Λάντεν που πάγωσε την Αμερική, και όχι μόνον, περιείχε δύο υψίστης κρισιμότητας σημεία: Πρώτον, τα πάθη των Παλαιστινίων τα τελευταία 50 χρόνια εξ αιτίας της απόλυτης ταύτισης των ΗΠΑ με το Ισραήλ. Και δεύτερον, τους θανάτους 1.000.000, λέει αυτός, παιδιών του Ιράκ. Εδώ κυρίως βρίσκεται το κλειδί της όλης υπόθεσης. Η απονομιμοποίηση του Λάντεν βρίσκεται σε έναν άμεσο επαναπροσδιορισμό της αμερικανικής πολιτικής στο Μεσανατολικό και το Ιράκ: Αναγνώριση άμεση του κράτους της Παλαιστίνης με ό,τι συνεπά-

* Βουλευτής, πρώην υπουργός

γεται αυτό και άρση άμεση του embargo για το Ιράκ. **Η άκριτη εκ μέρους των ΗΠΑ στήριξη του Ισραηλινού κράτους είναι ίσως η μήτρα του κακού που βρήκε την Αμερική.** Πολλοί διεθνείς αναλυτές καταλογίζουν στην Ουάσινγκτον ότι ενέμεινε «σε θέση σκανδαλώδους μεροληψίας υπέρ του Ισραήλ εις βάρος των Παλαιστινίων» (Ramonet). Ένας εκ βαθέων επαναπροσδιορισμός αυτή την ώρα, της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, που θα αντιπαρέρχονταν τη σοβαρότητα και τη βαρύτητα αυτής της πλευράς, θα καθήλωνε τις ΗΠΑ σε εσφαλμένη βάση, με αποτέλεσμα να πάσχει όλο το εποικοδόμημα. Η μονόπλευρη και ολοκληρωτική ταύτιση ΗΠΑ - Ισραήλ δεν ματαιώνει επί έτη μόνον την ειρήνη στη Μ. Ανατολή, αλλά θα έδειχνε από δω και πέρα ότι η υπερδύναμη δεν διδάχτηκε τίποτε από το μέγα πάθημά της.

Ορισμένοι, ημέτεροι κυρίως, «αμερικανότεροι» των Αμερικανών χαρακτηρίζουν έγκλημα καθοσίωσης πάσαν αναφοράν στα πεπραγμένα της Υπερδυνάμεως στα διάφορα σημεία του κόσμου. Η επισήμανση όμως αυτών των πεπραγμένων δεν σημαίνει σε καμμία περίπτωση συμψηφισμό της τραγωδίας των Διδύμων πύργων με όσα η αμερικανική αλαζονεία έχει διαπράξει στον πλανήτη. Όπως θύμιζε προ ημερών ο Ignacio Ramonet (Monde Diplomatique/Κυριακάτικη 30/9), «οι ΗΠΑ δια της CIA προέβαιναν σε παρόμοιες ενέργειες (κρατική τρομοκρατία) σε δημόσιους χώρους, αεροπειρατείες, σαμποτάζ, δολοφονίες».

Και φυσικά υπάρχει ένας μακρύς κατάλογος που δεν νομίζω ότι κάποιος τον αμφισβητεί. Για το ασφαλές του λόγου ο πολυσυζητημένος Μπιν Λάντεν είναι δημιούργημα των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών που στη δεκαετία του '70 δραστηριοποιήθηκαν στο στήσιμο των *Ισλαμικών Ταξιαρχιών* με στρατολόγηση αραβομουσουλμάνων «μαχητών ελευθερίας» για την καταπολέμηση της κομμουνιστικής διείσδυσης. Εδώ αξίζει να εντοπίσει κανείς και άλλα «οικεία κακά» προς τους Αμερικανούς φίλους μας για να μην τα επαναλάβουν. Όπως αποκάλυψε ο πρεσβύτερος κ. Μπους προ ημερών (Καθημερινή 14/9) «στο παρελθόν η CIA είχε τοποθετήσει πράκτορες της σε τρομοκρατικές οργανώσεις για να τους χρησιμοποιήσει προς όφελος των εθνικών μας (Σ.Σ.: αμερικανικών) συμφερόντων». Η διατύπωση είναι φοβερή, δεν πρόκειται για τοποθέτηση-είσδυση πρακτόρων με στόχο τη λήψη-διασταύρωση πληροφοριών, ή την υπονόμευση-διάλυση αυτών των τρομοκρατικών οργανώσεων, αλλά τον προσανατολισμό της δράσης τους προς όφελος των συμφερόντων «μας».

Δηκτικός μιν, δίκαιος και ανδρείος δε, όλες αυτές τις μέρες ο Robert Fisk (Independent / Νέα 4/10) λέει στους δικούς του ότι προσλαμβάνουν μία συμμορία τρομοκρατών, την αποκαλούμενη «*Βόρεια Συμμαχία*» του Αφγανιστάν, «γνωστούς βιαστές και

φονιάδες», για να δουλέψουν για τις ΗΠΑ. Πόσοι Μπιν Λάντεν θα ξεφυτρώσουν από το νέο αυτό φυτώριο, το σκέφτεται κανείς;

4) Από τη σύγκριση των μηνυμάτων Μπους, Μπλαιρ, Σιράκ αφ' ενός και Μπιν Λάντεν αφ' ετέρου, είναι προφανής η προσπάθεια των ηγετών της Δύσεως ν' αποτρέψουν πάσα εκδοχή «σύγκρουσης πολιτισμών» ξεχωρίζοντας το Ισλάμ από τις ομάδες του τρομοκρατικού φονταμενταλισμού. Ο ίδιος εξ άλλου ο «εφευρέτης» της θεωρίας της σύγκρουσης των πολιτισμών, ο Χάντιγκτον, καλούσε τις κυβερνήσεις ν' αναλάβουν δράση για να μην μετατραπεί η παρούσα κρίση σε σύγκρουση πολιτισμών. Δεν μπορούμε αυτή την ώρα να μετρήσουμε την απήχηση ούτως ή άλλως σημαντική, των αποφάσεων του Μπιν Λάντεν στον ισλαμικό κόσμο και δη στις μάζες του Πακιστάν, της Σαουδικής Αραβίας, της Τουρκίας κ.λπ. Και είναι πρόωρο να πούμε πώς θα το «βλέπουν» μετά από πιθανά νέα μεγάλα κινήματα κατά της Δύσεως. Όμως ο ηθικός αφοπλισμός του Λάντεν είναι επικτός αν ριζικά οι ΗΠΑ αναθεωρήσουν στάση και

σπεύσουν σε αναγνώριση της Παλαιστίνης και σε άρση του embargo για το Ιράκ. Είναι αυτονόητο ότι εδώ χωρεί ο κειθαναγκασμός του τουρκικού καθεστώτος ν' αποσύρει αμέσως τον Αττίλα από την Κύπρο και να άρει το casus belli κατά της Ελλάδος.

5) Το κακό αν δεν κτυπηθεί στη ρίζα του και αν τα όποια μέτρα δεν στρέφονται κατά πάσης τρομοκρατίας οποθενδήποτε προερχόμενης και καθ' οιουδήποτε στρεφόμενης, τότε σίγουρα μπορεί στην καλύτερη περίπτωση να

συλληφθεί ο Λάντεν, αλλά τα πανομοιότυπά του θα πολλαπλασιασθούν. Όταν 1 δισ. άνθρωποι έχουν έως 1 δολάριο τη μέρα, όταν οι πλουσιότερες χώρες του κόσμου αρνούνται να συνεισφέρουν στην αντιμετώπιση της φτώχειας, ειδικά δε η ισχυρότερη διαθέτει για βοήθεια σε τρίτες χώρες 0,1% (ήτοι το 1/10 του 1/100) του ΑΕΠ της, εδώ υπάρχει μια υποκρισία ασύλληπτου μεγέθους, αφού επιπλέον το μεγαλύτερο ποσοστό της «βοήθειας» πηγαίνει σε μία μόνο χώρα, που όμως δεν είναι καθόλου φτωχή, το Ισραήλ. Εξαιρετικά εύστοχος οι παρατηρήσεις του Ζιλ Μέριτ (Χέραλντ Τρίμπιουν/Ελευθεροτυπία 4/10), η τραγωδία του Σεπτεμβρίου ν' αποκτήσει νόημα οδηγώντας σε μία ριζική αναθεώρηση των σχέσεων Βορρά - Νότου.

6) Τέλος, για να εξουδετερωθεί η τρομοκρατία χωρίς τον κίνδυνο αντί αυτής να εξουδετερωθεί η ελευθερία, κανένα μέτρο απ' όσα πρόκειται να ληφθούν δεν πρέπει να έχει ως τίμημα τους δημοκρατικούς θεσμούς. Αυτό θα ήταν νίκη και όχι ήττα των τρομοκρατών. Και πρέπει να ηττηθεί η τρομοκρατία, η σύνολη τρομοκρατία.

Το γνωστό Μπλε Τζαμί στην πόλη Μαζάρ-ι-Σαρίφ του Αφγανιστάν

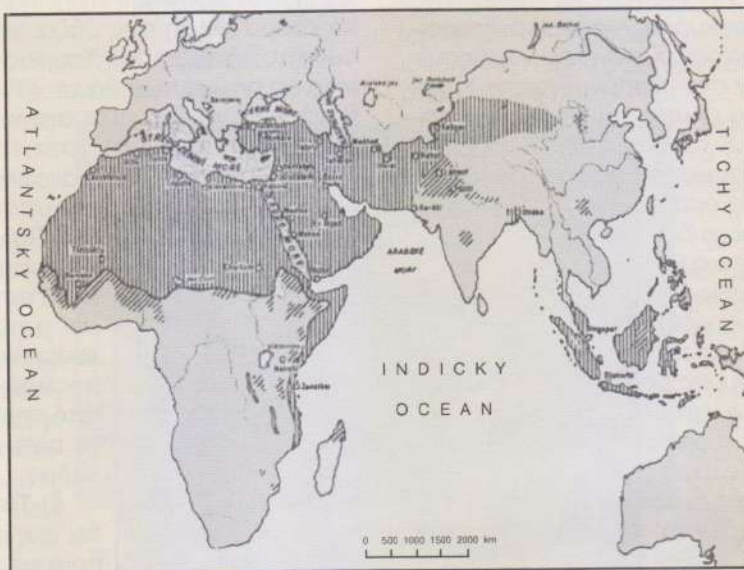
ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗΝ ΤΑΡΑΧΩΔΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

Του Νίκου Ψυρούκη*

Τό Αφγανιστάν, ιστορικά καί πολιτιστικά, ανήκει στον ευρύτερο χώρο του ιρανικού πολιτισμού. Η γεωγραφική θέση του, ανάμεσα στη Μέση Ανατολή, στην Κεντρική Ασία καί στην ινδική χερσόνησο, όντας σταυροδρόμι της γνωστής «όδοῦ τοῦ Μεταξιού», έκανε τό Αφγανιστάν νά θεωρηθεῖ «Καρδιά τῆς Ασίας». Τό Ίσλάμ, ἀπό τόν 7ο μ.Χ. αἰώνα, περιέλαβε στήν οἰκογένειά του καί τό Αφγανιστάν (όλες τίς ἐθνικότητες του). Μέ τήν ἐξάπλωση τῶν ἀποικιοκρατικῶν πολέμων τῶν λεγομένων «πολιτισμένων» ἀποικιοκρατικῶν αὐτοκρατοριῶν, τό Αφγανιστάν γνώρισε κι αὐτό τή γεωπολιτική σημασία του (ἀποικιοκρατική θεωρία). Ὁ ἀνταγωνισμός Ρωσίας - Μεγάλης Βρετανίας ὑπῆρξε ἄγχιος. Ἡ Μεγάλη Βρετανία τρεῖς φορές ἀποπειράθηκε νά τό κατακτήσει (πρῶτος πόλεμος 1838-1842, δεύτερος 1878-1880, τρίτος 1919). Ἡ κοσμοκρατορία καί τίς τρεῖς φορές ἡττήθηκε. Ἀπό τό 1946 ἄρχισαν νά διεισδύουν στή χώρα καί οἱ ΗΠΑ (κυρίως οικονομικά). Παρ' ὅλα αὐτά τό Αφγανιστάν ἀρνήθηκε νά γίνει μέλος τοῦ «Συμφώνου τῆς Βαγδάτης» (1955). Τέλος, στίς 27/12/1979 ἡ Σοβιετική Ἐνωση, δῆθεν κλήθηκε ἀπό τό νέο καθεστῶς τῆς Καμποῦλ νά στείλει στρατεύματά της γιά τήν προστασία του. Ὁ σοβιετοαφγανικός πόλεμος κράτησε ἕως τόν Φεβρουάριο τοῦ 1989. Ἡ ΕΣΣΔ γνώρισε τό δικό της Βιέτ Νάμ. Τελικά, τό 1996 χάρη στή στήριξη τῶν ΗΠΑ ἐπικρατοῦν οἱ ζηλωτές ἰσλαμιστές Ταλιμπάν καί ἐπιβάλλουν τό δικό τους θεοκρατικό καθεστῶς.

Τό Ίσλάμ (ἀραβικά σημαίνει ὑποταγή στή θέληση τοῦ Θεοῦ), ἢ μουσουλμανισμός ἢ καί μωαμεθανισμός (στά ἑλληνικά), ἀπό τά τέλη τοῦ 19ου αἰώνα ἐμφανίζει δύο ἀντίθετα πολιτικά ρεύματα: α) στό ὄνομα τοῦ ζηλωτισμοῦ (φονταμενταλισμοῦ) προσπαθεῖ νά ἐκφυλίσει τό ἀντιαποικιοκρατικό - ἐθνικοαπελευθερωτικό - ἀντιιμπεριαλιστικό κίνημα καί β) τό ρεύμα πού προσπαθεῖ νά δυναμώσει τή δοῦληση τῶν λαϊκῶν

καταπιεσμένων μαζῶν στόν ἀγῶνα γιά τήν ἀπελευθέρωσή του ἀπό τόν ξένο καί ντόπιο ζυγό. Ἡ ἐπικράτηση τοῦ νεοαποικιομοῦ, τέλη δεκαετίας 1950, σήμανε βαρύτερη ἐξασθένηση τοῦ δεύτερου ρεύματος (σέ αὐτό συνέβαλε κατὰ πολύ ἡ ἐκμετάλλευση αὐτοῦ τοῦ ρεύματος ἀπό τήν πολιτική τῆς ΕΣΣΔ). Σήμερα, στό στάδιο τῆς ἐντροπίας, τοῦ χάους, πού ἐπιτρέπει στό κοσμοπολιτικο-γλομπλιστικό καπιταλιστικό σύστημα, στό στάδιο τῆς σήψης του, τό πρῶτο ρεῦμα, τό φονταμενταλιστικό, δξύνει τόν ἐμφύλιο πόλεμο καί τό χάος μέσα στίς τάξεις τῆς ἀποεθνικοποιημένης παγκόσμιας ὀλιγαρχίας τοῦ κεφαλαίου. Καί σέ αὐτόν τόν ἀλληλοσπαραγμό της συμμετέχει καί τό ἰσχυρότατο κεφάλαιο τῶν ἰσλαμιστῶν βασιλιάδων τοῦ πετρε-

Μέ σκούρο χρώμα οἱ περιοχές τοῦ πλανήτη πού κυριαρχεῖ τό Ίσλάμ

λαίου (παίρνει μέρος σέ ὅλες τίς δραστηριότητες τοῦ γλομπλιστικοῦ κεφαλαίου). Τό ὀλιγαρχικό κεφάλαιο τοῦ Ίσλάμ νομοτελειακά, χάρη στό ἱεραρχικό σύστημα τοῦ καπιταλισμοῦ, ἐπιζητεῖ νά ἔχει καί τήν ἀνάλογη πολιτική καί ἰδεολογική ἰσχύ σέ παγκόσμια κλίμακα (μέ βάση τήν οικονομική του δύναμη). Αὐτή τήν πραγματικότητα πληρώνει, σήμερα, καί ὁ λαός τοῦ Αφγανιστάν. «Τό Ίσλάμ εἶναι ὁ ἐχθρός τῶν ΗΠΑ, τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καί... τοῦ Χριστιανισμοῦ» (λόγος τοῦ Προέδρου τῶν ΗΠΑ στίς 10/11/2001). Ἄλλος ἕνας φονταμενταλισμός σέ στυλ PAX AMERICANA. Καί ἡ ἀνθρωπότητα ἀντιμετώπιζει τήν ἀπειλή τῆς αὐτοκαταστροφῆς της κάτω ἀπό τόν ἰδεολογικό μανδύα νέων θρησκευτικῶν καί πολιτιστικῶν πολέμων γιά τήν ἐπίτευξη τοῦ μέγιστου κέρδους τῶν γλομπλιστῶν. Ἀπό τίς 11/9/2001 ὅλα τά ὄρνεα τῆς ἱμπεριαλιστικῆς ἀντεπανάστασης οὐρλιάζουν: «Ὁ τρίτος παγκόσμιος πόλεμος ἄρχισε..., θάνατος στήν τρομοκρατία!» (δηλαδή στό σύστημά τους καί στόν ἴδιο τόν ἑαυτό τους). Τό χάος σέ ὅλο τό μεγαλεῖο του!

* Ἱστορικός - Συγγραφέας

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

- 8ος-7ος π.Χ. αιώνας: Άνθιση του βασιλείου της Βακτρίας.
 6ος π.Χ. αιώνας: Κατάκτηση του Αφγανιστάν από τον Πέρση μονάρχη Κύρο Β'.
 329-326 π.Χ.: Κατάκτηση του Αφγανιστάν από τον Μέγα Αλέξανδρο.
 250-150 π.Χ.: Το ελληνιστικό κράτος της Βακτρίας.
 1ος αιώνας π.Χ.: Κυριαρχία των Πάρθων.
 1ος-3ος μ.Χ. αιώνας: Το κράτος των Κουσάν.
 3ος μ.Χ. αιώνας: Κυριαρχία των Περσών Σασσανιδών.
 5ος μ.Χ. αιώνας: Έπιδρομή των Λευκών Ούννων (Εφταλίτες).
 7ος-9ος μ.Χ. αιώνας: Συμμετοχή του Αφγανιστάν στο Άραβικό Χαλιφάτο.
 892-1005 μ.Χ.: Κυριαρχία των Σαμανιδών (ιρανική δυναστεία).
 977-1186 μ.Χ.: Κυριαρχία των Γιάζνα.
 12ος αιώνας μ.Χ.: Βασιλεία της δυναστείας των Γκόρ.
 1221 μ.Χ.: Εισβολή του Τζέγγις Χάν και ερήμωση του Αφγανιστάν.
 1398 μ.Χ.: Εισβολή Τιμούρ Λέγγ (Ταμερλάνου).
 1405-1506 μ.Χ.: Κατοχή του Χεράτ (εύφορη πεδιάδα του Αφγανιστάν) από τους Ταμερλάνους.
 1504-1530 μ.Χ.: Κυριαρχία του Ζαχεντί Μλομπτούρ (ιδρυτή του κράτους των Μουγγάλων στη Β. Ινδία).
 16ος-17ος μ.Χ. αιώνας: Κυριαρχία του περσικού κράτους του Ισμαήλ Σαφί στο δυτικό τμήμα του Αφγανιστάν.
 Ηγεμονία των Μουγγάλων στο ανατολικό τμήμα του Αφγανιστάν.
 Αρχές 18ου μ.Χ. αιώνα: Τά προγκυλάτα του Κανταχάρ και του Χαράτ.
 1747 μ.Χ.: Ίδρυση ανεξάρτητου κράτους του Αφγανιστάν.
 1747-1773 μ.Χ.: Η βασιλεία του Άχμαντ Σάχ Αμπντάλι.
 1818 μ.Χ.: Διάσπαση του Αφγανιστάν σε διάφορα προγκυλάτα.
 1826-1863 μ.Χ.: Η βασιλεία του Έμιρ Ντόστ Μουχάμαντ.
 1833-1842 μ.Χ.: Ο πρώτος αγγλοαφγανικός πόλεμος και ήττα των Βρετανών.
 1863-1879 μ.Χ.: Βασιλεία του σέρ Άλί.
 1879 μ.Χ.: Μετά το θάνατο του σέρ Άλί, κλείστηκε η συνθήκη του Γιανταμάκ από τον Γιακούμπ Χάν και τους Βρετανούς.
 1878-1880 μ.Χ.: Η συνθήκη δέν σταμάτησε το δεύτερο αφγανοαγγλικό πόλεμο.
 27/7/1880 μ.Χ.: Μεγάλη ήττα των Βρετανών αποικιοκρατών στο Μαϊδάντ.
 1880-1901 μ.Χ.: Ο έμιρής Αμπντουραχμάν συγκροτεί ισχυρό συγκεντρωτικό κράτος στο Αφγανιστάν.
 1895 μ.Χ.: Βρετανορωσική συμφωνία για τον έλεγχο του Παμίρ (μεγάλο οροπέδιο της Κεντρικής Ασίας).
 1901-1919 μ.Χ.: Ο έμιρής Χαμλμπουλάχ ενισχύει την έπιρροή της βρετανικής αποικιοκρατίας στο Αφγανιστάν.
 Αρχές 20ου αιώνα μ.Χ.: Εμφανίζεται το άστικό κίνημα των νεοαφγανών.
 28/2/1919 μ.Χ.: Άνοδος στην έξουσία του έμιρής Αμμανουλάχ και κατάργηση από αυτόν όλων των συμφωνιών για τις έπιρροές των αποικιοκρατικών δυνάμεων.
 1919-1929 μ.Χ.: Περίοδος προσπαθειών για μεταρρυθμίσεις από τον Αμμανουλάχ.
 7/4/1919 μ.Χ.: Ο Αμμανουλάχ στέλνει χαιρετιστήριο στον Λένιν και εύχεται στενή συνεργασία.
 3/5 έως 8/8/1919 μ.Χ.: Τρίτος αγγλοαφγανικός πόλεμος.
 8/8/1919 μ.Χ.: Υπογραφή συνθήκης ειρήνης στο Ραβαλπίντ.
 19/8/1919 μ.Χ.: Πανηγυρική ανακήρυξη του Αφγανιστάν σε ανεξάρτητο κράτος.
 28/2/1921 μ.Χ.: Υπογραφή συμφώνου ανάμεσα στο Αφγανιστάν και στη Σοβιετική Ρωσία.
 1923 μ.Χ.: Το πρώτο Σύνταγμα του Αφγανιστάν.
 31/8/1926 μ.Χ.: Σύμφωνο με τη Σοβιετική Ρωσία για την ουδέτερότητα του Αφγανιστάν.
 17/1-12/10 1929 μ.Χ.: Άντελπαναστατική εξέγερση μ' έπικεφαλής τον Μπάτσα Σακάο.
 1929-1933 μ.Χ.: Βασιλεία του Ναντί Σάχ.
 1931 μ.Χ.: Νέο Σύνταγμα και υπογραφή ανάμεσα στο Αφγανιστάν και στη Σοβιετική Ρωσία για ουδέτερότητα και μη έπιθεση του ενός σε βάρος του άλλου.
 1933-1973 μ.Χ.: Βασιλεία του Μουχάμαντ Ζαχίρ Σάχ.
 1955 μ.Χ.: Το Αφγανιστάν αρνείται να συμμετάσχει στο Σύμφωνο της Βαγδάτης.
 1/1/1965 μ.Χ.: Ίδρύεται το Λαϊκό Δημοκρατικό Κόμμα του Αφγανιστάν.
 1965 μ.Χ.: Πρώτες κοινοβουλευτικές εκλογές.
 17/7/1973 μ.Χ.: Κατάργηση της μοναρχίας. Ανακήρυξη της Δημοκρατίας μ' έπικεφαλής τον Μ. Νταούντ (σοβιετόφιλο καθεστώς).
 1977 μ.Χ.: Νέο Σύνταγμα.
 27/4/1978 μ.Χ.: Άνατροπή του Νταούντ. Ίδρυση της Αφγανικής Λαοκρατικής Δημοκρατίας (με βάση το σοβιετικό πρότυπο).
 Νοέμβριος 1978 μ.Χ.: Διάταγμα για την άγροτική μεταρρύθμιση ύπερ των ακτημόνων (για την εδραίωση του φιλοσοβιετικού καθεστώτος).
 27/12/1979 μ.Χ.: Έκκληση της αφγανικής ηγεσίας για την άποστολή σοβιετικού στρατού στο Αφγανιστάν. Στρατιωτική κατοχή από την ΕΣΣΔ.
 1981 μ.Χ.: Δημοουργία του Λαϊκού Πατριωτικού Μετώπου (από τη νέα γραφειοκρατική συλλογική κρατική άστική τάξη).
 1981-1988 μ.Χ.: Παραπέρα σοβιετοποίηση του καθεστώτος, μά και άνοδος της ένοπλης πάλης των μαζών εναντίον του και για την επανάκτηση της εθνικής ανεξαρτησίας.
 1979-1990 μ.Χ.: Ενίσχυση του ισλαμικού ζήλωτου από τις ΗΠΑ και δημιουργία φονταμενταλιστικών ένοπλων δυνάμεων με την άμεση δόθηθα των ΗΠΑ. Καταρράκωση της αντιιμπεριαλιστικής επαναστατικής ιδεολογίας έξαιτίας της σοβιετικής έπιδρομής.
 1988 μ.Χ.: Βαρεία ήττα των σοβιετικών στρατευμάτων και συμφωνία για την άποχώρησή τους από το Αφγανιστάν (συμφωνία της Γενεύης).
 1989 μ.Χ.: Πλήρης άποχώρηση των σοβιετικών στρατευμάτων από το Αφγανιστάν.
 1994 μ.Χ.: Με την άπόλυτη ύποστήριξη των ΗΠΑ δημιουργείται το κίνημα των Ταλιμπάν, των πιο φανατικών φονταμενταλιστών (έτερόκλητες φατρίες με διαφορετικές ξένες έπιρροές).
 1996 μ.Χ.: Εμφύλιος πόλεμος ανάμεσα στις διάφορες οργανώσεις των ισλαμιστών φονταμενταλιστών.
 1998 μ.Χ.: Με την άμεση ενεργό ανάμειξη των ΗΠΑ, οι Ταλιμπάν κυριαρχούν στο Αφγανιστάν. Δημιουργείται η Βόρεια Συμμαχία.
 Οκτώβριος 2001 μ.Χ.: Οι ΗΠΑ αρχίζουν τη στρατιωτική έπιδρομή τους στο Αφγανιστάν, άρα και κατά των συμμάχων τους Ταλιμπάν (καρπός του άμείλικτου σχιζοφρενικού πολέμου που διεξάγεται στους κόλπους του παγκόσμιου γλομπαλιστικού κεφαλαίου).

ΚΟΣΜΟΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΞΙΩΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ

Του Π. Ήφαιστου*

Κοσμοπολιτισμός είναι οι διάφορες κατά καιρούς ασαφείς, αφελείς, απολιτικές και εν πολλοίς ανερμήνευτες ιδέες ή οράματα για παγκόσμια πολιτική ενότητα. Ο **διεθνισμός**, αντίθετα, είναι κάθε σχέδιο υπερεθνικής πολιτικής ενοποίησης του κόσμου που συνοδεύεται τόσο από ιδεολογικό δόγμα όσο και από συγκεκριμένες προτάσεις παγκόσμιας κανονιστικής και κοσμοθεωρητικής ενότητας. Δηλαδή, ο κοσμοπολιτισμός και ο διεθνισμός συγκλίνουν ως προς τον επιδιωκόμενο σκοπό που είναι η παγκόσμια κανονιστική και ιδεολογική ενότητα αλλά διαφέρουν επειδή ο δεύτερος συνίσταται τόσο από ιδέες όσο και από σχέδια κοινωνικοπολιτικής αλλαγής, πολιτικό δόγμα και προτάσεις κανονιστικής συγκρότησης. Χαρακτηριστικά παραδείγματα διεθνισμού είναι οι αυτοκρατορικές αξιώσεις του παρελθόντος, ο ναζισμός και ο κομμουνισμός.

Ουσιαστικά, η διαπάλη μεταξύ διεθνιστικών-υπερεθνικών αξιώσεων παγκόσμιας κυριαρχίας και αξιώσεων διακριτής κυριαρχίας στη βάση της κοσμοθεωρητικής ετερότητας μιας εκάστης συλλογικής οντότητας, είναι το σημαντικότερο χαρακτηριστικό των διεθνών σχέσεων κατά τη διάρκεια των πέντε περίπου χιλιάδων χρόνων γνωστής ιστορίας. Κατά τη διάρκεια των νεότερων χρόνων, δηλαδή τους πέντε τελευταίους αιώνες, η υπέρ του έθνους-κράτους νικηφόρα έκβαση αυτής της ιστορικής διαπάλης ουσιαστικά σημαίνει τα εξής:

Πρώτον, το ιστορικό και ίσως οριστικό τέλος του διεθνισμού και του κοσμοπολιτισμού. Αυτό το ιστορικό γεγονός συμβολίζεται από τη συντριβή της τελευταίας μεγάλης διεθνιστικής κοσμοθεωρίας στη Σοβιετική Ένωση. Εξίσου σημαντικό γεγονός, επίσης, είναι ο κυρίαρχος ρόλος των εθνικών κυβερνήσεων στο σύστημα ευρωπαϊκής διακυβέρνησης που επίσης συμβολίζει την ανεπιστρεπτή ιστορική νίκη του έθνους-κράτους επί των διεθνιστικών ή κοσμοπολιτικών αξιώσεων και την καθιέρωση της κρατικής κυριαρχίας ως της βασικής αρχής στη βάση της οποίας επιζητείται η ρύθμιση του συστήματος κρατών. **Δεύτερον**, ως κατακτήσεις του ανθρώπινου πολιτισμού στις σχέσεις μεταξύ των κυρίαρχων εθνών-κρατών θεωρούνται πλέον η διακρατική ισοτιμία και το δικαίωμα της εσωτερικής αυτοδιάθεσης κάθε κυρίαρχου κράτους. **Τρίτον**, οι προσπάθειες κατίσχυσης αυτών των κατακτήσεων σηματοδοτούνται από την ανάδειξη των αρχών του διεθνούς δικαίου στις σχέσεις μεταξύ κυρίαρχων κρατών και από την υιοθέτηση συστημάτων συλλογικής ασφάλειας μέσω των οποίων επιδιώκεται να σταθεροποιηθεί το σύστημα κρατών που εδράζεται στην κρατική κυριαρχία και στο απαραβίαστό της.

Ο διεθνισμός (ως πρόταση διεθνούς εξομοίωσης) και ο κοσμοπολιτισμός (ως αφελής απολιτική αντίληψη του κόσμου), εισαγάγουν ανορθολογισμό-παράλογο στις διεθνείς σχέσεις, αποδυναμώνουν το εθνικό-κρατικό σύστημα και το καθεστώς της κρατικής κυριαρχίας και αποτελούν τις συνήθειες μεταμφιέσεις των πολιτικών εκλογικεύσεων όλων των ηγεμονισμών όλων των εποχών. Δηλαδή, στον βαθμό που το διεθνές δίκαιο, η κρατική κυριαρχία και το έθνος-κράτος συνιστούν τα νομικά και κοσμοθεωρητικά κριτήρια οργάνωσης του σύγχρονου συστήματος κρατών, κάθε απόχρωση διεθνισμού ή κοσμοπολιτισμού συνιστά ανορθολογική στάση που εμποδίζει την ομαλή λειτουργία του συστήματος κρατών. Διεθνολογικά μιλώντας, μια τέτοια στάση είναι ασύμβατη με το σύστημα κρατών και με τις κατακτήσεις του ανθρώπινου πολιτισμού στις σχέσεις μεταξύ κυρίαρχων συλλογικών οντοτήτων. Γι' αυτό, υποστηρίζεται, αποτελούν πολιτική, νομική και κοσμοθεωρητική «ανωμαλία».

Αναμενόμενα, οι ατέλειες του διεθνούς συστήματος προκαλούν απόγνωση σε ευκολόπιστους, καλόπιστους και ανυπόμονους που βιαστικά και συννοητικά ενοχοποιούν το έθνος-κράτος με την ελπίδα πως αποδυναμώνοντάς το θα φέρουν την παγκόσμια ειρήνη. Γι' αυτές τις τρεις κατηγορίες υπάρχουν δύο δίσκοι της «πλάστιγγας των διεθνολογικών διλημμάτων» των οποίων το περιεχόμενο προσφέρεται για γόνιμο και ορθολογιστικό προβληματισμό:

Στον ένα δίσκο παρατηρείται κατίσχυση του έθνους-κράτους με όλες του τις ατέλειες: Η κοσμοθεωρητική συγκρότηση στη βάση του έθνους-κράτους (που φέρνει εθνικισμό-αναθεωρητισμό, συνήθως στα ισχυρά, ηγεμονικά και ιδεολογικά ανώριμα κράτη), το ατελές διεθνές δίκαιο, οι ατελείς διεθνείς θεσμοί, οι ατελέσφορες προσπάθειες δημιουργίας αποτελεσματικών συστημάτων συλλογικής ασφάλειας, οι ιστορικές διαφορές, το τεράστιο (και ίσως άλυτο) πρόβλημα της άνισης ανάπτυξης, τα διλήμματα ασφαλείας, οι ανταγωνισμοί, οι εξισοροπήσεις και οι συγκρούσεις. Στον δίσκο μπαίνουν και τα «καλά» του συστήματος: Η δυνατότητα ανεξαρτησίας-αυτονομίας των διακριτών συλλογικών οντοτήτων και κατά συνέπεια η άσκηση του δικαιώματος της εσωτερικής αυτοδιάθεσης των κοινωνιών που είναι προικισμένες με πολιτική κυριαρχία, η δυνατότητα οργάνωσης των ανθρώπινων σχέσεων σε μη δυναστική-αυτοκρατορική βάση, όπως συ-

Σε κάθε περίπτωση, το έθνος-κράτος, ως κοσμοθεωρητική και νομική οντότητα προικισμένη με πολιτική κυριαρχία, αποτελεί, ανεπιστρεπτή πλέον τη βάση ρύθμισης των ανθρωπίνων σχέσεων στον παγκόσμιο χώρο.

* Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων και Στρατηγικών Σπουδών στο Πάντειο Πανεπιστήμιο

χνά συνέβαινε στο παρελθόν, ο κατ' αληθειάν βίος και συλλογικός τρόπος ζωής σύμφωνα με τις αξιώσεις κάθε διακριτής συλλογικής οντότητας και η επίτευξη τάξης που αντανακλά τις επικρατούσες αντιλήψεις κοινωνικών συστημάτων και αναδιανεμητικής δικαιοσύνης στο εσωτερικό κάθε κυρίαρχου κράτους. Αν και αμυδρή, υπάρχει επίσης και η ελπίδα για ένα καλύτερο κόσμο: Εάν και όταν δεν θα υπάρχει άνιση ανάπτυξη, δεν θα υπάρχουν διαφορές, δεν θα υπάρχει αναθεωρητισμός και εάν γι' αυτό εύκολα οι αρχές του διεθνούς δικαίου γίνουν κανόνες υιοθετώντας ταυτόχρονα ένα σύστημα συλλογικής ασφάλειας, δυνατό να υπάρξει «τελεσίδικη» σταθερότητα και ειρήνη υπό συνθήκες εθνικής-κρατικής κοσμοθεωρητικής και κανονιστικής ετερότητας.

Στον άλλο δίσκο της «πλάστιγγας των διεθνολογικών διλημάτων» υπάρχει το παλιό γνωστό επαναστατικό κάλεσμα-αξίωση για παγκόσμια ενότητα που καταργεί ή αποδυναμώνει το έθνος-κράτος. Αυτή η προσέγγιση δοκιμάστηκε επί μακρόν και πολλές φορές, αλλά απέτυχε: Μακεδονική αυτοκρατορία, Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, Βυζαντινή αυτοκρατορία, απόπειρα θεοκρατικού ρωμαιοκαθολικού κράτους, η Γαλλική Επανάσταση και ο Ναπολέων, το «πεπρωμένο του έθνους» μετά την Αμερικανική Επανάσταση, η ναζιστική νέα τάξη και έσχατα η κομμουνιστική αταξική κοινωνία. Το πρόβλημα με αυτές τις θεωρήσεις οι οποίες διαφέρουν ως προς τις αξίες που υποστηρίζουν αλλά είναι ομοιόμορφες όσον αφορά τις μεθόδους που χρησιμοποιούν για την κατάργηση της διεθνούς ετερότητας, είναι ότι έχουν δοκιμαστεί και έχουν βεβαρημένο παρελθόν που δεν συνάδει με τις κατακτήσεις του ανθρώπινου πολιτισμού. Αν υπήρχε τρόπος να υπάρξει παγκόσμια ενότητα, χωρίς να θίγονται οι κατακτήσεις του ανθρώπινου πολιτισμού, το παγκόσμιο κράτος θα ήταν σίγουρα ιδανική λύση: Σε παγκόσμιο επίπεδο, κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση του έθνους-κράτους, θα είχε επιλυθεί το πρόβλημα της άνισης ανάπτυξης, θα είχε επικρατήσει τάξη και θα είχε κατισχύσει κάποιο συμπεφωνημένο σύστημα οικουμενικής διανεμητικής δικαιοσύνης. Αν και ο καθένας είναι ελεύθερος να προτείνει αξιόπιστες μη ηγεμονικές, μη γενοκτονικές διεθνιστικές μεθόδους εκπλήρωσης τέτοιων κοσμοϊστορικών επιτευγμάτων, παραμένει γεγονός πως όλες οι γνωστές διεθνιστικές προτάσεις ή ιδέες προσκρούουν στη διεθνή εθνική-κρατική κοσμοθεωρητική και κανονιστική ετερότητα που ακάθεκτα διευρύνεται και βαθιάει ολοένα και περισσότερο. Προσκρούει, επίσης, στα ξεχωριστά συστήματα διανεμητικής δικαιοσύνης και κυρίως προσκρούει στην αέναη αξίωση κυριαρχίας, ανεξαρτησίας

και αυτονομίας των διακριτών συλλογικών οντοτήτων. Η υπέρβαση αυτής της ετερότητας αποτελεί τιτάνιο έργο που ενδεχομένως εξηγεί και το έλλειμμα αξιοπιστίας όλων των γνωστών προτάσεων ως προς το πώς θα καταργηθεί η ετερότητα. Αναμφίβολα, η προαναφερθείσα αμφίσημη διεθνολογική πλάστιγγα θέτει αδυσώπητα και σκληρά διλήμματα που ερμηνεύουν τους λόγους για τους οποίους καλόπιστοι, ευκολόπιστοι, ανυπόμονοι και συναισθηματικά ευαίσθητοι άνθρωποι συχνά νομιμοποιούνται σε αυτό που ονόμασα πολιτική, νομική, κοσμοθεωρητική και διεθνολογική «*ανωμαλία*».

Καταληκτικά, αν και είναι αναμενόμενο να υπάρχουν πάντοτε φυγόκεντρες τάσεις και παρωχημένες «ιδεολογικές ανωμαλίες» που δεν συνάδουν με οποιοδήποτε διεθνολογικό ορθολογισμό, παραμένει γεγονός πως το διεθνές σύστημα είναι αδυσώπητα σκληρό για τις «απρόσεκτες κοινωνίες»: **Η δυνατότητα κάθε κράτους να επιβιώσει και να ευημερήσει, θα συνεχίσει να είναι συνάρτηση της κοσμοθεωρητικής ενότητας, της ηθικοκανονιστικής ωριμότητας, της ικανότητας εξασφάλισης ισόρροπων σχέσεων με τις μεγάλες δυνάμεις και της ικανότητας επωφελούς για το εθνικό συμφέρον συμμετοχής στους διεθνείς οργανισμούς** (και για τα μέλη της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στην «Ευρώπη των Πατρίδων»).

Σε κάθε περίπτωση, το έθνος-κράτος, ως κοσμοθεωρητική και νομική οντότητα προικισμένη με πολιτική κυριαρχία, αποτελεί, ανεπιστρεπτή πλέον τη βάση ρύθμισης των ανθρωπίνων σχέσεων στον παγκόσμιο χώρο. Γι' αυτό, οι διεθνιστικές ή κοσμοπολίτικες ιδέες και οι συμπαρομαρτούσες ηγεμονικές συμπεριφορές αποτελούν παρωχημένες στάσεις-παραδοχές μη συμβατές με τις κατακτήσεις του ανθρώπινου πολιτισμού, με τη διεθνή κοσμοθεωρητική-πολιτειακή ετερότητα και με το κεκτημένο του διεθνούς δικαίου. Μελλοντικά, υπό αυτό το πρίσμα, η διεθνής ειρήνη και σταθερότητα συναρτάται με την εξάλειψη της άνισης ανάπτυξης, τον τερματισμό των ηγεμονικών συμπεριφορών και την κατίσχυση των θεμελιωδών αρχών του διεθνούς δικαίου, δηλαδή της διακρατικής ισοτιμίας και του δικαιώματος της εσωτερικής αυτοδιάθεσης.

Εν κατακλείδι, βρισκόμαστε όχι στο τέλος, αλλά στην αφετηρία της βασιλείας του κυρίαρχου έθνους-κράτους ως νομικής, πολιτικής και κοσμοθεωρητικής συλλογικής οντότητας στον διεθνή χώρο. Η ωρίμανση, ενίσχυση, ασφάλεια και ευημερία των εθνών-κρατών ως κυρίαρχων συλλογικών οντοτήτων αποτελούν αναγκαίες και μη εξαιρετές προϋποθέσεις ενός σταθερού και ειρηνικού διεθνούς συστήματος.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΗΦΑΙΣΤΟΣ

**Κοσμοθεωρητική ετερότητα
και αξιώσεις πολιτικής κυριαρχίας**

Ευρωπαϊκή όμνη, ασφάλεια και πολιτική ενοποίηση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑ

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΗ ΝΕΑ ΧΙΛΙΕΤΙΑ: ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Του Παναγιώτη Ι. Καραφωτιά*

Στις εφιαλτικές στιγμές που αντιμετωπίζει σήμερα η ανθρωπότητα εξαιτίας της καταστροφικής τρομοκρατικής ενέργειας εναντίον των ΗΠΑ και της επακόλουθης αμερικανικής και συμμαχικής στρατιωτικής επίθεσης στο Αφγανιστάν (με ομόφωνη έγκριση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ), θα ήταν χρήσιμη μια σύντομη ιστορική και θεσμική αναδρομή και ανάλυση του θεσμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πιο συγκεκριμένα της *Οικουμενικής Διακήρυξης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου*, διότι τα ανθρωπίνια δικαιώματα είναι εκείνα που επλήγησαν και πλήττονται καιρία από την ανείπωτη αυτή τραγωδία. Τα ανθρωπίνια δικαιώματα είναι τα ουσιαστικά θύματα, με πρώτο το δικαίωμα στη ζωή και στη συνέχεια, άλλα σημαντικά δικαιώματα, όπως της ελευθερίας σκέψης και έκφρασης, της ελευθερίας από ανάγκη και φόβο (για να θυμηθούμε τις περίφημες 4 ελευθερίες του αείμνηστου Αμερικανού Προέδρου Φραγκλίνου Ντιλάνο Ρούσβελτ) κ.ά.

Τα δικαιώματα του ανθρώπου υπό την κοινωνική τους διάσταση αναπτύχθηκαν εκατοντάδες χρόνια π.Χ. στην Ελλάδα και τις Ινδίες, όπου για πρώτη φορά συναντάμε την αναζήτηση από φιλοσόφους της έννοιας της ελευθερίας ως δικαιώματος, της αλήθειας, της απουσίας φόβου κ.λπ.

Χαρακτηριστικό ορόσημο αποτελεί η ομιλία του Μεγαλέξανδρου στην ΩΠΗ το 324 π.Χ. (το κείμενο αυτούσιο αμφισβητείται και θεωρείται συρραφή ιδεών του Μεγαλέξανδρου, αλλά έτσι κι αλλιώς τις ιδέες αυτές τις απέδωσε στην πράξη), όπου αναφέρεται σε πρωτόγνωρες για την εποχή εκείνη έννοιες, όπως η παγκόσμια ειρήνη και αδελφοσύνη, η κατάργηση των φυλετικών διακρίσεων, η αξιοκρατία κ.ά., που τον καθιστούν πρόδρομο του Χριστιανισμού και των αρχών του ΟΗΕ.

Επίσης, στην Κίνα ο φιλόσοφος Μένσιους, πριν δύο και πλέον χιλιάδες χρόνια, αναφέρθηκε στα ανθρωπίνια δικαιώματα λέγοντας χαρακτηριστικά: «Όταν ένας ηγέτης μεταχειρίζεται τους υπηκόους του σαν χόρτο και σκουπίδι, τότε και οι υπηκόοί του πρέπει να τον μεταχειρίζονται σαν ληστή και εχθρό».

Με τον Χριστιανισμό τα ανθρωπίνια δικαιώματα αποκτούν πιο συγκεκριμένα, ολοκληρωμένα και στέρεα θεμέλια. Εξάλλου, το σπουδαιότερο «*αγαπάτε αλλήλους*» και το «*ο συ μισείς ετέρω μη ποιήσης*» με την ευρύτατη έννοια και σημασία τους, αρκούν για να εκφράσουν την πεμπτουσία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων...

Στα νεότερα χρόνια είχαμε ορισμένα σημαντικά ορόσημα όπως η *MAGNA CHARTA* στην Αγγλία το 1215, το περίφημο τρίπτυχο της Γαλλικής Επανάστασης (*Ελευθερία, Ισότητα, Αδελφότητα*) και το αμερικανικό *BILL OF RIGHTS* το 1791), που άνοιξαν το δρόμο για την προαγωγή του σεβασμού των δι-

καιωμάτων του ανθρώπου, αλλά και στην Ελλάδα η περίφημη *ΧΑΡΤΑ* του Ρήγα και αργότερα το *Σύνταγμα της Επιδαύρου*, εμπνευσμένα βέβαια από την αρχαία ελληνική φιλοσοφία, τη χριστιανική κοσμοθεωρία και την Αμερικανική και Γαλλική Επανάσταση, συμπληρώνουν την εικόνα.

Όμως, ουσιαστικά, μόνον ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών ασχολήθηκε συστηματικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου και τα θεσμοθέτησε σε ολοκληρωμένο πλαίσιο. Βέβαια, στον Καταστατικό του Χάρτη του 1945, ο όρος *ανθρωπίνια δικαιώματα* αναφέρεται μόνο 7 φορές ενώ ο όρος *ειρήνη* 39... Η διαφορά είναι εύλογη εξαιτίας του πολέμου και των συνθηκών που επικρατούσαν. Τότε, τα ανθρωπίνια δικαιώματα όπως αναπτύχθηκαν αργότερα, αποτελούσαν πολυτέλεια...

Στις 10 Δεκεμβρίου 1948, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ υιοθέτησε την *Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΟΔΔΑ)*, όπου στα 30 άρθρα της καλύπτεται το ευρύτερο φάσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πρέπει δε να επιστημάνω ότι για τη σύνταξη της *Διακήρυξης* πρωτοστάτησαν μη κυβερνητικές οργανώσεις κι αυτό δείχνει την αξία και σημασία τέτοιων πρωτοβουλιών. Επίσης, η έμμεση επίδραση της αρχαίας ελληνικής σκέψης είναι διάχυτη.

Η *Διακήρυξη*, που ορθά χαρακτηρίστηκε ως «*κοινό πρότυπο επιτεύγματος για όλους τους λαούς*», περιλαμβάνει βασικά πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά δικαιώματα. Όμως, δεν έχει δεσμευτικό χαρακτήρα. Απλά εκφράζει το δέον, παρέχει ένα θεσμικό πλαίσιο. Τα δύο *Διεθνή Σύμφωνα* που ακολούθησαν για τα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα ενδυναμώνουν τη *Διακήρυξη* και έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα για τα κράτη που τα υπογράφουν και τα επικυρώνουν. Ακόμη, στο πλαίσιο του ΟΗΕ λειτουργούν διάφορα όργανα, επιτροπές κ.ά. που κύριο μέλημά τους είναι η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και που, τηρουμένων των αναλογιών, προσφέρουν πολύ θετικό έργο. Ένα από τα επιτεύγματα του ΟΗΕ είναι η κατάργηση της αποικιοκρατίας του Απαρτχάιντ στη Ν. Αφρική, των φυλετικών διακρίσεων σε διάφορες χώρες, η επίτευξη ισότητας μεταξύ των δύο φύλων, η βελτίωση του εργατικού δικαίου και των συνθηκών εργασίας κ.ά. Βέβαια, πρέπει να μην ξεχνάμε ότι η επιτυχία ή αποτυχία του ΟΗΕ είναι συνάρτηση της βούλησης των κρατών-μελών του, ιδιαίτερα των ισχυρών, και όπως, πολύ εύστοχα, είπε ο πρ. Γ.Γ. του Οργανισμού κ. Μπούτρος Μπούτρος Γκάλι: «Ο

* Διεθνολόγος

ΟΗΕ έχει σαν σκοπό να υπηρετεί τα κράτη-μέλη του. Όμως, σε καμιά περίπτωση δεν τα υποκαθιστά».

Η ΟΔΔΑ υπήρξε το εμπνευστικό στοιχείο για τη σύνταξη διαφόρων περιφερειακών συμβάσεων για τα δικαιώματα του ανθρώπου, όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση, ο Αφρικανικός Χάρτης κ.ά., καθώς και για τη σύνταξη και ανάπτυξη εθνικών συνταγμάτων και νομοθετικών οργάνων.

Στο προοίμιο της η Διακήρυξη αναφέρει ότι αυτή αποτελεί «το κοινό ιδανικό στο οποίο πρέπει να κατατείνουν όλοι οι λαοί και τα έθνη έτσι ώστε κάθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας, με τη Διακήρυξη αυτή στη σκέψη, να καταβάλει, με τη διδασκαλία και την παιδεία, κάθε προσπάθεια για να αναπτυχθεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών αυτών και να εξασφαλισθεί προοδευτικά, με εσωτερικά και διεθνή μέσα, η παγκόσμια και αποτελεσματική εφαρμογή τους, τόσο ανάμεσα στους λαούς των ίδιων των κρατών-μελών όσο και ανάμεσα στους πληθυσμούς εδαφών που βρίσκονται στη δικαιοδοσία τους».

Και ας μην ξεχνάμε ότι την εποχή που υιοθετήθηκε η Διακήρυξη, υπήρχαν κάτω από αποικιοκρατικό καθεστώς περισσότεροι από 300 εκατομμύρια άνθρωποι...

Ας δούμε, όμως, επιγραμματικά τα άρθρα αυτά καθαυτά της ΟΔΔΑ:

Το άρθρο 1 αναφέρει ότι όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προκείμενο με λογική και συνείδηση και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδερφοσύνης.

Το άρθρο 2 αναφέρει ότι κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που αναγνωρίζει η Διακήρυξη χωρίς καμία απολύτως διάκριση, ειδικότερα ως προς τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πολιτικές ή οποιοσδήποτε άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία, τη γέννηση ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση. Δεν θα μπορεί ακόμη να γίνεται καμιά διάκριση εξαιτίας του πολιτικού, νομικού ή διεθνούς καθεστώτος της χώρας από την οποία προέρχεται κανείς.

Το άρθρο 3 αναφέρει ότι κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, στην ελευθερία και στην προσωπική του ασφάλεια.

Το άρθρο 4 καταργεί τη δουλεία και το δουλεμπόριο.

Το άρθρο 5 καταργεί τα βασανιστήρια και τη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική ποινή ή μεταχείριση.

Το άρθρο 6 αναγνωρίζει το δικαίωμα της νομικής προσωπικότητας του ατόμου.

Το άρθρο 7 αναγνωρίζει την ισονομία και την προστασία του νόμου χωρίς διακρίσεις.

Το άρθρο 8 αναγνωρίζει το δικαίωμα άσκησης αποτελεσματικών ένδικων μέσων στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια κατά πράξεων που παραβιάζουν τα δικαιώματα που αναγνωρίζουν στο άτομο το Σύνταγμα και οι νόμοι.

Το άρθρο 9 απαγορεύει την αυθαίρετη σύλληψη, κράτηση ή εξορία.

Το άρθρο 10 αναγνωρίζει το δικαίωμα της εκδίκασης με πλήρη ισότητα, της υπόθεσης κάθε ατόμου, δίκαια και δημοσία από αμερόληπτο και ανεξάρτητο δικαστήριο.

Το άρθρο 11 διακηρύσσει ότι κάθε κατηγορούμενος για ποινικό αδίκημα πρέπει να θεωρείται αθώος έως ότου διαπιστωθεί η ενοχή του σύμφωνα με το νόμο και ότι κανείς δεν θα καταδικάζεται για πράξεις ή παραλείψεις που κατά το χρόνο που τελέστηκαν δεν συνιστούσαν αξιόποιο αδίκημα.

Το άρθρο 12 απαγορεύει τις αυθαίρετες επεμβάσεις στην ιδιωτική ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία, καθώς και τις προσβολές της τιμής και της υπόληψης των ατόμων.

Το άρθρο 13 αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε ατόμου να κυκλοφορεί ελεύθερα και να επιλέγει τον τόπο διαμονής του στο εσωτερικό ενός κράτους καθώς και το δικαίωμα να εγκαταλείπει ο-

Αφغانοί στον δρόμο της προσφυγιάς

ποιαδήποτε χώρα, ακόμη και τη δική του και να επιστρέφει σε αυτήν.

Το άρθρο 14 αναγνωρίζει το δικαίωμα παροχής ασύλου σε άλλη χώρα εκτός περιπτώσεων αδικημάτων ποινικού δικαίου ή ενεργειών αντίθετων προς τις αρχές και το πνεύμα του ΟΗΕ.

Το άρθρο 15 αναγνωρίζει το δικαίωμα σε ιθαγένεια και το δικαίωμα αλλαγής της καθώς και της μη αυθαίρετης στέρησής της.

Το άρθρο 16 αναγνωρίζει το δικαίωμα σύναψης γάμου και δημιουργίας οικογένειας χωρίς διακρίσεις εξαιτίας φυλής, εθνικότητας ή θρησκείας καθώς και το δικαίωμα προστασίας της οικογένειας από το κράτος και την κοινωνία.

Το άρθρο 17 αναγνωρίζει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας και απαγορεύει την αυθαίρετη στέρησή της.

Το άρθρο 18 αναγνωρίζει το δικαίωμα σε κάθε άτομο της ελευθερίας σκέψης, συνείδησης και θρησκείας καθώς και το δικαίωμα αλλαγής θρησκείας ή πίστης και την ελεύθερη άσκησή τους.

Το άρθρο 19 αναγνωρίζει το δικαίωμα της ελευθερίας γνώμης και έκφρασης χωρίς δυσμενείς επιπτώσεις.

Το άρθρο 20 αναγνωρίζει το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι ελεύθερα και για ειρηνικούς σκοπούς, αλλά απαγορεύει τον εξαναγκασμό συμμετοχής σε ορισμένο σωματείο.

Το άρθρο 21 αναγνωρίζει το δικαίωμα συμμετοχής στη διακυβέρνηση της χώρας άμεσα ή έμμεσα, με ελεύθερες εκλογές, αδιάβλητες, με καθολική, ίση και μυστική ψηφοφορία, και το δικαίωμα πρόσληψης σε δημόσιες υπηρεσίες υπό ίσους όρους.

Το άρθρο 22 αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε ατόμου σε κοινωνική προστασία ώστε με εθνική πρωτοβουλία και διεθνή συνεργασία να απολαμβάνει τα απαραίτητα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα για την αξιοπρεπή και ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

Το άρθρο 23 αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε ατόμου να εργάζεται και να επιλέγει ελεύθερα το επάγγελμά του και να έχει δίκαιες και ικανοποιητικές συνθήκες εργασίας με δίκαιη και ικανοποιητική αμοιβή (ίση αμοιβή για ίση εργασία) καθώς και το δικαίωμα προστασίας από την ανεργία.

Το άρθρο 24 αναγνωρίζει το δικαίωμα ανάπαυσης, ελεύθερου χρόνου και περιοδικής άδειας με αποδοχές.

Το άρθρο 25 αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε ατόμου να ζει σε ένα βιοτικό επίπεδο ικανό να εξασφαλίζει στον ίδιο και την οικογένειά του υγεία και ευημερία και ειδικότερα τροφή, ρουχισμό, κατοικία, ιατρική περίθαλψη και τις απαραίτητες κοινωνικές υπη-

Αφιέρωμα

ρεσίες. Επίσης, αναγνωρίζει το δικαίωμα ασφάλισης σε περίπτωση ανεργίας, αρρώστιας, αναπηρίας, χηρείας, γεροντικής ηλικίας κ.λπ. Ειδικότερα, το άρθρο αναφέρεται στο δικαίωμα ειδικής μέριμνας και περίθαλψης της μητέρας και του παιδιού.

Το άρθρο 26 αναγνωρίζει το δικαίωμα στην εκπαίδευση (δωρεάν, τουλάχιστον στη στοιχειώδη και βασική βαθμίδα) και τονίζει ότι η εκπαίδευση πρέπει ν' αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρωπίνης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιακών ελευθεριών.

Το άρθρο 27 αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε ατόμου στη συμμετοχή στην πνευματική ζωή της κοινότητάς του, ν' απολαμβάνει τις καλές τέχνες και να συμμετέχει στην επιστημονική πρόοδο και τα αγαθά της. Επίσης, το ίδιο άρθρο αναφέρει ότι «καθένας έχει το δικαίωμα να προστατεύονται τα ηθικά και υλικά συμφέροντά του που απορρέουν από κάθε είδους επιστημονική, λογοτεχνική ή καλλιτεχνική παραγωγή του».

Το άρθρο 28 αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε ατόμου να συμμετέχει σε μια κοινωνική και διεθνή τάξη μέσα στην οποία τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που κηρύσσει η Διακήρυξη, να μπορούν να πραγματώνονται σε όλη τους την έκταση.

Το άρθρο 29 αναφέρει ότι κάθε άτομο έχει καθήκοντα (είναι το μόνο άρθρο που επισημαίνει αυτή την αλλαγή από δικαιώματα σε καθήκοντα: για στοχαστείτε τα καθήκοντα ν' αποτελούσαν δικαίωμα και τα δικαιώματα καθήκοντα!...) απέναντι στην κοινότητα, μέσα στα πλαίσια της οποίας και μόνον είναι δυνατή η ελεύθερη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, και ότι στην άσκηση των δικαιωμάτων του και στη χρήση των ελευθεριών του κανείς δεν υπόκειται παρά μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από τους νόμους.

Το άρθρο 30 διευκρινίζει ότι καμιά διάταξη της Διακήρυξης δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι παρέχει σ' ένα κράτος, σε μια ομάδα ή σ' ένα άτομο οποιοδήποτε δικαίωμα να επιδιόδετα σε ενέργειες ή να εκτελεί πράξεις που αποβλέπουν στην άρνηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που εξαγγέλλονται σε αυτήν.

Στα 30 αυτά άρθρα ενσωματώνεται το όραμα των πριν 50 χρόνια δημοκρατικά σκεπτόμενων και οραματιστών συντακτών της Διακήρυξης, που έχοντας συνειδητοποιήσει το μέγεθος της φρίκης και της δυστυχίας που προκάλεσε ο Β' ΠΠ, αλλά και γενικότερα την τραγική κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον κόσμο, και ερμηνεύοντας τη θέληση και τις προσδοκίες της συντριπτικής πλειοψηφίας των λαών της Γης και ειδικότερα των δεκάδων εκατομμυρίων ανθρώπων που θυσιάστηκαν στον πόλεμο για την πραγμάτωση κάποιων ιδανικών, μεταξύ των οποίων και ο σεβασμός στα δικαιώματα του ανθρώπου, έστερξαν στο να δώσουν σάρκα και οστά στο όραμα αυτό...

Χάρτης του Αφγανιστάν

Σε αυτό το σημείο, θα ήθελα να επισημάνω ότι στη δεκαετία του '80 η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ αναγνώρισε τα δικαιώματα των λαών στην ειρήνη και το δικαίωμα στην ανάπτυξη (κάποτε, ίσως μιλάμε και για το δικαίωμα του Σύμπαντος!...).

Σήμερα, όμως, μετά από 53 χρόνια ζωής της Διακήρυξης, αν επιχειρήσουμε μια αναφορά σε αυτήν, κάνοντας μια αξιολόγηση του βαθμού επιτυχίας της, του βαθμού εφαρμογής της στον πλανήτη Γη, που κατοικείται από ανθρώπινα όντα προικισμένα, υποτίθεται, με λογική και σοφία, των οποίων, όμως, «ουδέν δεινότερον πέλλει», σίγουρα το ωραίο εκείνο όραμα, που αποτελεί, όπως προείπαμε, «πρότυπο επιτεύγματος», προβάλλει όχι μόνο θαμπό, αλλά δραματικό και ακόμη τραγικό στις πραγματικές του διαστάσεις, όσον αφορά την πραγμάτωσή του...

Ειλικρινά, καθώς ξαναδιάβαζα και αποτύπωνα στο χαρτί ένα-ένα τα άρθρα της Διακήρυξης, ένιωθα να βιώνω μια τραγική αντίφαση, στοχαζόμενος από το ένα μέρος την ομορφιά και τη σοφία των άρθρων που μου προκαλούσαν αίσθημα σαγήνης και ανάτασης, αλλά συνάμα, από το άλλο, ένα αίσθημα πικρίας, απογοήτευσης και αγανάκτησης θωρώντας τη στυγνή εικόνα της σημερινής πραγματικότητας. Πιστεύω δε ότι το ίδιο θα συνέβαινε σε κάθε ειλικρινή και χωρίς παρωπίδες άνθρωπο που θα διάβαζε τα άρθρα της Διακήρυξης και θα σύγκρινε τη θεωρία με την πράξη! Κι επιτρέψτε μου να σας μεταδώσω ακόμη το ποιητικό βίωμα που με συνεπήρε μελετώντας τα άρθρα: Ένωσα, στοχάστηκα, τη Διακήρυξη σαν μια πανέμορφη κόρη -το όραμα- που κρατώντας στα πάλλευκα χέρια και στην αγκαλιά της 30 ωραία δώρα και που στην κάθε κίνησή της τα προσφέρει στον κόσμο ένα-ένα, βάδιζε πάνω από ένα κρυφό ναρκοπέδιο που κάθε φορά εκρήγνυτο τραυματίζοντας την και πλημμυρίζοντας αίματα τα δώρα της... Αυτή είναι η σημερινή εικόνα, η πραγματικότητα, όσον αφορά την εφαρμογή των άρθρων της Διακήρυξης στον κόσμο.

Οι αριθμοί είναι αμείλικτοι. Οποσδήποτε θα ήταν ευχής έργον, αν κάποιος μπορούσε ν' αναλύσει άρθρο προς άρθρο τη Διακήρυξη και ν' αντιπαραθέσει τα υπάρχοντα στοιχεία σχετικά με την εφαρμογή τους, αλλά ένα τέτοιο εγχείρημα θ' απαιτούσε πολύ περισσότερο χώρο. Γι' αυτό θα προσπαθήσω συλλογικά (εξάλλου τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αλληλένδετα και αλληλεξάρτητα) να περιγράψω επιγραμματικά την πραγματικότητα όπως είναι σήμερα: Οι πολεμικές συγκρούσεις, εμφύλιες ή μη, συνεχίζονται καθημερινά με εκατόμβες νεκρούς και ανάπηρους (περίπου 30 εκατομμύρια νεκρούς μετά τον Β' ΠΠ υπό το αδιάφορο βλέμμα ή και τη συνεργασία της διεθνούς κοινότητας, ιδιαίτερα των ισχυρών).

Περιοχές ανεξάρτητων κρατών-μελών του ΟΗΕ, παραμένουν υπό ξένη στρατιωτική κατοχή. Χαρακτηριστική και απαράδεκτη η περίπτωση της Κύπρου, που παρά τις δεκάδες αποφάσεις του ΟΗΕ και της ΕΕ και κατά παράβαση των αποφάσεων αυτών αλλά και άρθρων της Οικουμενικής Διακήρυξης, παραμένει για 27 ολόκληρα χρόνια διαιρεμένη, με το βόρειο τμήμα της υπό ξένη στρατιωτική

κατοχή, ενώ λαοί εκατομμυρίων εξακολουθούν να είναι θύματα στυγνής γενοκτονίας.

Περισσότεροι από 25 εκατομμύρια άνθρωποι, οι πιο πολλοί παιδιά, γέροι και γριές, βρίσκονται ξεριζωμένοι από τα σπίτια και την πατρίδα τους, πρόσφυγες σε ξένες, πολλές φορές αφιλόξενες χώρες.

Το 1999 πέθαναν από την πείνα περισσότερα από 10 εκατομμύρια παιδιά. Τον ίδιο χρόνο οι άνεργοι ξεπέρασαν το 1 δισεκατομμύριο και οι άστεγοι το μισό δισεκατομμύριο. Παράλληλα, δισεκατομμύρια άνθρωποι στερούνται πόσιμο νερό.

Όμως, τον ίδιο χρόνο οι σπατάλες για πολεμικούς εξοπλισμούς ξεπέρασαν το 1 τρισεκατομμύριο δολάρια. Επισημαίνω δε ότι οι κυριότεροι παραγωγοί και έμποροι όπλων είναι οι ισχυρές Δυνάμεις!

Σε πολλές χώρες, μεταξύ των οποίων και σε κάποια υποψήφια για ένταξη στην ΕΕ, συνεχίζονται βασανιστήρια κρατουμένων καθώς και άλλες παραβιάσεις άρθρων της ΟΔΔΑ.

Περίπου 200-250 εκατομμύρια ανήλικα παιδιά αναγκάζονται να εργάζονται, θύματα στυγνής εκμετάλλευσης. Στη Βραζιλία υπολογίζονται να είναι περίπου 45 εκατομμύρια ενώ στις ΗΠΑ περίπου 4,5 εκατομμύρια από τα οποία περίπου 700 χιλιάδες εργάζονται στη λεγόμενη «υπόγεια οικονομία».

Στις χώρες της Ασίας και της Αφρικής, εξαιτίας των συνθηκών που επικρατούν, τα ίδια στοιχεία δεν είναι εύκολο να συγκεντρωθούν. Σημειωτέον, τα περισσότερα είδη παιδικής εργασίας είναι καταναγκαστικά. Όσον αφορά την άλλη σύγχρονη μάστιγα, το πιο βάρβαρο και απάνθρωπο έγκλημα, της εμπορίας μελών σώματος, της οποίας θύματα είναι κυρίως παιδιά, δεν υπάρχουν στοιχεία και τούτο είναι εύλογο, όπως επίσης και για άλλα κρυφά και φοβερά εγκλήματα που γίνονται στον, κατά τα άλλα, «πολιτισμένο κόσμο»!

Μια ακόμη τραγική πτυχή της στυγνής παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι η σεξουαλική εκμετάλλευση ανήλικων παιδιών για την οποία, όμως, η συγκέντρωση στοιχείων, εξαιτίας των δισεκατομμυρίων δολαρίων που αποφέρει σε ορισμένα σκοτεινά κυκλώματα, η υπερβολικά προσοδοφόρα αυτή υπόγεια βιομηχανία δεν είναι εύκολη. Πάντως, η απάνθρωπη αυτή βιομηχανία ανθεί τόσο σε αναπτυσσόμενες χώρες όσο και σε βιομηχανικές. Στις ΗΠΑ υπολογίζεται ότι περισσότερα από 100 χιλιάδες ανήλικα παιδιά πέφτουν θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης, ενώ στις Ινδίες περισσότερα από 450 χιλιάδες.

Και τώρα μερικά ακόμη συγκλονιστικά στοιχεία με εύλογα συμπεράσματα: Η συνολική περιουσία των τριών πλουσιότερων ανθρώπων στον κόσμο ξεπερνά το άθροισμα του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) των 48 λιγότερο αναπτυσσόμενων χωρών! Η περιουσία των 32 πλουσιότερων ανθρώπων στον κόσμο ξεπερνά το ΑΕΠ της Νότιας Αφρικής! Η περιουσία των 84 πλουσιότερων ανθρώπων στον κόσμο ξεπερνά το ΑΕΠ της Κίνας!

Η περιουσία των 225 πλουσιότερων ανθρώπων στον κόσμο ξεπερνά το 1 τρισεκατομμύριο δολάρια! Όμως, λιγότερο από το 4% του ποσού αυτού

αρκεί για την παροχή βασικών κοινωνικών υπηρεσιών σε όλους τους ανθρώπους της Γης!

Οι ετήσιες δαπάνες για διαφημίσεις σε παγκόσμιο επίπεδο έχουν αυξηθεί κατά 700% από το 1950 έως σήμερα και ξεπερνούν τις δαπάνες για την ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας κατά ένα τρίτο. Υπολογίζεται ότι οι δαπάνες για διαφημίσεις στη Β. Αμερική, την Ευρώπη και την Ιαπωνία θα ξεπεράσουν τα 500 δισεκατομμύρια δολάρια το 2000.

Οι αμείλικτοι αυτοί αριθμοί, που ποιητικά θυμίζουν εκπυροσκοπήσεις ενός άορατου εκτελεστικού αποσπάσματος εναντίον των άρθρων της *Οικουμενικής Διακήρυξης*, συνεχίζουν (τα παρακάτω στοιχεία είναι από έκθεση του Ο.Η.Ε. για την ανθρώπινη ανάπτυξη):

– Για τη βασική εκπαίδευση, σε παγκόσμιο επίπεδο, δαπανώνται ετησίως 6 δις δολ.

– Για καλλυντικά, μόνον στις ΗΠΑ, σπαταλώνται 8 δις δολ.

– Για εγκαταστάσεις υγιεινής και άρδευσης, σε παγκόσμιο επίπεδο, 9 δις δολ.

– Για γυναικολογική υγιεινή, σε παγκόσμιο επίπεδο, 12 δις δολ.

– Για αρώματα, στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ, 12 δις δολ.

– Για βασική υγειονομική περίθαλψη και διατροφή, 13 δις δολ.

– Για τροφές κατοικίδιων ζώων, στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ, 17 δις δολ.

– Για επαγγελματική διασκέδαση, στην Ιαπωνία, 35 δις δολ.

– Για τσιγάρα, στην Ευρώπη, 50 δις δολ.

– Για αλκοολούχα ποτά, σε ολόκληρο τον κόσμο, 105 δις δολ.

– Για ναρκωτικά, σε παγκόσμιο επίπεδο, 400 δις δολ.

– Για στρατιωτικές δαπάνες, σε παγκόσμιο επίπεδο, 780 δις δολ.

Είναι ατελείωτος ο κατάλογος των στοιχείων που εύγλωττα αποκαλύπτουν τη φανερή ή άδηλη παραβίαση των άρθρων της *Οικουμενικής Διακήρυξης*. Ο χρόνος δεν μας επιτρέπει να επεκταθούμε και σε άλλους τομείς, την τρομοκρατία, την εγκληματικότητα, τη λαθρομετανάστευση, τη ρύπανση του περιβάλλοντος, το AIDS, τα πυρηνικά και άλλα ατυχήματα, την εγκληματική νοθεία της τροφικής αλυσίδας και ακόμη την ηθική σήψη, τον αμοραλισμό, που σε ένα φαύλο κύκλο στυγνού ανταγωνισμού, «εξουσιομανίας», αλαζονείας και ναρκισσισμού, τραυματίζει καίρια θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα. Δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα σήμερα θυμίζουν μεταφορικά το πορτραίτο του τραγικού Ντόριαν Γκρέυ!...

Όμως, πιστεύω ότι θα είναι παράλειψη αν δεν θίξω επιγραμματικά ένα κεφάλαιο που αποτελεί επικίνδυνο «ταμπού» για τους «ειδικούς», αλλά και για το ευρύτερο κοινό, που εξακολουθεί ηθελημένα ή μη, να ζει στην άγνοια και την αδιαφορία, και για το οποίο, βέβαια, δεν υπάρχουν πάντα διαθέσιμα στοιχεία: Αναφέρομαι στην άδηλη αναξιοκρατία, στον άδηλο κοινωνικό αποκλεισμό ή ρατσισμό, που ευδο-

Αφιέρωμα

κμεί ιδιαίτερα –δυστυχώς– και σε γειτονική μας χώρα καθώς και στον άδηλο παρασιτισμό, την παραοικονομία κ.λπ., που έμμεσα παραβιάζουν και ευτελίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και δυναμιτίζουν την κοινωνική γαλήνη και αρμονία.

Επίσης, θα ήθελα να θίξω ένα ακόμη σοβαρό πρόβλημα που έμμεσα άπτεται των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και από την αντιμετώπιση και εξέλιξη του οποίου εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, και η αντιμετώπιση και εξέλιξη των δικαιωμάτων αυτών: αναφέρομαι στο καίριο πρόβλημα του παγκόσμιου υπερπληθυσμού, της δημογραφικής έκρηξης σε πολλές περιοχές του πλανήτη, που δεν φαίνεται ν' απασχολεί σοβαρά και υπεύθυνα τους αρμοδίους.

Η αλόγιστη, απρογραμματίστη και ασύδοτη αύξηση του πληθυσμού, ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες, προκαλεί πολλά, ποικίλα και αλυσιδωτά προβλήματα με αρνητικές συνέπειες διεθνώς, διότι ήταν –κι αυτό ισχύει για κάθε κοινωνία– το δικαίωμα στη δημιουργία και αναπαραγωγή ζωής, ασκείται όχι από αγάπη, υπευθυνότητα, συναίσθηση των συνεπειών, προγραμματισμό κ.λπ., αλλά από άγνοια, ανευθυνότητα, επιπολαιότητα, ηδονισμό κ.λπ., τότε ικανοποιείται μεν το «δικαίωμα» κάποιων ν' αναπαράγουν το είδος τους, αλλά παραβιάζεται, πολλές φορές, το δικαίωμα των ανθρώπων που έρχονται στον κόσμο. Και είναι όντως περίεργο ότι τα προγράμματα οικογενειακού σχεδιασμού του ΟΗΕ, που έχουν καταρτισθεί εδώ και χρόνια, παραμένουν στα συρτάρια κάποιων κυβερνήσεων και τεχνοκρατών διότι, ίσως, η πληθυσμιακή αύξηση, όποια και όπως συμβαίνει, βολεύει κάποια εμπορικά, κερδοσκοπικά κυκλώματα που επενδύουν στον άνθρωπο, στον οποίο άνθρωπο και με κάθε τρόπο, είτε για παραγωγικά εργαλεία, είτε για «ανάλωση» σε πολεμικές συγκρούσεις, είτε για καταναλωτικό κοινό κάθε φύσης «αγαθών», ιδιαίτερα ναρκωτικών, αλκοολούχων ποτών, για εμπόριο λευκής σαρκός, για σεξουαλική εκμετάλλευση, για εμπόριο μελών σώματος, για πειραματόζωα κ.λπ.

Ποιος μίλησε για ένα διαιωνιζόμενο είδος δουλεμπορίου υπό το αδιάφορο και συνένοχο βλέμμα της πολλές φορές αποχαυνωμένης διεθνούς κοινωνίας;

Ποιος μίλησε για τη μετεξέλιξη της παγκόσμιας κοινωνίας σε τεράστιο ΑΝΘΡΩΠΟΡΥΧΕΙΟ, όταν κάποιιο κερδοσκόποι, μισάνθρωποι, εκμεταλλεύονται τους πολλούς;

Ο νεο-ιμπεριαλισμός έχει εξελιχθεί σε «Λερναία Ύδρα» με συνδυασμό διαφορετικών κεφαλών-αιχμών δόρατος ανάλογα με τις επικρατούσες συνθήκες. Πάντοτε, πάντως, πέραν των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών μέσων, δεσπόζει η στρατιωτική επέμβαση, η οποία προσφέρει και τα μεγαλύτερα κέρδη. Ο πόλεμος Ιράν - Ιράκ (ποιος τον θυμάται;) απέφερε σε κάποιες πολεμικές βιομηχανίες κέρ-

δη 40 δισ. δολ.!... Οι μάγοι του νεο-ιμπεριαλισμού, της «εξουσιομανίας» και της κερδομανίας, σοφίζονται διάφορους τρόπους ανάπτυξης των αγορών τους είτε σε όπλα, είτε σε ναρκωτικά, είτε σε άλλα «αγαθά» του κουτιού της Πανδώρας, στο οποίο κι αυτή ακόμη η ελπίδα έχει εξαφανισθεί και αντικατασταθεί με φρούδες ελπίδες κι υποσχέσεις, που οι διεθνείς προνομιούχοι μοιράζουν δωρεάν και αφειδώς για αποπροσανατολισμό και άλλοθι, θυμίζοντας το περίφημο κάποιου ηγέτη: «Ο δρόμος προς την κόλαση είναι στρωμένος με καλές προθέσεις». Να προσθέσουμε «και με ελπίδες και υποσχέσεις»; Στα πλαίσια της περιβόητης παγκοσμιοποίησης, τα εθνικά σύνορα καταργούνται κι όχι πάντοτε με ειρηνικά, δημοκρατικά μέσα (βλ. Βαλκάνια), αλλά δημιουργούνται νέα με πολλές φορές αόρατα, ηλεκτροφόρα, θανατηφόρα συρματοπλέγματα κοινωνικού αποκλει-

Οι προοπτικές, συνεπώς, είναι απαισιόδοξες, αν δεν υπάρξει σε παγκόσμιο επίπεδο αντίσταση και κινητοποίηση κυβερνήσεων και πολιτών για μια παγκοσμιοποίηση της ανθρωπιάς σαν αντίδοτο της απανθρωπιάς που ήδη επιχειρείται και απειλεί καίρια.

σμού! Και είναι εύλογο –το βλέπουν όλοι όσοι δεν έχουν παρωπίδες και δεν εθελουφλούν– ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν αποκτήσει πλέον διεθνώς επιλεκτικό χαρακτήρα, όπως εξάλλου η ειρήνη, η ανάπτυξη και άλλα ιδανικά, και έχουν μπει στο παγκόσμιο χρηματιστήριο της κερδοσκοπίας. Όποιος έχει ισχύ, οικονομική, πολιτική κ.λπ. τα εξαγοράζει, κι όποιος δεν έχει, υπόκειται σε ποι-

κίλους ευτελισμούς, φοράει αναγκαστικά τις «αλυσίδες», τους «χαλκάδες» της σύγχρονης ηθικής, ψυχολογικής «δουλείας» του κοινωνικού αποκλεισμού. Σε διεθνές επίπεδο, στο Κουβέιτ, στην Αλβανία κ.α. υπήρξε επέμβαση του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, στην Κύπρο όχι!.. Δύο μέτρα και δύο σταθμά!

Νέες μορφές «πολέμου» έχουν περάσει από τα χαρακώματα στα οικοδομικά τετράγωνα των πόλεων, ακόμη και των χωριών και εκπορθούνται οι εθνικές και τοπικές αξίες, παραδόσεις και έθιμα. Οι κοινωνίες μεταβάλλονται σε τεράστια, όπως προαναφέραμε, ΑΝΘΡΩΠΟΡΥΧΕΙΑ, όπου κάποια κερδοσκοπικά, ιμπεριαλιστικά κυκλώματα νεο-τυχοδιωκτών εκμεταλλεύονται απάνθρωπα τους πολλούς μέσα από στρεβλωμένα πολιτικά και νομικά πλαίσια ή με ικανοποιητικά θεωρητικά τέτοια, αλλά όμως με την «αχίλλειο πτέρνα» της έλλειψης αποτελεσματικής υποδομής εφαρμογής και πρόληψης.

Κι αυτό το τραγικό γεγονός το βλέπουμε ακόμη και σε διεθνείς οργανισμούς των οποίων οι διακηρύξεις και αποφάσεις παραμένουν νεκρό γράμμα. Κι όταν με την είσοδο της νέας χιλιετίας, «βομβαρδίζεται» μαζί με τη Γιουγκοσλαβία πολιτικά και οικονομικά κι αυτός τούτος ο ΟΗΕ για να παραλύσει και να μη μπορεί να σταθεί στο ύψος της αποστολής του... Κι όταν και σε άλλα καίρια διεθνή προβλήματα δεν μπορεί να δράσει αποτελεσματικά εξαιτίας της υπονόμευσής του από ισχυρούς παράγοντες της διεθνούς πολιτικής κονίστρας που οφείλουν να τον ενισχύουν!

Για ποια ανθρώπινα δικαιώματα μιλάμε, όταν ακόμη τον 21ο αιώνα χώρες δεκάδων εκατομμυρίων λαού δεν έχουν κρατική οντότητα, όταν ηγέτες εκατομμυρίων λαού, που αγωνίζονται για το στοιχειώδες δικαίωμα της ανεξαρτησίας και αυτοδιάθεσης, αντιμετωπίζονται σαν κοινοί εγκληματίες; Με όλα αυτά δεν πλήττονται, δεν υποφέρουν τα δικαιώματα του ΟΗΕ και της ΕΕ, που δεν αποτελούν άψυχα αντικείμενα, αλλά ζώσες οντότητες 204 κρατών-μελών;

Η διεθνής κοινωνία έχει εγκλωβισθεί σε μια στρατηγική μιας κλίκας ισχυρών πολιτικών, οικονομικών και στρατιωτικών "Προκρούστηδων", στην ουσία παθολογικών ατόμων, οι οποίοι προκειμένου να διατηρήσουν και διαιωνίσουν τα όσα και όποια προνόμια και με όποιο τρόπο, κατά κανόνα ανήθικο και αθέμιτο, απέκτησαν, δεν διστάζουν να αιματοκυλήσουν την ανθρωπότητα... Και θέλω να ρωτήσω: Άραγε τα τόσα εκατομμύρια άνθρωποι που θυσιάστηκαν και οι απόγονοί τους, δεν είχαν δικαιώματα; Γιατί θυσιάστηκαν;

Κι αν η μεγαλύτερη ανθρωποσφαγή του Β' ΠΠ υπήρξε αποτέλεσμα μιας κλίκας παρανοϊκών τύπου Χίτλερ, που ο δημοκρατικός κόσμος κατόρθωσε ν' αντιμετωπίσει με θυσίες τόσων ανθρώπων, σήμερα φαίνεται πως η παρανοϊκότητα έχει αποκτήσει επικίνδυνες διαστάσεις και έχει μεταφερθεί σε κέντρα αποφάσεων στα οποία και πρώην θύματα του Γ' Ράιχ κατά φροϋδικό τρόπο εξήλωσαν τις μεθόδους των θυτών τους!!!

Ποιοι άραγε και πώς θα σώσουν την ανθρωπότητα από τον νεοφασισμό, τον κρυπτοφασισμό της παγκοσμιοποίησης του κοινωνικού αποκλεισμού, του αμοραλισμού, του στυγνού αντικοινωνικού ανταγωνισμού, της κερδολαγνείας, της παραφυσικότητας, με τις όσες και όποιες τραγικές συνέπειες; Και δυστυχώς, η ΟΔΔΑ δεν προβλέπει μέτρα για το επικίνδυνο αυτό φαινόμενο! Οι άνθρωποι έχουν αποπροσανατολισθεί και παγιδευθεί στον ιστό της αράχνης της υλιστικής παραφροσύνης και προχωράνε χωρίς ουσιαστικό σκοπό, χωρίς ιδανικά, απλά σαν τις μαγνητισμένες από κάποιο φως-ψευδαίσθηση πεταλούδες που παγιδεύονται στη φλόγα του...

Ποιοι θα σώσουν την ανθρωπότητα από το νέο ιμπεριαλισμό και ολοκληρωτισμό της φοβίας να λέγεται, να διατρανώνεται η αλήθεια; Και θα ήθελα να επισημάνω ιδιαίτερα τη σημασία, τον κρίσιμο ρόλο των ΜΜΕ, ειδικότερα στις ισχυρές χώρες, όπως ΗΠΑ και Ευρώπη, όπου σε ορισμένες περιπτώσεις παίζουν το ρόλο μηχανισμών αποπροσανατολισμού, εκμαυλισμού και αποχαύνωσης (βλ. βομβαρδισμούς στη Γιουγκοσλαβία).

Και αντί οι ηγέτες να αίρονται στο ύψος των ευθυνών και περιστάσεων και να συνεργάζονται για την επίλυση των καιρίων προβλημάτων, προκαλούν τεχνητές συγκρούσεις και «κατακλυσμούς» για αποπροσανατολισμό και άλλοθι της αβουλίας τους να τα επιλύσουν. Η νοοτροπία του αποκλεισμού έχει αφιονίσει και στρεβλώσει τη συνείδηση πολλών, έχει γίνει καθεστώς...

Μαζί με τους Δίδυμους Πύργους της Ν. Υόρκης καταρρέουν και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Κύριο δε χαρακτηριστικό της εποχής μας –εστιάζω τη χρονική περίοδο στις δυο τελευταίες περιόδους δεκαετιών– είναι ο «θάνατος» των ιδεολογιών στη συνείδηση πολλών, κυρίως ηγετών, η αποψύχωση τους. Οι πολεμοκάπηλοι, παραδημοκρατικοί κύκλοι δεν γνωρίζουν ιδεολογία, ούτε Θεό, ούτε πατρίδα. Το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι ο τζίρος των κερδών τους, ο τζίρος από τις συγκρούσεις, είτε εκτός της δικής τους κυριαρχίας, είτε, σαν τελευταία επιλογή, εντός αυτής. Δεν διστάζουν να τις προκαλέσουν και να αιματοκυλήσουν την ανθρωπότητα. Τύπους σαν τον Χουσεΐν τον Μιλόσεβιτς, τον Λάντεν, ή κάποιους άλλους τους χρησιμοποιούν σαν άλλοθι (Πόσοι, αλήθεια, γνωρίζουν ότι στον Β' ΠΠ, ενώ οι Αμερικανοί στρατιώτες μάχονταν εναντίον των Ναζί, ορισμένοι Αμερικανοί βιομήχανοι και έμποροι όπλων προμήθευαν τον Χίτλερ με αμερικανικά όπλα; Υπάρχουν και άλλα τέτοια περιστατικά και σε άλλες χώρες...).

Μια ακόμη πτυχή του ευρύτερου προβλήματος είναι η μετανάστευση, εσωτερική και εξωτερική. Και για όσους μεν η επιλογή γίνεται με την ελεύθερη βούλησή τους, καλώς. Όμως, για όσους η επιλογή είναι αποτέλεσμα ανάγκης ή καταναγκασμού και αποτυχίας του πολιτικού και κοινωνικού συστήματος, τότε πού πάνε τα δικαιώματα αυτών των ανθρώπων να παραμένουν στη γη τους, στο σπίτι τους, και να ευημερούν; Έχει άραγε ανθρώπινο πρόσωπο η κατ' επίφαση «ελεύθερη» αγορά, η «ελεύθερη» οικονομία, όταν οι άνθρωποι γίνονται αντικείμενα εκμετάλλευσης;

Πολύ έντεχνα οι συντάκτες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μίλησαν για τα δικαιώματα των μεταναστών, των προσφύγων κ.λπ. και κάποιοι ηγέτες κ.ά. κόπτονται δήθεν για τα δικαιώματα αυτά. Όμως για την πολιτική πρόληψης και την πολιτική βούλησης ώστε να μην αναγκάζονται πληθυσμοί να εγκαταλείψουν τη γη των προγόνων τους, τη γη που αγαπάνε, που θέλουν να ζήσουν και να ευημερήσουν, κανένας δεν μιλάει. Συνεπώς, ας πουν την αλήθεια οι διαχει-

Αφιέρωμα

ριστές των διεθνών ζητημάτων: Οι λαοί δεν μετράνε παρά μόνον σε συνάρτηση της εξυπηρέτησης των συμφερόντων κάποιων προνομιούχων κυκλωμάτων.

Ο ανεπανόληπτος Δημοσθένης, πριν 2 χιλιάδες χρόνια είπε εκείνο το σπουδαίο: «Για την κακοδαιμονία της κοινωνίας ευθύνονται οι παρ' αξίαν ευτυχούντες»!

Για ποια ανθρώπινα δικαιώματα μπορούμε να μιλάμε, όταν υπάρχει σοβαρή ανεργία, ιδιαίτερα στους νέους, που σε ορισμένες χώρες, ακόμη και της Ευρώπης, φθάνουν ή ξεπερνάνε το 30%; Όταν οι πολίτες σε πολλές χώρες δεν αισθάνονται ασφαλείς ακόμη και στο σπίτι τους; Όταν ιδιωτικές επιχειρήσεις, πέραν από το έμμεσα εκβιαστικό εξοντωτικό ωράριο εργασίας, δεν προσλαμβάνουν παντρεμένες γυναίκες ή γυναίκες σε κατάσταση εγκυμοσύνης, όταν το φοβερό «ρουσφέτι» εξακολουθεί να υπονομεύει την κοινωνική συνοχή και αρμονία σε κάποιες πολύ γνωστές χώρες, όταν ακόμη και καταξιωμένοι επιστήμονες αντιμετωπίζονται από τα αναξιοκρατικά κομματικά ή συντεχνιακά κατεστημένα και την εξουθενωτική γραφειοκρατία τους ως «εισβολείς» ή «παρείσακτοι», όταν μάλιστα είναι ανένταχτοι και ακέραιοι;

Για ποια ανθρώπινα δικαιώματα μπορούμε να μιλάμε, όταν το υπανάπτυκτο, σαθρό εκπαιδευτικό σύστημα «δολοφονεί» ψυχολογικά και οικονομικά χιλιάδες νέους και τις οικογένειές τους από το άγχος και την οικονομική αφαίμαξη, με σοβαρές επιπτώσεις μακροπρόθεσμα στις χώρες τους, αφού η διαρροή εγκεφάλων και τεράστιων κεφαλαίων δημιουργεί καιρία πλήγματα, τόσο στην προσπάθεια για άρτια υποδομή όλων των επιπέδων εκπαίδευσης, όσο και στο πρόβλημα της αποκέντρωσης, όταν χαρισματοικοί λογοτέχνες κ.ά. δημιουργοί παραμένουν αφανείς, επειδή δεν ανήκουν σε κυκλώματα ή δεν διαθέτουν αρκετά για να εξαγοράσουν την προβολή τους; Ο χώρος δεν μας επιτρέπει να επεκταθούμε...

Και στο σημείο αυτό θα ήθελα να επισημάνω και το ρόλο κάποιων ΜΜΕ, που θα έπρεπε να ονομάζονται *Μέσα Μαζικής Εκπόρευσης ή Εξόντωσης*, με όλη την υποκοιλτούρα με την οποία αφιόνιζον τη νεολαία και διαιωνίζουν έναν αντικοινωνικό παρασιτισμό με τις όποιες αρνητικές συνέπειες. Ποια είναι τα δικαιώματα των λαών στην κρυπτο-φασιστική νοοτροπία κάποιων κερδοσκόπων; Απλά να κλείνουν τον διακόπτη; Πόσοι έχουν τη δύναμη της αντίστασης;

Και ας μου επιτραπεί να επαναλάβω και υπογραμμίσω πως αν τελικά ο πλανήτης Γη καταστραφεί, δεν θα φταίει η τρύπα του όζοντος, αλλά η τρύπα στην ανθρώπινη συνείδηση, ιδιαίτερα των ισχυρών!!!

Συμπερασματικά, λοιπόν, η εικόνα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη νέα χιλιετία προοιωνίζεται σκοτεινή και απεχθής. Παρά τις, σε θεωρητικό περισσότερο επίπεδο, κατακτήσεις, που οφείλονται και στην ΟΔΔΑ, ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα παρουσιάζει μια οπισθοδρόμηση σε πολλούς τομείς, ιδιαίτερα όσον αφορά τον κοινωνικό αποκλεισμό. Ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα επιτυγχάνεται με αριθμητική πρόοδο, ενώ η

παραβίαση με γεωμετρική (κάτι ανάλογο με τον τιμάρημο και τους μισθούς και τις συντάξεις. Οι εργαζόμενοι πρέπει να τρέχουν, ν' αγωνίζονται να προλάβουν! Είναι κι αυτό δικαίωμα!).

Οι προοπτικές, συνεπώς, είναι απαισιόδοξες, αν δεν υπάρξει σε παγκόσμιο επίπεδο αντίσταση και κινητοποίηση κυβερνήσεων και πολιτών για μια παγκοσμιοποίηση της ανθρωπιάς ως αντίδοτο της παγκοσμιοποίησης της απανθρωπιάς που ήδη επιχειρείται και απειλεί καιρία.

Πάντως, αποτελεί παρήγορο σημείο η στάση κάποιων έστω ελάχιστων διανοουμένων, ιδιαίτερα στην Ευρώπη, που φαίνεται να πληθαίνουν, που τολμούν να βροντοφωνάξουν κάποιες αλήθειες, μήπως και προλάβουν το χειρότερο.

Η ανθρωπότητα σήμερα έφθασε στο τραγικό, οριακό σημείο να ζει (στην πραγματικότητα να μισοζεί –για να θυμηθούμε το *Φόνο στη Μητρόπολη* του Τ.Σ. Έλλιοτ) με τον εφιάλτη ενός ολακαυτώματος από κάποια επίθεση με πυρηνικά, χημικά ή βιολογικά όπλα κάποιων παραφρόνων ή θρησκευτικά, ή πολιτικά φανατισμένων, σαν και αυτούς που το συγγό και απάνθρωπο σύστημα του ανταγωνισμού, του κοινωνικού αποκλεισμού και της θεσμοθετημένης πλέον βίας –είτε αυτή εκφράζεται με τη μορφή τρομοκρατίας ή εγκληματικότητας κ.λπ.– εκτρέφει, καθώς και της αλαζονείας, της εξουσιοπάθειας και του ναρκισσισμού, που το ίδιο καλλιεργεί.

Σήμερα η ανθρωπότητα αντιμετωπίζει ένα νέο κίνδυνο, μια νέα μορφή πολέμου, απείρως φρικτότερου, που από τα χαρακώματα έχει μπει στις πόλεις: Τη διεθνή τρομοκρατία, που υπονομεύει και παραβιάζει καιρία τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο νέος εχθρός πλέον βρίσκεται εντός των τειχών όλων των κρατών, και τις «Κερκόπορτες» αυτή τη φορά τις άνοιξαν οι ασυνείδητοι κερδοσκόποι και εξουσιομανείς, αυτοί που παίζουν τη μοίρα της οικουμένης στο «χρηματιστήριο» της παράνοιας...

Το ζητούμενο είναι στην προκειμένη περίπτωση να θεραπευθούν τα γενεσιουργά αίτια, και αυτά είναι, κυρίως, η άγνοια, ο θρησκευτικός και πολιτικός φανατισμός, η πείνα, η φτώχεια, ο κοινωνικός αποκλεισμός και η παθολογία που πολλές φορές αυτά προκαλούν.

Και εκείνο, συνεπώς, που απαιτείται επείγοντως και επιτακτικά είναι η ενεργοποίηση και δραστηριοποίηση της διεθνούς κοινότητας και πρώτιστα του Συστήματος του ΟΗΕ, το οποίο διαθέτει τη θεσμική, διοικητική, πολιτική κ.λπ. υποδομή για την αντιμετώπιση της διεθνούς τρομοκρατίας, των γενεσιουργών αιτιών της καθώς και όλων των καιρίων προβλημάτων που ταλανίζουν την ανθρωπότητα. Η λύση κλειδί είναι η πολιτική βούληση των ηγετών των χωρών, ιδιαίτερα των ισχυρών, να ενισχύσουν αυτό το Σύστημα για να υπάρξει πλέον η «κάθαρση» –όχι από «μηχανής Θεού», αλλά από τους ίδιους τους ανθρώπους, αν θέλουν να συνεχίσει η ανθρωπότητα να ζει πολιτισμένα και ανθρώπινα! Αισιοδοξία, συνεπώς, ναι, αλλά με ρεαλιστική αγωνιστικότητα!

Η Βουλγαρική κοινωνία και η μουσουλμανική μειονότητα σήμερα

Του Φάνη Μαλκίδη*

Η Βουλγαρία σήμερα έχει πληθυσμό 8 εκατομμυρίων, εκ των οποίων υπολογίζεται ότι το 10% είναι μουσουλμάνοι. Αμέσως μετά τη βουλγαρική κρατική συγκρότηση το 1878 οι Τούρκοι μουσουλμάνοι αποτελούσαν το 20% του πληθυσμού, ενώ μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ο αριθμός μειώθηκε στο 10%. Η απογραφή της 4ης Δεκεμβρίου του 1992, η οποία είναι και η τελευταία μετά από αυτήν του 1975 που πραγματοποιήθηκε επί κομμουνιστικού καθεστώτος, έδειξε ότι ο αριθμός παρέμεινε σταθερός. Βεβαίως αυτό το μέγεθος συμπεριλαμβάνει και τους Ρομ, περίπου 800.000 άτομα¹ που στις απογραφές δηλώνουν Βούλγαροι, Τούρκοι, ή Βλάχοι, και τους Πομάκους στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα. Οι τελευταίοι είναι από 150.000 έως 200.000².

Οι Τούρκοι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι οι Τούρκοι της Βουλγαρίας βρέθηκαν εκεί μετά τη μεταφορά τους από την Ανατολία εδώ και αιώνες και θα πρέπει να βοηθηθούν με κάθε τρόπο από το επίσημο κράτος³. Αυτό ήταν το στίγμα της πολιτικής απάντησης της Τουρκίας μετά την κρατική βουλγαρική προσπάθεια για αφομοίωση των μουσουλμάνων. Είχαν προηγηθεί και ακολουθήσει τουρκικές ενέργειες για την υποδοχή των μουσουλμάνων που εκδιώκονταν από τη Βουλγαρία, διευκόλυνση της έκδοσης βίζας, εκπαιδευτικές υποτροφίες, εύρεση εργασίας.

Η βουλγαρική πολιτική και οι μουσουλμάνοι

Από το τέλος της δεκαετίας του 1970 μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1980, μία από τις προτεραιότητες της πολιτικής του Κομμουνιστικού Κόμματος της Βουλγαρίας ήταν να παράγει «επιστημονικές θεωρίες» για τη βουλγαρική καταγωγή όλων των μουσουλμανικών πληθυσμών που ζούσαν στα κρατικά όρια. Προς αυτήν την κατεύθυνση της «διαδικασίας αναμόρφωσης ή αναγεννησιακής διαδικασίας», όπως ονομάστηκε, κινήθηκαν επιστήμονες και ειδικοί στην ιστορία, στη λαογραφία, στην εθνογραφία της οθωμανικής περιόδου, ενώ σημαντικό, αν όχι πρωταγωνιστικό, μέρος αυτής της πολιτικής ήταν η αλλαγή των επιθέτων και ονομάτων, στο πλαίσιο αλλαγής της εθνικής και πολιτιστικής ταυτότητας πλέον του ενός εκατομμυρίου ατόμων. Ο αθλητής Σουλεϊμάνογλου είναι μια σχετική περίπτωση που μετά τη φυγή του στην Τουρκία απέκτησε το αρχικό του όνομα, όπως και την τουρκική υπηκοότητα και με αυτά συμμετείχε σε Ολυμπιακούς και άλλους αγώνες. Στο πλαίσιο της βουλγαρικής πολιτικής, που στηρίχθηκε σε στρατιωτικές και αστυνομικές δυνάμεις αλλά και στο καλά οργανωμένο δίκτυο πληροφοριοδοτών, οι μουσουλμάνοι της χώρας έλαβαν νέες ταυτότητες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μέλη οικογενειών είχαν διαφορετικό πατρώνυμο, ενώ δεν

έλειψαν και οι εφαρμογές αυτών των πολιτικών και σε νεκρούς. Η τελευταία πράξη αυτής της πολιτικής εμφανίστηκε το καλοκαίρι του 1989, όταν 350.000 μουσουλμάνοι της έφυγαν προς την Τουρκία, ορισμένοι από αυτούς με βίαιο τρόπο, αφού ο Ζίβκοφ τους είχε απελάσει με την κατηγορία του μειωμένου πατριωτικού αισθήματος. Οι μισοί περίπου από αυτούς επέστρεψαν στη Βουλγαρία μετά την πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος⁴.

Η οικονομική όμως κατάσταση, η συνεχής αύξηση των τιμών των βασικών καταναλωτικών αγαθών, η ανεργία και οι χαμηλοί μισθοί ώθησαν πολλούς από τους μουσουλμάνους να κατευθυνθούν εκ νέου στην Τουρκία, αναζητώντας καλύτερη τύχη. Υπολογίζεται ότι 30.000 έως 60.000 άτομα έφυγαν στο διάστημα επτά ετών, από το 1992 έως το 1999. Η πολιτική αυτή είχε ως αποτέλεσμα να συγκροτηθεί μία αντιπολίτευση το 1989 που συνδεόταν τόσο με πολιτικούς δεσμούς κινήματος ενάντια στις καταπίεσεις του καθεστώτος που αφορούσε τα βασικά πολιτικά δικαιώματα και ελευθερίες, αλλά και στην καταπίεση των μουσουλμάνων που είχε σαφείς εθνικές διαστάσεις. Το κομμουνιστικό καθεστώς όλα αυτά τα χρόνια για να αντιδράσει και να προτάξει μια άλλη πολιτική, επικαλέστηκε την κατάσταση ειρηνικής συνύπαρξης και συνεργασίας, αλληλοκατανόησης και σεβασμού που κυριάρχησε στη διακυβέρνηση επί Κομμουνιστικού Κόμματος, σε αντίθεση με την περίοδο της οθωμανικής κατοχής όπου η καταπίεση ήταν το κυρίαρχο χαρακτηριστικό. Τα τρία στάδια της βουλγαρικής κρατικής συγκρότησης, 1878-1944, από την επικράτηση του κομμουνιστικού κόμματος μέχρι την πτώση του το 1989 και από αυτό το έτος μέχρι σήμερα, η πολιτική σχετικά με τις μειονότητες και ιδιαίτερα με τους Τούρκους μουσουλμάνους, χαρακτηρίζεται από έλλειψη συγκεκριμένων μέτρων προς την καλύτερευση της κατάστασής τους, από μεγάλα κατά καιρούς μεταναστευτικά κύματα προς την Τουρκία και από εντάσεις που τροφοδοτούνται από τις κινήσεις των προσκείμενων προς την Τουρκία κομμάτων. Στη δεκαετία του 1920 και του 1930 τα δημοτικά σχολεία όπου φοιτούσαν Τούρκοι υποχρεώθηκαν να κλείσουν. Το δικτατορικό καθεστώς του 1934 επαναφέρει την αραβική γραφή στα τουρκόφωνα έντυπα και απαγορεύει τη λατινική. Το ρεύμα της μετανάστευσης επαναλήφθηκε το 1950-1951 και από τις αρχές της δεκαετίας του 1950 το κομμουνιστικό καθεστώς υιοθετεί μία πολιτική με στόχο την αφομοίωση⁵. Το βουλγαρικό όμως μοντέλο συμβίωσης της κυρίαρχης ομάδας και των μειονοτήτων δεν ακολούθησε τα βίαια χαρακτηριστικά τα οποία εμφανίστηκαν στο χώρο της Χερσονήσου του Αίμου, όπου οι εθνοτικές και άλλες διαφορές ήταν

* Δρ. Κοινωνιολογίας

το κυρίαρχο γνώρισμά τους μετά τις καθεστωτικές αλλαγές⁶. Κατά μία άποψη αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι στη βουλγαρική κοινωνία διατηρούνται περισσότερο οι αγροτικές παρά οι βιομηχανικές δομές, με αποτέλεσμα στις αγροτικές κοινωνίες να μην υπάρχει συγχώνευση ανάμεσα στην κουλτούρα και την πολιτική που αποτελεί την ουσία του εθνικισμού⁷, ενώ ο αγροτικός πληθυσμός παραμένει πιο απομονωμένος και δυσκίνητος⁸.

Οι διώξεις των μουσουλμάνων του 1989 προέκυψαν από την ανάγκη της τότε άρχουσας πολιτικής τάξης να επιβιώσει και η διαδικασία αναμόρφωσης, όπως ονομάστηκε, δεν είχε ούτε ως αφορμή, ούτε ως αποτέλεσμα βίαιες εθνικές συγκρούσεις μεταξύ των κοινοτήτων στο βουλγαρικό χώρο. Αυτές οι πράξεις βρήκαν ανταπόκριση από τα στελέχη του *Κομμουνιστικού Κόμματος* που υπήρχαν πάρα πολλά στους χώρους διαβίωσης των μουσουλμάνων, προσδοκώντας οφέλη πολιτικά και υλικά. Η επίσημη Τουρκία αντέδρασε και επέτρεψε για πρώτη φορά τα συλλαλητήρια μετά το πραξικόπημα του 1982 και το πλήθος επευφημούσε τους λόγους του Οζάλ για προέλαση εναντίον της Σόφιας.

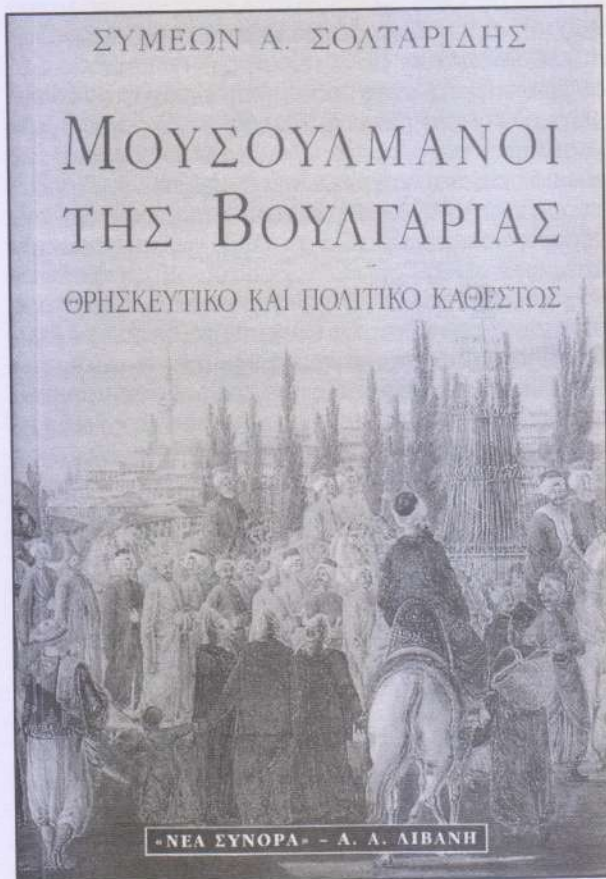
Οι συνθήκες μετά το 1989

Με την αλλαγή του πολιτικού σκηνικού το 1989 η αντιπολίτευση που προσδοκούσε την ανάληψη της εξουσίας, αποδείχθηκε ενωμένη στο ζήτημα της προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που παραβιάζονταν στις μουσουλμανικές κοινότητες της Βουλγαρίας και δεν επέδειξε τόσο έντονα αντικομμουνι-

στικά και αντισοβιετικά χαρακτηριστικά όπως αλλού. Η καταπίεση στη Βουλγαρία είχε περισσότερο συλλογικά χαρακτηριστικά παρά ατομικά, όπως συνέβη αλλού. Στόχευε, δηλαδή, στο σύνολο του βουλγαρικού λαού και συμπεριέλαβε μετά από ένα χρονικό διάστημα και τους μουσουλμάνους. Η βουλγαρική περίπτωση διαφέρει από τις αντίστοιχες που εμφανίστηκαν στις χώρες του ανατολικού μπλοκ, αφού η Βουλγαρία ήταν η πιο πιστή σύμμαχος των Σοβιετικών. Είχε προηγηθεί η θερμή υποδοχή των ναζιστικών στρατευμάτων, ίδια με αυτή των σοβιετικών στρατευμάτων το 1944, ενώ τα αντικομμουνιστικά συνθήματα και οι κινήσεις με την πτώση του τείχους του Βερολίνου, αποδείχθηκαν το ίδιο ισχυρά με τα φιλοκομμουνιστικά συνθήματα του 1944 υπέρ του «Πατριωτικού Μετώπου»⁹. Οι αλλαγές στην πολιτική σκηνή της Βουλγαρίας του 1989 εμφανίστηκαν και με την αναγνώριση ενός κόμματος συγκροτημένου σε εθνική βάση, του *Τουρκικού Εθνικού Κόμματος Κινήματος για τα Δικαιώματα και τις Ελευθερίες (DPS-MDL)*, παρ' ότι το σύνταγμα και ο νόμος απαγόρευαν τις πολιτικές κινήσεις που έχουν ιδρυθεί σε εθνική βάση. Το συγκεκριμένο κόμμα παρ' ότι λειτούργησε για πρώτη φορά σ' ένα νέο πολιτικό-πολυκομματικό και σχετικά ελεύθερο περιβάλλον, είχε μία διαδρομή, μία παράδοση και ένα πρόγραμμα, που του επέτρεπαν να λειτουργεί καλύτερα. Διέθετε ήδη εδώ και χρόνια παράνομες δομές, που είχαν καταφέρει να παρουσιάσουν μία μορφή «αντίστασης» στη διαδικασία αναμόρφωσης που είχε υλοποιήσει το προηγούμενο βουλγαρικό καθεστώς.

Η κυβέρνηση του Συμεών και η μουσουλμανική μειονότητα σήμερα

Η σημερινή βουλγαρική κοινωνία αντιμετωπίζει όλα τα προβλήματα που έχουν εμφανιστεί στο χώρο της Ανατολικής Ευρώπης, ακόμη όμως πιο οξυμμένα¹⁰. Η μουσουλμανική κοινωνία αντιμετωπίζει ακόμη πιο μεγαλύτερα προβλήματα σχετικά με την ανεργία και την οικονομική κρίση. Η κρατική αλλαγή και η πτώση του καθεστώτος αποδιοργάνωσε τον κοινωνικό ιστό ιδιαίτερα στους πολύ σημαντικούς τομείς της υγείας, της παιδείας, του πολιτισμού και των υποδομών. Το κατώτερο επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης και η μικρή κινητικότητα της εδω και αιώνες αγροτικής μουσουλμανικής κοινότητας, τη φέρνει σε ακόμα πιο μειονεκτική θέση. Οι ιδιωτικοποιήσεις και τα άλλα μέτρα που έθεσε ως προϋπόθεση η Δύση (ΗΠΑ, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και Ευρωπαϊκή Ένωση) προκειμένου στο εγγύς μέλλον να ενταχθεί η χώρα στους διεθνείς οικονομικούς και πολιτικούς θεσμούς, αύξησαν ακόμη περισσότερο την οικονομική και κοινωνική απομόνωσή της. Το *DPS-MDL*, παρ' ότι συμμετείχε στη διακυβέρνηση της χώρας, αφού ήταν βασικό μέλος του συνασπισμού που ήταν στην εξουσία το 1992, και είχε πολλούς εκπροσώπους στην αυτοδιοίκηση –πάνω από 1000 δημοτικούς συμβούλους, 20 δημάρχους και 650 κοινοτάρχες– δεν μπόρεσε να επιλύσει αυτά, όπως και άλλα σημαντικά προβλήματα. Υποστηρίζεται ότι παρά το γεγονός ότι υπήρχε καθοριστική συμμετοχή

της τουρκικής μουσουλμανικής κοινότητας στο κεντρικό βουλγαρικό πολιτικό σκηνικό, εντούτοις η νέα βουλγαρική πολιτική ελίτ συνεχίζει ν' αντιμετωπίζει τους μουσουλμάνους ως ψηφοφόρους παρά ως συμμάχους και εταίρους στην προσπάθεια που καταβάλλει η χώρα. Ζήτημα που εμφανίστηκε και στις πρόσφατες εκλογές, όπου πλειοψήφησε ο έκπτωτος μονάρχης Συμεών. Η διαπίστωση αυτή ισχύει και για τους Ρομ, οι οποίοι αποκτούν σημασία μόνο κατά την προεκλογική περίοδο. Από την άλλη, τα μειονοτικά δικαιώματα που προβάλλει το κόμμα των μουσουλμάνων δεν αποτελούν παρά στοιχείο διασφάλισης της πολιτικής του επιβίωσης. Η έλευση, ωστόσο, του Συμεών στη βουλγαρική πολιτική ζωή, ανέδειξε νέα ζητήματα σχετικά με τους Τούρκους και τους μουσουλμάνους της χώρας. Ο Συμεών, γόνος του βασιλικού οίκου Σαξ Κόμπουργκ Γκότα και συγγενής της βασίλισσας Ελισάβετ Β' της Βρετανίας, στέφθηκε βασιλιάς της Βουλγαρίας σε ηλικία έξι ετών το 1943 μετά το θάνατο του πατέρα του, βασιλιά Μπόρις, εν μέσω του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Έχασε τον θρόνο του με το δημοψήφισμα του 1946. Ήταν μόλις εννέα ετών όταν εξαναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη χώρα και να μεταβεί μαζί με τη μητέρα του, τη βασίλισσα Ιωάννα, στην Αίγυπτο, ενώ το 1951, η ισπανική κυβέρνηση τους παρέσχε άσυλο.

Με τη στήριξη των συγγενών του, ο Συμεών σπούδασε οικονομικά και εγκαταστάθηκε ως επιχειρηματίας στην Ισπανία. Εκεί διετέλεσε επί 13 χρόνια πρόεδρος της θυγατρικής της Thomson CSF, γαλλικής εταιρείας κατασκευής ηλεκτρονικού υλικού, που σήμερα έχει μετονομαστεί σε Thales SA. Εργάστηκε επίσης, ως σύμβουλος επιχειρήσεων στην Ευρώπη και στην Αφρική, αναπτύσσοντας σχέσεις με ηγετικές φυσιογνωμίες του κόσμου των επιχειρήσεων, τις οποίες πολλοί ελπίζουν ότι θα μπορέσει να χρησιμοποιήσει για να προσελκύσει κεφάλαια στη Βουλγαρία. Μιλάει πολλές γλώσσες και βεβαίως βουλγαρικά, αν και το λεξιλόγιό του περιέχει αρκετές «πεπαλαιωμένες» λέξεις. Νυμφεύθηκε την Ισπανίδα αριστοκράτισσα Μαργαρίτα, αλλά πιστός πάντα στη βασιλική κληρονομιά του έδωσε στα πέντε παιδιά του – τέσσερις γιους και μια κόρη – βουλγαρικά ονόματα. Ο 64χρονος Συμεών επέστρεψε για πρώτη φορά στη Βουλγαρία το 1996 μετά την πτώση του Κομμουνισμού, σε μια περίοδο που η χώρα αγωνιζόταν να ξεπεράσει δεινή οικονομική κρίση¹¹. Στις 3 Μαΐου του 2001, η εκλογική επιτροπή της χώρας θα πάρει μία απόφαση-κλειδί για την πολιτική ζωή, επιτρέποντας στον Συμεών να συμμετάσχει στις βουλευτικές εκλογές της 17ης Ιουνίου. Ήταν ουσιαστικά μία ανατροπή του πολιτικού σκηνικού, δεδομένου ότι το κόμμα του Συμεών ήταν το δημοφιλέστερο απ' όλα όσα κυβέρνησαν τη χώρα την τελευταία δεκαετία. Με μια ομάδα νεαρών συνεργατών, με πλούσια εμπειρία στους σύγχρονους τομείς οικονομικής δράσης, όπως οι τράπεζες και τα χρηματιστήρια, με προσωπικό πλούτο που εγγυάται την αξιοπιστία τους και απομακρύνει τον κίνδυνο της διαφθοράς, ο Συμεών ερχόταν ως ο σωτήρας της δεινοπαθούσας Βουλγαρίας.

Σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις, το Εθνικό Κίνημα του Συμεών συγκέντρωσε την προτίμηση του

35% των εκλογέων, έναντι μόλις 18% της κυβέρνησας Ένωσης Δημοκρατικών Δυνάμεων και 17% του πρώην Κομμουνιστικού και νυν Σοσιαλιστικού Κόμματος. Το ζήτημα της υποψηφιότητας του Συμεών βρισκόταν στο επίκεντρο της βουλγαρικής πολιτικής ζωής, καθώς η εκλογική επιτροπή αρνούνταν να δώσει την έγκρισή της, επικαλούμενη παρατυπίες στην οργάνωση του κόμματος. Τελικά ο Συμεών αναγκάστηκε να συνασπιστεί με δύο μικρούς πολιτικούς σχηματισμούς, το Κόμμα Βουλγάρων Γυναίκων και το Κίνημα Εθνικής Παλιγγενεσίας, κρατώντας όμως το όνομα του κόμματός του.

Οι προεκλογικές εξαγγελίες του Συμεών ήταν η προσέλκυση ξένων επενδύσεων και η καταπολέμηση της φτώχειας στη χώρα μέσα σε 800 ημέρες, αποτέλεσμα και των σκληρών οικονομικών μεταρρυθμίσεων που είχε επιβάλει ο πρωθυπουργός Ιβάν Κοστόφ. Τα μέτρα είχαν οδηγήσει σε κάθετη πτώση το βιοτικό επίπεδο των Βουλγάρων, χωρίς ν' αποφέρουν τ' αναμενόμενα οφέλη. Επίσης, αλλεπάλληλα σκάνδαλα διαφθοράς είχαν πλήξει κορυφαία στελέχη της κυβέρνησής του, εντείνοντας την απογοήτευση των λαϊκών στρωμάτων και δημιουργώντας την εντύπωση ότι οι κυβερνώντες εκμεταλλεύονται τις θυσίες τους. Ο Συμεών τόνιζε ότι «το επίκεντρο της οικονομικής πολιτικής πρέπει ν' αλλάξει αμέσως. Ήρθε η ώρα να βάλουμε τους ανθρώπους στην πρώτη θέση, πάνω απ' οτιδήποτε άλλο. Η πολιτική που περιγράφεται στο πρόγραμμά μας έχει στόχο ν' ανεβάσει το βιοτικό επίπεδο». Επίσης, το Εθνικό Κίνημα και ο πρώην βασιλιάς τάχθηκαν υπέρ της ένταξης της χώρας τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ, και δεσμεύθηκαν να πατάξουν τη διαφθορά και να προσελκύσουν επενδύσεις από το εξωτερικό. Ταυτόχρονα, όμως, έδωσαν φιλολαϊκές υποσχέσεις στο κοινωνικό πεδίο.

Μετά τη νίκη του κόμματός του στις εκλογές της 17ης Ιουνίου που απέσπασε 120 από τις 240 έδρες του βουλγαρικού Κοινοβουλίου, ο Συμεών, αποδέχθηκε την πρόταση της κοινοβουλευτικής ομάδας του Εθνικού Κινήματος, ν' αναλάβει καθήκοντα πρωθυπουργού, η οποία και έλαβε ψήφο εμπιστοσύνης στη Βουλή, την 24η Ιουλίου, αφού συνεργάστηκε με το Κίνημα για τα Δικαιώματα και τις Ελευθερίες της τουρκικής μειονότητας, που απέσπασε 21 έδρες. Η συνεργασία αυτή αναστάτωσε το κόμμα του UDF, του χαμένου των εκλογών. «Επικίνδυνη» χαρακτήρισε τη συμμετοχή του κόμματος της τουρκικής μειονότητας στη βουλγαρική κυβέρνηση αφού «για πρώτη φορά ένα κόμμα που εκπροσωπεί μια εθνότητα αναμένεται να λάβει μέρος στην κυβέρνηση», δήλωσε ο Ντιμίταρ Αμπαντζιέφ, αντιπρόεδρος του κεντροδεξιού UDF. Και συμπλήρωσε ότι «αυτό δεν είναι απαραίτητα κακό, είναι όμως καινούργιο και μια τέτοια αλλαγή ενέχει κινδύνους». Το σύνολο των Βουλγάρων πολιτικών έχει την πεποίθηση ότι το μειονοτικό κόμμα καθοδηγείται πλήρως από την Άγκυρα, μάλιστα όσο ήταν στην κυβέρνηση, αρνήθηκε να συμπεριλάβει την αναγνώριση των μειονοτήτων στο σύνταγμα. Ο Συμεών από την άλλη, διακήρυξε ότι «έφθασε η ώρα ν' αναγνωριστεί ο πολυπολιτισμικός χαρακτήρας

της Βουλγαρίας και να ξεφύγει η χώρα από τη βαλκανική πραγματικότητα των εθνοτικών ανταγωνισμών». Από την άλλη, τα στελέχη του μειονοτικού κόμματος, κατήγγειλαν ότι η δεξιά συνεχίζει να τους θέτει εμπόδια ακόμη και μετά την εκλογική τους ήττα. «Το UDF προσπαθεί να σπείρει την καχυποψία στις συνομιλίες μας με τον Συμεών για τη διαμόρφωση κυβερνητικού συνασπισμού», δήλωσε ο αξιωματούχος του κόμματος Γιουνάλ Λουγιουφτί.

Η νέα βουλγαρική κυβέρνηση ήταν τελικά σύμπραξη νεαρών τεχνοκρατών και εκπροσώπων και της τουρκικής μειονότητας, οι οποίοι θα μετάσχουν για πρώτη φορά στη διακυβέρνηση της χώρας, όπως σχεδιάζει ο Συμεών της Βουλγαρίας. Το Εθνικό Κίνημα του Συμεών Β' και το Κίνημα για τα Δικαιώματα και τις Ελευθερίες (ΚΔΕ), συνήψε συμφωνία συνεργασίας. «Είναι σημαντικό για τη χώρα να κυβερνάται από ευρύ συνασπισμό», δήλωσε ο Συμεών, ενώ ο ηγέτης του ΚΔΕ, Αχμέντ Ντογκάν, επισήμανε ότι «η σημερινή μέρα θα μείνει στη νεότερη ιστορία της χώρας. Διάλογος, ανοχή και νέο πολιτικό ύφος δημιουργούν μεγάλες προσδοκίες για τη Βουλγαρία. Νομίζω ότι η νέα κυβέρνηση θα μπορέσει να εφαρμόσει πλήρως το πρόγραμμά της»¹². Σε κοινή δήλωση που ακολούθησε μετά την υπογραφή της συμφωνίας, οι δύο εταίροι υποσχέθηκαν να εργαστούν για την καταπολέμηση της διαφθοράς στη Βουλγαρία, να σταθεροποιήσουν την οικονομία και να συνεχίσουν τις προσπάθειες για ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ.

Στη νέα κυβέρνηση το υπουργείο Εξωτερικών ανέλαβε ο Σολομόν Πάσι¹³, ηγέτης της μη κυβερνητικής οργάνωσης Οι φίλοι ένωσης της Βουλγαρίας με το ΝΑΤΟ, το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας ο ηλικίας 31 χρόνων Νικολάι Βασίλιεφ, ειδήμονας στα τραπεζικά και με τετραετή θητεία στη Lazard Capital Markets του Λονδίνου, και το υπουργείο Οικονομικών ο Μίλεν Βέτσεφ, 35 χρόνων, που έχει εργαστεί στη Merrill Lynch επίσης στη βρετανική πρωτεύουσα. Το κόμμα της τουρκικής μειονότητας έλαβε δύο υπουργικούς θώκους με αντίστοιχα στελέχη, έναν επικεφαλής του υπουργείου Γεωργίας κι έναν άνευ χαρτοφυλακίου, καθώς και επτά υφυπουργούς, εκ των οποίων ο ένας στο Εθνικής Άμυνας. Αν και η νέα προσφορά δεν ικανοποίησε πλήρως το κόμμα, εντούτοις είναι κατά πολύ καλύτερη από την αρχικώς προτεινόμενη για έναν υπουργό και τρεις υφυπουργούς. Το Κίνημα για τα Δικαιώματα και τις Ελευθερίες ήλπιζε στην εξασφάλιση αντιπροέδρου της κυβέρνησης και περιφερειακού διοικητή στο Κίρτζαλι, όπου βρίσκεται συγκεντρωμένο το τουρκικό στοιχείο.

Κύριος άξονας της εξωτερικής πολιτικής της νέας κυβέρνησης παραμένει η ενταξιακή πορεία της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ. Σχετικά με το πρώτο, ο αρμόδιος επί του θέματος επίτροπος της ΕΕ Γκρίντε Φερχόιγκεν, στη διάρκεια του συνεδρίου των Γερμανών πρέσβων στο Βερολίνο, δήλωσε ότι δεν εκρίθησαν έτοιμες η Βουλγαρία και η Ρουμανία, με τις οποίες βρίσκεται ήδη σε διαπραγματεύσεις η Ευρωπαϊκή Ένωση. Όσον αφορά το δεύτερο, η Βουλγαρία εντάσσεται επισήμως στις

υποψήφιος για ένταξη στο Βορειοατλαντικό Σύμφωνο, αφού σε διάφορες περιόδους (επέμβαση στο Κοσσυφοπέδιο και τη Γιουγκοσλαβία) επέδειξε συνεργασία με το ΝΑΤΟ. Στον οικονομικό τομέα, τη δυσαρέσκεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) για την απόφαση της κυβέρνησης της Βουλγαρίας ν' αυξήσει από την 1η Οκτωβρίου τον κατώτατο εργατικό μισθό από 85 στα 100 λέβα (100 γερμανικά μάρκα), εξέφρασε ο Τζέραλντ Σιφ, επικεφαλής της αποστολής του ΔΝΤ που επισκέπτεται αυτές τις ημέρες τη Σόφια. Σύμφωνα με τον Σιφ, σε μια περίοδο υψηλής ανεργίας, όπως αυτή που διανύει η Βουλγαρία, η απόφαση της κυβέρνησης του Συμεών σημαίνει αύξηση των δαπανών και δυσκολίες στην επίτευξη ενός ισορροπημένου ισοζυγίου. Ο υπουργός Οικονομικών της Βουλγαρίας Μίλεν Βέτσεφ, από την πλευρά του, δικαιολόγησε την απόφαση για την πρόθεση της κυβέρνησης να βελτιώσει το βιοτικό επίπεδο πολλών κατοίκων της χώρας και τόνισε ότι οι δαπάνες από τον κρατικό προϋπολογισμό για την αύξηση του κατώτατου εργατικού μισθού θ' αντισταθμιστούν με έσοδα από άλλες πηγές. Ο Βέτσεφ εξέφρασε την πεποίθησή του ότι το θέμα αυτό δεν θα εμποδίσει τη σύναψη συμφωνίας Βουλγαρίας - Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, μέχρι το τέλος του έτους¹⁴.

Οι σχέσεις με την Τουρκία σήμερα

Το ζήτημα που προκύπτει μετά τις εκλογές της 17ης Ιουλίου και το σχηματισμό της νέας κυβέρνησης με τη σύμπραξη των Τούρκων, είναι εάν προμηνύεται μία νέα πιο δυναμική ανάπτυξη των σχέσεων φιλίας Σόφιας - Άγκυρας. Την πρώτη επίσημη συνάντησή του ο νέος Βούλγαρος πρωθυπουργός την πραγματοποίησε με τον πρόεδρο του Κόμματος της Μητέρας Πατρίδας της Τουρκίας Μεσούτ Γιλμάζ, ο οποίος συναντήθηκε και με τον πρόεδρο του Κινήματος για την Ελευθερία της τουρκικής μειονότητας Αχμέτ Ντογκάν¹⁵.

Ο αντιπρόεδρος της τουρκικής κυβέρνησης και υπεύθυνος για τις ευρωπαϊκές υποθέσεις Μεσούτ Γιλμάζ επισκέφθηκε τη Βουλγαρία, για να παρακολουθήσει τον προκριματικό αγώνα της τουρκικής ομάδας Γαλατά-Σαράι με τη βουλγαρική Λέφσκι, στα πλαίσια του κυπέλλου ΟΥΕΦΑ. Ο Γιλμάζ όμως δεν παρέλειψε να συνδυάσει «το τερπνόν μετά του ωφελίμου», ασκώντας πίεση στους Βούλγαρους αρμόδιους να επισπεύσουν την επίλυση των διαφορών του βουλγαρικού Δημοσίου με τον μεγάλο τουρκικό όμιλο της Τζεϊλάν σχετικά με την υλοποίηση σημαντικών έργων υποδομής στη χώρα έναντι εξαγωγών ρεύματος από τη Βουλγαρία. Από την πλευρά του, ο πρόεδρος του ΚΔΕ Αχμέτ Ντογκάν, αναγκάστηκε να διαψεύσει προσωπικά τις επίμαχες δηλώσεις κορυφαίου στελέχους του κόμματός του για την «ανάγκη» τροποποίησης της διάταξης του Συντάγματος, η οποία διακηρύσσει τον μονοεθνικό χαρακτήρα της Βουλγαρίας. Η δημόσια αυτή «βολιδοσκόπηση», στην οποία προχώρησε ο εκπρόσωπος του μουσουλμανικού κινήματος, Γιουνάλ Λιούτφι, πριν ακόμη υπογραφεί η πολιτική συμφωνία συνεργασίας του ΚΔΕ με το κόμμα του Συ-

μεών, προκάλεσε πραγματική θύελλα έντονων αντιδράσεων στην κοινή γνώμη της Βουλγαρίας. Το κλίμα δυσπιστίας που υπάρχει στη Βουλγαρία για τη μουσουλμανική μειονότητα, ήρθαν να ενισχύσουν και οι καταγγελίες για τη λειτουργία 60 περίπου ιδρυμάτων στη χώρα που κηρύσσουν τον φονταμενταλισμό και κάνουν «πλύση εγκεφάλου» στους νέους μουσουλμάνους της χώρας υπό την κάλυψη της θρησκευτικής εκπαίδευσης. Αυτό ισχυρίστηκε ο πρόεδρος του ιδρύματος *Ορθός δρόμος των Βουλγάρων πολιτών*, ο τουρκικής καταγωγής Ασίμ Χατζηασάν, σε συνέντευξη Τύπου στη Σόφια και συνέστησε ψήφιση αυστηρότερων νόμων για την αποτροπή της εισβολής του ισλαμικού φονταμενταλισμού στη Βουλγαρία¹⁶.

Σύμφωνα με τον Χατζηασάν, μέχρι το 1999 ο θείος του Οσάμα Μπιν Λάντεν, σείχης Αμπντούλ Κεμά, ερχόταν τακτικά στη Βουλγαρία και συναντήθηκαν με εκπροσώπους ιδρυμάτων της χώρας που χρηματοδοτούνται από φονταμενταλιστικούς κύκλους ξένων χωρών. Ανάμεσα στα ιδρύματα αυτά, ο Χατζηασάν κατέταξε το βουλγαρικό παράρτημα της *Ιρσάντ*, που φέρεται να έχει στείλει για εκπαίδευση στη Σαουδική Αραβία 74 παιδιά μουσουλμάνων, το *Νεντουάε* στην πόλη Βέλινγκραντ, που διοικείται από τον αλγερινό Τζεμάλ Χουντάς, το *Τάμπτα*, ο πρώην πρόεδρος του οποίου Αμππουραχμάν Τακάν από την Ιορδανία, είχε απελαθεί από τη Βουλγαρία το 1977, καθώς και το *Νίουα* υπό τον Μουαφάκ από το χωριό Σαρνίτσα της περιοχής Βέλινγκραντ. Ο Χατζηασάν κατήγγειλε ότι πίσω από τα ιδρύματα αυτά κρύβονται άνθρωποι του Μπιν Λάντεν, εκπρόσωποι των φονταμενταλιστικών οργανώσεων *Αχάμπ αλ ελεϊνι ελ ισλάμι*, *Χεζμπολάχ*, και οι *Αδελφοί Μουσουλμάνοι*. Κατηγόρησε δε τη Γενική Μουφτεία στη Βουλγαρία πως όχι μόνο είναι ενήμερη, αλλά και προωθεί τη φονταμενταλιστική θρησκευτική εκπαίδευση στη χώρα. Ισχυρίστηκε ακόμη ότι δημιουργούνται και μουσουλμανικά θρησκευτικά σχολεία-*μεχτσιτ*, όπου οι μαθητές εμποτίζονται με τις ιδέες του φονταμενταλισμού και τα οποία είναι παράνομα, σύμφωνα με τους νόμους περί θρησκευμάτων και παιδείας στη Βουλγαρία. Κατά τον Χατζηασάν, η ίδρυσή τους άρχισε στην περιοχή της Ροδόπης στα σύνορα με την Ελλάδα και σήμερα ο αριθμός τους έχει φτάσει τις 3.000 σε όλη τη Βουλγαρία. Κατήγγειλε ακόμη τη Γενική Μουφτεία ότι δέχεται τους φονταμενταλιστές διδασκάλους και τους συνιστά στη Διεύθυνση Θρησκευμάτων προκειμένου να τους εκδοθούν άδειες παραμονής στη Βουλγαρία. Κάποιοι από αυτούς φέρονται να συνάπτουν λευκούς γάμους για να εξασφαλίσουν την άδεια παραμονής, ενώ άλλοι χρηματίζουν τους αρμόδιους υπαλλήλους για να πετύχουν τον στόχο τους. Σύμφωνα με τον Χατζηασάν, το ίδρυμά του είχε ενημερώσει σχετικά την πρώην κυβέρνηση Κοστόφ, η οποία ωστόσο φέρεται να μην έχει αντιδράσει. Σκοπεύει δε να ενημερώσει και την κυβέρνηση του Συμεών, τον πρόεδρο της Βουλής και την Εισαγγελία. Ο Γενικός Μουφτής της Βουλγαρίας Σελίμ Μεχμέτ, από την πλευρά του, με δηλώσεις του χαρακτήρισε ως «φαντασιώσεις» τα όσα είπε ο Χατζηασάν, κατηγορώντας τον ότι εκμεταλλεύεται την κατάσταση

που έχει δημιουργηθεί μετά από τα τρομακτικά χτυπήματα στις ΗΠΑ, για να συκοφαντήσει τη Γενική Μουφτεία και να σπείρει τη διχόνοια στη μουσουλμανική κοινότητα της Βουλγαρίας. Λίγο αργότερα ο Γενικός Μουφτής της Βουλγαρίας είχε συνάντηση με τον πρόεδρο των ΗΠΑ στη Σόφια Ρίτσαρντ Μάιλς. Σύμφωνα με βουλγαρική εφημερίδα¹⁷, ο Αμερικανός πρόεδρος κάλεσε στην πρεσβευτική κατοικία τον κ. Μεχμέτ για να ευχαριστήσει τη Γενική Μουφτεία για τη διακήρυξή της με την οποία καταδικάζει την τρομοκρατία, ενώ τόσο ο Μάιλς όσο και ο κ. Μεχμέτ επισήμαναν ότι «το Ισλάμ παίζει μεγάλο ρόλο στη ζωή πολλών Βουλγάρων και Αμερικανών».

Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Η βουλγαρική κοινωνία παρά τις ασυνάρτητες και πολλές φορές αποσπασματικές πολιτικές για τους μουσουλμάνους, δείχνει ότι μπορεί να οικοδομήσει ένα δημοκρατικό περιβάλλον χωρίς διακρίσεις και περιορισμούς. Πολλοί όμως συνδέουν αυτή τη νέα δημοκρατική κοινωνία με τις αλλαγές στην οικονομία. Η μετάβαση προς την οικονομία της αγοράς με προσανατολισμό προς τη Δύση θα προκαλέσει συγκρούσεις και εντάσεις. Στην πραγματικότητα θα χρειαστούν χρόνια για να ξεπεραστούν οι ανισότητες στον οικονομικό, εκπαιδευτικό και γενικότερα στον κοινωνικό τομέα. Και οι διαφορές στην κουλτούρα, στον πολιτισμό, γίνονται πολλές φορές αντιληπτές ως καταφύγιο, μία προεξαστάσισ σ' ένα εθνικό κοινωνικό περιβάλλον. Ο πρόεδρος του τουρκικού κόμματος Αχμέτ Ντογκάν, σχετικά λέγει ότι «οι εθνικές συγκρούσεις θ' αποφευχθούν, αν φθάσουμε στην ισορροπία και την αρ-

μονία ανάμεσα στις αρχές του έθνους-κράτους από τη μία πλευρά, και τις αρχές της πολυεθνικής δημοκρατίας από την άλλη»¹⁷.

Με την άποψη του συμφωνεί και ο Α. Κενάν ο οποίος παλαιότερα (1986) είχε προσπαθήσει να δημιουργήσει παραστρατιωτική ομάδα για την προστασία των μουσουλμάνων σε περίπτωση βουλγαροτουρκικού πολέμου. Ο ίδιος είναι πρόεδρος του Τουρκικού Δημοκρατικού Κόμματος, το οποίο μαζί το Δημοκρατικό Κόμμα της εργασίας (Πομάκοι), το κόμμα της Ένωσης -βασικός καταστατικός στόχος του ο εξισλαμισμός των Ρομ- και το Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα των Ρομ, είναι οι νέες πολιτικές πραγματικότητες εκτός του DPS-MDL.

Μετά τη νίκη του στις εκλογές, ο πρωθυπουργός της Βουλγαρίας Συμεών θα δηλώσει ότι είναι σύμφωνος να υποβάλει υποψηφιότητα για Πρόεδρος της Δημοκρατίας στις 11 Νοεμβρίου· οι κάλπες θ' αναδείξουν και Αντιπρόεδρο της Δημοκρατίας, εάν λάβει την υποστήριξη των αριστερών και των Τούρκων βουλευτών για τροποποίηση του Συντάγματος¹⁸. Η κοινοβουλευτική ομάδα του κυβερνητικού συνασπισμού *Εθνικό Κίνημα του Συμεών Β'* είναι έτοιμη να υποβάλει αμέσως νομοσχέδιο τροποποίησης του Συντάγματος, για να τροποποιηθεί ο όρος, σύμφωνα με τον οποίο ο υποψήφιος πρόεδρος πρέπει να έχει ζήσει τα τελευταία 5 χρόνια στη Βουλγαρία. Μία άλλη τροποποίηση που προωθούν τα μέλη του κινήματος που ηγείται ο Αχμέτ Ντογκάν, είναι η αλλαγή του όρου ότι η Βουλγαρία έχει μονοεθνικό χαρακτήρα. Για να ψηφιστεί η τροποποίηση του Συντάγματος χρειάζεται τα 3/4 των ψήφων των βουλευτών, δηλαδή 180, ενώ σε εξέλιξη βρίσκονται οι διαβουλεύσεις μεταξύ του κυβερνητικού συνασπισμού του *Εθνικού Κινήματος*, του μουσουλμανικού *Κινήματος Δικαιωμάτων και Ελευθεριών* και του *Βουλγαρικού Σοσιαλιστικού Κόμματος*, για την ανάδειξη κοινών υποψηφίων για τα αξιώματα του Προέδρου και του Αντιπροέδρου της Δημοκρατίας, που σίγουρα θα δημιουργήσουν νέες προοπτικές στο ζήτημα των μουσουλμάνων στη Βουλγαρία. Ως επιστέγασμα της νέας πολιτικής προσέγγισης που ακολουθείται μεταξύ Τουρκίας και Βουλγαρίας, ήταν και η κοινή πρόταση των δύο χωρών να κηρυχθεί η 11η Σεπτεμβρίου παγκόσμια ημέρα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας για να θυμάται η ανθρωπότητα τα αθώα θύματα των βομβιστικών επιθέσεων τρομοκρατίας, αφού μία τέτοια ενέργεια, άλλωστε, θα μπορούσε ν' απαλύνει την οδύνη του αμερικανικού λαού. Ο αντιπρόεδρος της τουρκικής κυβέρνησης Ντεβλέτ Μπαχτσελί, με γραπτή ανακοίνωσή του ανέφερε ότι η παγκόσμια κοινή γνώμη πρέπει να κηρύξει την 11η Σεπτεμβρίου ημέρα κατά της τρομοκρατίας, ενώ στη Βουλγαρία η Βουλή υιοθέτησε με 192 ψήφους υπέρ¹⁹, απόφαση να κηρυχθεί η 11η Σεπτεμβρίου ημέρα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Οι μουσουλμάνοι και η βουλγαρική κοινωνία σε νέες πολιτικές προκλήσεις και αναζητήσεις, εν μέσω εναλλαγής πολιτικών σχημάτων, συνεργασιών με τη Δύση και την Τουρκία και ανέλιξης της νέας επιχειρηματικής και κοινωνικής πραγματικότητας της παραοικονομίας και της διαφθοράς.

Σημειώσεις

1. Η έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας για τη Βουλγαρία αναφέρει σχετικά με τους Ρομ ότι «οι φυλετικές διακρίσεις διαιωνίζονται σχεδόν σε κάθε σύγχρονη κοινωνία» και «εκατοντάδες εκατομμύρια άνθρωποι, μέλη εθνικών μειονοτήτων και αυτόχθονων πληθυσμών, υφίστανται τις συνέπειες του ρατσισμού και της ξενοφοβίας». Η έκθεση αναφέρει το παράδειγμα ενός 16χρονου Τσιγγανόπουλου, που συνελήφθη τον Απρίλιο του 2000 με την κατηγορία της κλοπής. Δύο ώρες αφότου συνελήφθη, μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο με εγκαύματα τρίτου βαθμού στο 15% του σώματός του. Όταν μία τοπική εφημερίδα δημοσίευσε την περίπτωση του, οι αστυνομικοί ισχυρίστηκαν ότι ο ίδιος είχε βάλει φωτιά στα ρούχα του, αλλά δεν ήταν σε θέση να παρουσιάσουν αποδεικτικό υλικό. Το συμβάν δεν διαλευκάνθηκε ποτέ (βλ. *Amnesty International* 2000).
2. Georgieva T., *Communities and Identities in Bulgaria*, Ravenna, Longo Editore 1998, σ. 98.
3. Simsir B., *The Turks of Bulgaria (1878-1985)*, London 1998, σ. 316.
4. Raufer X. - Haut F., *Le Chaos balkanique*, Paris 1992, σσ. 28-29.
5. Poulton H., *Grey Wolf and Crescent, Turkish nationalism and the Turkish republic*, London 1997, σ. 372.
6. Αγγελόπουλος Γ., *Εθνοτικές ομάδες και ταυτότητες*, Σύγχρονα Θέματα 63 (1997), σσ. 18-25.
7. Gelner E., *Nations et nationalisms*, Paris 1989, σ. 67.
8. Σχετικά με τη βουλγαρική αγροτική κοινωνία βλ. Πρίμοφ Ι., *Η βουλγαρική αγροτική οικονομία στο σύγχρονο στάδιο*, Αθήνα 1986.
9. Τοντόροφ Ν., *Σύντομη ιστορία της Βουλγαρίας*, Αθήνα 1983, σ. 120.
11. *Εφημερίδα Καθημερινή* 13/7/2001.
12. *Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων* 20/7/2001.
13. *Εφημερίδα Αντιφωνητής* 25/8/2001.
14. *Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων* 21/9/2001.
15. *Εφημερίδα Καθημερινή* 24/8/2001.
16. *Βουλγαρικό Πρακτορείο Ειδήσεων (ΒΤΑ)*, Σόφια 21/9/2001.
17. *Εφημερίδα Τρουντ*, Σόφια 20/5/2001.
18. *Εφημερίδα Σεγκά*, Σόφια 30/7/2001.
19. *Πρακτορείο Ανατολή*, Άγκυρα 12/9/2001.

ΓΛΥΦΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΤΟΥ ΑΙΜΟΥ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΥΛΟΓΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΡΩΜΥΛΙΑΣ

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ένα ιστορικό τμήμα
του περιφερειακού ελληνισμού

Η ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ ΩΣ ΔΙΚΑΙΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Του Άχ. Γ. Λαζάρου*

Μετα μακροχρόνιες επίτοπιες έρευνες στην ελεύθερη και αλύτρωτη Ήπειρο, συνάμα δέ χρήση ένδεδειγμένη των αληθινών πηγών, αρχαιολογικών και φιλολογικών, ελληνικών και λατινικών, ο πασίγνωστος πλέον καθηγητής του Πανεπιστημίου Bristol, ο N.E.L. Hammond, συγγράφει ογκωδέστατο τόμο, έπιγραφόμενο **Ήπειρος**, και συμπραίνει ότι ο Έλληνισμός υπάρχει στη Βόρειο Ήπειρο ήδη κατά τους μυκηναϊκούς χρόνους. Έπιδοκιμάζει δέ τα συμπεράσματά του ή καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Βελιγραδίου και άντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Σκοπίων Fanoula Parazoglou με παρουσίαση του συγγράμματος στην Έπετηρίδα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Σκοπίων Ziva Antika, στην όποία εύκαιρως προσκομίζει και έπιχειρήματα για την ελληνικότητα της Μακεδονίας! (Βλ. Άχ. Γ. Λαζάρου, **Ίλλυρολογία και Βορειοηπειρωτικός Έλληνισμός**, Αθήνα 1988, 39-40).

Ο Βούλγαρος ακαδημαϊκός και καθηγητής του Πανεπιστημίου Σόφιας V.I. Georgiev, μετά την αποδοχή των πορισμάτων της διδακτορικής διατριβής του Ρουμάνου Cicerone Roghirc για ελληνικότητα της αρχαίας μακεδονικής διαλέκτου και συνακόλουθα των χρήστων της Μακεδόνων, προσθέτει και ο ίδιος αποδεικτικό ελληνικότητας της Ήπειρου με βάση την τοπωνυμία. Έτσι ένισχύεται ο Γάλλος καθηγητής του Πανεπιστημίου Nancy Olivier Masson, ο όποιος πρωτύτερα είχε ανακοινώσει σε διεθνές συνέδριο ότι στην Ήπειρο ή ανθρωπωνυμία είναι άκραιφνώς ελληνική. Ο επίσης δέ Γάλλος P. Cabanes θεωρεί έντελως περιττή την ένασχόληση με την έξευρεση πειστηρίων της ελληνικότητας της Ήπειρου, δοθέντος ότι είναι πρόδηλη και διεπιστημονικά διαπιστωμένη.

Όμως δέν παρέλκει ή απόκρουση οποιασδήποτε απόπειρας παραχαράξεως, ή όποία χαλκεύεται σκυπιταρικά από την Ακαδημία Τιράνων και προωθείται πλατύτερα, πανευρωπαϊκά και παγκόσμια, με την **Ιστορία της Αλβανίας** των S. Pollo και A. Ruto, που σκυπιταροποιούν όλη την Ήπειρο έως τον Άμβρακικό, χαρτογραφικά δέ και γειτονικές περιοχές Αιτωλοακαρνανίας, Δυτικής Θεσσαλίας και Μακεδονίας, καθώς και με το περιοδικό **Studia Albanica** (1, 1986, 164), στο όποιο ο Όμηρικος ήρωας Άχιλλεύς, αλλά και οι Νεοπτόλεμος, Πύρρος,

παρουσιάζονται σκυπιταρικής καταγωγής, επειδή δήθεν είχαν προγόνους τους Ίλλυριούς, άν και άγνοούνται από τον Όμηρο! Έπιπρόσθετα ο κατ'έξοχήν ίλλυρολόγος, ακαδημαϊκός και καθηγητής του Πανεπιστημίου Βουκουρεστίου, I. I. Russu αποκλείει πιθανότητα προελεύσεως των Σκυπιτάρων από Ίλλυριούς (**Revue Roumaine d' Histoire**, 4, 1980, 755-759). Η δέ περιβόητη ως «ίλλυρική» έπιγραφή της Χρυσουπόλεως - Σκουτάρεως - Σκόδρας, μετά μισό αιώνα ψευδοπροδοκιών, αποδει-

Αΐσχος εις λαόν διασκεδάζοντα, μίαν μόνην απόλαυσιν αισθανόμενο, τόν παρασιτισμόν εις βάρος του δημοσίου ταμείου...».

(Νεοκλής Καζάνης)

κνύεται ελληνική και μάλλον χριστιανική (6ου - 7ου αι. μ.Χ.) από τη Βουλγάρα καθηγήτρια Ljuba Ognepona, όποτε έπαναβεβαιώνεται ότι οι Σκυπιτάροι, όπως αυτοαποκαλούνται οι βορειότεροι άλλογενεις γείτο-

νες, δέν είναι αυτόχθονες αλλά επήλυδες. Το δέ έθνωσύμίο τους ο Κροάτης ρωμανιστής - βαλκανολόγος, καθηγητής του Πανεπιστημίου Ζάγκρεμπ, Petar Skok παράγει από το τοπωνύμιο Σκόπια.

Κατά τον πατέρα της Γεωγραφίας Στράβωνα, διαχωριστική γραμμή Ήπειρωτών και Ίλλυριών, σύνορο του βορειοδυτικού συμπαγούς Έλληνισμού με τον Ίλλυρισμό, είναι παράλληλα σε άρκετο μήκος με τον ποταμό Γενοῦσο, Σκούμπη, ή Έγνατία όδός, ή όποία παρά το ρωμαϊκό όνομα είναι πανάρχαια με δύο άφετηρίες στην Άδριατική, τις πόλεις Απολλωνία και Επίδαμνο. Η δεύτερη μετονομάζεται από τους Ρωμαίους Δυρράχιο. Έως εδώ όρίζει την ελληνική επικράτεια και μετά πέντε αιώνες, τον 6ο μ.Χ., ο ιστορικός των χρόνων του Ιουστινιανού Προκόπιος, του όποιου την άκριβή μαρτυρία έπικαλείται ο σύγχρονός μας ίλλυρολόγος V.I. Poronic.

Προφανέστατα οι Έλληνες υπάρχουν και πέρα της Έγνατίας, όπως τεκνηριώνεται με το έπίτευγμα της Ognepona και με τον χαρακτηρισμό του θέματος Ίλλυρικών ως **Graecia** από τον πανεπιστήμονα έπίσκοπο της Σεβίλλης Ισίδωρο, μετέπειτα δέ και με τον εύγλωττότατο τίτλο **Grecita adriatica**, τον όποιο έδωσε σε σύγγραμμά του ο σύγχρονός μας καθηγητής του Πανεπιστημίου Μπoλώνιας Lorenzo Braccesi.

Το περισσότερο έκπληκτικό έγκειται στο γεγονός ότι παρά τις παντοειδεις δοκιμασίες διατηρεί την υπεροχή στον χώρο της Αλβανίας ο Έλληνισμός

* Ρωμανιστής - Βαλκανολόγος

Το φρούριο του Άργυροκάστρου

πλωση των Οθωμανών εξαιτίας της διαπράξεως του εξισλαμισμού, παρά την υπεράνθρωπη αντίσταση αξίων κληρικών, όπως του ήγουμένου της μονής Αρδενίτσας Νεκταρίου Τέρπου, προδρόμου του αγίου Κοσμά.

Εν τούτοις η συνείδηση της ελληνικής καταγωγής εκδηλώνεται αιφνίδια. Κατά την περιοδεία του Πυώ εγκριτοι εκπρόσωποι των μουσουλμάνων εκφράζονται συγκινητικά: «...οἷς παρακαλοῦμε νὰ καταστήσετε γνωστὰ τὰ εὐκρινῆ μας αἰσθήματα γιὰ τὴ μητέρα-πατρίδα, τὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τὴν ὁποία καμμία στρατιωτικὴ δύναμη ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ ἐργάζονται γιὰ τὴν ἀδικία δὲν θὰ μπορέσει νὰ μᾶς χωρίσει».

Ὁ χωρισμὸς ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὴν ἰταλικὴ κυβέρνηση καὶ ἄλλες τῆς... χριστιανικῆς(!) Εὐρώπης ἐξαναγκάζοντας τὴν ἑλληνικὴ στῆν ἀπόσυρση ἑλληνικοῦ ἀπελευθερωτικοῦ στρατοῦ καὶ τοὺς Βορειοηπειρώτες στὸν ὑπὲρ πάντων ἀγώνα. Αὐτῶν τὴν ἡρωϊκὴ ἀπόφαση ἀποθανατίζει ὁ Ἴταλὸς Μαγκρίνι: «Οἱ Ἡπειρώται ἀπήντησαν εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν πίεσιν μὲ ἐπανάστασιν. Ἀπεφάσιον νὰ ὑπερασπίσων, μὲ τὰ ὄπλα τὰ δίκαιά των. Ἀνεκηρύχθησαν αὐτόνομοι. Περισσότερον ἀπὸ τὰ ὄπλα, ἡ δύναμις των ἐγκείται εἰς τὸ δίκαιον τῆς ὑποθέσεώς των καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν ὑποστήριξιν ποὺ δὲν πρέπει οὔτε δύναται νὰ λείψῃ εἰς αὐτοὺς ἀπὸ ὅλην τὴν φιλελευθέραν Εὐρώπην...».

Εὐλογα ἡ νίκη στεφανώνει τὰ ὄπλα τῶν Βορειοηπειρωτῶν, ὅποτε ἀναγνωρίζεται ἐπισημότατα ἡ Αὐτονομία τῆς Βορείου Ἡπείρου μὲ τὸ Πρωτόκολλον τῆς Κερκύρας, ποὺ πέρα τῶν ἄλλων ὀρίζει καὶ τὰ ἐξῆς: «1) ... 2) ... 3) ... 4) Ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τῆς Βορείου Ἡπείρου εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ 5) Ἡ ὑποχρεωτικὴ γλῶσσα τῶν σχολείων τῆς εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ διδασκομένη καὶ τῆς ἀλβανικῆς προαιρετικῶς 6) Οἱ Ἡπειρώται ἔχουν δικαίωμα νὰ διατηροῦν ἰδίαν στρατιωτικὴν δύναμιν ὑπὸ ἰδίου ἀξιωματικοῦ, τὴν ὁποῖαν ἡ ἀλβανικὴ κυβέρνησις δὲν θὰ δύναται νὰ μεταχειρισθῇ ἔξω τῶν ὁρίων τῆς Β. Ἡπείρου» [Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων, Εὐρετήριο Συζητήσεων τοῦ Κοινοβουλίου, Μέρος Δ' (1946-1967) Τόμος 2ος Θέματα Β (ἔως καὶ Βουλὴ 1950), Ἀθήνα 1984, 218-235].

Ἄλλοίμονο! Οἱ νικητὲς δὲν χαίρουν χαρὰν μεγάλην! Ἀντίθετα καταπιέζονται, καταδιώκονται, καταδικάζονται, φυλακίζονται, δολοφονοῦνται μὲ μόνο αἴτιο ὅτι εἶναι Ἕλληνες. Ἐτοι πολλαπλασιάζονται οἱ

χορεῖες μαρτύρων καὶ Ἠρώων Βορειοηπειρωτῶν. Ὅπωςδήποτε οἱ ἀπανταχοῦ ἀπλοῖ Συνέλληνες συμπάσχουν καὶ συμπάσχουν, χωρὶς νὰ διαφοροποιῶνται σὲ ὅσα στίς ἀρχὲς τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα καταγγέλλει ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας Ἑλληνισμὸς Νεοκλῆς Καζάκης: «Τὶ ἐπράξαμεν Ἡμεῖς κατὰ τὸ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διαρρεῦσαν χρονικὸν διάστημα: Ἐγκατελείψαμεν τὴν Ἡπειρον, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔχομεν ἀνεγνωρισμένα ἀπαράγραπτα δικαίωματα. Καὶ σήμερον ἀμφισβητοῦσιν αὐτὴν Ἴταλοί, Ἀυστριακοί, Ρωμοῦνοι, Ἀλβανοί!... Αἴσχος εἰς λαὸν διασκεδάζοντα, μίαν μόνην ἀπόλαυσιν αἰσθανόμενον, τὸν παρασιτικὸν εἰς βάρος τοῦ δημοσίου ταμεῖον...».

Ἦδη ἐγκλήματα καθοσιώσεως διαπράττονται καὶ ἀπὸ ἐπιστημονικά(!) ἰδρύματα, ἐπιχορηγούμενα κίβλας ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ δημόσιο. Πρόσφατα ἓνα ἔχει ἐκδώσει συλλογικὸ βιβλίον, στὸ ὁποῖο τὸ χριστιανικὸ πλῆρωμα τῆς Αὐτόνομης Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας κατανέμεται σὲ 4 ἐθνότητες: 1) Βλαχικὴ(!) 2) Ἀλβανικὴ 3) Ἑλληνικὴ 4) Σλαβικὴ. Οἱ δὲ χορηγοὶ τοῦ Καθηδρικοῦ Ναοῦ τῆς ἑλληνικῆς πρωτεύουσας, τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τῶσαν ἄλλων Σίμων καὶ Γεώργιος Σίνας κατατάσσονται σὲ ξεχωριστὴ ἀπὸ τὸν Ἑλληνισμὸ ἐθνότητα, ἐπειδὴ κατάγονται ἀπὸ Βλαχοφώνους Ἕλληνες, ὅπως ἐπίσης οἱ Ζάμπες, οἱ Ζωγράφοι, Ἀρσάκης, Μπάγκας, Πηχεῶν, ἢ προσωπικότητες, οἱ ὁποῖες ἐλάμπρυναν τὸ ἑλληνικὸ ὄνομα, π.χ. Βασίλειος Λοῦπος, Νικόλαος Σπαθάρης-Μιλέσκος, Δημήτριος Προκοπίου-Πάμπερις, Νεκτάριος Τέρπος, Γ. Τρίκουπας, πρόγονος τῶν Τρικούπηδων κ.ά.

Οἱ ὀλιγωρίες καὶ παραλείψεις τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, πρὸ πάντων κατὰ τὴς μεταπολεμικῆς δεκαετίας, εἶναι ἀσύγνωστες. Καιρὸς νὰ συνέλθουμε ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἰδίως οἱ ἰθύνοντες τὴν Ἑλλάδα, γιὰ νὰ ζητήσουμε συγγνώμη ἀπὸ τοὺς Βορειοηπειρώτες, νὰ ἀλλάξουμε συμπεριφορὰ ἀπέναντί τους, νὰ τοὺς προσφέρουμε ὅσα τοὺς στερήσαμε, πρωτίστως παραδεκτὲς συνθήκες ζωῆς, νὰ τοὺς τιμήσουμε ὡς ἀξίους ὁμογενεῖς, ποὺ γιὰ τὴν Ἑλλάδα ὑπέφεραν τὰ πάνδεινα.

Ἐν τέλει ἡ μόνη δικαίωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς γειτονικῆς χώρας καὶ ἡ μόνη ἐγγύηση εἰρήνης, συνάμα δὲ πρώτης προτεραιότητος προϋπόθεση προόδου τῶν συνοίκων λαῶν ἀποτελεῖ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ὅρων τοῦ Πρωτοκόλλου τῆς Κερκύρας, τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Αὐτονομίας τῆς Βορείου Ἡπείρου, ὅπως μὲ τὸ καταληκτικὸν ὁμώνυμο ἄρθρον του συνιστᾷ ὁ τέλειος γνώστης τοῦ Ζητήματος καθηγητὴς Χάμμιον.

**Ἐν τέλει ἡ μόνη δικαίωση
τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς γειτονικῆς χώρας
καὶ ἡ μόνη ἐγγύηση εἰρήνης, ἀποτελεῖ
ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ὅρων τοῦ
Πρωτοκόλλου τῆς Κερκύρας, τῆς
ἀποκαταστάσεως τῆς Αὐτονομίας
τῆς Βορείου Ἡπείρου.**

Τό Βορειοηπειρωτικό σήμερα: Αΐτια - Προοπτικές

Του Άπ. Π. Παπαθεοδώρου*

Α. Τό Βορειοηπειρωτικό σήμερα, όσο κι αν φαίνεται περιεργό, βρίσκεται σέ μά από τίς πιό -αν όχι τήν πιό- ιδιόρρυθμες, κρίσιμες και όριακές καταστάσεις, μέ άπροσδιόριστες δυσμενείς συνέπειες. Ή δεκαετία του '90 μέχρι και σήμερα, ανεμένετο, ως γνωστόν -και εύλόγως- μέ άγωνία. Διότι οί Βορειοηπειρωτές, αλλά και όλόκληρος ό άλβανικός λαός, απηλλάγησαν από τόν πιό φοβερό και άδίστακτο δυνάστη, ήτοι τό κομμουνιστικό καθεστώς υπό τήν σκληρότερη μορφή του, εκείνη δηλαδή τών Ένβέρ Χότζα και Άλία.

Έν τούτοις τό εθνικό μας αυτό θέμα, κατά τό έν λόγω χρονικό διάστημα, έξελίχθηκε και εύρίσκεται ήδη σήμερα σέ τέτοια θέση, ώστε νά έγκυμονή ύψιστους κινδύνους, μέχρι και τής όριστικής και μή αναστρέψιμης άφανίσεώς του, άφου έλλείπει -και συνεχώς διευρύνεται- τό μέγιστο μέρος τών ιδίων τών Βορειοηπειρωτών από τά αιώνια πάτριά του.

Τό κακό αυτό άρχισε συγχρόνως μέ τή γνωστή πτώση του άπάνθρωπου εκείνου καθεστώτος και μέ τήν έπακολούθησασαν κατάργηση τών θανατηφόρων ήλεκτροφόρων συρμάτων και τό αναπόφευκτο άνοιγμα τών συνόρων προς τόν έξω ελεύθερον κόσμο.

Λυτρωμένοι τότε, κατά κάποιον τρόπο, ύστερα από 45 χρόνια, από τίς σκληρές άλυσιδες, οί άδελφοί μας Βορειοηπειρωτές -παράλληλα και πολυάριθμοί Άλβανοί- ξεχύθηκαν προς πᾶσαν κατεύθυνση.

Έγκαταλείποντας, λοιπόν, τήν γενέτειρά τους, για άναζήτηση τής πολυπόθητης έλευθερίας, αλλά και πιό ανθρώπινης και καλλίτερης ζωής, χωρίς κανέναν νά τούς προσκαλέση επίσημως, όπως ανακριβώς διαδίδεται, έστράφησαν περισσότερο προς τήν κατ' έξοχήν φιλόξενη Ελλάδα, τήν έστω και πλέον μισητή και συκοφαντημένη από τό προηγούμενο καθεστώς τής Άλβανίας!

Και βρήκαν, όντως, έδω, κατά κανόνα, τήν άνάλογη θαλπωρή, όπως, άλλωστε, επιβάλλεται και συμβαίνει στους Έλληνες σέ κάθε άνάλογη περίπτωση, πολύ περισσότερο, για τούς ταλαίπωρους άδελφούς μας, Βορειοηπειρωτές, αλλά και τούς φίλους και συμμαθείς, κατά τά άλλα, Άλβανούς.

Β. Διευρύνεται, όμως, τό κακό αυτό μέ συνεχιζόμενη την άποχώρηση και τόν ξεριζωμό τών Βορειοηπειρωτών από τίς πραιώνιες ρίζες τους για λόγους, όπως οί παρακάτω βασικώτεροι:

α) Τό ίδιο τό **Άλβανικό Κράτος**, μέ τίς ποικίλες άμεσες και έμμεσες πιέσεις εις βάρος τών εκεί άδελφών μας.

β) Ή εκάστοτε -επί τό επικεικότερον- **όλιγορρία και έλλειψη στρατηγικής** τής **Έλληνικής Πολιτείας**.

γ) Οί ίδιοι, ένίοτε, Βορειοηπειρωτές.

δ) Οί **εύρύτερες και διεθνείς συγκυρίες**, οί όποίες, ένίοτε, έπισκιαίζουν και τό εθνικό αυτό θέμα μας.

Οί λόγοι αυτοί έχουν, έν όλίγοις, ως εξής:

α) Ή **Άλβανία**, ιδιαίτερα από τήν επίσημη διεθνή άναγνώρισή της ως ανεξάρτητης κρατικής όντότητας από τήν *Κοινωνία τών Έθνών* (1921 κ.έ.) ως άμετακίνητο στόχο της έναντι του Βορειοηπειρωτικού έθεσε τόν άφελληνισμό και, στή συνέχεια, έξαλβανισμό τής Βορείου Ήπειρου¹.

Αυτό κατέστη εκτοτε πάγια τακτική της, χρησιμοποιώντας ειθύς έξ άρχής, άνάλογα και μέ τίς περιστάσεις, διάφορες, φανερές ή και ύπουλες, μεθόδους, σέ συνδυασμό και μέ τό όραμα τής Μεγάλης Ίδεάς, έντυπωμένης στόν περίφημο *Χάρτη τής Μεγάλης Άλβανίας*².

Έτσι, από τούς πρώτους στόχους της προς τούτο έτέθησαν **Ι) ή αλλοίωση τής Όρθοδοξίας και ΙΙ) τής Έλληνικής Παιδείας στά σχολεία**³:

Ι. Ύστερα από μακρόν άγώνα 15 ετών (1922-1937) έπέτυχε ή Άλβανία τήν άπόσπαση τών Όρθόδοξων εκεί Μητροπόλεων⁴, ουσιαστικά τών Βορειοηπειρωτών, από τό Οικουμενικό Πατριαρχείο και δημιουργία τής Αυτόκεφάλου Όρθόδοξου Έκκλησίας και άμεση έξάρτησή της από τήν άλβανική κυβέρνηση, μέ άμεση πλέον άνάλογη επέμβαση.

Τά είδαμε, άλλωστε, αυτά και κατά τήν δεκαετία του '90, μετά τήν πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος. Εύτυχως, τελικά, περιήλθε ή ταλαίπωρη αυτή Όρθόδοξη Έκκλησία στά χέρια του νύν Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου, κ. Αναστασίου, του όποίου γνωρίζομε ήδη τούς άγώνες και τά επιτεύγματά για τήν άναστήλωση και περαιτέρω, έν εξέλιξει, προόδό της, παρά τίς άνυπέροβητες δυσκολίες και εμπόδια.

Μετά ταύτα, όμως, στόχος τής Άλβανίας είναι νά περιέλθει ή μαρτυρική αυτή Έκκλησία σέ Άλβανό διάδοχο του, αν και τό κύριο ποιμνίο της είναι Έλληνες!

Άλλά και τή μοναστηριακή και εκκλησιαστική, έν γένει, περιουσία, δημευθείσαν από τό προηγούμενο καθεστώς, συνεχίζουν οί Άλβανικές Άρχές νά τήν κατακρατούν ή και νά άπαλλοτριώνουν μέ διάφορα τεχνάσματα.

ΙΙ) Άκολουθεί παράλληλα, έξ άρχής, ως άνωτέρω, ή προσπάθεια **άφελληνισμού τής ελληνικής παιδείας στά ελληνικά σχολεία** τής Βορείου Ήπειρου μέ τόν διαδοχικόν έξαλβανισμό τους, που ώδήγησε στόν ήρωϊκόν Σχολικόν Άγώνα (1934-35) τών Βορειοηπειρωτών και τή δικαίωσή τους, τελικά, στό Διεθνές Δικαστήριο τής Χάγης(1935)⁵.

Άλλά και κατά τήν **μεταπολεμική** (1944 κ.έ.), μέχρι και σήμερα, περίοδο τά πράγματα και για τήν

* τ. *Επιθεωρητής τής Μέσης Εκπαίδευσης-Συγγραφέας*

έλληνική παιδεία στη Βόρειο Ήπειρο εκ μέρους της Άλβανίας, κατά βάση, δέν ήταν καλύτερα:

Ήδη τό ιδιόρρυθμο καί πρωτοφανές(;) στην ιστορία προμνημονευθέν κομμουνιστικό καθεστώς, ως άκρως άθεϊστικό, έφθασε σέ σημείο νά καθιερώσει καί επιβάλει τόν άθεϊσμό νομοθετικώς καί συνταγματικώς, καθώς καί βιαίως μέ κάθε άπάνθρωπο μέσον.

Επίσης περιώρισε τήν άναγνώριση του «έθνικου μειονοτικού» στοιχείου των Βορειοηπειρωτών στίς αυθαίρετα επιβληθείσες «Μειονοτικές Ζώνες» μόνον στά μόλις περί τά 100 χωριά μεταξύ Άργυροκάστρου - Δελίνου - Άγιών Σαράντα καί συνόρων, έξαιρουμένων πάντα των πόλεων - από τά 300 καί πλέον στην ευρύτερη περιοχή της Β. Ήπειρου!

Σέ αυτά λοιπόν τά όλίγα «άναγνωρισμένα μειονοτικά» χωριά της καί, κυρίως, μόνον στόν πρώτο τετραετή κύκλο των όκταταξίων σχολείων, έδιδάσκετο καί η έλληνική γλώσσα, αλλά μέ σκοπό τήν άμεσώτερη καί άνετώτερη διδασκαλία του μαρξιστικού ιδεώδους, συνοδευόμενου καί μέ τό άνθελληνικό πνεύμα. Αυτό άκριβώς τό πνεύμα κυριαρχούσε καί στά αντίστοιχα σχολικά έγχειρίδια⁶.

Άλλά καί στην πολυπόθητη γιά όλους τούς Άλβανούς πολίτες μετακομμουνιστική περίοδο (άπό τό '90 κ.έ.), άν καί καταβάλλεται κάποια προσπάθεια «έκδημοκρατισμού» της Άλβανίας, έν τούτοις, τά πράγματα δέν άλλαξαν αισθητά, ιδιαίτερα γιά τούς άδελφούς μας Βορειοηπειρωτές. Μόνον η τακτική καί οι μέθοδοι προσαρμόστηκαν στούς καιρούς μας γιά τή συστηματικώτερη καί συντομώτερη επίτευξη των άρχικών προαναφερθεισών ήδη τεθέντων παγίων στόχων.

Τά δέ σχολικά έγχειρίδια καί στην έλληνική γιά τά σχολεία αυτά έξακολουθούν νά κυκλοφορούν μέ τό ίδιο σχεδόν πνεύμα, προστιθεμένου, μάλιστα, πιό έντονα καί προκλητικά καί του «Τοάμικου». Άλλά, έστω καί αυτά, γιά τή γλώσσα, τουλάχιστον, καθυστερούν νά κυκλοφορήσουν επί 2 1/2 ήδη χρόνια, ύπαιτίοτη ύμφοτέρων των χωρών, Έλλάδος καί Άλβανίας, μέ άποτέλεσμα νά συμβάλει καί τούτο στην άναγκαστική μετακίνηση των Βορειοηπειρωτών προς τήν Έλλάδα!

Επίσης, μέχρι καί σήμερα ισχύουν οι παραπάνω αυθαίρετες «Μειονοτικές Ζώνες» καί ούδείς από τούς επισήμους, άκόμη καί εκ μέρους της Έλλάδος, ένδιαφέρεται σοβαρά γιά τήν κατάργησή τους. Έτσι, καί σέ αυτόν άκόμη τόν ελάχιστον άναγνωρισμένον Βορειοηπειρωτικό χώρο, των «Μειονοτικών Ζωνών», εύρίζεται έν πλήρη εξέλιξη καί σχεδόν άνενόχλητα καί ένα ευρύτερο σχέδιο, ουσιαστικά, όριστικής πλέον έθνοκαθάρσεως⁷!

Ένδεικτικά ύπενθυμίζομε τίς πολλαπλές, διαδοχικές καί παράλληλες μεθόδους πιέσεων καί έκδιασμών

επί των Βορειοηπειρωτών, μέ όργανα, τίς διάφορες «άδέσποτες» αλλά καί άνενόχλητες συμμορίες, Λαζαριστινών, Τσάμηδων⁸ κ.λπ., άσφαλώς καί ύποκινουμένων, οι όποιες λυμάνονται τά πάντα καί σέ τυχόν άντιστάσεις φθάνουν μέχρι καί σέ δολοφονίες. Στό στόχαστρό τους είναι καί τυχόν επιτυχημένα καταστήματα καί επιχειρήσεις Βορειοηπειρωτών η καί «Έλλαδιτών».

Τά κακό συμπληρώνουν καί αυτές οι «άρμοδιες» καί γιά τήν ασφάλεια της ζωής καί των περιουσιών των πολιτών κρατικές ύπηρεσίες, όπως η Άστυνομία καί η Δικαιοσύνη. Σημειώνομε ως παράδειγμα τήν αυθαίρετη σύλληψη καί καταδίκη των Ξε (6), στελεχών της ΟΜΟΝΟΙΑΣ (1994), καθώς καί τήν άρπαγή γαιών κ.λπ. των Βορειοηπειρωτών καί της εκκλησιαστικής περιουσίας, μέ ψεύτικα χαρτιά κυριότητος καί ψευδομάρτυρες, ύστερα από σύντομες διαδικασίες σέ «δικαστήρια», καθώς καί μέ άλλα εκδιαστικά μέσα.

Οι άγώνες των Βορειοηπειρωτών, τόσο μειονομένα κατά περιοχές, μέ άποκορύφωμα τήν ήρωική Χιμάρα, όσο καί διά του συλλογικού όργάνου τους, τήν ΟΜΟΝΟΙΑ, δέν εισακούονται.

Στή Χιμάρα⁹, π.χ., τό κατ' έξοχην αυτό παλαιόθεν άπόρθητο προύργιο-κάστρο του Έλληνισμού, διαλαλείται από τά πιό έπίσημα χείλη των Άλβανών, ότι, δήθεν, «ούδέποτε ύπήρξεν έλληνική»!

Κατά δέ τίς επανειλημμένες μεταπολιτευτικές εκλογές, καί μάλιστα, τίς πρόσφατες στην Άλβανία, Τοπικής Αυτοδιοικήσεως καί Βουλευτικές (2000 καί 2001), οι Άρχές πράττουν τό πάλι καί έξουδετερώνουν τούς καταφανώς πλειονοψηφούντας Χιμαρωτές ύπέρ των άπολύτως μειονοψηφούντων -καί δή νεοφερμένων- Άλβανών η προσκειμένων προς αυτούς, παρά τίς διαμαρτυρίες καί καταγγελίες άκόμα καί Ξένων εκπροσώπων άρμοδίων Διεθνών Όργανισμών!

6) Άλλά καί η όλιγογραφία, άκόμη καί λανθασμένη τακτική¹⁰ της Έλληνικής Πολιτείας -ήδη από της δημιουργίας του Βορειοηπειρωτικού, άλλωστε- δέν ήτο όλιγότερον επιβλαβής στο Βορειοηπειρωτικό, πού ώδήγησε στην σημερινή θλιβερή κατάστασή του.

Περιοριζόμενος στά γεγονότα της τελευταίας 15ετίας, από τή μεταπολίτευση κ. έ. στην Άλβανία, ύπενθυμίζω ένδεικτικά:

1) Τήν μονομερή εκ μέρους της Έλλάδος καί άτυπη τό 1987 άρση του έμπολέμου Έλλάδος - Άλβανίας, χωρίς κανένα άντάλλαγμα, τουλάχιστον, εκ μέρους της κατ' έξοχην ύπευθύνου Άλβανίας γιά τό έμπολέμο αυτό (1940 κ.έ). Έτσι, καί σήμερα η άλβανική πολιτική συνεχίζει ν' άποθρασύνεται έναντι των Βορειοηπειρωτών καί της Έλλάδος, οι δέ άλβανικές άρχές ν' άπαιτούν, όπως επικυρωθή έπισημότερα η εκ μέρους της Έλλάδος αυτή άρση!

Βόρεια Ήπειρος

2) **Άμέσως μετά τό άνοιγμα τών έρημητικώς κλειστών συνόρων** εκ μέρους τής Άλβανίας, αντί νά περιορίσωμε τήν άνεξέλεγκτη καί όμαδική είσοδο στήν Έλλάδα Βορειοηπειρωτών καί Άλβανών, καί νά μεριμνήσωμε γιά τήν άσφαλή καί διώσιμη παραμονή τών Βορειοηπειρωτών στίς έστιές τους, παρέχοντες εκεί κάθε άπαραίτητη βοήθεια (όπως λ.χ ή τουρκική άνάμειξη γιά τούς μουσουλμάνους τής Ν. Βουλγαρίας) **άδιαφορήσαμε κυριολεκτικά**, μέ τά γνωστά σημερινά άποτελέσματα: Οί μόν **Βορειοηπειρώτες**, δηλαδή, έχουν εγκαταλείψει στό «έλεος» τών άτάκτων συμμοριών, αλλά καί επισήμων Άλβανικών Άρχών τήν ήδη έρημωθεϊσαν σχεδόν Βόρειο Ήπειρο -πάγιο έπιδιωκόμενον όνειρο τής άλβανικής πολιτικής- καί, ουσιαστικά, νά έπιδιώκουν περισσότερα προνόμια γιά τήν έδώ μόνιμη παραμονή τους, παρά γιά τήν επιστροφή τους στή Βόρειο Ήπειρο.

Άλλά καί οι έδώ μετακινηθέντες κατά τήν δεκαετίαν αυτήν **Άλβανοί λαθρομετανάστες καί «οικονομικοί πρόσφυγες»** Άλβανοί, πού ύπολογίζονται, μέ διάφορες διακυμάνσεις, περίπου, στό 1.000.000, έπιδιώκουν, επίσης από τήν πλευρά τους «προνόμια» γιά έξασφάλιση μόνιμου έδώ παραμονής. Πολλά, μάλιστα, από αυτά έχουν ήδη έξασφαλίσει από τήν Έλληνική Πολιτεία, μέ στόχο ν' άποτελέσουν πλέον πανίσχυρη άλβανική μειονότητα -πού θά ξεπερνά κατά πολύ καί τόν αντίστοιχο Βορειοηπειρωτικόν Έλληνισμό, πού άνάγει τίς ρίζες του στό δάθη τών αιώνων. Προσφάτως άγωνίζονται καί γιά τήν άλβανική γλώσσα στό έδώ έλληνικά σχολεία¹¹ μέ όλες τίς λοιπές, άκρως δυσμενείς γιά τήν Έλλάδα έπιπτώσεις!

3) Κατά τήν προαναφερθεϊσα δικη τών έξι στελεχών τής **ΟΜΟΝΟΙΑΣ** τό 1994, ή έπίσημη Έλλάδα, ουσιαστικά, «έλαμψε διά τής άπουσίας» της! Σημειώνεται, ότι ή έπιβληθεϊσα τότε καταδικη τών μελών τής **ΟΜΟΝΟΙΑΣ** ισχύει καί σήμερα, άφου ή άποφυλάκισή τους όφείλεται σέ άναστολή εφαρμογής τής ποινής.

4) Κατά τό ύπογραφέν **«Σύμφωνο Φιλίας, Συνεργασίας καί καλής γειτονίας» Έλλάδος - Άλβανίας τής 21.3.1996¹²**, καθώς καί καθ' όλες τίς άπορρέουσες από αυτό μετά ταύτα συμφωνίες, ικανοποιούνται άφειδώς αίτήματα τής άλλης πλευράς, χωρίς καί αντίστοιχα δικαιότατα τοιαύτα τής έλληνικής έθνικής μειονότητας. Καί όλα αυτά, γιά νά μή διαταραχθή ή έλληνοαλβανική φιλία, τήν όποία όλοι έπιθυμούμε, αλλά μέ τό άζημίωτο, τοιλάχιστον, καί από τήν πλευρά μας!

Καί αυτό, λοιπόν, μαζί μέ άλλα, προκάλεσε τήν άποθράσυνση τής Άλβανίας γιά τήν συνέχιση τής εφαρμογής τού γνωστού μακροχρονίου σχεδίου της γιά τόν άφελληνισμό τής Βορείου Ήπειρου καί όλα τά περαιτέρω.

5) Έπακολούθησε ή γνωστή εξέγερση τών Άλβανών (1997), λόγω τών ληστρικών **παραιτραπέζών** κ.λπ., μέ

άποτέλεσμα τήν πλήρη ουσιαστικά, διάλυση τού άλβανικού κράτους, όποτε, καί αυτός ό κρατικός όπλισμός Στρατού καί Άστυνομίας νά περιέλθη άφθονος καί στό πλέον επικίνδυνα άτακτα στοιχεία τής Άλβανίας, στό «έλεος» τών όποιών περιήλθαν καί οι άδελφοί μας Βορειοηπειρώτες. Προστίθεται έτσι καί νέα όδυνηρή άπομάκρυνση από τίς έστιές τους, μέ άπουσία, επίσης, τής έλληνικής κυβερνήσεως!

6) Άλλά καί τά θλιβερά γεγονότα τών τελευταίων έτών στήν πρώην Γιουγκοσλαβία καί, πρό πάντων, στό Κοσοβοπόεδιο, Νοτιοδυτική Σερβία καί, νυν έν εξέλιξει, στήν ΠΓΔΜ, μέ έπικεφαλής τούς γνωστούς ως «**UCKάδες**» καί τά παρακλάδια τους, μεταξύ τών όποιών καί οι «**UCCέδες**» (Άπελευθερωτικός Στρατός τής Τσαμουριάς) κ.ά, προσθέτουν καί νέες έντονες πιέσεις γιά τήν άπομάκρυνση τών Βορειοηπειρωτών από τίς έστιές τους.

Έν τούτοις, ή Έλληνική Πολιτεία δέν λαμβάνει ικανοποιητικά μέτρα ούτε θέτει σέ εφαρμογή κάποιο στρατηγικό σχέδιο γιά τήν άσφαλή περικοπή τού κακού. Προστίθεται τοιουτοτρόπως καί νέα απώλεια στίς πολλές άλλες άνεπανάληπτες εύκαιρίες, πού πέρασαν άνεμετάλλευτες γιά τήν εύνοϊκότερη δυνατή λύση τού Βορειοηπειρωτικού, όπως στή συγκεκριμένη περίπτωση, γιά τήν άποφυγή τού τόσο μεγάλου καί επικινδύνου ξεριζωμού τών Βορειοηπειρωτών από τίς έστιές τους.

γ) Άκόμη καί οι ίδιοι οι **Βορειοηπειρώτες**, ένώ ή σχετική ιστορία τούς έντάσσει στήν πρώτη γραμμή κατά τούς γενικωτέρους έθνικούς άγώνες, καθώς καί στους τοπικούς τοιούτους, όμως, στήν προκειμένη περίπτωση, άν μολονότι αυτοί οι ίδιοι είναι ό στόχος καί τά θύματα

τών άνωτέρω καταστάσεων, έχόντες-άκοντες, δέν είναι **άμοιροι κάποιων εύθυνών**:

Άναγνωρίζομε, π.χ., τό δικαίωμά τους, ύστερα από τόσες δοκιμασίες γιά τήν έπίβωση καί τήν πολυπόθητη έλευθερία τους, ν' άναζητήσουν καί κάπου άλλου, καί μάλιστα στή μητέρα Πατρίδα τους, τά πολυτιμότερα αυτά αγαθά.

Τό θέμα, άλλωστε, τής ξενητειάς γιά τόν Ήπειρώτη γενικά είναι άναπόσπαστο, ίσως, καί άναπόφευκτο, έν πολλοίς, στήν μακρόχρονη ιστορία του.

Έξ ίσου όμως άναπόσπαστο είναι σέ αυτόν καί τό εύγενές πάθος τού όμηρικού «νόστου», τού διακαούς, δηλαδή, πόθου γιά μόνιμη επιστροφή στή γενέτειρα. Σέ αυτήν προσέφερε τά πάντα, μέχρι αυτοθυσίας, περιφρονώντας κάθε εμπόδιο καί αντίξηση συνθήκη ή καί δέλεαρ.

Αυτό, λοιπόν, άκριβώς άναμένομε καί από τούς συγχρόνους έδώ καί άπανταχού εκτός τής γενετειράς τους εύρισκομένους σήμερα Βορειοηπειρώτες. Έν τούτοις, έστω καί μερικοί, ζητούν έπιμόνως από τή μητέρα πατρίδα άμφιλεγόμενα «προνόμια» γιά μονιμότερη έδώ παραμονή, όπως π.χ. τής διπλής ύπηκό-

Βορειοηπειρώτης φυγάς ύψώνει τήν έλληνική σημαία.

τητος. Καταντᾶ, ὅμως, καί θαυμάσιο δῶρο γιά τήν ἄλλη πλευρά, ἡ ὁποία ἀνετώτερα θά μπορῆ νά τοὺς ἀφαρῆ τήν ἐκείθεν ὑπηκοότητα μέ ὄλες τίς περαιτέρω δυσμενεῖς συνέπειες.

Οὔτε εἶναι πρὸς ὄφελος τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος γιά τό μέγα αὐτό ἐθνικό θέμα, τό Βορειοηπειρωτικό, πού δρῖσκειται σήμερα σέ τόσο κρίσιμη κατάσταση μέ καθόλου εὐόϊαυνο τό μέλλον του, ἡ ἀποχή λ.χ. τῶν Βορειοηπειρωτῶν ἀπό τίς κατά καιροὺς γινόμενες ἐκλογές στήν Ἀλβανία, μέ ἀποτέλεσμα, ἐνῶ κατά τά διάφορα ἔμμεσα, δυστυχῶς, δεδομένα, ἀποτελοῦν περί τό 20% τοῦ συνόλου ἀλβανικοῦ πληθυσμοῦ, μόλις νά προσεγγίζουσι ἀπλῶς τό ἀντίστοιχο 2,5% στίς τελευταῖες ἀλβανικές βουλευτικές ἐκλογές!

δ) Τέλος, καί οἱ σημερινές εὐρύτερες τῆς περιοχῆς, ἀλλά καί οἱ διεθνεῖς συγκυρίες, ἰδιαίτερα, μέ τήν "ἐπομένην ἡμέρα", πού δημιούργησε ἡ ἀπαίσια καί πρωτοφανῆς τρομοκρατική ἐνέργεια στή Νέα Ὑόρκη καί τήν Οὐάσιγκτον τῶν ΗΠΑ, καί συνεχίζει νά συγκλονίζει τήν Οἰκουμένη, μέ τίς ἀπροσδιόριστες χρονικά καί ἀνυπολόγιστες σέ θύματα καί ὑλικές ζημιές, συνέπειες, μέ ἀφετηρία καί τόν ἀτυχή ἀφγανικό λαό, δέν ἀφήνει ἀνεπηρέαστο καί τό Βορειοηπειρωτικό στήν πύο κρίσιμη αὐτή μορφή του.

Διότι, ἐνῶ τό ἐπισημάζει καί δίνει ἀφορμή γιά νά παραμένη στάσιμη ἀπό ἐλληνικῆς πλευρᾶς, ἀπό τήν ἄλλη, ὅμως, δέν παύει νά προωθῆ σταθερά τά πάγια σχέδια γιά τήν ἐπίσπευση καί ἐκμετάλλευση τοῦ ἀφελληνισμοῦ καί παράλληλον ἐξαλβανισμό τῆς προαιώνιας ἐλληνικωτάτης Βορείου Ἡπείρου. Ὑπενθυμίζω ἐνδεικτικά τήν περαιτέρω καταπάτηση καί ἀρπαγή γαιῶν, τίς ποικίλες πιέσεις γιά ἐκπατρισμό τῶν κατοίκων, ἐφαρμογή σχεδίων γιά πραγμάτωση τοῦ Χάρτη τῆς Μεγάλης Ἀλβανίας, μέ προέκταση καί στήν «Τσαμουριά» καί ὁλόκληρη σχεδόν τήν Ἡπειρο, τή Δυτική Μακεδονία κ.ἄ. (UCK - UCC κ.τ.λ.).

Γ. Ὀφείλομε, παρᾶ ταῦτα, ν' ἀναζητοῦμε καί προοπτικές γιά κάποιο δέον γενέσθαι πρὸς περιστολήν τοῦ κακοῦ, πρῖν εἶναι πολύ ἄργά. Ἄλλως θά εἴμεθα καί μεῖς ὑπόλογοι ἐναντι τῆς ἀτεγκτῆς Ἱστορίας, καθῶς καί ἐκείνων «πού πέθαναν, πού ζοῦνε καί τῶν ἀγέννητων, πού θάρθουν» (Κ. Παλαμάς).

Αὐτό τό χρέος μᾶς ἐπιβάλλουν καί οἱ ὑποθήκες τῶν 15.000, περίπου νεκρῶν μας τοῦ Ἐπους τῆς Πίνδου «40-41», ὥστε ν' ἀποτελέσει καί, ἐλάχιστον ἔστω, μήνυμα πρὸς πάντα ἀρμόδιο κατά τοὺς χαλεπούς αὐτοὺς καιροὺς, οἱ ὁποῖοι, μάλιστα, «οὐ μενετοί»:

Ἀπό τά ἤδη, λοιπόν, ἐπισημανθέντα ἀνωτέρω τονίζομε καί συμπεραίνομε ἐπιγραμματικά:

α) Ἀπαιτεῖται νά ληφθοῦν ἄμεσα καί ἀποτελεσματικά ἀνασταλτικά μέτρα ἀπ' ὄλους τοὺς φορεῖς, ἀμέσων καί ἐμμέσων εὐθυνῶν καί ἀρμοδιοτήτων, κατά τῆς ἀκρῶς ἐπικίνδυνης καταστάσεως τοῦ ξερριζωμοῦ τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπό τίς ἐστίες τους.

Ἡ κύρια, ὅμως, εὐθύνη γιά ἀνάλογες πρωτοβουλίες ἀνήκει στήν ἐλληνική κυβέρνησι, μέ τή συνεργασία καί τῆς ΟΜΟΝΟΙΑΣ, ὥστε, ὡς πρῶτο δῆμα, νά ἐξετάσει τό θέμα μέ τήν ἀλβανική, ἡ ὁποία μεγάλως εὐθύνεται γιά τήν κατάσταση αὐτή, ἀφοῦ, ὅπως τονίσθηκε, δέν εἶναι ἄμοιρη εὐθυνῶν καί γιά τήν προβολή ἀκόμα τοῦ Χάρτη τῆς Μεγάλης Ἀλβανίας, μέ ὄλα τά ἐπακόλουθα δυσάρεστα, σχετικά μέ τήν ἀσφάλεια τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ Ἑλληνισμοῦ στίς ἐστίες τους κ.λ.π., πού ἀμαυρώνουν καί τίς εὐρύτερες ἐλληνοαλβανικές σχέσεις.

Ὀφείλει, π.χ., ἡ ἐλληνική κυβέρνησι –καί ἔχει ἀσφαλῶς τίς δυνατότητες, ὕστερα, μάλιστα, καί ἀπό τήν τόσο πλουσιοπάροχη καί πολλαπλή προσφορά καί συμβολή τῆς στή σύγχρονη Ἀλβανία– νά ἐνδιαφερθῆ ἄμεσα καί γιά τήν κατάργηση τῶν περιβοήτων «Μειονοτικῶν Ζωνῶν» πού περιορίζουν στοῦ ἐλάχιστον τά, ἔστω καί περιορισμένα, ἐπίσης «μειονοτικά δικαιώματα» (παιδείας, γλώσσας, ἐκλογικά κ.ἄ.). Ἐτοῖ θά ἐπεκταθοῦν καί αὐτά ὑποχρεωτικά σέ ὁλόκληρο τόν καί διεθνῶς ἀνεγνωρισμένον, ἤδη ἀπό τό 1914¹³ Βορειοηπειρωτικό, τοῦλάχιστον, χῶρο, ἦτοι ἀπό Χιμᾶρα, μέχρι Κορυτσᾶ κ.λ.π.

Παράλληλα, ὀφείλει ἐπίσης ἡ ἐλληνική κυβέρνησι –μαζί μέ τήν ΟΜΟΝΟΙΑ– νά ἀξιοποιήσει καί τόν εὐνοϊκό περίγυρο τοῦ χῶρου, ὅπου λ.χ. οἱ Ἀλβανοὶ τοῦ Κοσσυφοπεδίου καί τῶν Σκοπίων (ΠΓΔΜ), διεκδικοῦν αὐτονομία, ἀλλά καί πέραν αὐτῆς.

Αὐτό δίνει ἄνετα τό ἀντίστοιχο δικαίωμα καί γιά τοὺς Βορειοηπειρωτῆς, μέ πολὺ περισσότερα, μάλιστα, διεθνῶς καί ἱστορικῶς κατοχυρωμένα δικαιώματα καί μέ ἀφετηρία τό μνημονεύθην Πρωτόκολλο τῆς Κερκύρας.

Δέν πρέπει, ἄλλωστε, νά λημονῆται, ὅτι γιά τοὺς Βορειοηπειρωτῆς καί τοῦτο ἀποτελεῖ τό ἔλασσον ἐναντι ἐκείνου, πού ἐκκρεμῆ ἀπό τό 1946 στοῦ Συμβουλίου τῶν τεσσάρων ΥΠΕΞ τῶν νικητριῶν Δυνάμεων τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου¹⁴.

Ὀπωδῆτοτε, μέ αὐτά τά ἐνδεικτικά καί ὅτι ἄλλο ἐπιβάλλουν οἱ περιστάσεις μέσα στά πλαίσια τῆς εἰρηνικῆς διευθετήσεως, ἡ κυβέρνησις μας, προκειμένου νά προλάβῃ τή νέα αὐτή ἀπειλούμενη καί μάλλον ὀριστική «ἐθνοκάθαρση» στή Βόρειο Ἡπειρο, μέ τόν συνεχιζόμενον ξερριζισμό τῶν ἐκεῖ ἀδελφῶν μας, ὀφείλει νά προσαρμόσῃ ἀνάλογα, σταθερά καί ἐγκαιρῶς τήν πολιτική της, ἐξασφαλίζοντας ἐκεῖ τίς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις, ὅπως ἀσφαλείας, παιδείας, ἀπασχολήσεως γιά τήν ἐπιβίωση κ.λ.π.

Τότε ἀκεραία, πλέον τήν ἱστορική εὐθύνη γιά τήν παραμονή τῶν ἀπομεινάντων, καθῶς καί γιά τήν ἐπιστροφή, ἰδίως τῶν εἰς τήν Ἑλλάδα εὐρισκομένων, καί μάλιστα οἰκογενειακῶς, γιά λόγους οικονομικούς καί ἄλλους, θά φέρουν ἀποκλειστικῶς οἱ ἴδιοι οἱ Βορειοηπειρωτῆς, ὅπως σαφῶς καί προφητικά τοὺς ἐπεσή-

Ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Δρυινοῦπόλεως Σεβαστιανός

μανεν επανειλημμένως και ο πλέον αγαπητός και προστάτης τους αείμν. ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ, ήδη από το 1993, σέ έγκυκλίους κ.λπ., όπως:

Ή θέση του ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΥ

α) 27.10.1993¹⁵ ΜΝΗΜΟΝΙΟΝ περί τής έν Βορείω Ήπειρώ καταστάσεως και τί δέον γενέσθαι:

Α) Ή κατάσταση έν Βορείω Ήπειρώ: «...Είναί έθνική συμφορά! Ρήμαξε ό τόπος, μέσα Ρήμαξαν τά χωριά. Οί Άλβανοί τρίβουν τά χέρια τους από χαρά...».

Β) Αίτια τής φυγής: 1) Ή επικρατούσα μέσα δυστυχία 2) Ή πενιχρότης των από Έλληνικής πλευράς οικονομικών επενδύσεων 3) Ή παντελής έλλειψις ασφάλειας.

Γ) Τί δέον γενέσθαι (παραθέτει 9 προτάσεις, τίς όποτες και τεκμηριώνει, και οι πλείστες των όποιων ισχύουν και για σήμερα):

1) Ή επιστροφή μέσα όλων των Ήπειρωτών 2) Ή λήψις, συγχρόνως, και των καταλλήλων μέτρων 3) Οικονομικές επενδύσεις 4) Ή επιστροφή, μέσα, όλων των Άλβανών 5) Ή εγκατάστασις των εκλεγέντων Μητροπολιτών 6) Ένδιαφέρον διά τους Βλάχους τής Αλβανίας 7) Θέμα αυτόνομίας τής Βορείου Ήπειρου 8) Οικονομική ενίσχυσις και των ιατρών 9) Ένιαία υπερχομματική έξωτερική πολιτική. Έπιτροπή μελέτης των βορειοηπειρωτικών θεμάτων.

Υπό τίς παρούσες συνθήκες είναι απαραίτητο να προσεθη και ένα, τουλάχιστον, αίτημα, ως 10ον): Οικονομική ενίσχυσις των πενομένων διδασκάλων εκει βορειοηπειρωτών, εντός και εκτός των «Μειονοτικών Ζωνών». Για την κάλυψη των μεγάλων σχετικών κενών ή ΣΦΕΒΑ έπιτελει σημαντικό έργο με τον θεσμό των «Φροντιστηρίων¹⁶».

β) 22.11.1993. ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ προς τούς βορειοηπειρωτες αδελφούς εις την Ελλάδα¹⁷, (όπου τονίζονται εντόνως και αυτά):

«...Και έλπίδα για να σωθη ή Βόρειος Ήπειρος από τό "αδειασμα" και τον άφανισμό είσθε σεΐς, αγαπητοί μου βορειοηπειρωτες!... Πρό παντός, μόνον με την επιστροφή σας θα προωθηθη και Αυτόνομία τής Βορείου Ήπειρου, ή μόνη σωστή λύσι του βορειοηπειρωτικού¹⁸ και για την όποια και αυτό τό Εύρωκοινοδούλιο μίλησε, τελευταία, τόσο θετικά... Ή Βόρειος Ήπειρος έξαρτάται από σας να ζήση ή να χαθη...».

Συμπέρασμα

Πέρασαν εκτοτε 8 ολόκληρα κρίσιμα για τη Βόρειο Ήπειρο χρόνια.

Τί έκαναν, έν τώ μεταξύ, τόσοσν οι έλληνικές κυβερνήσεις, όσο και οι ίδιοι οι άμεσώτερα ενδιαφερόμενοι βορειοηπειρωτες, στα όσα τόσοσν εϋστοχα και όντως προφητικά έπεσήμανε τότε ό μακαρ. ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ; Δυστυχώς, απολύτως τίποτε, ούασιαστικά, με αποτέλεσμα να ισχύουν, και μάλιστα, επί τό χειρον, τά ανωτέρω, τά όποια δικαιώνουν μέν Έκείνον -άν και οϋδόλως θα τό επιθυμούσε- θέτουν, όμως, πρό δεινών διλημμάτων και ευθυνών τούς

άλλους. Θα τό αντίληφθουν, τουλάχιστον, έστω και τώρα, ώστε κάτι να περισώσουν από την κινδυνεύουσαν να κατασθη νέα χαμένη πατρίδα, Βόρειο Ήπειρο; Τό εύχόμεθα, ειλικρινά, ολοψύχως!

Όπωσδήποτε, έφ' όσον και σήμερα ή άλλη πλευρά συνεχίζει την άρνητική πάγια τακτική της εις βάρος του βορειοηπειρωτικού, έν γενει, για οϊανδήποτε περαιτέρω άμέλεια προς τό ύψιστο αυτό έθνικό χρέος όλων μας κανέναν δέν θα καλύψουν, οϋτε και αυτές ακομο οι σύγχρονες νεφελώδεις διεθνεις συγκυρίες.

Άξίζει, λοιπόν, και σήμερα για τον καθένα μας τό Καβάφιο:

«Τιμή σ' εκείνους, όπου στην ζωή των ώρισαν και φυλάγουν Θερμοπύλες¹⁹».

Σημειώσεις

1. Άπ. Π. Παπαθεοδώρου: α) Ή πάγια τακτική τής Αλβανίας έναντι του βορειοηπειρωτικού. Εΐσήγ. στο 6ο Παγκόσμ. Συνέδριο, περιόδ. Έλληνοχριστική Άγωγή, Δεκ. 1999 και Ίαν. 2000, β) Ή έν εξέλιξει άνθελληνική συγχροδια των γειτόνων μας. Περιοδ. «Άπειρος χώρα Ήπειρος», τχ. 14/11/2000, 11.
2. Άπ. Π. Παπαθεοδώρου: Ό Αυτόνομακός Άγώνας τής Β. Ήπειρου 1914, Άθ. 1985, 60.
3. Άπ. Π. Παπαθεοδώρου: Ή παιδεία στη Β. Ήπειρο μετά τό '21, Ανάτ., (19ος και 20ός αϊ.) Άθ. 1988.
4. Άπ. Γλαβίνα: Ή Όρθόδοξη Αυτόκέφαλη Έκκλησία τής Αλβανίας, Θεσσ/κη 1985.
5. α) Ν. Κ. Παπαδοπούλου: Ή Δούδιανη τής Δροπόλεως Β. Ήπειρου, Άθ. 1970, β) Γ. Χ. Παπαδοπούλου: Ή Έθνική Έλληνική Μειονότης και τό σχολικόν αυτής Ζήτημα, εκδ. Ι.Β.Ε., Ίωάνν.1981.
6. Άπ. Π. Παπαθεοδώρου: Ή παιδεία στη Β. Ήπειρο, έ.ά. (3), 379 - 400.
7. Άπ. Π. Παπαθεοδώρου: Ή πάγια τακτική τής Αλβανίας έναντι του βορειοηπ/κού, έ.ά. (1).
8. Άπ. Π. Παπαθεοδώρου: Οί Μουσουλμάνοι Τσαμηδες. Ή νέα άνθελληνική πρόκληση των Άλβανών, έφ. ΕΣΤΙΑ, 29, 30, 31/8 και 1/3/4/5 και 9.10.2001 και υπό έκδοση σχετικό βιβλίο.
9. Άπ. Π. Παπαθεοδώρου: Χιμάρα ολόρθη, εφ. Προϊνός Λόγος, Ίωάννινα, 24, 25, 26, 28, 29/4/2000, και υπό έκδοσιν σχετικό βιβλίο.
10. Άπ. Π. Παπαθεοδώρου: Ό Αυτόνομακός Άγώνας τής Β. Ήπειου 1914, έ.ά. (20), 76-77.
11. Άπ. Π. Παπαθεοδώρου: Οί Άλβανοί οικονομικοί μετανάστες και οι τρελλές διεκδικήσεις τους, έφ. Ήπειρ. Μέλλον, Άθ. Σεπτ. 2001, 1 και 3.
12. Άπ. Π. Παπαθεοδώρου: Τό Σύμφωνο Φιλίας Ελλάδος - Αλβανίας (21/3/96), έφ. βορειοηπ/κόν Βήμα, αρ. φ. 6(41) 1/3/1996, 11.
13. Βλ. π.χ. Πρωτόκολλο τής Κερκύρας, τής (5)17/5/1914.
14. Άπ. Π. Παπαθεοδώρου: Ό Αυτόνομακός Άγώνας τής Β. Ήπειρου 1914, έ.ά.(2), 57.
15. ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ για την Άνάσταση τής Βορείου Ήπειρου, Ί. Μητρόπολις Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανής και Κοϊνίτης Δκ. 1995, 623-626.
16. Άρ. Καντάνη - Γ. Ανδρουτοπούλου: «ΥΠΟΜΝΗΜΑ επί του βορειοηπειρωτικού Ζητήματος», εκδ. ΣΦΕΒΑ, Ί-σάιλ. 2001, 13-15.
17. ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ, έ.ά. (15), 627-629.
18. Έννοει, φυσικά, ό έμπνευστής και πρωτεργάτης του συγχρόνου, βορειοηπειρωτικού Άγώνος, αείμν. Σεβαστιανός την Αυτόνομιαν, ως την έφικτήν για τούς καιροίς μας λύση.
19. Κ. Καβάφης: Θερμοπύλες, 1-2.

ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ: ΛΕΥΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Β' Μέρος

Ο Βενιζέλος και η Ανατολική Θράκη

Ο Βενιζέλος, παρότι ήταν ο βασικός εκφραστής της τάσης για εθνική ολοκλήρωση, υπήρξε το μοιραίο πρόσωπο. Η εκτίμηση του Καζαντζάκη που προαναφέρθηκε ισχυροποιείται με τη στάση Πόντιου Πιλάτου που κράτησε ο Βενιζέλος απέναντι στη Μικρασιατική Άμυνα, η οποία τον κάλεσε να μπει επικεφαλής ενός κινήματος σωτηρίας του μικρασιατικού ελληνισμού. Δεν αποδέχτηκε τον προτεινόμενο ρόλο και απέφυγε να συμβουλευθεί τους Μικρασιάτες για το σκόπιμο της ένοπλης αντιμετώπισης στην περίπτωση επαναφοράς του τουρκικού καθεστώτος στη Σμύρνη. Όπως έγραψε ο μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος στην τελευταία επιστολή του στον Ελευθέριο Βενιζέλο, λίγο πριν την είσοδο των τουρκικών στρατευμάτων στην πόλη: «...Ο ελληνισμός της Μικράς Ασίας, το ελληνικό κράτος αλλά και σύμπαν το ελληνικό έθνος, καταβαίνει πλέον εις τον Άδη, από του οποίου καμμία πλέον δύναμις δεν θα δυνηθή να το αναβιβάσει και να το σώση. Της αφαντάστου ταύτης καταστροφής βεβαίως αίτιοι είναι οι πολιτικοί και προσωπικοί σας εχθροί, πλην και υμείς φέρετε μέγιστον της ευθύνης βάρος...».

Ως αποτέλεσμα της ήττας στο μικρασιατικό μέτωπο ξέσπασε το Σεπτέμβριο του 1922 η επανάσταση του στρατού και του στόλου εναντίον της κυβέρνησης Γούναρη με επικεφαλής το συνταγματάρχη Ν. Πλαστήρα. Η ανατροπή της βασιλικής κυβέρνησης και η παρουσία ισχυρού ελληνικού στρατού στην Ανατολική Θράκη δημιουργήσε ελπίδες ότι η καταστροφή δεν θα ήταν πλήρης. Οι μεγάλες δυνάμεις είχαν όμως αποφασίσει την παράδοσή της στους κεμαλικούς. Ο Ελ. Βενιζέλος, τον οποίο οι επαναστάτες κάλεσαν να αναλάβει τη διακυβέρνηση, είχε ήδη αποδεχτεί την άποψη της Αντάντ για την Ανατολική Θράκη. Έτσι, συνέδεσε την επιστροφή του στην κυβέρνηση με την αποδοχή της γαλλοβρετανικής άποψης από τους επαναστάτες. Στο τηλεγράφημα προς τους επαναστάτες έγραψε: «Η απώλεια της Ανατολικής Θράκης ήταν καταστροφή ανεπανόρθωτος... εφόσον αι Δυνάμεις αποφάσισαν την απόδοσίν της εις την Τουρκία. Η κυβέρνηση είναι ανάγκη τάχιστα να χαράξη την πολιτικήν της. Εάν η πολιτική αυτή περιλαμβάνη την απόφασιν να κρατήσωμεν την Θράκην και εναντίον της γνώμης των πρώην συμμάχων μας, αι θερμαί μου ευχαί θα συνοδεύουν τον αγώνα τούτον του Έθνους, αλλά ευρίσκομαι εν τοιαύτη περιπτώσει εις την θλιβεράν ανάγκην να αρνηθώ την αποδοχήν της τιμητικής εντολής όπως αντιπροσωπεύσω την χώραν εις το εξωτερικόν».

Έτσι έγινε αποδεκτή η συμφωνία των Μουδανιών, και τα μεσάνυχτα της 1ης/14ης Οκτωβρίου 1922 ο ελληνικός στρατός άρχισε να αποχωρεί από την Ανατολική Θράκη, ακολουθούμενος από 250.000 νέους πρόσφυγες. Η Ελλάδα δεν έκανε ούτε το ελάχιστο για να διατηρήσει τον έλεγχο της σ' αυτή την βασική περιοχή του ελληνισμού, ενώ είναι βέβαιο ότι

ούτε τα κεμαλικά στρατεύματα μπορούσαν να διασχίσουν τον Ελλήσποντο και τα Δαρδανέλλια, ούτε η Αντάντ να υποχρεώσει στρατιωτικά την Ελλάδα να αποχωρήσει. **Η παράδοση της Ανατολικής Θράκης αποτελεί μια από τις πλέον λευκές σελίδες της νεότερης ελληνικής ιστορίας.**

Η στάση των συμμάχων

Για τη Μικρασιατική Καταστροφή έχουν ευθύνες οι μεγάλες δυνάμεις της εποχής, και ειδικά οι συμμαχικές, οι οποίες με μια απίστευτη κυνικήτητα επαναπροσάρμοσαν έτσι την πολιτική τους, ώστε η νέα τάξη πραγμάτων που θα διασφάλιζε τα συμφέροντά τους να βασίζεται σε μια εθνικιστική Τουρκία, πλήρως ομογενοποιημένη με τις γενοκτονίες των χριστιανικών εθνοτήτων που πραγματοποίησε. Η σχέση Ελλάδας και Δύσης ήταν μια πολυσύνθετη σχέση με πολλές παραμέτρους. Η πλήρης εθνική αποκατάσταση του ελληνισμού δεν ήταν ιδιαίτερος επιθυμητή. Από παλιά αυτό φάνταζε ως μεγάλη απειλή για τα δυτικά συμφέροντα. Στις παραμονές του 19ου αιώνα ο Felix de Beajour έγραφε: «Οι έμποροι φοβούνται το συναγωνισμό με τους Έλληνες, λαό εύρωστο και εργατικό, που στέλνει ήδη τα εμπορικά του πλοία ίσαμε τον Τάμεση. Λέγουν ότι θα γεμίσει με το στόλο του όλα τα λιμάνια της Ευρώπης, σε βάρος των Ευρωπαίων μεγαλεμπόρων».

Με τα μικρασιατικά, οι συμμαχικές δυνάμεις ανέδειξαν τα πραγματικά τους αισθήματα απέναντι στον ελληνισμό, όχι πάντα με βάση τα στεγνά οικονομικά τους συμφέροντα. Η ανοχή των γενοκτονιών υπήρξε πρωτοφανής. Είναι τέτοια η ευθύνη των δυτικών δυνάμεων της εποχής, ώστε ο μητροπολίτης Τραπεζούντας Χρύσανθος έγραψε μετά το τέλος της ανθρωποσφαγής: «Με την ένοχη συμμετοχή δύο μεγάλων δυνάμεων της Δύσεως, της Γερμανίας και της Αυστρίας, κατά τα έτη 1914-1918, εσφάγη από τους Νεοτούρκους ολόκληρον έθνος, το Αρμενικόν, και εκατοντάδες χιλιάδες Ελλήνων απεσπάσθησαν βιαίως των εστιών τους και απέθανον εις την εξορία. Με την ένοχη συμμετοχή των συμμαχικών Χριστιανικών δυνάμεων της Δύσεως κατά τα έτη 1919-1922, το εθνικό κίνημα των Τούρκων, υπό τον Μουσταφά Κεμάλ, συνεπλήρωσε το έργο των Νεοτούρκων». Ο ίδιος επίσης συγκρίνει τη στάση των δυτικών με αυτή των μπολσεβίκων: «... **οι οποίοι καίπερ μπολσεβίκοι εφάνησαν ανθρωπινότεροι από τα πληρώματα των συμμαχικών πλοίων, τα οποία κατά την Μικρασιατικήν Καταστροφήν εν έτει 1922 δεν εδέχθησαν ούτε ένα Έλληνα να σώσουν**».

Η Γαλλία ενθάρρυνε εξ αρχής τους Τούρκους να αντισταθούν. Η υποστήριξή της προς τον κεμαλικό στρατό βρήκε την έκφρασή της με την γαλλοτουρκική συμφωνία της Άγκυρας. Την ημέρα της υπογραφής της συνθήκης ο Γιουσοφ Κεμάλ ανακοίνωσε την απόφαση της κεμαλικής κυβέρνησης να παραχωρήσει στους Γάλλους κεφαλαιούχους την εκμετάλλευσή

* Δρ. Σύγχρονης Ιστορίας.

κοιτασμάτων σιδήρου, χρωμίου και ασημιού. Ακόμα ανακοίνωσε την επιθυμία των κεμαλικών αρχών για μεικτές γαλλοτουρκικές εταιρείες για την κατασκευή και εκμετάλλευση λιμανιών, σιδηροδρομικών γραμμών κ.λπ. Σε ένα απόρρητο κρυπτογραφημένο τηλεγράφημα του Γάλλου πρωθυπουργού Αριστέιδη Μπριάν προς το στρατηγό Τζουρό, που αποκαλύφθηκε πολύ αργότερα, διατάχθηκε η παράδοση στις τουρκικές αρχές από στρατιωτικές στολές μέχρι αεροπλάνα και υλικό για τηλεγραφικό σταθμό. Μετά την ήττα στα Μουδανιά οι γαλλικές αρχές αφόπλισαν τους Έλληνες στρατιώτες και τους παρέδωσαν στους Τούρκους. Το κλίμα αυτό πέρασε και στους Γάλλους δημοσιογράφους. Απέφευγαν να ενημερώσουν το γαλλικό κοινό για την έκταση των σφαγών στη Σμύρνη και είχαν την τάση να θεωρούν ότι κάθε πληροφορία για ακρότητες αποτελεί «ύποπτη πληροφορία ελληνικής προέλευσης».

Τη στάση αυτή των Γάλλων στηλίτευσε ακόμα και ο Ουϊνστον Τσώρτσιλ, γράφοντας: «*Παρά τις προσπάθειες των Γάλλων να ελαχιστοποιήσουν τις φρικαλεότητες αυτές (Σ.Σ.: των Τούρκων κατά των Ελλήνων στον Πόντο και τη δυτική Μικρασία) και να αποδείξουν εναντίον των Ελλήνων παρόμοιες φρικαλεότητες σε μικρότερη κλίμακα, η κοινή γνώμη, όση υπήρχε, στρεφόταν αποφασιστικά εναντίον των Τούρκων*».

Οι Αμερικανοί από την πλευρά τους ήταν αντίθετοι με τη διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, γιατί απέβλεπαν στη δημιουργία αμερικανικού προτεκτοράτου σε όλη την Τουρκία. Η αμερικανική αντιπροσωπεία επιδίωκε τη διατήρηση του τουρκικού καθεστώτος στην ασιατική Τουρκία. Οι Ηνωμένες Πολιτείες ήθελαν την εντολή των συμμάχων για ολόκληρη την ασιατική Τουρκία, αποβλέποντας στα πετρέλαια της Μοσούλης. Ο Αμερικανός ναύαρχος Τσέστερ ζητούσε προνόμια για μεγάλη σιδηροδρομική γραμμή που θα συνέδεε το εσωτερικό της Ανατολής με τα παράλια της Μεσογείου. Οι Αμερικανοί, μετά το τέλος των τραγικών γεγονότων, παρομοίασαν τον Κεμάλ με τον Γεώργιο Ουάσιγκτον.

Η Μεγάλη Βρετανία, ενώ αρχικά υποστήριζε τις ελληνικές θέσεις, δεν επενέβη για να περιορίσει την ήττα της συμμάχου της Ελλάδας. Αντιτάχθηκε πλήρως για οποιαδήποτε ρύθμιση του Ποντιακού Ζητήματος. Απέρριψε τις προτάσεις για απόβαση στην Τραπεζούντα των ποντιακών ταγμάτων που είχαν δημιουργηθεί στα πλαίσια του ελληνικού στρατού, ώστε να δημιουργηθεί μια μικρή ελεύθερη περιοχή όπου θα κατέφευγαν οι Έλληνες από τη Ρωσία που καταδιώκονταν από τους μπολσεβίκους. Επιπλέον, το απόσπασμα αυτό, ενισχυμένο, θα μπορούσε να αναχωρήσει στο εσωτερικό γύρω από το Ερζικιάν, ώστε να εξασφαλίσει από τους Τούρκους τα νώτα του αρμενικού στρατού.

Ιταλία, Γαλλία, ΗΠΑ, Αγγλία και Βατικανό

Η πρόταση αυτή συνάντησε την άρνηση της βρετανικής πλευράς. Την αρνητική απάντηση της βρετα-

νικής κυβέρνησης στην πρόταση αυτή εισηγήθηκε ο Βρετανός αρμοστής στο Βατούμι Wardrop. Την απόρριψη της πρότασης, παρόλο ότι αυτή εξυπηρέτούσε άριστα τον αντιμπολσεβικό αγώνα της Αντάντ, ο Δ. Καθενιώτης ερμηνεύει ως αποτέλεσμα της υποκειμενικής στάσης του Άγγλου Αρμοστή να αποδεχτεί τη μεταφορά των Ταγμάτων του Πόντου στο Βατούμι, γιατί ήταν φανατικός σλαβόφιλος, ευμενέστατα διακείμενος προς τους Βουλγάρους. Ο Νεοκλής Σαρρής υποστηρίζει ότι η συγκεκριμένη βρετανική στάση ήταν απόρροια της αλλαγής των στρατηγικών επιλογών της βρετανικής κυβέρνησης: ότι το βρετανικό επιτελείο υποστήριζε τον Κεμάλ Ατατούρκ πολύ πριν τις ελληνικές εκλογές του 1920 και πρότεινε τη διατήρηση του αλώβητου της οσμανικής επικράτειας στη Μικρά Ασία και κατ' επέκταση στα στενά του Βοσπόρου και των Δαρδανελλίων με τον περιβάλλοντα θρακικό χώρο. Τις βρετανικές ευθύνες, τουλάχιστον για την ανοχή της γενοκτονίας, ομολόγησε στην αγγλική Βουλή και ο ίδιος ο πρωθυπουργός Λόντν Τζωρτζ λέγοντας: «*Οι Τούρκοι οργανίζουν κατά των Ελλήνων του Πόντου, χωρίς εκείνοι να διασώζονται από τις Αγγλο-*

Σινώπη. Ζωγραφικός πίνακας (65Χ50 εκ.) του Αχιλλέα Αϊθάζογλου

γαλλικές δυνάμεις.» Οι Βρετανοί αντιπρόσωποι στη Λωζάννη επανειλημμένα θύμιζαν στον αρχηγό της τουρκικής αντιπροσωπείας Ισμέτ Πασά ότι η Τουρκία νίκησε επειδή ο αγγλικός στρατός είχε αδρανήσει συνειδητά τον Αύγουστο και το Σεπτέμβριο του 1922.

Οι Ιταλοί μαζί με τους Γάλλους εφοδίαζαν τον κεμαλικό στρατό με όπλα, ιματισμό, φορητά αυτοκίνητα, αεροπλάνα, καταδιωκτικά και αναγνωριστικά, ενώ ο ελληνικός στρατός είχε αφεθεί τελείως αβοήθητος. Στις 15 Μαρτίου 1930 υπογράφηκε μυστική συμφωνία των Ιταλών με τον Κεμάλ για εφοδιασμό με άφθονο πολεμικό υλικό. Το ενδιαφέρον της Ιταλίας για την εξασφάλιση απόλυτης κυριαρχίας στο μεσογειακό χώρο είχε εκδηλωθεί από την ίδρυση του ιταλικού εθνικού κράτους. Η επέκταση της Ελλάδας στην

Ιωνία και στην Ανατολική Θράκη αποτελούσε απειλή για τα στρατηγικά συμφέροντα των Ιταλών.

Ακόμα και το Βατικανό είχε ανάμειξη στα γεγονότα. Λίγα χρόνια μετά την καταστροφή ήρθαν στο φως έγγραφα που αποδείκνυαν πως το Βατικανό είχε παρακινήσει τους Γάλλους να βοηθήσουν τους Τούρκους, γιατί δεν ήθελε να πάρουν οι ορθόδοξοι στα χέρια τους την Κωνσταντινούπολη. Το Βατικανό φοβόταν ότι η Ελληνορθόδοξη Εκκλησία θα γινόταν σοβαρός αντίπαλος σε περίπτωση που θα εδραιωνόταν στο παλιό κέντρο του ανατολικού χριστιανισμού. Χαρακτηριστικές ήταν δηλώσεις όπως «*προτιμότερη πάνω στον τρούλο της Αγίας Σοφίας είναι η ημισέληνος παρά ο ελληνικός σταυρός*». Το Βατικανό προτιμούσε επίσης τη «*μουσουλμανική αδιαφορία από τον ορθόδοξο φανατισμό*».

Οι τρεις συμμαχικές χώρες (Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία) απέρριψαν, τέλος, το αγωνιώδες αίτημα των Μικρασιατών για δημιουργία αυτόνομου μικρασιατικού κράτους με πρωτεύουσα τη Σμύρνη. Απειλήσαν με ένοπλη αντιμετώπιση στην περίπτωση που ο ελλη-

κός στρατός θα επιχειρούσε να καταλάβει την Κωνσταντινούπολη. Στο λιμάνι της Σμύρνης την ημέρα των φοβερών σφαγών του άμαχου πληθυσμού βρίσκονταν 21 συμμαχικά πλοία, από τα οποία 11 αγγλικά, 5 γαλλικά, 2 ιταλικά, 3 των ΗΠΑ. Το μοναδικό ενδιαφέρον τους ήταν η προστασία των προξενείων τους. Οι εκπρόσωποι των «συμμάχων» θαύμαζαν απαθείς κι ολότελα αδιάφοροι το φρικτό θέαμα. Στην Κωνσταντινούπολη οι «συμμαχικές» αρχές αδιαφόρησαν τελείως για τους πρόσφυγες από τον Πόντο και τους άφησαν αβοήθητους, χωρίς καμία στοιχειώδη περίθαλψη, με αποτέλεσμα χιλιάδες να πεθάνουν από τις αρρώστιες στο στρατόπεδο Σελιμιέ.

Η Λωζάννη

Μετά τη μικρασιατική τραγωδία, ο Βενιζέλος είχε μετατραπεί σε ένα κλασικό παλαιοελλαδίτη πολιτικό. Τίποτα πια δεν θύμιζε το Βενιζέλο της κρητικής επανάστασης. Το μόνο του μέλημα ήταν τα κρατικά συμφέροντα, όπως αυτός τα ερμήνευε, ανεξαρτήτως αν γι' αυτό θα έπρεπε να θυσιάσουν ελληνικοί πληθυσμοί. Αγνοώντας πλήρως τους πρόσφυγες και τις οργανώσεις τους υπέγραψε το 1923 στη Λωζάννη την υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών –«μετανάστευση» ονομάστηκε στα επίσημα κείμενα– και στη συνέχεια αποδύθηκε σε μια προσπάθεια μη αποζημίωσης των προσφύγων με βάση τις πραγματικές τους περιουσίες, που εγκατέλειψαν στους γενέθλιους χώρους τους. Ειδικά στην εκλογική του περιφέρεια εγκατέστησε πολύ λιγότερους πρόσφυγες από τους μουσουλμάνους που είχαν απελαθεί στην Τουρκία. Ο λόγος ήταν προφανής: Οι περιουσίες των μουσουλμάνων, που δικαιοματικά θα έπρεπε να μοιραστούν στους πολλαπλάσιους πρόσφυγες, χρησιμοποιήθηκαν από την εκλογική του πελατεία. Στη συνέχεια και με μεσολαβητή τον Ιταλό δικτάτορα Μουσολίνι, ο Βενιζέλος υπογράφει το 1930 την «ελληνοτουρκική συνθήκη φιλίας, ουδετερότητας και διατησίας», παρά την έντονη αντίδραση των προσφύγων, τους οποίους απειλησε με διώξεις, με το γνωστό Ιδιώνυμο. Για να δείξει επί πλέον τα αισθήματά του προς την Τουρκία, ο Βενιζέλος προτείνει τον Κεμάλ Ατατούρκ για Νόμπελ Ειρήνης.

Οι μεγάλοι χαμένοι της ελληνοτουρκικής προσέγγισης ήταν οι πρόσφυγες. Οι περιουσίες τους ισοψηφίστηκαν, παρότι δεκαπλάσιας αξίας, με αυτές των μουσουλμάνων που ανταλλάχθηκαν. Με τον τρόπο αυτό το ελληνικό κράτος πλήρωσε τις πολεμικές αποζημιώσεις προς την Τουρκία.

Η αντιπροσφυγική συμπεριφορά του Βενιζέλου συνεχίστηκε με την απαγόρευση καθόδου στην Ελλάδα, το 1930, των προσφύγων με ελληνική υπηκοότητα από το μικρασιατικό Πόντο, που είχαν καταφύγει στη Σοβιετική Ένωση και υπόκειντο των διατάξεων της συνθήκης της Λωζάννης. Η συμπεριφορά της ελληνικής κυβέρνησης και του Ελ. Βενιζέλου καταγγέλθηκε ως αντισυνταγματική τον Ιανουάριο του 1931 από τη γενική συνέλευση του Σωματείου των εκ Ρωσίας Ελλήνων και χαρακτηρίστηκε «σκληρή, παράνομη, αντεθνική και απάνθρωπη». Ζήτησαν επίσης να αναλάβει η Ελλάδα την υποστήριξη των δικαιωμάτων των Ελλήνων της Ρωσίας και να ζητήσει αποζημιώσεις για τις τεράστιες ελληνικές περιουσίες που είχαν δημεύσει οι σοβιετικοί. Η άρνηση της ελληνικής κυβέρνησης είχε τραγικές επιπτώσεις στους Έλληνες που κατοικούσαν στη Σο-

βιετική Ένωση. Εμφανίστηκαν περιπτώσεις άρνησης έκδοσης διαβατηρίων από την ελληνική Πρεσβεία σε πρόσφυγες που ήταν υπό εκτόπιση στη Σιβηρία ή στην Κεντρική Ασία. Η πολιτική αυτή εγκλώβισε στη Σοβιετική Ένωση δεκάδες χιλιάδες πρόσφυγες από το μικρασιατικό Πόντο. Αυτός είναι ένας από τους λόγους που η ελληνική εθνότητα θρήνησε τόσο μεγάλο αριθμό (50.000) θυμάτων την περίοδο των μεγάλων σταλινικών διώξεων του 1937-1938.

Τα αποτελέσματα της ήττας

Η Μικρασιατική Καταστροφή οδήγησε στην πρωτοφανή συρρίκνωσή του ελληνικού κόσμου στα όρια του έθνους-κράτους, που υπήρχε στο βαλκανικό νότο. Παράλληλα έθεσε τις προϋποθέσεις μετατροπής των Ελλήνων –τουλάχιστον ενός πολύ μεγάλου τμήματός τους– σε λαό της διασποράς. Μέχρι σήμερα οι Μικρασιάτες πρόσφυγες, στο πρόσωπο των Ποντίων προσφύγων από την πρώην Σοβιετική Ένωση, καταφθάνουν ικέτες στη βαλκανική Ελλάδα· σημειώνοντας επιπλέον με τον πλέον χαρακτηριστικό τρόπο, ότι το Μικρασιατικό δεν έχει ακόμα κλείσει παρόλη την απεγνωσμένη προσπάθεια των ελλαδικών κυβερνήσεων από το 1922, οι οποίες πολύ εύκολα αποδέχτηκαν τη Νέα Τάξη πραγμάτων του 1922 και μετακύλησαν τις συνέπειές της στους Έλληνες πρόσφυγες από τη Δυτική Μικρά Ασία, τον Πόντο και την Ανατολική Θράκη.

Το κόστος της καταστροφής του 1922 ήταν τεράστιο για τον ελληνοισμό της καθ' ημάς Ανατολής. Ο Τζωρτζ Χόρτον, Αμερικανός πρόξενος στη Σμύρνη την περίοδο των τραγικών γεγονότων, υπολόγισε σε περισσότερους από ένα εκατομμύριο τους Έλληνες που εξοντώθηκαν στο μικρασιατικό χώρο (Ιωνία και Πόντο) κατά τη διάρκεια των εθνικών εκκαθαρίσεων (1915-1923) που πραγματοποιήσαν οι Τούρκοι εθνικιστές εις βάρος των μη τουρκικών και μουσουλμανικών ομάδων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ενάμιση εκατομμύριο ήταν οι πρόσφυγες, ενώ καταστράφηκε η ελληνική αστική τάξη της Μικράς Ασίας, η μόνη κοινωνική δύναμη που θα μπορούσε να εκσυγχρονίσει το έθνος-κράτος των Ελλήνων. Από την άλλη, ο τεράστιος πλούτος που είχε παραγάγει επί αιώνες ο μικρασιατικός ελληνοισμός στο γενέθλιο χώρο του, απετέλεσε πηγή πρωταρχικής κεφαλαιακής συσσώρευσης για την ανύπαρκτη μέχρι τότε τουρκική αστική τάξη.

Παρόλα αυτά, μετά το 1922 η Ελλάδα έγινε ένα πραγματικό έθνος-κράτος των Ελλήνων, έστω και μέσα από την τραγική αντιστροφή του ιστορικού νόμου. Δηλαδή αντί να συμπεριληφθούν στο κράτος των Ελλήνων τα εδάφη των αλύτρωτων, έφτασαν οι αλύτρωτοι στο εναπομένον ελεύθερο εθνικό έδαφος ως τραγικά τεκμήρια της γενετικής αντινομίας του νεότερου ελληνικού κράτους.

Κατά των προσφύγων

Στην Ελλάδα εγκαταστάθηκαν περί τους 1.500.000 πρόσφυγες. Οι 400.000 περίπου προέρχονταν από το μικρασιατικό Πόντο, οι 250.000 από την Ανατολική Θράκη και οι υπόλοιποι από τη Δυτική Μικρά Ασία και την Καππαδοκία. Περίπου 70.000 πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν στη Σοβιετική Ένωση, στις ήδη υπάρχουσες ελληνικές κοινότητες. Στην Ελλάδα οι πρόσφυγες πέρα-

Μικρά Ασία

σαν από τις εξευτελιστικές διαδικασίες των λοιμοκαθαρτηρίων της Μακρονήσου, του Χαρμάν Κιοϊ κ.α. Με βάση τα στοιχεία της Κοινωνίας των Εθνών, σε πολλές περιοχές της νέας του εγκατάστασης κατά τα πρώτα χρόνια πέθανε από τις κακουχίες το 20% των προσφύγων, ενώ αντιστοιχούσε 1 γέννηση σε 3 θανάτους.

Η άφιξη των προσφύγων στην Ελλάδα προκάλεσε γενική κρίση. Ο αρχικός εκνευρισμός που ένοιωσαν οι ντόπιοι για τους πρόσφυγες πήρε σύντομα τη μορφή εχθρότητας. Οι πρόσφυγες αντιμετώπισαν πραγματικό μίσος από τους ντόπιους. Ο Μάρκος Βαμβακάρης, Συριανός στην καταγωγή, περιέγραψε θαυμάσια την κατάσταση αυτή: «Έμενε ο κόσμος στα βαγόνια των σιδηροδρόμων. Έμενε εκεί που είχε κερδίσει αποθήκη εγκαταλειμμένη. Τσαντήρια κάνανε. Καταστροφή, μεγάλη καταστροφή. Να μην ξαναδούν τα μάτια μας τέτοια πράγματα. Το τι τραβήξαν αυτοί οι άνθρωποι δεν λέγεται. Ατιμαστήκανε. Γίνανε χάλια, χάλια, χάλια. Άσε που ήταν ατιμασμένοι από κει με τους Τούρκους που τους καταδιώκανε. Και κατόπιν εδώ που ήρθανε τα ίδια. Προσπαθήσανε, κάνανε χίλια δυο να βρίσκουνε το ψωμί τους, μέχρι να βρουν ένα σπίτι να κάτσουνε. Αν ένας πατέρας είχε πέντε-έξη παιδιά και κορίτσια, άλλα άρπαγε ο ένας από δω, άλλα ο άλλος από κει. Καταστροφή μάνα μου... Και οι ντόπιοι δεν τους έβλεπαν με καλό μάτι. Αλλά τους βρίζανε. Χίλια δυο. Φύγετε από δω ρε! Πηγαίνετε παρά πέρα. Δεν τους κοιτάζανε. Δεν είχαν την αγάπη να πουν για στάσου, συγγενείς μας είναι, Έλληνες πραγματικοί. Να τους αγκαλιάσουμε. Δεν έγινε αυτό το πράμα, εγώ δηλαδή τι είδα. Μπορεί αλλού. Ήθελαν να τους κλέψουνε οι κλεφταράδες που ήταν εδώ πέρα.

Ν' αρπάξουν ό,τι είχαν. Να τους κλέψουνε, να τους γελάσουνε. Απατώνες». Η σύγκρουση ντόπιων και προσφύγων, θέτει τη σφραγίδα της σ' όλη την επόμενη περίοδο. Οι γηγενείς αμφισβητούν την ίδια την ελληνικότητα των προσφύγων. Ο τότε εισαγγελέας Βαζούρας έγραψε: «Η βρисиά τουρκόσπορος μαζί με σωρό ανάλογες βρисиές, όπως σκατοουγλούδες, παλησαούτηδες κ.λπ. ήταν στην ημερήσια διάταξη, από ανώτερα και κατώτερα κυβερνητικά όργανα...».

Το χάσμα ενισχύθηκε και συντηρήθηκε από τον άγριο οικονομικό ανταγωνισμό, τόσο στην ιδιοποίηση της γης, όσο και στις εμπορικές δραστηριότητες.

Επιβίωση και εξέλιξη αυτής της αρχικής στάσης αποτελούν σήμερα τα λεγόμενα ποντιακά ανέκδοτα, για τα οποία έγραψε ο Ηλίας Πετρόπουλος: «Οι ελλαδικοί Νεοέλληνες δεν συμπαθούν τους πρόσφυγες. Και ακριβώς τα αντιποντιακά ανέκδοτα, που σήμερα κυκλοφορούν, εκφράζουν (σε τελική ανάλυση) την αντιπάθεια των γηγενών κατά της πολυπληθέστερης προσφυγικής ομάδας που εγκαταστάθηκε στη χώρα μας».

Συνομωσία σιωπής

Η εγκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα σημαίνει τη μαζική προλεταριοποίησή τους και κατά συ-

νέπεια την πολιτική τους περιθωριοποίηση. Το αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης ήταν η επικράτηση της βούλησης όλων των ελλαδικών κομμάτων (από την άκρα Δεξιά έως την άκρα Αριστερά) για αποσιώπηση των τραγικών γεγονότων, εξαφάνιση της προσφυγικής ιστορικής μνήμης και βαλκανιοποίηση των προσφύγων.

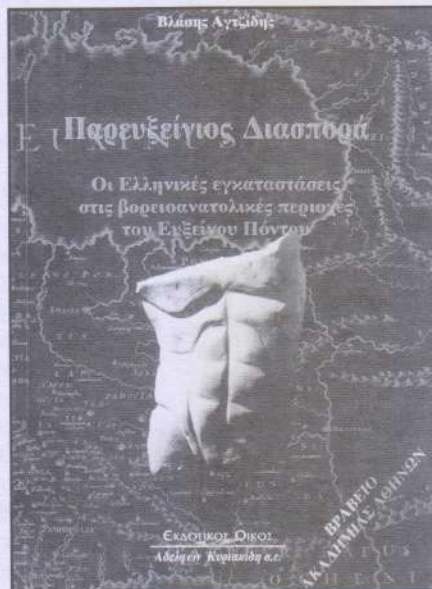
Οποιοσδήποτε νηφάλιος παρατηρητής των γεγονότων θα περίμενε να έχουν τα μικρασιατικά ιδιαίτερη θέση στη συλλογική μνήμη των Νεοελλήνων, καθώς και στη γνώση που αναπαράγεται μέσω της εκπαιδευτικής διαδικασίας στη σύγχρονη Ελλάδα. Συμβαίνει όμως ακριβώς το αντίθετο, δημιουργώντας εύλογα ερωτήματα για τα βαθύτερα αίτια. Μερικά συμπεράσματα αυτής της αναζήτησης είναι ότι η αποσιώπηση υπήρξε το αποτέλεσμα της οριστικής κυριαρχίας των ελλαδικών ομάδων στο έθνος-κράτος

των Ελλήνων. Οι πολυάριθμοι Έλληνες από το μικρασιατικό και τον ανατολικοθρακικό χώρο, που ανέρχονταν στο 35% περίπου του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας, ενσωματώθηκαν ως πρόσφυγες στην κοινωνική δομή. Κατά συνέπεια, ήταν αδύνατο να διεκδικήσουν ειρηνικά οποιοδήποτε μερίδιο συμμετοχής στο έθνος-κράτος, ως ομάδες με σαφή συνείδηση της καταγωγής τους. Από την άλλη, οι ελλαδικές ομάδες εξουσίας, οι οποίες είχαν αποτύχει στον αποτελεσματικό χειρισμό της μικρασιατικής κρίσης, αντιμετώπισαν την πρόκληση της στέρωσης της εξουσίας τους, που αμφισβητούνταν έντονα εκ των πραγμάτων. Εξ άλλου είχαν βγει κερδισμένες από τη Μικρασιατική Καταστροφή, με την ανάθεση σ' αυτές, με τη συνθήκη της Λωζάννης, της διαχείρισης των ανταλλά-

ξιμων μουσουλμανικών περιουσιών. Έτσι, οι κυρίαρχες ομάδες και τα κόμματα εξουσίας βρέθηκαν να ελέγχουν μια τεράστια περιουσία.

Στα κίνητρα που οδήγησαν στην αποσιώπηση μπορούν να συμπεριληφθούν οι πολιτικές αποφάσεις για κλείσιμο του μικρασιατικού ζητήματος, μια απόφαση με την οποία οι μικρασιάτες πρόσφυγες διαφωνούσαν ριζικά και μαχητικά, και η αλλαγή των προτεραιοτήτων στην εξωτερική πολιτική. Η Τουρκία γινόταν πλέον ο απαραίτητος σύμμαχος στην περιοχή, με τη μεσολάβηση του Μουσολίνι κατ' αρχάς. Στη συνέχεια, όταν ο εξωτερικός εχθρός εντοπίστηκε στο Βορρά, η Τουρκία έγινε πολύτιμος σύμμαχος στα νατοϊκά πλαίσια. Έτσι, η ιστορική μνήμη των προσφύγων θα έπρεπε να εξοβελιστεί. Οι ίδιοι οι πρόσφυγες θα έπρεπε να αλλοτριωθούν και να ελλαδοποιηθούν. Σε μεγάλο βαθμό το μοντέλο αυτό πέτυχε. Πέτυχε με την απόλυτη σύμπραξη της ελλαδικής αριστεράς, η οποία ακολούθησε μια αντιστοιχη στάση.

Η ανάδυσση της προσφυγικής μνήμης συνέβη και πάλι στη δεκαετία του '80, ως αποτέλεσμα μιας απραγματοποίητης μέχρι σήμερα κάθαρσης από το μικρασιατικό δράμα. ■

ΘΕΣΜΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

Του Δρ. Γ. Βοσκόπουλου*

Η πορεία της Ευρώπης προς την οικονομική και πολιτική ενοποίηση αποτελεί εδώ και πέντε δεκαετίες ένα στόχο ο οποίος έχει απασχολήσει όχι μόνο τις ευρωπαϊκές πολιτικές ελίτ αλλά κυρίως τους ευρωπαϊκούς λαούς οι οποίοι καλούνται να συναινέσουν σε μία διαδικασία η οποία αφορά τη διαμόρφωση αξιών και μοντέλων στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πεδίο και την ενίσχυση όλων αυτών των στοιχείων τα οποία μπορούν να θεωρηθούν ότι αποτελούν μία «κοινή ευρωπαϊκή κληρονομιά»¹.

Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου η ενοποιητική πορεία της Ευρώπης αφορούσε μόνο τη Δύση, καθώς η στρατηγική αντιπαράθεση μεταξύ των δύο συνασπισμών απέκλειε το όποιο άνοιγμα προς το σοβιετικό μπλόκ. Όπως emphaticά είχε δηλωθεί, «σήμερα καμμία προσπάθεια να ενοποιηθεί η Ευρώπη δεν μπορεί να διαπεράσει το σιδηρούν παραπέτασμα. Ο όρος Ενωμένη Ευρώπη αναφέρεται αποκλειστικά στην ενοποιητική προσπάθεια της Δυτικής Ευρώπης...»². Εκτοτε το στρατηγικό πεδίο στη γηραιά ήπειρο έχει μεταβληθεί δραματικά. Μία πληθώρα χωρών συνωστίζεται στον προθάλαμο της ΕΕ προσδοκώντας την εισδοχή των και τη συμμετοχή των σε μία κοινωνία κρατών που θα τις οδηγήσει στο δρόμο της ευημερίας και της δημοκρατίας και θα ενισχύσει το περιβάλλον ασφαλείας των.

Μεταπολεμικά ο στόχος της ευρωπαϊκής ενοποίησης έθεσε ως προτεραιότητα την εδραίωση της ειρήνης στην Ευρώπη και την ενσωμάτωση μίας δημοκρατικής Γερμανίας στους κόλπους της. Το «γερμανικό ζήτημα» απετέλεσε ισχυρότατο κίνητρο στην πορεία θεσμοθετημένης συμπόρευσης των ευρωπαϊκών χωρών όπως αυτή ξεκίνησε με τη δημιουργία της *Ευρωπαϊκής Κοινότητας Χάλυβα και Ανθρακα (ECSC)* το 1951. Η εν λόγω απόφαση, αν και αφορούσε το οικονομικό πεδίο, ενείχε πολιτικές σκοπιμότητες και στόχευε στη δημιουργία ενός οικονομικού πλαισίου συνεργασίας το οποίο θα επέτρεπε τη διάχυση των κοινών οικονομικών πολιτικών στο αμιγές πολιτικό πεδίο. Αυτός εξάλλου ήταν και ο μακροπρόθεσμος πολιτικός στόχος του οράματος του Γάλλου υπουργού εξωτερικών Robert Schuman³, ο οποίος οραματιζόταν την ομοσπονδιοποίηση της Ευρώπης. Την υλοποίηση του Σχεδίου Schuman ανέλαβε ο Jean Monnet⁴ ο οποίος emphaticά είχε δηλώσει ότι η «Ευρώπη δεν θα δημιουργηθεί μέσα από μία σειρά κρίσεων αλλά από το σύνολο των διαδικασιών που θα οδηγήσουν στην επίλυση των εν λόγω κρίσεων». Τις ανάγκες πολιτικής προσέγγισης των ευρωπαϊκών χωρών είχε προσπαθήσει να ενισχύσει νωρίτερα και η δημιουργία του Συμβουλίου της Ευρώπης⁵ τον Μάιο του 1949, το οποίο αποτελεί ένα κατ'εξοχήν πανευρωπαϊκό forum στα πλαίσια του οποίου μπορούσαν να συ-

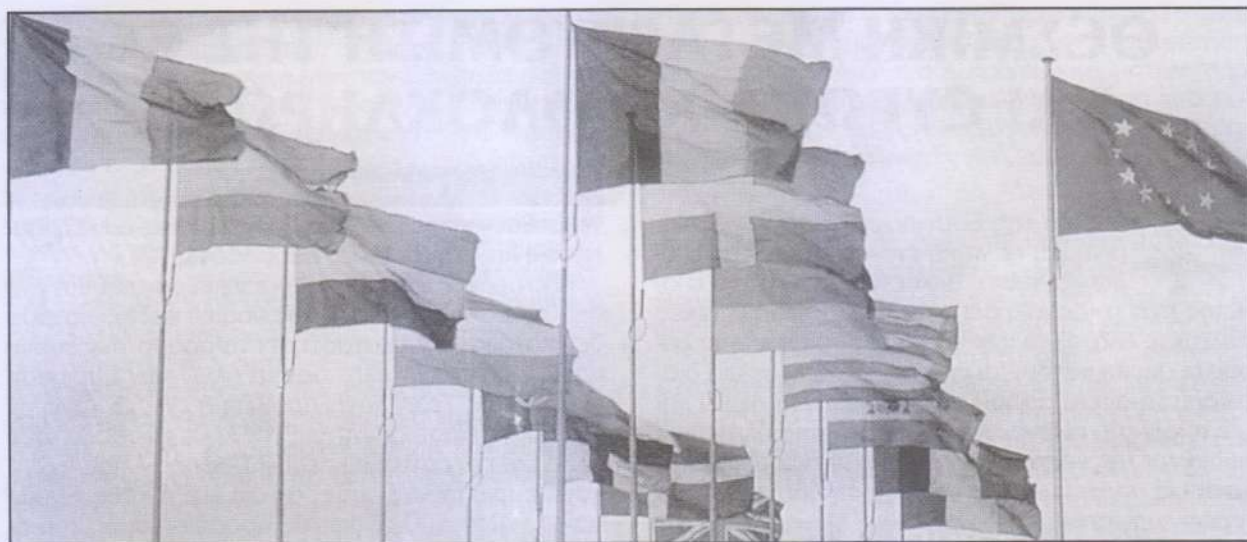
νευρεθούν χώρες με διαφορετικές οικονομικές, πολιτικές και πολιτισμικές παραδόσεις.

Εκτοτε η ΕΕ γιγαντώθηκε γεωγραφικά και ενισχύθηκε σημαντικά στο οικονομικό πεδίο, ωστόσο δεν κατάφερε να καταστήσει το όραμα των ευρωπαϊκών πολιτικών ελίτ, όραμα όλων των Ευρωπαίων πολιτών. Το εν λόγω πρόβλημα έχει να κάνει με τις εθνικές προτεραιότητες της κάθε χώρας-μέλους αλλά και την αντίληψη περί «Ευρώπης»⁶ που έχει ο κάθε ευρωπαϊκός λαός, αν όχι και ο κάθε Ευρωπαίος πολίτης. Ο εδαφικός προσδιορισμός του όρου «Ευρωπαϊκή Ένωση» έχει αποτελέσει ζήτημα αμφιλεγόμενο καθώς προσδιορίζεται υποκειμενικά και σε συνάρτηση με τα στρατηγικά δεδομένα της κάθε εποχής. Ο Χ. Κολ, για παράδειγμα, στο παρελθόν την είχε προσδιορίσει ως μία κοινότητα χριστιανικών κρατών προκαλώντας τις αντιδράσεις της Τουρκίας, ενώ η Ρωσία έχει ουσιαστικά αποκλειστεί από κάθε προοπτική μελλοντικής συμμετοχής της στην ΕΕ, στρατηγική εξέλιξη η οποία δεν θα ευνοούσε το μέλλον της Ατλαντικής Συμμαχίας.

Η μέχρι σήμερα επιτυχία του ευρωπαϊκού εγχειρήματος έγκειται στη διαφύλαξη της ειρήνης στον ευρωπαϊκό χώρο, γεγονός το οποίο είχε οδηγήσει τον Γερμανό καγκελάριο Χ. Κολ να δηλώσει ότι η υπόθεση της ευρωπαϊκής ενοποίησης αποτελεί ζήτημα ειρήνης ή πολέμου. Οι διαδικασίες ευρωπαϊκής ενοποίησης έχουν καταστήσει το ενδεχόμενο πολέμου μεταξύ ευρωπαϊκών κρατών απίθανο σενάριο, ωστόσο η Ευρώπη εξακολουθεί ν' αναζητεί την ταυτότητα της στο πολιτικό και κοινωνικό πεδίο. Το ενδεχόμενο ομοσπονδιοποίησης, τουλάχιστον με τη μορφή που έχει το θεσμικό πλαίσιο των ΗΠΑ, θα πρέπει να αποκλεισθεί τουλάχιστον για τις επόμενες δεκαετίες. Οι αποκλίσεις συμφερόντων εξακολουθούν να διχάζουν στο πολιτικό πεδίο, ενώ η θεσμική μεταρρύθμιση της ΕΕ αποτελεί σημείο τριβής μεταξύ των ισχυρών και μικρών χωρών της Ένωσης. Ενδεικτικό αυτής της «σύγκρουσης» ήταν το κλίμα που επικράτησε στη Διακυβερνητική της Νίκαιας όπου καταγγέλθηκε ακόμα και προσπάθεια «πραξικοπήματος» από πλευράς των ισχυρών χωρών-μελών να περιθωριοποιήσουν τα μικρότερα κράτη⁷.

Το εν λόγω φαινόμενο οφείλει να προβληματίσει εν όψει της διεύρυνσης αλλά και της αναμενόμενης προσπάθειας των ισχυρών χωρών-μελών να ενισχύσουν τη θέση των μέσα από ένα θεσμικό πλαίσιο το οποίο θα τους επιτρέπει να προωθούν τα επί μέρους εθνικά συμφέροντα των. Η επιτυχία της ΕΕ μέχρι σήμερα οφείλεται μεταξύ άλλων στην πεποίθηση των χωρών-μελών, ανεξαρτήτως μεγέ-

* Επισκέπτης Λέκτορας του Civic Education Project στο Πανεπιστήμιο ROUSSE, Τμήμα Ευρωπαϊκών Σπουδών, Βουλγαρία.

θους, ότι θεσμικά θα μπορούν να προωθήσουν τις θέσεις των, τουλάχιστον ισότιμα με τα πλέον ισχυρά μέλη. Παρά το γεγονός ότι κατά καιρούς έχουν προταθεί διάφορες μορφές συνεργασίας μεταξύ των ισχυρότερων μελών (π.χ. ομόκεντροι κύκλοι ή και παλαιότερα η πρόταση του De Gaulle για τη δημιουργία Διευθυντηρίου εντός της ΕΕ⁹), μέχρι σήμερα δεν έχει παρατηρηθεί, τουλάχιστον σε ανησυχητικό ή ακραίο βαθμό, κάποια προσπάθεια υιοθέτησης απόλυτα ηγεμονικών πρακτικών από πλευράς ισχυρών μελών⁹. Ωστόσο, αναμφισβήτητα, εντός της ΕΕ λειτουργούν «υποσυστήματα» χωρών τα οποία επιδιώκουν να επηρεάσουν την πολιτική της Ένωσης (βλ. Γαλλογερμανικός άξονας).

Η έλλειψη του φαινομένου του ηγεμονισμού εντός του θεσμικού/λειτουργικού πλαισίου της ΕΕ επέτρεψε μέχρι σήμερα τη συνύπαρξη χωρών-μελών με ενίοτε αποκλίνοντα συμφέροντα και διαφορετικές προτεραιότητες και την απο κοινού διαμόρφωση μίας πορείας προς την πολιτική (στο μέτρο του εφικτού) ενοποίησης. Η μελλοντική επιτυχία της ΕΕ θα εξαρτηθεί από τον τρόπο διαμόρφωσης του νέου θεσμικού πλαισίου το οποίο οφείλει να συνδυάσει στοιχεία όπως ο πραγματισμός, η ενίσχυση της δημοκρατίας, η εκπροσώπηση όλων των τάσεων εντός της ΕΕ και η σύνθεση απόψεων σ' ένα περιβάλλον συμπόρευσης κυρίαρχων κρατών. Ειδικά στο πολιτικό πεδίο, ο θεσμικός και λειτουργικός χαρακτήρας της ΕΕ με την υιοθέτηση διακυβερνητικών πρακτικών επιβάλλει τη σύνθεση απόψεων προκειμένου να αποφευχθεί η ρήξη¹⁰. Το ζητούμενο είναι αν οι ισχυρές χώρες-μέλη θ' αποδεχθούν για τα μικρά μέλη ένα ρόλο που θα τους επιτρέπει να συμμετέχουν ουσιαστικά στη συνδιαμόρφωση πολιτικών. Θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη ότι η λειτουργική νόρμα η οποία χαρακτηρίσε και εν μέρει συνεχίζει να χαρακτηρίζει, το διεθνή πολιτικό στίβο μεταπολεμικά, συμπεριλαμβανομένης και της Ευρώπης, είναι ο πολιτικός ρεαλισμός, ο οποίος έχει αποδειχθεί ένα από τα πλέον επιτυχή «παραδείγματα» προσέγγισης των διεθνών σχέσεων. Στην περίπτωση που η νέα θεσμική μορφή της ΕΕ επιχειρήσει να επιβάλει πρακτικές πολιτι-

κής ισχύος, αυτό θα αποτελέσει ανασχετικό παράγοντα όχι μόνο για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά επιπλέον θα δημιουργήσει ρήγματα στις συναινετικές διαδικασίες οι οποίες απετέλεσαν το εφελτήριο προώθησης του ευρωπαϊκού ιδεώδους. Σε μία τέτοια περίπτωση και με δεδομένο ότι ένας μεγάλος αριθμός χωρών-μελών και υποψηφίων χωρών-μελών αποτελούν χώρες μικρού ή μεσαίου ειδικού βάρους, θα μπορούσαμε να οδηγηθούμε σε μία διαδικασία αποσύνθεσης της ΕΕ, κάτι το οποίο θ' αποτελέσει εν δυνάμει κίνδυνο για την ειρήνη στην Ευρώπη. Θα πρέπει να τονισθεί ότι η τελική επιτυχία υλοποίησης του ευρωπαϊκού οράματος αποτελεί μέγιστη παράμετρο για την ασφάλεια σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Η διεύρυνση απειλεί να παραλύσει το μηχανισμό αποφάσεων της ΕΕ αλλά και να δημιουργήσει έναν τόσο μεγάλο πλουραλισμό απόψεων, οραμάτων και προσδοκιών που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην κατάρρευση του όλου εγχειρήματος. Η αποφυγή δυσάρεστων τριβών και συγκρούσεων εντός της ΕΕ μπορεί να αποφευχθεί μόνο με την εφαρμογή ενός θεσμικού πλαισίου το οποίο να ενισχύει τη δημοκρατική λειτουργία της ΕΕ¹¹ και παράλληλα να εξασφαλίζει την αποτελεσματικότητα, λαμβάνοντας υπόψη τη μέχρι σήμερα θεσμική μοναδικότητα της η οποία αποτελεί αντικείμενο μελέτης του πεδίου της συγκριτικής πολιτικής¹², αλλά και το επίτευγμα της να δημιουργήσει μία κοινότητα κυρίαρχων κρατών εντός της οποίας οι εθνικές ταυτότητες και ο πολιτισμικός πλουραλισμός είναι απόλυτα σεβαστά αλλά και ένα περιβάλλον συνεννόησης το οποίο δεν θα χαρακτηρίζει ο ηγεμονισμός. Το νέο θεσμικό πλαίσιο θα κρίνει σε σημαντικό βαθμό την πορεία της ΕΕ προς την πολιτική ολοκλήρωση αλλά και τον βαθμό αποδοχής του ευρωπαϊκού οράματος από τους λαούς της Ευρώπης. Όπως εμφατικά είχε δηλώσει ο Jean Monnet, «τίποτα δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί χωρίς την ανθρώπινη συμμετοχή, ενώ τίποτα δεν μπορεί να έχει διάρκεια χωρίς θεσμούς»¹³. Αυτό που οι ευρωπαϊκές πολιτικές ελίτ δεν έχουν αποσαφηνίσει ρητά και κατηγορηματικά είναι αν επιθυμούν να αναβιβάσουν την ΕΕ σε ισότιμο εταίρο

ΧΡΗΣΤΟΣ Η. ΧΑΛΑΖΙΑΣ

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΙΣΛΑΜ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΟΜΙΟΣ

των ΗΠΑ. Μέχρι τότε το έργο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης θα παραμένει ημιτελές, ενώ η Ευρώπη δεν θα μπορεί να εκφράζει μία συμπαγή, ενιαία, κοινή εξωτερική πολιτική¹⁴.

Σημειώσεις

1. Βλ. Million-Delsol Chantal, *Le Principe de Subsidiarite*, P.U.F., Paris, 1993, σ. 93.
2. Βλ. Freda Bruce Lockhart, *Towards a United Europe?*, The Nineteenth Century and After, July 1947, σ. 13.
3. Βλ. William Diebold Jr., *The Schuman Plan: A Study in Economic Cooperation 1950-1959*, Praeger, New York 1959.
4. Για τα οράματα του βλ. Jean Monnet, *A Ferment of Europe* στο Brendt F. Nelsen and Alexander C-G. Stubb (eds), *The European Union, Readings on the Theory and Practice of European Integration*, Macmillan Press, London 1998.
5. Για το Συμβούλιο της Ευρώπης, βλ. David Arter, *The Politics of European Integration in the Twentieth Century*, Dartmouth, Sydney 1993, κεφ. 5.
6. Για μία πολιτισμική προσέγγιση των διεθνών σχέσεων σε συνάρτηση με τον διαχωρισμό της Ευρώπης σε ζώνες ειρήνης και ζώνες αστάθειας στη μετα-ψυχροπολεμική εποχή, βλ. *Europe and the Balkans, A Cultural Approach of International Relations* στο George Voskoroulos, *Greece and the European Union, Interaction from Within and Between a Zone of peace and a Zone of Turmoil as an Explanatory Factor*, PhD Thesis, Exeter University, Centre for European Studies, 2000.
7. Βλ. δηλώσεις του Πορτογάλου πρωθυπουργού Γκουτέρες, *The Reuters*, 11-12-2000, *Reform compromise ends marathon EU summit*.
8. Για τις απόψεις του De Gaulle, βλ. Charles de Gaulle, *A Concert of European States* στο Brendt F. Nelsen and

- Alexander C-G. Stubb (eds), *The European Union, Readings on the Theory and Practice of European Integration*.
9. Για μία ενδελεχή ανάλυση, βλ. Philippe de Schoutheete, *The Case for Europe, Unity, Diversity and Democracy in the European Union*, Lynne Rienner, London 2000.
 10. Για τον διττό χαρακτήρα (υπερθνική και διακυβερνητική μορφή) της ΕΕ και τις επιπτώσεις του στη διαμόρφωση κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας στη δεκαετία του '90, βλ. George Voskoroulos, *Greece and the European Union, Interaction from Within and Between a Zone of peace and a Zone of Turmoil as an Explanatory Factor*, όπ.π.
 11. Αυτό προϋποθέτει τη θεσμική ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο αποτελεί το μοναδικό άμεσα εκλεγμένο από τους Ευρωπαίους πολίτες σώμα. Υπό αυτό το πρίσμα το ΕΚ οφείλει να αποκτήσει νομοθετικές αρμοδιότητες, εξέλιξη η οποία θα ενισχύσει το πλαίσιο δημοκρατικής λειτουργίας της ΕΕ και θα καταστήσει τους ευρωπαϊκούς λαούς παράγοντες συναπόφασης εντός της ΕΕ.
 12. Ενδεικτικά βλ. Simon Hix, *The Study of the European Community: The Challenge to Comparative Politics*, West European Politics, 17 (1994) vol. 1, σσ. 1-30. Ακόμα Simon Hix, *The Political System of the European Union*, Macmillan Press, London, 1999.
 13. Βλ. Jean Monnet, *Memoires*, Fayard, Paris, σ. 124.
 14. Η εν λόγω ανικανότητα προκαλεί κατά καιρούς την κριτική από ένα μεγάλο φάσμα αναλυτών και ακαδημαϊκών. Ενδεικτικά βλ. Phillip Gordon, *Europe's Uncommon Foreign Policy*, *International Security*, 3, (Winter 1997-1998), vol. 22, σσ. 74-100.

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑΣ ΕΙΔΩΝ «ΚΟΚΚΙΝΗ ΜΗΛΙΑ»

25ης Μαρτίου 1 και Άναστάσεως
155 61 Χολαργός, τηλ. 65.19.728

Τά προβαλλόμενα καί διαφημιζόμενα βιβλία στο παρόν περιοδικό διατίθενται από τό κατάστημά μας ή αποστέλλονται ταχυδρομικώς στήν τιμή του έκδοτικού οίκου.

Τό κυπριακό ν

Του Άνδρέα Μακρίδη*

Στήν κυπριακή διάλεκτο ὁ φθόγγος ν ἔχει ὑποστεῖ, ὅπως καί στήν Πανελλήνια Κοινή, πολλές περιπέτειες. Ὅπως δὲ στήν Πανελλήνια Κοινή, πολλές περιπέτειες. Ὅπως δὲ στήν Πανελλήνια Κοινή, πολλές περιπέτειες. Ὅπως δὲ στήν Πανελλήνια Κοινή, πολλές περιπέτειες.

1) Τό τελικό -ν

Οἱ Κύπριοι φυλάσσουν καί χρησιμοποιοῦν τό τελικό -ν τῶν ἄρθρων καί τῶν λέξεων, ὅσον οὐδείς ἄλλος Ἕλληνας. Οἱ ὑπόλοιποι Ἕλληνες, ὅταν ἐπιχειροῦν νά μιμηθοῦν τήν διαλεκτική προφορά τῶν Κυπρίων, τοῦτο ἀκριβῶς κάνουν, δηλαδή νά ὑπερτονίζον τό τελικό -ν τῶν λέξεων, ἀκόμη καί ὅπου οἱ Κύπριοι δέν τό χρησιμοποιοῦν. Μερικές ὁψεις τῆς διατήρησης τοῦ -ν στήν κυπριακή διάλεκτο εἶναι οἱ ἀκόλουθες:

α) Διατήρηση τοῦ -ν στήν αἰτιατική ὄλων τῶν ἄρθρων (τόν, τήν), καί βαρύτερος τονισμός του. Στήν αἰτιατική ἐνικού (τόν, τήν) καί στήν γενική πληθυντικού (τῶν) τό -ν προφέρεται τόσον ἐντονα, ὥστε νά νομίζει κανεὶς ὅτι ὁ τόνος πέφτει πάνω σ' αὐτό καί ὄχι στό προηγούμενο φωνήεν: τόν φώναξεν, τόν ἔβρισεν.

β) Διατήρηση τοῦ ἀρχικοῦ τελικοῦ -ν τῶν οὐδέτερων ὀνομάτων, ἐκεῖ ὅπου στήν Πανελλήνια Κοινή ἔχει ἀπορροφηθεῖ: **τό πεῦκον, τό μήλον, τό σῦκον.**

γ) Ἐπέκταση, κατ' ἀναλογία, τοῦ τελικοῦ -ν καί σέ ἄλλα οὐδέτερα, τά ὁποῖα δέν τό θέλουν: **τό μαστραπίν, τό παιδίν, τό καλάμιν, τό κορμίν.**

δ) Ἐπέκταση τῆς χρήσης τοῦ τελικοῦ -ν στήν αἰτιατική ἀρσενικῶν καί θηλυκῶν ὀνομάτων, ἀκόμη καί στά τριτόκλιτα: **τόν ἄνδραν, τήν γεναῖκαν, τόν γίγανταν, τήν πατρίδαν.**

ε) Διατήρηση τοῦ τελικοῦ -ν τῶν ρημάτων, ἀκόμη καί ὅταν ἡ ἐπόμενη λέξη ἀρχίζει ἀπό σύμφωνο: **τόν χαιρέτισεν δυνατά, χτύπησεν τήν πόρταν, παίξουσι χροστόν, τρέχουσι στόν δρόμον κ.τλ.**

στ) Τό -ν φυλάσσεται ἀπό τοὺς Κυπρίους πάντοτε καί στό πρῶτο πληθυντικό πρόσωπο τῆς Ὀριστικής Ἐνεστώτος τῆς Ἑ.Φ.: **θέλομεν, ἔχομεν, ἀφήνομεν, θοροῦμεν κ.τλ.**

Περί τοῦ φαινομένου αὐτοῦ ὁ Σίμος Μενάρδος σημειώνει: «Ἄν τώρα προσεκτικώτερον ἐξετάσωμεν τήν προφοράν αὐτοῦ, παρατηροῦμεν ὅτι καθ' αὐτό τό τελικόν -ν δέν προφέρεται καθὼς τό γράφομεν ὡς στοιχεῖον χωριστόν, ἀλλ' εἶν' ὡς ἀπήχησις εἰς τό κοῦλον τῆς ρινός, τοσοῦτω μᾶλλον αἰσθητή, καθόσον ὁ τόνος πίπτει πλησιέστερον τοῦ τέλους». Καί ἄλλοῦ: «Ἐν πρώτοις πρέπει νά παρατηρήσωμεν ὅτι οἱ Κύπριοι φυλάττουσι ἐν τέλει λέξεως πιστῶς πᾶν ἀπό ἄλλης ἐποχῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κληρονομηθέν -ν. Λέγουσι δηλὰ δὴ τό καλόν, ὡς οἱ Ἀττικοί,

τήν αἶγαν, τόν ἄνδραν, ὡς οἱ Ἀλεξανδρινοί, τό κρασίν, τό τυρίν, ὡς ὁ Βυζαντιανός δήμος... Τηροῦσι καί πρό συμφώνου τό εὐφωνικόν τῶν ἀρχαίων -ν, ὡς εἶδεν τον, ἔγραφέν τῆς, λαλοῦσιν πῶς κ.τλ.» (Σίμου Μενάρδου, *Γλωσσικά Μελέται*, Δημοσ. Κέντρον, Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν Κύπρου, 1969).

2) Πνιγμός τοῦ τελικοῦ -ν

• Παρά τήν ὑπέμετρη καί πολλές φορές αὐθαίρετη χρήση του, τό τελικό -ν τῆς κυπριακῆς διαλέκτου **πνίγεται** σέ κάποιες περιπτώσεις, στίς ὁποῖες οὔτε προφέρεται οὔτε καί γράφεται:

α) Πρὶν ἀπό τά διπλά σύμφωνα ξ καί ψ: **ἔ-ξερω τίποτε (ἔ-ἐν>δέν), ἔ ξερότοπος, ἔ ψάριν, ἔ ψουμίν κ.τλ.**

β) Μπροστά ἀπό λέξεις πού ἀρχίζουν ἀπό τρία σύμφωνα: **ἔ στρατιώτης (ἐν>εῖναι), ἔ στραβός, ἔ στρωμένος.**

γ) Κατ' ἀναλογία καί κατ' ἐπέκταση τό τελικό -ν πνίγεται καί μπροστά ἀπό λέξεις, πού ἀρχίζουν ἀπό δύο ἢ ἓνα σύμφωνο: **ἔ σ' ἀκούω (δέν σ' ἀκούω), ἔ πελλός, ἔ χαλασμός κόσμον κ.τλ.**

Ἀντιθέτως διατηρεῖται καί ἀκούεται πάντα μπροστά ἀπό λέξεις πού ἀρχίζουν ἀπό φωνήεν: **ἐν ἄκουσα, ἐν εἶδα τίποτε, ἐνεν ὠραῖον (ἐν-ἐν = δέν εἶναι).**

Ὁ Σίμος Μενάρδος σημειώνει καί τοῦτο γιά τόν πνιγμό τοῦ τελικοῦ -ν: «Ἐάν ἡ ἐπόμενη λέξις ἀρχίζη ἀπό δύο συμφώνων, ὧν τό πρῶτον δέν εἶναι κ, π, τ, ἢ τῶν διπλῶν ξ καί ψ, ἐπειδή ἄλλως θά ἐγείνοντο τρία σύμφωνα, τό -ν πνίγεται, π.χ.: **στή σκάλα βγάλου ψάριν, ἔ ξερό ψουμίν, καθαρίζουσι χρυσόμηλα, ἐκόβκα φκίώρα τζαί θέλου σκότωμαν, μέσ στό φραμόδρομοῦ φτώματα**» (*Γλωσσικά μελέται*, σελ. 19).

Ἡ διαπίστωση αὕτη τοῦ Σίμου Μενάρδου εἶναι ἀληθής, ὅμως κάποτε στήν κυπριακή διάλεκτο, ἀκόμη καί πρό τοῦ κ, π, τ (μόνον) τό -ν πνίγεται (ἔ παίξω, ἔ παλαβός, ἔ κάττος, ἔ καταλαβαίνω, ἔ Τοῦρκος, ἔ τόν εἶδα κ.τλ.) ἢ μόλις ἀκούεται.

• Ἡ ἀνάπτυξις εὐφωνικοῦ ι-

Ἐπειδή οἱ πῶ πάνω περιπτώσεις, φαίνεται, δέν ικανοποιοῦσαν ὅλους τοὺς Κυπρίους, γιά νά διατηρεῖται καί ἀκούεται τό τελικό -ν, ἀνεπτύχθη ἓνα (ἀδικαιολόγητο) εὐφωνικό ι- στήν ἀρχή τῶν λέξεων, πού ἀκολουθοῦν τίς ἀντωνυμίες τόν, τήν καί τά μόρια μέν, ἄν, ἐν. Στήν Πάφο ἀντί εὐφωνικοῦ ι- βρισκοῦμε εὐφωνικό ἐ-. Αὐτό συμβαίνει, ὅταν τό ἐπόμενο ρῆμα ἀρχίζει ἀπό δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα ἢ διπλό ξ καί ψ: **ἐν ἰξέρω τίποτε, μέν ἰψάξεις, ἄμα τόν ἰστείλης, ἐννα τόν ἰστρέψω, ἄν ἰβρέξει, νά μέν ἰβκῆς ὄξω.**

Ἰδιαίτερα τοῦτο γίνεται κανόνας μετά τό ἀρνητικό **ἐν = δέν: ἰμπορῶ, ἐν ἰφτάνω, ἐν ἰξιγάνω, ἐν ἰσθή-**

* Φιλολόγος - Ἱστορικός

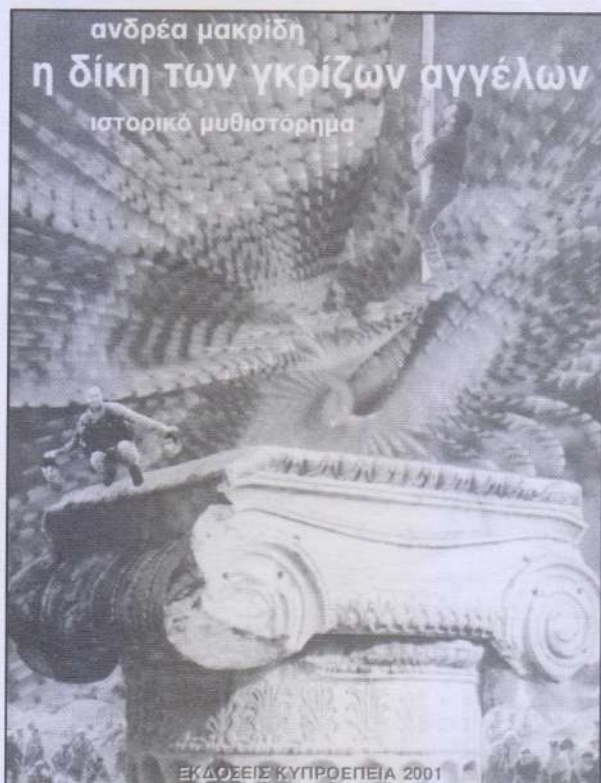
νεται. Ο Σίμος Μενάρδος ἐξηγεῖ ὡς ἐξῆς τὸ φαινόμενο αὐτό: «Διότι τὸ ἔν, ἂν ἀπέβαλλε καὶ τὸ -ν ὁσάκις δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀφομοιωθῆ μετὰ τοῦ ἐπομένου συμφώνου, θά κατήντα ξηρόν ἔ, ὅπερ θά ἦτο βεβαίως ἄχρον, ἐνῶ, καθὼς θά διαλάβωμεν, οἱ Κύπριοι ἀγαπῶσι νά τονίζωσι τὴν ἄρνησιν ἐμφαντικῶς. Τὸ ἰ-λοιπόν, δι' οὗ τηρεῖται καθαρὸν τὸ -ν, δὲν ἦτο μόνον εἰς τὴν προφορὰν καλόν, ἀλλὰ καὶ χρῆσιμον εἰς τὴν ἐμφασιν».

3) Τὸ προσθετικὸ -ν

Μιά ἐνδιαφέρουσα, γλωσσικῶς, περίπτωση εἶναι ἐκείνη τοῦ προσθετικοῦ -ν- τῆς κυπριακῆς διαλέκτου. Τὸ φαινόμενο παρουσιάζεται καὶ σὲ ἄλλες διαλέκτους, ἀκόμη καὶ στὴν Πανελλήνια Κοινὴ. Ὀφείλεται στὴν μετακίνηση τοῦ τελικοῦ -ν- τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ἄρθρου, στὴν ἀρχὴ τῆς ἐπομένης λέξης, πρᾶγμα ποῦ ὀδηγεῖ στὴν μεταμόρφωση λέξεων καὶ στὴν παραγωγή καινούριων:

τόν ἥλιον>ὸ νήλιος
τὴν ἄκραν>ἠ νάκρα
τόν ὤμον>ὸ νῶμος
τὴν οὐράν>ἠ νουρά, ὁ νοῦρος
(ὑποκορ. τὸ νοιρίν>τὸ νοουρούδι, τὸ νοουρίν)
τόν ὀσιόν>ὸ νοσιός (=ἠ σιαῖ)
τὴν ἐστίαν>ἠ νισιαῖ
τὴν ἐκκλησίαν>ἠ νεκκλησιαῖ
τόν ἠλιακόν>ὸ νηλιακός
τὴν οἰκοτζυρά>ἠ νοικοτζυρά
τόν ὕπνον>ὸ νύπνος κ.ἄ.

Ὁ Κυριάκος Χατζηγιάννου ἐξηγεῖ ὡς ἀκολούθως τὴν μετατροπὴ τῆς λέξης: ἠ σιαῖ σὲ νοσῖο καὶ νοσῖοσῖα: «Νοσῖοσῖα: σιαῖ ἢ καθρέφτισμα. Ἀπὸ τὸ σιαῖ, μέ

πολλές μετατροπές. Τὸ ο- τῆς ἀρχῆς τὸ πήρε ἀπὸ τὴν πρόθεση ἀπὸ σιαίν>ἀπ' ὀσκιάν>ἠ ὀσκιὰ καὶ μέ τὸ προσθετικὸ ν ἀπὸ τὸ ἄρθρον: τὴν ὀσκιάν >ἠ νοσκιὰ καὶ τελικὰ μέ τὴν μετατροπὴ τοῦ συμπλέγματος σκ>δδ>ἠ νοσῖοσῖα καὶ κατὰ μεταπλασμὸ ὁ νοσῖοσῖος» (Κυρ. Χατζηγιάννου, Ἑτυμολογικὸ Λεξικὸ τῆς Ὀμιλουμένης Κυπριακῆς Διαλέκτου, Λευκωσία 1996).

Ἀπὸ τὸν νοσῖοσῖον καὶ τὴν νοσῖοσῖαν παρήχθησαν καὶ τὰ ρήματα νοσῖοσῖάζω (κάποιον) = τρομάζω, καὶ νοσῖοσῖάζει = σκιάζει.

Τὸ προσθετικὸ -ν- εὐρίσκεται καὶ σὲ ἄλλες λέξεις τῆς διαλέκτου: τὸ νιννίν, ἀπὸ τὸ ἀρχαιοτάτο ἴνις = γυιός. Ὁ Ἡσύχιος γράφει: «ἴνις = υἱός, νέος, παῖς δρέφος, ἀπόγονος, νήπιος, καὶ "ἰννήν κόρην μικράν"». Σὲ ἀρχαία κυπριακὴ ἐπιγραφή: «Τιμάρχω ἴνις». Ὑποκοριστικῶς καὶ νιννίον, νιννίον, νιννάκι κ.ἄ.

Μέ τὸν ἴδιο τρόπο λειτουργεῖ στὴν κυπριακὴ διάλεκτο καὶ τὸ προσθετικὸ σ-. Προέρχεται ἀπὸ τὴν γενικὴ ἐνικὴ τοῦ θηλυκοῦ ἄρθρου (τῆς) καὶ τὴν αἰτιατικὴ πληθυντικοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ (τούς) καὶ συνεκφέρεται στὴν ὀνομαστικὴ τῆς νέας λέξης: τῆς κόνης>ἠ σκόνη, τῆς δοντάγρας>ἠ ζοντάγρα>ἠ ζοντάγρα, τούς κορυδαλλούς>ὸ σκορταλλός, τούς κούντρος>ὸ σκούντρος κ.τλ.

4) Τονισμὸς στὴν προφορὰν τοῦ τελικοῦ -ν

Σὲ ὅλες τὶς ὀξύτονες λέξεις τῆς διαλέκτου, ποῦ καταλήγουν σὲ τελικὸ -ν, αὐτὸ τονίζεται ἰσχυρότερα ὡς νά διπλασιάζεται. Ἀντιθέτως τὸ τελικὸ -ν ἀκούεται ἐλαφρότερα στίς προπαροξύτονες καὶ παροξύτονες λέξεις. Σὲ λέξεις ὅπως: τὸ κρασί, τὸ τσαπίν, τὸ πορτίν κ.τλ., στὰ διαλεκτικὰ ἀπαρέμματα: τὸ δεῖν, τὸ πεῖν κ.τλ., καὶ ὅπου ἄλλοῦ ὁ τόνος πέφτει στὴν λήγουσα, τὸ τελικὸ -ν ἐπιτονίζεται ἰσχυρά, ὡς νά παρατείνεται ἢ ἐκφορᾶ του.

5) Ἀφομοίωση τοῦ τελικοῦ -ν τοῦ ἔν=εἶναι

Ἰδιόμορφο φαινόμενο εἶναι καὶ ἡ ἀφομοίωση τοῦ τελικοῦ -ν τοῦ ἔν, πρὸ τῶν συμφώνων: β, γ, δ, ξ, θ, λ, μ, ρ, σ, φ, χ. Στίς περιπτώσεις αὐτές τὸ -ν δὲν ἀκούεται καθόλου, ἐνῶ ἀκούεται βαρὺ τὸ πρῶτο σύμφωνο τῆς ἐπομένης λέξης. Μερικοὶ υἰοθέτησαν καὶ ἀνάλογη γραφὴ τῆς διαλέκτου γιὰ τὴν περίπτωση αὐτήν, ἡ ὁποία ὅπωςδήποτε ξενίζει τὸν ἀναγνώστη: ἔγ γαλανός, ἔβ βαρετό, ἔδ δάσκαλος, ἔθ θυμωμένος, ἔλ λαωμένος, ἔμ μπορεῖ, ἔρ ράφτης κ.τλ.

Ἡ ἀφομοίωση τοῦ τελικοῦ -ν τοῦ ἔν ἐπεκτείνεται κατ' ἀναλογίαν καὶ σ' ὅλες τὶς ἄλλες περιπτώσεις τελικοῦ -ν: ἐκάμαμεσ σιάμισι, εἶδα μιὰ λ. λαωμένην, ὄσην παρηγορᾶθ θωρῶν, τόσηχ χαράν νά πκιοῦσιν κ.τλ.

Ἀντιθέτως μέ τὰ πῖό πάνω, ὅταν ἡ ἐπομένη λέξη ἀρχίζει ἀπὸ δύο σύμφωνα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτο εἶναι κ, π, τ ἢ ἀρχίζει ἀπὸ διπλὸ ξ καὶ ψ, τὸ -ν πνίγεται ἢ ἀναπτύσσεται τὸ εὐφωνικὸ ἰ- πρὸ τῆς λέξης ποῦ ἀκολουθεῖ.

6) Ἀφομοίωση τοῦ τελικοῦ -ν πρὸ τῶν δασέων

Τὸ κυπριακὸ ν, ὄχι μόνον στὸ τέλος τῶν λέξεων, ἀλλὰ καὶ μέσα σ' αὐτές ἀφομοιώνεται πρὸς τὸ ἐπό-

μενο δασύ σύμφωνο. Αυτό για τους Κυπρίους είναι κανόνας απαράβατος. Έτσι προφέρουν: **άθθός** (άνθος), **πεθθερός** (πενθερός), **ροχχαλίζω**, **άσυχώρητος** κ.ά.

7) Τό -ν πρό του κ και π

Πρό του κ και π τό -ν τρέπεται κατά κανόνα σε γ και μ αντίστοιχως, όπως και στην Πανελλήνια Κοινή σε σύνθετες λέξεις (ένγραμματος>έγγραμματος, ένπιστος>έμπιστος κ.τ.λ.). Στην κυπριακή διάλεκτο όμως τούτο συμβαίνει με τό τελικό -ν και χωρίς σύνθεση: **τόν κύριον>τόγ κύριο, τή καλή μου>τήγ καλή μου, έν παμπόρι>έμ παμπόρι, τόμ Πάμπο>τόμ Πάμπο.**

8) Ανάπτυξη τελικού εύφωνικού -ν

Σε πλείστες περιπτώσεις ή κυπριακή διάλεκτος αναπτύσσει ένα τελικό εύφωνικό -ν και εκεί όπου δεν δικαιολογείται:

α) Από την αιτιατική της προσωπικής αντωνυμίας έμέ δημιουργήθηκαν τά έμέν και έμέναν: **έμέν ή μάνα μου έλεν μου...; έμέναν ή γεναίκα μου...; έμέν έθ θά μέ πάρετε;** κ.ά.

β) Από τό κανέν έχουμε κανέναν: **κανέναν έθ θέλω, έρ ρωτώ (ή έν άρωτώ) κανέναν.**

γ) Λανθασμένη προσθήκη εύφωνικού -ν στό γ' ένικό πρόσωπο του παθητικού άορίστου, ό όποίος χρησιμοποιείται πολύ στην κυπριακή διάλεκτο: **ό Ττουλλής έλούθην προχτές, έκόπην τό δεντρόν, έξέβην (αυτός) πā στό δώμαν** κ.τ.λ.

9) Απόρριψη του τελικού -ν

Άλλες περιπτώσεις απόρριψης ή πνιγμού του τελικού -ν είναι και οι πιο κάτω:

α) Στο τοπικό έπίρρημα **τζείθθε**, προερχόμενο από τό άρχαίο **έκειθεν** (έκειθεν<κειθεν<τζείθεν<τζείθθεν<τζείθθε): **τράβα τζείθθε μέρου.**

β) Στο τοπικό έπίρρημα **πέραν**, τό όποίον έγινε **πέρα: πηάιννα τζεί πέρα.** Τό πέρα απέκτησε και την σημασία του έξωτερικού: **θά πάω πέρα=θά πάω στό έξωτερικό. Έπτεν πού πέρα=ήρθεν από τό έξωτερικό.**

Η σημασία αυτή διατηρεί τό άρχαίο νόημα του έπίρρηματος. Οι άρχαίοι χρησιμοποιούσαν τό έπίρρημα **πέραν**, για νά δηλώσουν τόπον εύρισκόμενον πέραν κάποιου φυσικού όρίου, ιδίως πέραν της θαλάσσης. Τό κυπριακό **πέρα** προήλθεν από την φράση: **πέραν της Κύπρου.** Θά πάω πέραν της Κύπρου<θά πάω πέρα.

10) Τροπή του συμπλέγματος -νθ- σε -θθ-

Πέρα από την γενικότερη άφομοίωση του ν πρό όλων των συμφώνων, εκτός των κ, π, τ και τό συμφωνικό σύμπλεγμα -νθ-, όπουδήποτε και άν εύρίσκεται τρέπεται σε -θθ-: **άνθός<άθθός, ένθυμάτα<άθυμάτα, έν θάλασσα<έθ θάλασσα.** Αυτό συμβαίνει στην κυπριακή διάλεκτο από την περίοδο των Άσιζών.

11) Τροπή του συμπλέγματος -νδ- σε -νδ-

Όμοίως και τό συμφωνικό σύμπλεγμα -νδ- τρέπεται πολλές φορές σε -νδ-: **ένδύω<ντύνω, ένδυμα<ντύμα.**

12) Τό σύμπλεγμα -ντ-

Τό συμφωνικό σύμπλεγμα -ντ- άκούεται κατά κανόνα στον προφορικό διαλεκτικό λόγο της Κύπρου -νδ-:

κοντά<κοννά, πάμεντε<πάμενδε, αντί<άνντί, ποντικός<πονδικός κ.τ.λ.

13) Τό διπλό νν

Η Κύπρος είναι ό μοναδικός τόπος της Ελλάδας, όπου τά διπλά σύμφωνα, όχι μόνον φυλάσσονται στην γραφή της διαλέκτου, αλλά και άκούονται διπλά στην έκφορά τους στον προφορικό λόγο. Σε πολλές περιπτώσεις ή έκφορά των δύο συμφώνων είναι τόσον βαριά ώστε νά νομίζεις ότι πρόκειται για... τρία ή και τέσσερα: **κάττος, άππομαν, άκκάννω** κ.τ.λ.

Η ύπερβολή αυτή άποτελεί τόσον βασικό χαρακτηριστικό της διαλέκτου, ώστε, ακόμη και σήμερα, λέξεις και όνόματα γράφονται από τους Κυπρίους (ακόμη και στις έμπορικές πινακίδες των καταστημάτων τους), με δύο όμοια σύμφωνα και όταν τό όνομα άρχίζει από αυτά: **Ππάλλας, Ππαιάς, Ππελής, Ππόλος, Ττιμινής, Ττούουλος, Ττοφαλλής, Κκκαφάς, Κκέλής, Κκόλας** κ.ά.

Η ίδια βαριά προφορά ίσχύει και στην περίπτωση του διπλού νν των Κυπρίων: **Άννα, χώννω, παννί, καννί.** Πολλές φορές και λέξεις με ένα ν γράφονται και προφέρονται με δύο.

Τά άναφερθέντα πιο πάνω άποτελούν έλάχιστες μόνον όψεις της περιπέτειας του συμφώνου ν στην κυπριακή διάλεκτο. Όποσδήποτε τό ν, μαζί με τά σύρρανωμένα σύμφωνα και τά βαριά συμφωνικά συμπλέγματα (sh, τθ, τζ κ.ά.) προσδίδουν σε μεγάλο βαθμό την άκουστική ιδιομορφία της διαλέκτου.

Επιγραφές:

Υποχρεωτικά και στα ελληνικά Περιορίζεται η υπαίθρια διαφήμιση

Υποχρεωτική θα γίνει για τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς η ελληνική γλώσσα στις επιγραφές πληροφόρησης των καταναλωτών. Το φαινόμενο που βασάνιζε πολλούς Έλληνες, αλλά περισσότερο πρόσβαλλε την ελληνική γλώσσα θεωρώντας πως ρίχνει το «πρεστίτζ» των επιχειρήσεων όταν γινόταν χρήση της στις επιγραφές, θα εκλείψει.

Το ΥΠΕΧΩΔΕ κατέθεσε Ν/Σ με το οποίο υποχρεώνονται οι επιχειρήσεις να αναγράφουν και στα ελληνικά τις επιγραφές πληροφοριών προς το καταναλωτικό κοινό. Η σχετική διάταξη εξαιρεί τους τίτλους των επιχειρήσεων που έχουν κατοχυρωθεί.

Στο ίδιο Ν/Σ προσδιορίζονται οι χώροι στους οποίους απαγορεύεται η υπαίθρια διαφήμιση, όπως αρχαιολογικοί χώροι, εκκλησίες, μνημεία, δημόσια κτίρια κ.ά. Υπεύθυνοι για τον προσδιορισμό των χώρων διαφήμισης ορίζονται οι Δήμοι.

(Αναδημοσίευση από το Δελτίο Επαγγελματικού Επιμελητηρίου Αθηνών, Σεπτέμβριος 2001)

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΡΑΒΑΚΙ

Στήν ἐποχή μας, ἐποχή τῆς παγκοσμιοποιήσεως πού προσπαθοῦν νά μᾶς ἐπιβάλουν, τό γνήσιο παραδοσιακό ἑλληνικό καραβάκι ἐξακολουθεῖ νά κυριαρχεῖ στόν χριστουγεννιάτικο διάκοσμο σέ ἀρκετές κατοικίες καί ἐπιχειρήσεις.

Τά κατασκευάζει ἀπό ξύλο ἡ αἰγαιοπελαγίτικη οἰκογένεια Γουργιώτη ὅλο τό χρόνο καί τά πουλάει κάθε Δεκέμβριο σέ αὐτούς πού **ΕΠΙΜΕΝΟΥΝ ΕΛΛΗΝΙΚΑ.**

Τό κατάστημα ποικιλίας εἰδῶν «**ΚΟΚΚΙΝΗ ΜΗΛΙΑ**» διαθέτει λιανικῶς σέ 7 διαφορετικά μεγέθη καί σχέδια, καραβάκια γιά τόν χριστουγεννιάτικο διάκοσμο. Πωλοῦνται ἀπό 33.000 ἕως 52.000 δρχ.

«ΚΟΚΚΙΝΗ ΜΗΛΙΑ»
25ης ΜΑΡΤΙΟΥ & ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ
(στά ὄρια τῶν δήμων Χολαργοῦ & Παπάγου)
Τηλ.: 65.19.728

Σέ εἰδικές περιπτώσεις, παράδοση στόν κῶρο σας.

Η ΕΡΗΜΩΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

«... Τα προβλήματα του πληθυσμού μιας χώρας (κατά τον Γάλλο δημοσιογράφο Alfred Sauvi) είναι τόσο θεμελιώδη που εκδικούνται σκληρά εκείνους που τα αγνοούν και καμιά χώρα δεν μπορεί να επιβιώσει, αν δεν πιστεύει στη ζωή...».

Το δημογραφικό έχει εξελιχθεί σε κορυφαίο εθνικό θέμα, όπως έχουμε ξαναγράψει, αλλά η **ερήμωση της υπαίθρου** θεωρείται η ραχοκοκαλιά του. Οι αγροτικές και ημιαστικές κοινωνίες χαρακτηρίζονται παντού από υψηλή γεννητικότητα, ενώ η μετανάστευση προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας και το εξωτερικό έχει αντίθετα αποτελέσματα.

Από το 1993 η Διακομματική Επιτροπή της Βουλής που συστάθηκε για την αντιμετώπιση αυτού του αδιεξόδου, μετά 15μηνη προσπάθεια κατέθεσε τις προτάσεις της με πολυσέλιδο εμπεριστατωμένο κείμενο για κάθε περιφέρεια της χώρας. Από τότε, δεν έχει υλοποιηθεί κάποιο συντονισμένο σχέδιο αντιμετώπισης του εθνοκτόνου φαινομένου, η δε περαιτέρω καθυστέρηση εγκυμονεί τον κίνδυνο να είναι πολύ αργά. Η ευαισθησία και οι πρωτοβουλίες μεμονωμένων φορέων (όπως η Εκκλησία της Ελλάδος για τη Θράκη, κάποιων δημάρχων για τα νέα ζευγάρια ή τα παιδιά που γεννιούνται στη περιφέρειά τους) δεν είναι αρκετές για να υπάρξει ανάκαμψη του προβλήματος. Η άμεση, σύντομη, μεθοδευμένη και μακροχρόνια εφαρμογή των προτάσεων της Διακομματικής Επιτροπής της Βουλής επιβάλλεται να εφαρμοστεί από την Πολιτεία με την σύμπραξη όλων των κομμάτων του Ελληνικού Κοινοβουλίου.

Ειδικότερα η Αξιωματική Αντιπολίτευση, η αυριανή Κυβέρνηση, όπως αρέσκει να λέει, έχει χρέος να φέρει το θέμα σε ειδική συνεδρία της Βουλής να θέσει τη σημερινή Κυβέρνηση προ των ευθυνών της, να επισημάνει ότι η υπογεννητικότητα, η ερήμωση της υπαίθρου, τα τροχαία ατυχήματα, τα ναρκωτικά, οι εκτρώσεις και η ατεκνία πολλών ζευγαριών οδηγούν μαθηματικά στον αφανισμό του Ελληνισμού. Αυτό που δεν θέλουν να αντιληφθούν οι κρατούντες, τυλιγμένοι με τον μανδύα της εξουσίας, οφείλει η Αντιπολίτευση να το κάνει και με καλή θέληση να συμπράξει μαζί τους για να σωθεί το Έθνος από τον κατήφορο. Διαφορετικά, όπως μας είπε ο Οζάλ το 1988, «...οι δημογραφικές εξελίξεις θα λύσουν μια μέρα το πρόβλημα του Αιγαίου και της Κύπρου...». Και όχι μόνον...

Θωμάς Καλογρίτσας

ΚΑΛΟΓΡΙΤΣΑΣ

ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ 571, ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
ΤΗΛ.: 6014144-49

ΠΡΟΤΥΠΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ